

THANAS MEDI
SOCRAT BUBA
ROMAN

“Niți un popul nu vrea alăsare ta s-chargeă”
Ismail Kadare

Thanas Medi

SOCRAT BUBA

Roman

Amintat a “Premiului Mare National ti Literatură “ Dat di
Ministerul a Culturiei Albaniei, ca romanul ma bun a anului
2013

Transpuneri: Andon Kristo

Transpuneari:
Andon Kristo

Redactor Literar:
Andon Kristo

Cypyright:
Andon Kristo

Armănilor, ca un plâng ti suflitul dit soni”.

Autorul

CAPITUL UN

Añi ma năpoi, când murgișu l'i si păru ca dzinări curmat, al Socrat Buba va s-l'i amintea ca pit negură Valea a Bufului. Deadun cu năsă, dzua ți s-dusi la isusita cu tatăsu. Astumsina ira Paștili Mari și tuț arămañl'ia din Buf fridzea ñelu pi sulă. Seul chica pi jjurăti ca ploai, carnea loa ună față ca di chirchel roșu și fumul u răspăndea ñiurizma nostimă diparti ș-ma diparti. Fumul dicara tindea brațili ti anvileari călivili a davli părț a răului ți cura di chiro ți nu s-țănea minti, sum năndau salți vecl'i, scutea alti brață ta s-depărtea ma nclo ñiurizma ali carni di ñelu; pisti toată Balta Murgă, valea namisa di călăni, Sămtu Theodor iu s-cumnica featili anda s-fățea nveasti, apa durñită cheandra valiei, Valea a Pituerii, Buful, deadun cu turăștili din Muntili Dobre, palatea a celnicul cădzut di vahti, valea fără soni iu ti măca mușcoñili și s-tucea aclo iu ahurhea amarea, stogurli di misur ș-casili cu cheatri chiplisiti ali Gorița Mare. Ahorea di ñiurizma ali carni friptă di ñelu, fumul răspindea departi și aurarea a cilimañlor, alinaț pi un lojiur ți s-avirighea pi vintu.

Pit aesti ira și zghicul al Socrat Buba. Arămas aclo departi la Buf ca cântic și nu si astindzi vărnaoară. Ș-ca vrundu di dor, dipirari ș-nvirinari...

Di giocurli păn tu așel chiro, așel a lojiurul, cum s-cl'imea, ira cama nou. Ș-ma mușat, cu toată că nu ira cai cum țiva, ună grendă lungă cu ună guvă namisa și s-avirighea pi măl'eau auntă cu untulem di pești a unui par cât un boiă di ciliman, plântat pi loc. Nu si ștea cai di cilimañl'ia di Buf u avea aflată ma ninti, ama ira sigură că l'i feți zilii vârstea a lor din Gorița Mare, cu cai s-măca dipriună că lă cădea tiñia a tuti giocurli di ma ninti; castela, cheatrili, staturli, cut-ținghăl, aldi-baldi, topul în-sin, gioc-alumtă și cu-cu-pi-pi. Niția a călivilor ti giocurli loa ș-didea dirpiună cu așel'i din hoară, ama s-vădea limbit că giocul dit soni nu vrea s-u părtea cu nițiu csen. Așa ira a-lor și vrea s-armăna maș aclo, tu valea liberă a Baltiei Murgă, dinintea ali sămărgeană, școla cu scânduri, tu bilocurli ni acățati pitu călivi și la davli mardzini a răului și cura di chiro și nu s-țanea minti sum salțili vecl'i.

Ca un zghic ñilos ș-ferisire fără soni.

Socrat Buba ira anda aura ca tuș alant, când vidzu dada Arhonda cai l'i didea semn cu măna, pi-ascumtula. Semn sigur că l'i avea adusă țiva ti măcare, ama aestă nu vra si nvița di văr alt. Ira secretul cai u ștea maș el'i doil'ia. Di anda ñic pănă agiumsi 12 di aņi, și s-umplea tiș ața dzuă și va si ducă cu tatăsu ta s-videa isusita, ira cu nibună sănătati. Strădzea di un dor cronic di mață, și dadăsa avea umutea s-iu vindica cu untulem di pești. L'i didea di aņi ună filigeană ntragă iți dimniață și l'i chindura ca geandar pi cicioari, pănă când Socrat s-l'i afla sonea. Untulemu di pești l'i adușea mașili la

gură și Arhonda ți u ștea ghini aest lucr, lu avea câștigă elu ma mult di alant. L'i adușea soi di măcare, pi ascumtulea, sum pudeau. Păni di misur pārjeată și trei-patru masini, caș nou cu zahări pi-supră loat cu dimăndare la păzarea din Curceauă, cum dzătea dadăsa când s-mărea a-soașilor, păni di simiță ca sfungher, pită di urdzăț, ică vără filii di carnă friptă căntroară-căntroară pi jiuști. Socrat ahurhea cărțănerea ma căt videa semnu conuscut ali dadi, ama ața dzuă nu s-aguñiusi. L'i arisea s-avirighea pi măl'eau di lojiur și s-umplea țerul di aurare a-mariei harau. Dusi pi anarga. Și va s-fudzea ma căt lo ața ți l'i dediră ună filii di cucureț di ațel di Paști, ma nu u alăsă dadăsa.

-Alasu giocul,-l'i dzăsi ea anda u acăță di mână,- că va s-nedz cu tatăl s-vedz isusita.

Isusita el u ștea. U avea vidzută ună oară când tricu răul ș-mătisi s-intră ahănda la alantă mardzină, ama pute nu ira obligat s-i ducă în-casă. Niți văr nu nădzea la casa isusitiei și el u ștea ghini că aestă ira ună idei a tatăsu, Jeras Buba. Nădzera a casă și chindurerea dinintea a isusitiei, u aspăreă ma mult di când s-avirighea pi lol'iur, t-ața l'i dzăsi a dadăsa:

-Nu vroi s-l'in !

U trapsi mână di mână a l'iei și ahurhi s-cărținească cătă soț, ni măcat ntragă filia di cucureț, anda Arhonda l'i adusi a-minti tatăsu.

-Nu u arușuneadză tatul,- u nchăceă ea, ancă u țănea s-nu fudzea,- l-ari dzăsă a cruștilor ș-mizi ti așteaptă.

El si aspără ma mult di cruști, dicăt isusita ș-dusi dupu dadăsa, ca cum s-depărta ună ncăceari ți poati s-avea tatăsu. Și canda s-băga tu biloc tiñia apunată di isusita, ața dzuă ți l'i

dusi la mardzina alantă ahănda. Nu putea s-dzătea “Catrină”, și astumsina când nu u avdza văru om. S-ciucutea s-u dzătea, u duțea zborul păn di budză, ama nu u scutea dot în-afoară. Ira ca un arug űic, ți stătea nuntr tu pândic și ma că s-ișă tu luűină, va si l’i sândzinea budzăli. Ică ca ună luűină ți u avea ma lișor si ahundusea tu ahăndami și cama greu s-ișă dit ahăndami.

Ama ațel mirac Caterina nu u avea dip. Aoa ahurhea și tiűia a lui apunată. Socrat Buba crăscu cu numa ali Catrini, cu toată că arug ică luűină para-lipsă si nchidea dipriună tu pândică. Și că lipsea s-hibă bărbatul vinitor a l’iei. Când ira űic, soția ti hazi, ndasi l’i dzătea: “Catrină, Catrină!”. Bărbația a fisiei u chindura pri cali, l’i apuna pantalonili și l’i acăța cu mână “l’iermul” din fundul a pândiclui, iu frăca pțan ca ti inl’iari și l’i dzițea:

-Creștul căntroară, că ti așteaptă Catrina!

Astumsina ti năs aestă ira un gioc ți l’i arisea și cătivăroară li apuna ișiș pantalonili. U loa ‘l’iermul” tu mână, u scutura canda s-u sculea dit somnu, l-u spunea a bărbațlor și si-alăvda:

-Videțu căt criscu, mini u am mari!

Nu l-u spusi mă a bărbațlor și l’i lo inati că l’i dzițea:” Creștul căntroară că ti așteaptă Catrina!”. Di când l’i neasi la mardzina alantă a răului ti videari isusita și ea lu compensă anda l’i apună tiűia. Di tuț cilimaűliă di la Balta Murgă, el ira singur ți nu ira mătisit ninga si l’i nidzea la alantă madzină ahănda. Ș-când si alipitea dinclo, nidzea pănă di călivi, ma nclo nu l’i țănea că aclo ira isusita. Și di adunarea cu năsă avea ndirisi. Ună ndirisi ca di dzăndzăr când l’i arupea peanili.

Tu ațel chiro Balta Murgă, ică Buf, ira locul iu băna ma mulții di arămăűi numadz dit soni dit ațeli mardzini. Cu

șaptidzăț di casi părțati namisa, ună școlă cu scânduri iu dădea nvățământ un nvățător din Gorița Mare și ună sămărgeană. Ira ca ună groapă. Tu partea cama aștărată valea di Buf și continua ma nclo cu muntii Dobre, s-părțea di ună răchei și s-cl'ima rău. Răul ahurhea la ună ripă cu arghilă murgă, di cai lo numa ntragă valea iu ira sculati călivili. Ma năpoi aruchiusea ca pești sum salțili vecl'i nănga Sămtu Teodor, alăsa di ună parte cășarul a celnicul cădzut di vahti, intra pit călăni dit lagună și s-unflea ca birbeți ni-șuțat, iu si aduna cu apa lăvoasă. Călivili, mulțimea ca bureț cu crentă pi măl'eau și pțănili ca cutie di spiritu anvălită cu pal'ia, s-băna părțati isa-isa dauli mărdzinli a răului. Ișiș răul, menționat, albastru și pirghios aștărnat cu cheatri limusiti ca peturi, avea ună cale cu cheatri ca bairu di cuscăr tu locul cama largu și ună punte di lemn, pasarelă, ligată di salți tu bilocul cama strimtu.

Când si alipită di alantă parti cu mintea adunată că nu va si turna năpoi ni călcat ma ninti locul ali isusiti, tu locul ali punte namisa di sălț alepsi calea cu cheatri. Pi aclo trețea, ma multi ori toț, ancă puntea s-ufilisea când didea ploai și răul si unflea și s-apruchea la mardzini ca birbeți ni șuțat. Aestă dzuă ira chiro bun și cheatri li spăra ca cuscăr și loa frescu cheptul cu apa chihlibar. Ira dispul'iaț di mesi ș-nsus și când astărsira, vidzu la l'ilia namisa di năș un dzindzar și tindea peanili cu ndirisi. Dinclo, cicara intră cu căștigă cama nuntr s-mistică di unăoară cu ună taifă di cilimañ cai avdza tut ochl'i și-urechi Lefter al Cacetañlu cai u acl'ima sinea president arămănilor. Cu năș cădea cusurin nu mult diparti, că Cacetañl'ia ira ună degă di cama năpoi a fisil'iei mare a Bubañlor. Di fisea a Bubañlor si strădzea și alti fisi răspânditi pit davli mardzini

a răului. Zurcañl'ia, Gunañl'ia, Șollañl'ia, Custicañl'ia, Topuladzl'ia, Bigiocañl'ia și Becañl'ia. Ama di toati dedzli Cacetañl'ia s-țanea cama arupț di minti. Ună mul'eari di năsi, Zoïța, s-aduțea totăna ca presidentă a mul'ierilor din Buf, ancă Lefter, țanea zburării ca lider, capul fapt top că ira president ti totăna a arămăñilor dit munti. Chindurea dininti a cilimañlor pi ună cheatră mari răñioasă, nănga fântăna cu frăndză di șpăndră, iu featili di la alantă mardzină vinea cu vurieli di lemn ti umpleari apă.

Dicara s-mistică cu taifa vrea s-hibă sigur ți niți văr s-nu u ștea că el ira alipitat dinclo ti videari isusita. Cu toată că tuț u ștea că avea isusită, chirolu dit soni iu aducea tut ș-ma rară. Maș cand s-ncăcea anda si-agiuca, taifa alantă îi dzițea pi cor: “Catrina, Catrina!” și el nu afla guvă iu s-intra. Vădzu cu câștigă fațili di ma aproapea, canda s-aspăra că poati s-l'i dzățea di unăoară numa ali Catrini, ama avu sihii bună anda aduchi că niți văr nu avea băgată oară că ira aclo. Ocl'ii a tutălor ira plăntaț pi fața mare a presidentul Lefter. Ahorea di mare, ața față ira cu oasi și ca luñinată di nuntr di ună luñinare mari. Ca delir ți si zvumea di ahăndamea a zgavrălor, ta si turna urut tu măl'EAU a zburărilor. Zburările li curma ndasi ca vrea sa aura: “S-băneadză populu arămăñ!” Ică :”S-băneadză Republica Armăñă cu capitală Moscopolea!”.

Când aura așă străndzea mañli a lui pi cap, bătea palmili și salutea cu bușur ca lider. Tut-așă zbătea pțan ună capelă di pal'ia ți u avea ligată cu hir di sumar, ta s-nu si părța pi dauă cai u avea ancupurată la mandzi tre añi ma ninti. Ira dip vecl'iată ca toatili alti ți president Lefter purta pi trup. Șolili

li avea ligată cu tel di astel ți s-ufilisea tu chirolu di soni ti ligare purteți ți țanea pal'ili a călivilor s-nu li loa vintu. Șulvără di lână nu avea cumbii pirghios și chindura dișchisi ca limbă di vacă. Tu biloc di curauă di mesi avea trecută andavlea ună funi di mulăr ni ligată pliscu ti dizligari lișor când s-vrea. Geamadana spăra cama ținută, ama l'i apărdeza lucrul cumbiili di mesi ți l'i lipsea, și un petic ca geapi căsut di în-afoară. L'iaca ali cămiași nu l'i si videa că l'i avea ndăsată pisupră ună șamei di năr, cai presidentu u băga aclo ta s-l'iu usca sădoara.

Lefter Caceta asuda mult că u astărsira arăul unăsută di or în-dzuă. L'i lipsea s-țanea zboarili la davli taifi a călivilor. L'i lipsea să sigura nîiță arămăni că el'i avea tora republica a lor. Sinurlu a l'iei trățea la Lenie, munț'l'ia di Vitcuchi, Ciumuriță, Culoșea, Frașăr, Părmeti, Muzină, Dobre, Csamil, ș-pană ma nclo di Buf. Capitală ali Republică Armână ira Moscopolea, president ira el singur și ti semn ti alidzeari va s-țanea trei hlamburi di numtă; aroșă, galbină și albă. El țanea zboarili di dimniața până seara, ahorea di ocazionurli când va s-cartinea di ndirisea a dadăsa, Zoița. Ndirisea di năsă l'i avea intrată tu măduă, ahănt căt alăsa iți zbor pi giunitati, ma căt avdza, ș-ți cara ti hazi si l'i dzițea: “Vini Zoița!”.

Cu ndirisea cătă dadăsa s-cănăscu di prota, di când dusi la școla cu scândur iu dădea nvățământul Riza Cărpi din Gorița Mare. Ta s-u avea mintea la nvățământ ea u bătea cu urdzăț lai, purteț di salță, ică cu coada di furcă di turțeari.

Zoița s-cunuștea di toț ca mul'iera cama țipă-cărpată di Buf și aestă s-vidzu di când u adusiră nveastă. Ma căt călcă

tu mårdziñli ali Balta Murgă, u scoasi zăvonul din cap fără chicută di arușăni, că dimec vrea s-vedea cum ira călivili cu pal'ia. Când vidzu cum băna arămăñl'ia dit munti s-dipiră și vrea s-fudzea cătă aclo iu ira vinită. Ama nu u alăsară. U nchisiră di-ună-oară tu călivuceă cu bărbasu și el, di partea a-lui, u sălghi di brață când ea l'i dzăsi tilisită:

-Nu va s-fug, ama alasămi s-l'EAU pțănă suflătură, că muri!

Zoița să strădzea di ună fumel'ia di arămăñi di a locului din Elbasan. Cuscil'ea cu armăñl'ia di a locului ira mult rară, ama ninga ma rară și gati ni pătută, ira ocazionurli când ună feată di a locului s-mărta tu munti. Ocazionul când ună feată dit munti s-mărta la ațel'i di a locului ira ma lișor s-undzea, ama alantă soi ira mult zori. Zoița intra tu ocazionul dificil. Ira faptă ună cuscul'ia dit sarmăniță și niți văr nu ștea s-u spunea cum s-ligă. Ața cuscul'ia ea u blăstima totăna, că dzițea biloc-fără-biloc: "Corba di mini, iu am intrată!". S-năpuea pțăn, maș tu ocazionurli când s-nhidea cu bărbasu ti teliseari.

El nu u sălghea di brață ti chiameti și aestă cu chiro s-feți ti Zoița lucru cama dulți și află tu munti. Ta s-u ndulțea căt ma mult și di ndirisea că poati s-fudzea, bărbasu vinea noaptea di la stani. Intra tu călivă ca fur și căfta s-u afla iu durñea ta s-u loa în-afoară. U acăța di călcăñiu și u strădzea pi anarga ta s-nu si deștiptea di ună-oară și s-nu avdza alant. Ama ira ș-piricl'iu și tu loc a mul'ierisa, să strădzea vără altă. Așă acăța ună-oară călcăñiu ali cumnati, cai l'i dzăsi: "Nu escu mini, ma mutrea ma nclo!". Aestă gărșală cu călcăñiu poati s-undzea ndasi că toată fumel'ea ndăsată ca sardele în-braț cu un-alant, dipriună anvăliț cu ună ciorgă. Di când feți gărșala cu cumnatăsa, bărbasu l'i dzăsi s-durñea dipriună tu

un biloc , că maș așă poati su scutea în-afoară fără probleme. Ama și aestă ira pțână ta s-nu l'i inșare namea că hăl'iurli nu s-depărtară. În-afoară s-tindea iu s-putea, dupu călivă, la avlia mardzina di călivuceă iu l'i nchisără prota noapte, pit garduri cseni, la sãmărgeană cai ira cama ahorea, la școla cu scânduri al Riza Cărpi și până tu iarba mardzina di rău. Dicara u fățea până s-telisea el s-duțea la stani, ancă ea s-duțea la călivă ti durñeari napoi. Ună noapte cai di vărnu u vidzu anda s-turna di la rău ș-l'i dzăsi:

-Nu ai arușăni, la !

Ama Zoița l'i deadi un răspuns ți va li aspăra toati mul'erli ș-featili crășcuti din Buf când u loară di șteari.

-Chițe s-am arușăni,- l'i dzăsi anda bātu "a l'iei" cu palma,-cu bărbatul a melu u fac, nu u fac cu tini!

Di astumsina ișa ma rară în-afoară. Zoița u afla dizligarea ta s-nu l'i videa alant, și cu cumnata s-nu fițea gărșală, și si ndulțea cât s-vrea cu bărbasu a l'iei. Dizligarea ira construerea altă soi ali călivi cu pal'iă. Duri ca bureti unflat cu tumbă tu măl'euă, iu nu poati să scăpai di ocl'i alăntor, ama ca casili din Elbasan, pătrat ș-cu udadz ahorea. Ahurhiră să scula dipriună ș-ma mult ahtari călivi. Ca cutie di spirit, anvălitu di în-afoară cu pal'iă di săcare și părțati nuntr cu garduri supșări ică ceatma. Udadziă li aundzea cu muzgă ta s-nu s-avdza asunărli și pit udadz băgară paturi cu scânduri ta s-nu durñea mpadi. Aestă alicseari u vidzură di-ună-oară mărl'i a locului, și u cl'imară Zoița "mul'ieari cu horizon". U băgară cu atributul presidentă a mul'ierilor din Buf și di astumsina nu maș ca s-feți aflată iuțivrei, ama pute nu u adusi tu minti s-alăsa muntili și si turna Elbasan. Când vini săhatea,

l'i li băgă davli cicioari tu ună papuță a ficiorul ațel mară, Lefter, ta si fățea ma bunul di tuț tu nvățare. Vrea s-u scutea doctor ca Victor Șoni din Gorița Mare, t-ața u aștăra cu urdzăț, purteț di salță ică cu coada di furcă di turțeari. Ama nu para si aștărea Lefter, vrea si fițea picurar. Di cărț, ma mult lu vrea dzumarul. Lu bătea ahânt dulți di cătă seară, căt u băga somn și natul cama plângăros a valiei din Buf. Zoița avea faptă jur ți aestu nl'is s-l'iu scutea dit minti, și ma dzăl'iu u agiumsi aestu trop. Lefter si aștără păn tu soni. Maș alidzea, nu măca cu cilimañl'ia, zbură cu sinea și dzumarlu lu bătea rară, când dadăsa lipsea ca si loa cu mul'ierli. Avu oamiñ ți l'i dzițea s-nu l'i cadă pi zercă a ficiorul și su alăsa si fățea picurar, ama Zoița l-u tăl'ia cu limoni:

-Aveț inati că va si facă doctor ca Victor Șoni, t-ața !

Dupu ți bitisi școla din hoară u pitricu la lițeu din Ghirucastru că, cum l'i dzăsi un di măril'ia la ună adunare, maș aclo omul poati s-băga doi pradz di minti. Ama Lefter lițeu nu u dusi păn tu soni că l'i si turbură mintea di cara studia mult. La ună săhati di istorii, când nvățătorul u sculă la tablă, el aură cu ochl'ii turburaț di ună mărimi zurlă și dzăsi altă-ti-altă:

-S-băneadză populu arămăn!

Îi dzăsi a nvățătorului cu confidență că ira president ali Republică Arămănă, că Republica a lui cu capitală Moscopolea, mbura la Buf și avea ca simbol trei hlamburi di nuntă. Dicara si aduchi president, s-turnă la Balta Murgă și di astumsina lă țănea zboarli cilimañlor din davli mardzini a răului. Cum anda țănea zborul ș-tora nănga fântăna iu featili din mardzina alantă ma vinea cu vurl'ielili ti umpleari apă.

Ira patru și văr ciliman gri: “Vini Zoița!”, ama presidentul nu cărțini că li vădzu. Ira trei cama măr și ună cama ńică. Măřili li țanea vurielili pi numiri, ancă ńica, buțela a l’iei căt ună broască u țanea tu mână. Trei ira sumlaisi, ancă ńica ira albă. Anda si aprucea, comparație cu alańt el li vidzu ma mult și avu chiro s-aduceastă că treili sumlaisi nu ira cai cum țiva, ancă ńica, albă, ira mult mușată. Tuț Bubańl’iă ira pi ună minti că isusita a lui, Catrina, ira albă și mult mușată, t-ața u cărti ńdoială că ńica poati s-hibă singură ea. Ntrumură tiș canda s-l’i ira cădzut un dzăndzăr audat și l’i si dusi mintea la ațeali ți dzățea măriă ti isusita a-lui. Nu u țanea minti di căt ańi ira cănd s-feati zacon ta s-stătea namisa di năș și el’i u aprucea anda l’i sălghea bilocul di cap nănga vatră fără țiva ńdoială. S-aduna el’i ș-dzățea.”Dișhideț loc că vini dzinărul, ira zborul ti năș. Bilocul gol ira totăna tu capul ali vatri. El s-apuna aclo ni mintuit mult și s-fățea urechi-și-ochl’i ta s-nu alăsa s-cadă mpadi niți un zbor ți dzățea măriă.

Ama zboarili ți li avdzea cu căștigă căt s-amina pi vimtu ira zboară ti Catrina. Cănd nu u aducea s-nvirina canda lu alăsa un mes fără pāni. Cănd u aducea, inima l’i bătea di harauă ca iedu cănd cărțaneaști. Avea avdzată ahānti multi ti nășă, căt ștea cum s-nvăștea, cum arădea, cum giuca, cum durńea, cum s-feați ună-oară gati ti moarti, cum inl’iă, cum s-mușuțea dzuă-di-dzuă și ți s-dzāsi di oamiń dzua ți s-nāscu. S-dzāsi că la Colebańl’iă s-nāscu ună feată ți namisa di treili surăr alanti, undzea ca hiru di lānă albă, namisa di hirurli ți lāiea. Ma nāpoi ńi fu comparată cu luna, cu lilicea, cu trindilina, cu lucefărul di dimniața, cu arau, cu chirașa, cu gătuńea, cu aua, ș-cu multi alti fruti, ama a-lui cama mult ș-ma cătubură l’i arāmasi ń-

cap compartia cu hirul di lăna. Albul.

Maş tora ți vinea cătă fântână, cătuburarea l'i si tuchi ca arau di dimniața și nu ăndoilă dip ți nica cu buțela ca ună broască ira isusita a lui. Catrina. Ş-dicara vini cama aproapea ș-anda avea tu zercă un audal'iu dipriună di dzăncăr, u mutri cu împiñeari di la cap păn la cicioari. Ira ca ună tumbă di trindilină ți easi cu vrundu dit apă. Giuca ca vintul'ia când alanti u ncăcea să stătea ghini că u videa ficiorl'ia ți asculta Lefter. Ama dicara nu avdza di ața urechi, când surărli s-dusiră s-umplea apă, singură s-primnă la taifa di ficior. Chinduri ună ceapă di Socrat ș-ți că aplicat di sicleti, agumsi s-veadă că ochl'ii ali isusiti ira nirl'i. Ca ună palmă di mărdeali adărati cu bueili di curcubeu. S-ciudusi și vrea s-l'i videa căt ma mult, ama Catrina ntribă ta s-u avdza toț:

-Cai easti Socrat Buba ația ?

Și el avu ca ună apunari a demnității. Di sicletea avdapsă și apunarea dit soni a demnității u scăpă sora cama mari.

-Caterina, toarăți năpoi, -aură ea,- nu ti duți la năs!

-Chițe?- ntribă muștica cu ochii nirl'i.

-Că el easti isusitul a-tălu!

Di ața dzuă Socrat Buba aduchi nevoea că fără di altă s-u scula demnitătea, t-ața u avdapsi vizita la vatră și u vurtușă suțata cu ma mării. Anda si aprucea ma mult cu năș mintuea că va s-creștea cama căntroară, și anda s-ira crescut, niți văr, niți isusita a-lui nu poati s-l'i apunea demnitătea. Ahorea isusita a-lui! Nu poati s-l'iu hărdzea că l'i gri pi numă fața a soșilor a-lui. Ta s-creștea cama căntroară u mintui cama lișor s-l'i undzea ca un di ma mării și fără îndoilă alepsi tatăl. Tatăl ira muntli iu poati s-i andrupa sigur. Și s-durñea arăhati, că

ma s-l'i undzea a lui niți văru nu poati s-avea curaj mă s-l'i cărtea demnitatea.

Ti tatăl la ntreg Buful dzătea: "L'eras Buba cu anamă!". El ira lung, vartos și ma s-nu mutreai ațel ca ȋnic sumar namisa di nare, intra fără ȋndoilă nai ma mușatul bărbat la tuț din Buf. Ira liber, hărăhop și iți greuteati u astărsirea cu lișurață ntragă, canda nu ira chideari, ama s-ira cāntec. Avea dipriună ună capelă cu strahă băgată strāmbă, ună țigară spindzurată tu budză și un sumarăs nicurmat, ȋi fāțea sclav și azmul cama mari. Bana u loa așă cum l'i vinea și nu avea dip chideari, ma s-l'i armănea șarra vără oară pi pironă. Ună di blocare cai ma mării u aduțea a-minti ninga cānd si aduna afighira di vatră, ira ața cānd Plasarl'ia vrea s-u dispărțea dit isusita di sārmaniță, cā, cum dzătea el'i, u avea narea cu sumar. Astumsina tatăl nu avu dip chideari ș-feți ața ȋi nu u avea curajul s-u fāțea vără oară un arāmān nāscut și crescut tu munti. Dusi singur la Plasarl'ia ș-lă dzāsi fără s-l'i ntramură peana di ocl'i:

-Aestu escu mine, L'eras Buba, di la cap pān la cicioari! Ma nu vreț s-ȋnu dideț isusita, u l'eau singur, cā ȋn-ariseaști!

Plasarl'ia nu maș cā nu u aviniră, ama u țānură ața seară tu cālivă, biură răchii ș-cāntară. Di astumsina tuț din Buf ti tatăl a-lui dzițea: "L'eras Buba cu anamă!". Ancă ti Nasta s-ciuciurea cā avea dzāsă: "Astel va s-l'eau ș-nu ȋn-aspardzi lucrul cā ari narea cu pțān sumar!". Cu Nasta s-vrea mult ș-fețiră ună cārvene cu cilimaȋn, tu cāti doi aȋni cāti un. S-bairară așă nāpoi-ș-ninti al Socrat ună tumbă di surăr, ama nu avea țiva dipirare ti tatăl.

-Va s-fac ș-alti feati,-dzătea totāna,-cā sānt buni ș-aesti.

Cai cāt-u s-avea faptă, canda Nasta ma nāpoi s-nu cādea

cu morțiã. Ira unã halã mare ti tatãl, cã cãnd vrea s-durñea cu Nasta, “tac”, morțiã l’i tãl’ea calea. Cu tutã ața el u tãrcu ș-aestã sicleti cu ațeali ți s-i ștea ca armili a-lui cama vãrtoasi: cu nepãsare și cãntiți. Cãnticlu iu crãscu anamea pi mal’ieli ni agiumsi di alanț. Cãnd cãnta el, mul’ierli ți asculta agãrșã s-loa adil’iu, ancã bãrbațiã ți mintuea cã cãnta strãdzea mãnã unoarã ș-totãna di cãntare. El ștea unãsutã di cãntiți ș-la iți cãntic nu bãga gura, bãga inima. Tatãl dzãțea cã nu cãntã gura, cãntã inima.

Și nu vrea s-cãnta maș inima a-lui, vrea s-cãnta inimli a tutãlor. Ahãnt u avea aestã cu tutã minti, cãt l’i aura dit misali tuț ațel’i cai nu vrea s-cãnta.

-Cãntã cum ști,-dzãțea,- ama pute nu stã ni cãntat! Bãrbațiã nu si-alegu di pușcã, bãrbațiã si-alegu di cãntic.

Cu demnitatea apunatã di isusita aclo vãrã doi aňi cama ñicã, Socrat Buba aduchi dit ahurhitã cã ta s-l’i undzea a tatãlui lipsea ninti di tuti s-cãnta ca el. Ama ș-tatãl, tiș canda ira tu mintea a-lui nu u alãșã singur. Ahurhi s-lu l’ea cu nãș cãt ma mult. Ma mult di iuțivrei , aclo iu avea cãntic, pit numțã, iurtii și ahenguri a Bubaňlor. Ta s-vedea cum s-cãnta un cãntic, cum s-fãțea iso și cum s-bea dulia, l’i bãga dininti unã cupã ñicã cãt un dzedit, iu umplea cu apã ș-l’i dzãțea:

-Aestã și dzați alti ca aestã, sãnt dulia.

El asculta cãntițli adunat ca ariciu tu poalã a tatãlui, aștãrdzea nãrea cu mãnica ali condi ș-bea dulia ca bãrbațiã. Unã oarã tatãl di agãrșãri tu biloc di apã l’i amãnã rãchii. A-lui l’i arsãrurã ocl’ii ca di birbeți, ama nu u deadi sinea.

-Bunã easti !- dzãsi.

Și dicara mușcã unã filii mare di carnã, iu lo a-cãnticlu.

Tatăl iu țanu, ancă ună taifă di bărbaț fețiră iso. Lo un di cântițli cama mușati a tatălui, “Ocliu nîrlu”, ama lu alăsă pi giuimitati. Ahânt ti fața laiă s-dusi, căt bărbațiă cai fățea iso, nu loa dot adil’iu di arădeari. S-ciucuti s-facă provă cu năndau alti di cântițli fără soni a tatălui, ama tuti dusiră cama lai di căt “Ocl’iu nîrlu”. S-vedea că nu ira lișor s-căntai, t-ața di ața dzuă lo dețizie s-u scântil’ea nimal cu un. Cu ațel țî l’i arisea ma mult, avu ună tihi cama bună di alanti, ahurhi s-nveață pi ascumtulea. U cănta “Ocl’iu nîrlu” singur pit dinț iuțivrei s-ira. Largu di ochii a oamiñlor, cu umutea că el’i ună dzuă nu va s-tiñisea maș tatăl, ama ș-el singur. Va s-dzățea ș-ti năș “Socrat Buba cu anamă!”.

Si-amănă ti nădzeari la isusita, că muma țî vrea s-lu nvăștea avea cădzută cu morțiă.

-Așteaptă aoa, - l’i dzăsi dadăsa, anda lu alăsă namisa di ubor, - ază u aflară s-l’ină și “aești”!

Uboru dininti a căliviei a lor ira mplin di oamiñ. Pțăñ bărbaț, ma multi mul’ier. Tuț avea alăsată pi disa lucrăli di Paști cu umutea că va s-trețea dorul cu oamiñl’iă vruț. Aestu lucr avea chiro țî undzea tu aestu ubor, ama aňl’iă dit soni muma avu di l’irtațiă ună ahorea aleaptă. L’i cădzură a l’iei ma mult pi zvercă dicara ira imiră ș-cu pțăni zboară. El l’i avea mult ndirisi morțiă, ama di dzua țî arămasi singur maș el cu muma, dadăsa și un di “năș”, s-feți cama gioni. Nu arămasi dip tu ațel caz. Avea chiro țî fățea plan ti dănăseari. Nîțiă nu si-alăsea s-avdza un mort cu un l’iu, ama aestă di căt s-u dănisea su astindzea curiozitatea, iu avdidzea cama mult. Ni alăsată ndirisea lăhtëaroasă, nu poati s-u ascundea că ș-u ardea curiozitatea că cum vinea și cum grea “el’i”. Cărterli l’-

li băgară ma mărl'ia când spunea afighira di vatră ti mortul di aradă ți avea vinită la mumă-sa. Ahânt ndasi ira vinerea a-lor și spunerli a mărlor, cât el ștea cama ghini hăl'iurli a fudzișlor di chiro dit aestă lumi, di cât hăl'iurli așilor ți nu avea fudzită ninga. Morțiă nu u spunea vărănă oară numa, vra s-dzăcă nu dziștea vărănă oară “ cai escu!”, canda si aducea stipsit ți nu ira tu bană. El'i l'i aflea dada anda l'i ntriba:”tini acși eștă?”. Ș-l'i cunuștea di pi boați ca fremătă di călăni uscati, di pi ună tușari cronică ică arădeari pit dință, ca ața ți l'irtatul u avea di anda l'iu.

Ună căsuri altă ira că “el'i” vinea ma mult tu dzăli pisimi, ca ața dumănică ți ira Paștili și oamiñl'iñl'ia fridzea carnă. Tiș canda s-fățea ma mult zilichear astumsina când l'il'ia hărisea ma mult. Tut-așă nu aprucea să zbură când l'iul ică l'ia ți avea grită, avea nvăscută văr strañu ți spunea harauă, ună carfiță luñinoasă pi peri, ună pudeau cu liliceă, ună capelă băgată strămbă, ună malămă cu singir, ică ună șamei albă. Singur ți nu avea ahtari căftăr, ira lalăsu a-lui, Vasil Plasari. Căti ori ți vinea u plăcărșea dada ta s-l'i umplea mintea ali Nasti, vra-s-dzăcă nveasta a l'iei și sor-sa a lui, s-u dănăsea lăeața ți țănea ti năș di ahăntș aņi, anda s-cusea pi corpul macar și ună cumbii albă. Zbură cu boațea apusă di cazul a unei rană ți u avea loată tu alumtă, ama dada u cunuștea ghini că vinea cama ndasi di tuș. În-contrast ahorea cu teta Athină mortă tu vârștea tiniră di bundă, ți vinea mult rară. Maș astumsina când avea vără prevideari importantă ti dzățeari. Ahânt sahtă ira previdearili a l'iei, cât oamiñl'ia din Buf, ti hăl'iaur ți avea dzățea:” s-ntribăm ună oară Athina!”.

Tetăsa ira ața ți l'i agiută d-arihina ta si facă cama gioni ața

dzuă ți agiumsi năietea și armasi singur cu mumăsa, dadăsa și un di “năș”. U lo di hăbări căntroară că vinitul cai nu s-vădea, vrea s-dzăcă “un di năș” ira tetăsa, că avdză dadăsa ți u ntribă tut dipireari:

-Chițe l’i în ahânt rară moi Athină?

Si-ascumsi ca șoaric dupu sfânduchi di straîniă neali, ma cât dada nchisi poarta ali călivi și l’i si apruchiă ali Nasti timsă năngă vatră pi ună spată anvilită cu velendză groasă di lână. Di supră, până la gușă, țănea ună velendză altă cu lul’ii cafei nchisă, ma supsări. Frămtea u avea ligată cu mari putere cu șamei laiă, ochl’ii nchiș, budzili nchisi și fața ma mult di albă. Gălcheri. Canda nu avea arămasă la nășă niți ună chicută di sândzi. Tuti aesti li vidzu anda scula capul ori-dupu-ori di dupu sfânduchi ca șoaric. L’i plamsi inima ti fața a mumăsa arămasă fără sândzi, ama ma mult s-ardea di curiozitatea ta s-vedea cum vinea și cum grea “el’i”. Ti pțan l’i ascăpă chișatul aclo dupu sfânduchi, când vidzu mumăsa s-dișchidea budzili și s-grea cu dada ca tu delir. Cu ună boați ca frământari di călăni, ți el băga mână în-foc că nu ira boața a-l’iei. Nu vrea mult chiro ta s-nvița ca ira ali teti Athina. Numa a l’iei u sămță dada ți dzăsi aestă:

-Chițe l’i în ahânt rară, moi Athină?

Tetăsa pțan u țănea minti că muri tiniră, când el nu ira isusit ninga cu Catrina. Ama ștea di la ma mărl’i că ira inimă-malămă și l’i vrea mult nițiă. Aestă șteari l’i agiută si-aspară ma pțan. Ta si spună cama gioni când teta ți u vidzu când si-ascundea dupu sfânduchi, dzăsi:

-Easti și Socrat aoa, dzițețil’i a ficiorul s-easă!

Maș astumsina u vidzu dada și vrea s-u scoată în-afoaară,

ama l'i vini tu apărari teta Athina.

-Ți ai cu năs,-l'i dzăsi a mumiei,- alasu s-ascultă! S-feți bărbat, s-l'i-si facă teta, ama s-l'i aveț căștiga, nu iu dănășiț untulemul di pești!

Di astumsina el s-chidea cu mumăsa , dadăsa și văr di "el'i", căti ori ți iu vrea ănda. Ama lu vrea și dada ca agiutor ti asunari ușă-di-ușă anda dzățea s-vină acși, ti ațel ți ira, că u vrea acși, ti ațel ți nu ira. Ș-ața dzuă di Paști ți u alăsă tu mesea di ubor ndăsat mplin di oamiñ, el aștăptea ți dada s-inșa di nuntru ta s-u pitrițea iuva. Ș-ea inșă darihina , ama nu ta s-l'i dzățea a-lui s-neagă la văr biloc. Inșă ta s-l'i aură tuț ațel'i ți așteptea tu ubor. Cum nviță ma năpoi, ahorea di Athina ți vini ti dzățeari ca armăñl'ii va s-u alasă Buful și va s-lă undzea țiva lucrı ți va s-lu aduțea căciula afighira, nu aprucheă niți un di l'irtațiã alant. Lă dzăsi s-fugă cătă iu avea vinită, că Nasta ața dzuă di Paști avea multi lucrı. Va s-nvăștea ficiorul ta s-neagă la isusita.

Muma s-tilisea când cădea cu morțiã, ama di cara vrea s-nchisea ficiorul, află puteari ta să-sta pi cicioari. U nvăscu tiș canda s-ira văr bărbat ñic. Cu șulvăr di lână strimti tu soni și nchisi cu cumbii. Condă di fanelată cu măniț și l'eață di cadifei, cum s-nvăștea ficiorl'i crescuț când s-fățea dzinir, geamadani cu geapi di în-afoară iu ndăseă un găruț di al'iu ta s-nu u l'ea di ocl'i. Nvăscut așă, cu ună săhati di dzuă ninti ți murgișu s-băga caplu tu călăñli di Buf, l'i deadi măna a tatălui. Anda alăsă căliva a lor ș-ti nădzeari la ațea alantă mardzină a răului.

Ma căt si arucară naparti, tatăl l'i promisi si l'i ancupură un cocoșcă di zahari la mandz și l'i dzăsi:

-Ază va s-cănț “Ocl’iul nirlu”!

El u agărșă cocoșul di zahari și ahurhi s-l’i ntramură cicioarli. Ta s-nu si aducea ca s-aspăra di isusita, ahurhi si agioacă cu cheatri limusiti. Mardzina di napărți ira cama aștărată și cheatri ahtari avea ndasi. Când aruchișea pi fața ca l’ilii di apă eali lundzea ca sturzi turbati. Căti vără oară trețea di nelo di ceatiili di pal’iă a călivilor di mardzina alantă și cădea ca obuzi niț pi cicioarli a oamiñlor. Ică pi vatra di foc, rafturli a vasălor, căpăchli di sfânduichi, icoañli a sămților, talărli di caș și săhanul cu făsul’iu. Tatăl nu l-u alăsă s-amină ma mult di dau-trei-ori, și l’i dzăsi:

-Scăpătă soarli.

La casa ali isusiti vrea s-intra fără di altă cu soari, ș-aestă ira dimândarea strictă a mumăsa și a dadăsa.

-S-hiț la Colebañl’i,- dzăsiră eali ni alăsată aradă ună-alantă,- când soarli s-nu hiba intrat tu amare.

Amarea ira departi. Nu u aveaă vidzută niți vără oară că u nchidica călăñli, ama u mintuea ca vără soi urută, di cara aduțea ciclioni. Ș-li pătrițea să apărdzea ceatiili di călivi din Buf. Când va s-avea ciclioni, fățea știri un auș di al Mișa. Ică nădzea casă-di-casă, ică si alina pi vără saltă di mardzina a răului.

-Ore oamiñ,- aura anda băga măñli ca pălnii,- aplicaț focurli, că ază va să suflă amareaaaa !

La năș focul lu aplica dadăsa, ancă tatăl liga grendzli cu fuñli a mulărlor. Tatăl ira cărvănar, t-ața comparație cu frațiă alant și păștea oili ira cama liber. Și cama ligat di casă. Când dada s-loa cu focul și tatăl cu grendzli, el mutrea apsărat cătă călăñi că eali u aducea ma ninti suflarea ali amare. Mutri

ș-tora ți ascăpita soarli , ama nu avu motiv si aspară că călăni durnea. Cu tută aestă nu poati s-dzătea că nu ira aspărat ș-vrea ți călăni s-nu durnea. Anda s-nu durnea eali, va s-u avea ma lișor s-anvilea ntrumurarea a cicioarilor. Ndirisea di isusita ira cama mari di ața di ciclon ș-dicara ciclonul nu ma vinea ti anvileari, maș singură anvileari ți l'i avea armasă ira murgișul. Când agiumsiră la Colebañl'ia, murgișul s-cutuvulea ca pul'iu cu zverca aroșă arănită tu mardzina di călăni.

Avea inșată tuț tu ubor ti aștăptare, ama la năs si apruchiă ninti dadăsa ali Catrini, Parașchevia. Avea trup mare și budzili cărpate când tesi brațili, el si aspăra canda va s-u neacă. U ambrăță, u bășă mblachi-mbluchi cu budzili cărpate ți li țanu pi față până li feați culaș cu scucheat ș-dzăsi:

-Ghini viniș, nīclu ali dadi!

Alanț nică nu l-adunară, nică nu l-bășară. Maș ună di nvestili din casă, poati ața ma nau, cu ondili lai, l'i aștearsi față cu cepul di pudeauă. Și când nu arămasi aclo niți un semnu di scucheat dzăsi ti năs cu arăs:

-Aestu easti birbil'iu a Bubañlor!?

Ma năpoi el nu s-dispărță di tatăl cai arădea cu tuț, grea ninti-năpoi și căftă să l'i scoată nvesta. Anda băga căciula ș-ma strămbă di ți u țănea dipriună, dzătea:

-Ți vi vroi voi, aduțetiñ nveasta, ti ața am vinită!

Nveasta nu s-videa iuva, ș-dicara tuț s-loa cu tatăl, ișiș mutri pi ascumtulea cătă treili surăr sumlaisi ți li vidzu la fântână astumsina când Catrina ntribă dinintea a tutălor, “cai easti Socrat Buba aoați?” și a-lui ti pțan l'i si-apună demnitatea. Ahorea di ața ma marea, davli alanti mutrea pi ascumtulea cătă năs și arădea anda sândzinea coatili.

Stătea toț tu un udă pătrat cu etaj di muzgă ndăsat și anvălit până tu mardzini cu spati, căl'iurici cu multi buei și chiliñ. Stri cap avea pal'ia lăiti di fum, ancă mărđziñli di mur cu purteț, rafturi cu vasi, saț cu lână și hărar mări cu strañiă. Di ună parti a udălui pătrat s-lundzea un coridor strimt și liga trei-patru udadz ca cubair. Dit udadziă ca cubair inșea ni cumtinaț cilimañi și ciucutea un-cu alant oaili aroși, s-cărtea ică si agiuca. Ama ea cai nu ma ișa ninga ira ața cai l'i apună demnitatea a lui, Catrina.

Dupu giunueari, si-apunară. Mpadi, afighira a unui sufră mari anvălit cu ună măsali și undzea ca ună pudeau ațil'iei și dzăsi ti năs, "aest easti birbil'iu a Bubañlor!?". El, tatăl și bărbăț di a Colebañlor. Dupu năș si-apunară mul'ierli cai băgară namisa moașa ața marea, Parașchevia. Ața și l'i alăsă scucheatul pi față. Ună di mul'ierli s-ciucutea s-țănea cilimañl'ia pit udadziă ca cubair. Mproastă arămasi ața cu ondili lai. Aduțea ti măcare la sufrălu mari. Apreasi focul la un stog mari cu băliț uscati la prag, ca avea țanțarii și apreasi doi feneri mări cu petrol-gaz dicara s-apruchea noaptea.

El s-dipiră că u alăsară noaptea s-vinea, că așă va s- videa limbit că si aspăra di Catrina. Ațil'iei și ninga nu tiñisea s-l'ină. Ondălea-laiă și nu si ști chățe lu cl'imă birbil'iu a Bubañlor, u avea numa Pandora. U avdză di ațeali și u agiuta s-aștearnă sufrălu. Sufrălu s-umplu cu cupi ñiț și nu loa ma mult di 50 gr di răchii și cu multi soi buni. Ma mult avea oaă aroși di Paști, carne fripta pi sulă și cucureț, ca ațel și l'i deadi dadăsa când lu scoasi di agucare...

A tatălui l'i deadiră coada, ama el dzăsi:

-E de, nu vroi să ñi daț carne, vroi s-ñi aduț nveasta!

U lo inati tatăl că chițe nu u alăsa isusita aclo iu ira. Lo inati și fenerli ți u fățea noaptea dzuă, ți ira ună perdă slabă ti ntrumurarea a cicioarlor. Când adusiră isusita , el s-aspără canda s-vinea ciclonul. Și nu ștea ți s-fățea cu ocl'i ți chindura tu un biloc. S-aruca cătoa-cătaclo ca cheatri limusiti aclo tu mardzina di arău. Vădzu pal'ili afumati, dapoea bălițli apreasi, fumul ți aspăra țanțarili, fenerli ți fățea luñină, cucurețul di cai ișa aburi caldi ș-tu soni, tiș canda s-nu ștea cătă iu s-mutrea al'iurea, vădzu isusita.

Avea chindurită aclo iu ahurhea coridorul strimt, disa ascumtă dupu Pandora, cai dzăsi:

-Vă-u aduș și nveasta !

Ocl'ii niri nu l'i sculea di mpadi. Avea fustani lungă cu dipli, până tu fund la cicioari. Pudeau cu pul'i chindisiț, șamei galbină din cap și cusiti lundz fionguri di lână. Ira ahânt mușată! A-lui, ti ciudii nu l'i ntrumurară cicoarli. Și ti prota oară l'i s-adusi tu minti s-l'ea ună filii di cucureț. Pandora vrea s-u aduțea cama aproapea că u căftă tatăl, ama nveasta vinitoară u opuză cu inati, căt u avdzară tuț:

-Ancă m-i trăpșeș mă, ț-u feciu groapă!

Bărbațiă arășără, mul'ierli trecură palmili pi față, davli surăr sumlaisi dzăsiră di-ună-oară:

-Stă ghini, Catrină!

Parașchevia plăcărși s-nu u cărtea feata. Dicara nu vrea s-vinea, dusi tatăl la nășă. L'eras Buba cu anamă! Cu sumarășul liber și căciula băgată strămbă cai u scoasi când si apună dinintea a l'iei. L'i deadi urarea, u bășă tu frământ și-dzăsi:

-Nveastă ca aestă nu ari vidzută vărănă oară ușa a Bubañlor!

Dapoea vrea s-l'i băga di gușă un singir supșări, ți u scoasi dit gepea ali gemadani, ama nu putu. Catrina dipărtă cu vrond. Cărțani pit coridorul strimt ș-chiru la un udă ca cubair. Tatăl ta s-nu mintuea cruschirl'ia că l'i arămasi chefea di fudzerea așă fără lizeti ali Catrini, iu lo a cânticului. Ața ira noaptea a tatălui, ama ți s-feați ma năpoi ș-noaptea al Socrat. Nacă ș-ali Pandori ? Pandora ira mărerea a Colebañlor ti cântare și ciudia ti dipriună a tatălui. Dupu năs, arada ti cântare u avea domni a casiei și el'i di-ună-oară l'i dișchisiră calea ali Pandori.

L'i dzăsiră:

-Cântă, moi nveastă, ta s-nu nă ngiură Bubañl'ii!

L'i fețără biloc la sufră, că ună mul'eari ți cânta avea ahânt drept să stătea aclo ahânt cât avea și bărbații, ama ea alepsi si șadă dupu năș ș-dininti ali taifă di mul'ierii ți undzea ca un comisie autoritară.

-Bun escu și aoi!-dzăsi anda pimsi dupu pältării ondili lai.

Cântă un cântic ți nu ira avdzăt vără oară în-Buf, "Dervișul tăl'ia Sufia". Pandora avea ună boați ți ț-sărăma suflitul ș-aestă s-vidzu di-ună-oară, că perl'ia a bărbațlor lă si sculară ca pironi, ancă mul'ierli nu țănea dot lăcrlili. Ancă tatăl nu țănu dot adorarea.

-U șteam că nu ari bărbat si mătisească cu mini la cântic,-dzăsi când tuț ura Pandora,- ama nu șteam că moartea va s-ñi vinea di ună mul'eari!

Lu vidzu ca pătut tatăl, ama nică nu avu inati cu Pandora. Ira prota oară ți avdza ună mul'eari s-cântă ahânt mușat. Ți s-mătisea cu bărbații ș-cutudzea s-lă astracă. Păn astumsina vrea s-l'i undzea a tatălui, ancă tora ața ți vrea ma mult ira s-l'i astracă ali Pandori. Așă băga tu biloc tiñia a tatălui, și

demnitetea apunată astumsina di Catrina. Când cânta tatăl, mul'ierli di nelo di sufră agărșea s-loa suflătură , ancă când iu loa Pandora, nu țanea dot lăcrili. Aestă alidzeari lu feați s-aduchească că un om cântă ma mușat di tuț, astumsina când l'i fați alantș s-lăcrimadză. U aduchi că l'i avea vinită oara pregătită di chiro pi ascumtulea di tuț. L'i agiută tatăl.

-S-avdzăm și Socrat,- dzăsi el câtă sonea a cuvendii,- u cântă mult mușat "Ochl'iu nirlu"!

S-cătubură tiș canda l'i cădzu pi cap tută plal'ea Bufului, ama l'i inșă ti agiutare Pandora. Ta s-nu si arușuna dziniră aprucheă tu soni s-apuna la arada a bărbațlor. Șădzu năngă brațlu a-lui, l'i băgă mână tu frămti nacă avea focuri și anda u mutrea așă cum u mutrea mumăsa dupu căderea cu morțiă, l'i dzăsi tu urechi:

-Dzăl'iu, dzăl'iu ti inatea ali Catrini!

Ma năpoi avdză boațea țî l'i ntrumurea ca hirul di mătasi sum pal'ili anfumati, aduchi dzeditli ali Pandori țî l'i glindisea perl'ii , vidzu că tatăl arucă caciula di harauă, vidzu mul'ierli țî nu țanea dot lăcrili și l'i asunară urechli di urarii țî s-vărsară ca apa arăului sum salțili vechl'i. Toț, poati și Catrina ascumtă, l'si hărisea a lui. Ancă el l'si hărisea ali tiñii ș-a dimnitete amintată și ațil'iei că di aoa și nelo oamiñl'i nu vrea s-alăvda maș tatăl.

Vrea s-dzățea ș-ti năs "Socrat Buba cu anamă!"

Ti sănătatea arămăñilor

Avea chiro țî s-primnea pit focurli a Paștili ș-dicara iuțivrei s-cânta, nu āndoilă dip că și ața seară va si turna

amănat a-casă. Armăseş Buf, l'i dziţea mul'ierisa , ama el u ştea ghini că ma mult di iuţivrei, avea armasă la cântic. Căntiţi lu ţănea la uborli şi călivili armănilor. Maş când videa stealili, s-aducea ti cubairu a-lui la Goriţa Mare. Anda s-turna stealili l'i spunea calea, ancă căntiţi i ngăldza suflitul. Un suflit s-ngăldzăşti cand easti arucurat şi aţel al Riza Cărpi strădzea di ună arucurare dipriună. Că dipriună ira şi ndirisea ti bana a ficiorul, Dimitrachi. Tora ira un ficiurac sănătos şi bătea ti şapti precl'i di chefi a ţirul, ama moartea iţi op poati s-vinea di la pil'iur şi s-l'i intra tu trup. Prezenţa dipriună a moartiei l'i arătea suflitul, t-aţa şi u avea vrea-nu-vrea şi ori-dupu-ori s-u ngăldzea cu cântic.

Că ngăldzea cânticul u ştea di chirolul dipărtos când ş-el făţea iso. Ică l'i u loa maş cânticul şi ştea, “va s-cânt ică şi escu zurul!”. Dipriună s-alidzea ti iso şi l'i evita şi maş a-ţilui şi ştea, ama iu scutea alant cu cinghel'iu. Când lă spunea dininti tu ocl'i bairu a cântislor mplini di iso, el'i l'i aduţea a-minti aţel şi ştea. L'i dzăţea pi ună boaţi:

-Ghini, l'eau “Va s-cânt ică şi escu zurul!”.

Alant nu lu cărtiră mă di astumsina când l'i muriră pi aradă trei ficiuriţ niţ. Moartili ira greali, t-aţa şi cânticul işa duri. Armasi duri şi astumsina când moartea chiru calea. Dimitrachi bănă ş-ira tora un ficiurac sănătos, maş că lo numa di armăn. Ama al Riza Cărpi plăngul-laiu lung iu uscă şi aţel un cântic şi ştea. Şi astumsina când nu avea lăeaţa, nu s-ciucuti mă s-căntă. S-părţă un-oară ş-ghini di cântic, ş-di aţel şi u ştea, că s-aspărea s-nu inl'ea laia a moartiei, că ea s-nu u aflea năpoi calea chirută.

Cu tută ața s-veia că nu ira tăl'eati tuti hirili. Tiș astumsina când mintui că li avea lată măñli, cânticlu l'i asună pi ună formă altă. Nu mă ca ună vreami ta s-l'i u loa, ama ca ună vreami ni așteptată ti avdzare, alidzeari și studiare. Riza Cârpi ahorea di sarțina ca nvățător a limbiei arbinisească la școla di Gorița Mare băgă pi numuri și bătaie de cap a unui adunător a foclorul armănescu. Aduna cântiți di la armăni și ngăldzea și tuchea ngețul a suflitlui a-lui străñipsit. Ma ninti s-ngăldzea anda cânta işiş, tora anda ascultea alant și cânta. Și cu "alanț" dicăt gorițariă ică labărl'ia a hoariei, va s-dzacă armăñl'ii din Buf. Ahoreă aiști nu maș că lă nvăț scriirare ș-alidzeari a cilimañlor a lor la școla di scânduri, ică că s-aducea datorit ti numa a ficiorul. Nu. L'i ahoreă că l'i si părea dipriună marginaț. Oamiñ ma dzăl'iu a-ndoilea, și nu l'i vinea tu minti a-vărui si l'i scutea dit călivi di pal'ia și nu si l'i măca grijea că cum cânta. Ahânt ma mult când ti năs cânta ntragă Gorița Mare și s-conuștea la tut locul ti cântiți vecl'i și portul măl'isit a nvestilor. Armañilor di Buf lă si conuștea maș stanili, tãmbãrli di lãnă și văr cântic rară, ca "Cãrligul a tãlu pica-pica". Anda li conuștea di timel'iu cântiți a lor, anda scriira poati ș-ună carti, tu soni chițe s-nu u fițea, canda li arupea di plal'ea di Buf și l'i liga cu lumea. Tut așă canda lă la ună datorie di bană, dicara ira convins că ficiorul bănă maș că lo numa di armăñ.

Dicara trăcu la dzați călivi, stăvãrsi ună taifă di oamiñ, biu afighira di vatră țiva cupi di răchii, stătu ncurțulat pi ferca frescă di cutarul a numțãlor, nvurtușă oaspițal'ea cu bărbăț mintimeñ și moași cu cruți pi frãmti ș-asigură ună furtii cu cântiți, l'i si prividzu cartea și vrea să scriira. Ună carti cu

căntișli arămănilor din Buf, ama țî mintuea că l’i lipsea titulu. Ică că l’i vinea tu minti ună sărau di tituli țî pindzea un-alant. Nu maș tu ahurhită, ama ș-ma năpoi, cartea țî va să scriira u avu dipriună aestă ăndoilă instabilitate a titulu. Canda s-undzea ca bana di călători, cu casa pi păltără ali mulari a isălă arămănilor. Căntroară aduchi că di căt s-li aduna, ma mult ira înclinat s-li giudica căntișli. Vrea s-ira ma mult ună-soi di giudicătorul a-lor. Țî nu ira duri s-li scriira tu un bloc, ama li sticurea tiș canda va să scutea suflitul țî ascundea nuntr. Păn astumsina l’i conuștea arămăniă di în-afoară, ancă căntișli l’i dediră oportunițătea si l’i conuștea ș-di nuntr. S-fățea ună soi di operație a suflitlui, dicara iți popu suflitul l’i sta la căntic.

Diunăoară l’i vini tu minti prima titlu a cartiei vinitoară, ama țî l’i păru instabil.”Autopsia a rămănilor pit bairi”. Poati su avea mintuită s-aflea un alt titlu, cama confortabil ș-ți nu aminta moartea cu “autobiografia”, ică “radiografia”, ama favoriză cu moarti, dicara avu di prota sentimentul că ira anda s-loa cu un mort. Ică țî ira mort anda băna. Tu sensul țî alantț lu tiñisea ca mort, ancă işiș bătea cheptul că băna și amirărea aclo la valea ni călcată la plal’ea din Buf. Alantț, ș-aoa nvăstătorul băga ma mult gorițariă cu primarul a lor Stefan Mușca, țî ira tendeoțoz să nica nu s-ascăpa, s-anvilea, nu s-dizvilea, s-nu u videa ca ună liliceă ma mult țî poati să șădea namisa di alanti liliceă, ama ca un rug țî poati s-lă sândzinea cicioarli. Ca ună liliceă ma mult poati s-li videa maș un suflit vătămat și arucurat ca așel al Riza Cărpi. Cu tută aestă așă ca alantț la Gorița Mare și el tu ahurhită ira convins că arămăniă din Buf, lă tihisea a unei etnie ma dzăl’iu moartă. Ică anda moari. Ș-dicara mintui așă preferă un titlu “cu autopsii” ti cartea

vinitoară, canda dizvălea la năsă cauza moartiei. Ama strapsi mână cãntroară cã ahorea el, nu vrea moarti ti țiva ș-niți ti vãru. Și cã l'i si pãru canda așã l'i frãca pultarli al Stefan Mușca. Altã soi di alant, el vrea s-ascapã și s-dizvilea, cã maș așã poati s-l'i ngãldza suflitul. Di cãntiți, icã tumbili di cãntiți țu lu afirighea, l'i spãrea cã ma mult lu ngãldza a arãmãnilor. Și nu ti ața cã ficiorul țãnea numa a unui di nãș, icã ira altã soi di a-locului, ama cã avea plãng poati maș ahãnt cãt avea ș-cãntiți. La a-lor el bãga și ațeali a gorițarilor, cu tutã cã nu ira labãr, cãnta labãriște unã soi ca el'i.

Cãnd pãpãnl'iã al Riza Cãrpi u alãsarã Cuci din Curveleș ti plãntari rãdzãtiñli la Gorița Mare, gorițariã l'i alãsarã s-intrã tu hoara a-lor maș cã cãnta ca nãș. El'i nu l'i vrea labãrl'iã cã lã si fãțea hoara lãvoasã, ama cãnd vidzurã cã cãntiți li avea unã soi l'i apruchearã. Poati cã pãțarã unã soi di luvușãri a suflitlui. Icã unã lundzeari a cãl'iurlor ti nãdzeari ma cãntroară la un-alant. Cãl'iur ahtari cu cãntiți dișchidea și arãmãnl'iã din Buf, ama cãnd videa cã cãt cseñi ira ti Gorița Mare, prefera ma mult si țãnea dupu un-alant. Anda s-tuchea ma mult cu un-alant u vighea ma ghini ața țu l'i alidzea di cseñi. Cum di gorițarl'iã, cum di labãrl'iã a hoaril'iei, cu tutã cã ti nãș spãrea cama oaspiț, cã l'i aduțea ma aproapea cãl'iurli di stani și la ațeali ira mult-pțãn ca el'i, viniț. Cingel'iu iu poati si acãța ti alidzeari ma mult ira cãntiți. Ațeali cãntiți cai Riza Cãrpi u ngãldzea ma mult, dicara u avea și plãngul ma mult.

Cãnd cãnta arãmãnl'iã a-lui l'i spãra canda plãndzea. Aestã l'i arisi di la protul cãntic la Buf, cã și singur u avea suflitul dipriunã pi plãndzeari. Dicara dipriunã l'i ira și ndirisea ti bana a ficiorul, Dimitrachi. Tuț u ștea la Gorița

Mare; el ninti ți s-culca ti durñeari videa ună oară ancă adil'ea hil'isu ică nu. Si apuna pi năs când durñea ș-si scula când prevădea că ira l'iu. Ocazionul a moartiei al Dimitrachi l'i stătea dipriună apres ca cändilă. Ică ca un plâng ți stucura suflitul ș-ți arămăñl'ia nu u alidzea ninga nică di cãntic. Canda stătea deadun bana ș-moartea, lacrima și harauă. Prezența a plângul namisa di cãntic u fățea bana cama bună ș-moartea cama aștăpteată. Undzea ună ca bună-aducheari. Ș-cãntiți ți u apruchea moartea ngăldzea ma mult. Că nl'isea ma mult bana. Valoarea a banăl'iei s-aduchea ș-la cãntiți a labărlor, ama el'i ș-când l'i cãnta a vreariei spăra canda nchisea ti alumtă. Ancă la arămăñi canda ncisea ti adunari manușachi.

Tută aestă plântare a mintiei la inima a cãnticului, Riza Cãrpi u fățea și tora când s-primnea pit focurli iu s-fridzea carnili di Paști, pit taifurli di arămăñi ți cãnta cãntiți cu plâng. Ș-di ața dzuă că cum l'i spărea ma pțan cu plâng. Poati dicara și el aduchi namisa di budză ună ca șiușureari di cãntic. Laea lungă canda s-cãrpă ș-dit cãrpare canda scoasi capul singur cãntic ți ștea, “Vroi s-cãnt , ți escu zurlu!”. Ama poati ș-că ira ună dzuă mușată ș-cu urării deadun. Cu valea anvilită cu velendzi aroși iu arămăñl'ia stătea pi dupu fisi și fumul ți trețea ca ună harauă albă la ntreg țerul ali plal'iea din Buf. Sum fum ñițiă hãrisea anda s-afirighea deadun pi un lojiur lung, bãrbațiă urduna carnili ș-videa ancă ira fripti anda plãntea tu gof dzeditul ațel mară, niscãnt viniț dit hoarili di afighirea vindea sãcare ș-purnă agri, ancă ș-mul'ierli ira facti ună cu mandili.

Mandili vãndea cãnistri facti cu purteț di salțã, cucoași di zahari cu coadã di lemn, verili, mãrdzeli, l'ili, biziluchi

scăpirati ca soari calp ș-țiva chelchi nîț cu un suc cu ună bueau manușachă, ti cai eali dzățea că ira livand. Ama aruca și previdere, aspărdzea măl'ii ică videa soarta pi palmă, ică pi spatea a birbețili, și li turna chendra a soarli. Featili neali videa verili, s-chiptinea cu dzeditli anda s-mutrea tu l'ili și pruscutea ună-alantă cu livand. Ancă mul'ierli aspărdzea mal'ijli ș-tindea palmili pit gard ta s-lă spunea mandili și ira scriisi ti năsi.

Ună di năsi l'i si-alichi ș-al Riza Cărpi anda fițea giur ș-spigiur că poati s-l'i afla iți soi și ira scriisă tu linili dit palma a-lui. Ama nu avu soartă că el l'i s-evită cu determinare. Nu si aspăra să ștea că și ira scriisă ti năs, s-aspăra nacă dizvilea și ira scriisă ti hil'isu, s-aspăra că poati si dizvilea vinatorlui a ficiorul, Dimitrachi. Cun țivrei s-ira nu vrea s-u ștea. Avea ndirisea că poati ocazionul poati s-ira urut, t-ața ta s-nu să confruntă cu năsă l'i depărta invitatea a mandilor. Nu li avea pistusită vără oară ș-ți dzițea eali li cl'ima minciuñi di mandi, ama dicara li depărta vrea s-dzacă că nuntr l'i stătea deșteptat ună ăndoilă, ună ndirisi. Ndirisea nacă eali videa d-arihina țiva ș-l'iu plăscănea tu față ocazionul urut.

Ațel ocazion u depărta dipriună di la năs, ama ta s-u aruca l'i lipsea s-pistusea cu ocl'ii nchiș abilitatea însuflețitor alăntei cheali. Cu alantă cheoli s-aducea numa și avea tora Dimitrachi, numa a unui ficior di fisea a Bubañlor. Anda u mintuea numa ca cheali, ndasi l'i arisea s-dzățea că hil'isu bănă maș că nvăscu chelea a unui arămăñ. Arămăñul acui purta numa u aduna dipriună, căti ori u aduțea lucrul s-vinea Buf. Ntribă ti năs ma cât ascăpă di manda ș-l'i dzăsiră că poati s-u află la sămărgană, ică la școla di scăndur. Davli ira ma

dzăl'iu alichiti, ama ti școlă avea dipriună un dor ahorea. Nu maș că ira primul nvățător, ama ș-ca omul ți u turnă di ună călivă cumțido cu pal'ia, tu un ambient plăcut cu scândur. Că di-prota l'i dediră ună călivă analtă ș-anălțati mărđziñli ca bureti, cu umutea că vrea s-fudzea căntroară di aclo cătă iu avea vinită.

Cu pțāni excepții iu fāțea parti ațel'i ți avea faptă țiva clasi pi gārțești di când ira dinco di sinur, mulțimea arāmāñlor din Buf niți u avea dip șterea ali scriirari și alidziri. La ira umplută mintea top că nu ira ti școlă. Lă si fițea mintea dală di cărți. Ti aestă si spunea dipriună un ocazion di ma ninti ș-un di aproapea. Ocazionul di ma ninti ira ațel a-unui ficior di celnic cădzut di vahti, cai căti ori ți vinea di la studiili dit Italii l'i căfta a tatălui s-li părța oili cu oarfñl'ia. Și aestă nu ira țiva altă, spunea marturia ti condițiea ca dală ali minti a-lui. Ancă ocazionul di aproapea ira Lefter Caceta cai u alăsă pi giunitati liceul di Ghirucastru, dicara l'i si deadi si facă president. Dicara nu amintară davli ciucuteri seriozi ti școlă, tută s-ligă că nu ira mintea a lor ti aest lucr, ică ti vără soi spalarea ali minti di apa din Buf. Ama aestă minciună u surupă căntroară Riza Cărpi, cai maș pțāni meși dupu ahurihiera a nvățariei, declară că elevii ma deșteptaț tu lumi ira arāmāñl'ia. Și tiș ca duruseari ti deșteptarea a-lor u csifeți căliva di pal'ia, ti sculare tu bilocu a l'iei școla di scândur.

Muzga Murgă l'i avea spărută dipriună ca gălată ți u părța namisa un rău, ancă ața dzuă di Paști l'i spāra ca gălată mplinā di căntiți. Ira ligat ahānt mult cu căntițli arāmāñlor, căt poati s-agărșea numa a omului, ama nu cănticlu ma bun ș-ma aleptu. Ș-ți lu spunea el cama aleptu tu ochl'i a oamiñlor.

Iți fisi avea cãntãtorul a l'iei alept ș-iți cãntãtor cãnticlu a lui ma bun. Ahãnt ligat strimt ira aestu lucr, cãt mult oasmiñ la Buf nu lã grea pi numã, ama pi titulu a cãnticlu țî cãnta. Unul l'i grea "Frãmtea cu sidefi", tiș canda s-ira scriis așã la biroul de stare civilã, alant "Gorțul cu schiñi", "Țî nchisi cu noapti", "Cãrligul a-tãlu cicuti-chicuti", alant "Dervișul tãl'ia Sufia", "Aidi s-ișãm tu munti", "La șamii laiã" ș-fãrã di altã "Ocl'iul ñirlu".

-Viniș s-aduñi cãntiți, ã!- l'i dzãsi ninga ni agiums "Ocl'iul ñirlu", Jeras Buba. -Aidi stã tu bilocul a melu cã va s-mi scol. Va s-neg la crushti cu Socrat.

Ira șapti bãrbaț șãdzuț aproapea di foc, iu cãt ira friptã carnea, la padea țî pãrtea sãmãrgeanea di școla cu scãndur. Afighira ira ș-dau taifi alti, curțulaț pi iarbã, pi velendzi aroși, icã pi fercã proaspatã. Ira unã adunare ti pțãn chiro, ninti di fudzeari pasa-un la casa a-lui ti iurtuseari Paștili. Iți taifã șãdea cheandra focului iu avea friptã carnea pțãn ma ninti, ancã carnili li avea ndupuratã dupu scãndurli a fației di mardzina di școlã, cãrtiti nu pțãn, fãțea-ți-fãțea ș-strãdzea vãrã filii di spati, cãrãsor icã di goafi. Ti pindzeari zborul, aplicare rãchia și continueari cãntiți. Riza Cãrpi avea vãdzutã cã arãmãñl'ia fãțea cãntiți tu iți biloc ș-iu putea. Ș-tu aestã parti undzea ma mult cu labãrliã. Ș-Gorițaril'ia fãțea, ama ira cama formal.

Anda nu ira formal, l'i aprucea arãmãñl'ia cu labãr'ia, așã cum l'i pãrța ața soi di plãndzeari namisa di cãntic.

-Tora țî stãtuș aoa, nu poati sã scachi ni cãntat.- l'i dzãsi L'eras Buba anda l'i sãlghi bilocul la brațlu ațilui țî liga numa cu ficiorul,- Lã alãsai dimãndare a ficiorlor s-ti aurã dit mãsali ma nu cãntaș.

L'i băgară carnă friptă ș-ună filigeană di răchii. Filigeana cu răchii u aprucheă la nare ti loari n̄urizma. Di n̄urizmă u aduchi că va s-u ardea când s-u tracă tu gurmaz. Răchia l'i ardea mațili ca foc, căntițli ș-maș anda li avdza l'i tucnea ngețul a suflitlui arățit. L'i dzăsiră s-măcă, s-bea și s-nu aducă a-minti că va să scapă ni căntat. Adusiră a-minti dimăndarea al Jeras și-l'i dzăsiră că dimăndărli al Jeras Buba nu poati s-nu si facă. Avea avdzătă ti ună lege di trapezi scoasă di Bubañl'iă; u aura ațel ți nu vrea s-cântă, ama pute nu l'i u-loa mintea că poati s-vinea oara ți ața "lege" s-l'i cădea pi cap ș-a lui singur. Un di năș sculă ună dulii.

-S-u bem ti sănătatea a nvățătorul ți adună căntiți !

Rizălu u băgă pțan pi budză. Dapoea sculă ș-el ună dulii.

-S-u bem ti sănătatea arămănilor din Buf!-dzăsi cu boațea ca acl'imare ti iurtii.

Filigeanea, cum fețiră alant ți năș, u biu cu fund. Ti năș biu pțan, ti alant biu mult. Ș-când biu mult aduchi ună ca inl'iare. Spăra așă canda el lundzea bana alăntor aș-alant tuț deadun, canda l'i lundzea bana a-lui. Ahănt mult l'i arisi aestă inl'iare ică amisticare a rădzătiñlor, căt vrea s-dzățea napoi "ti sănătatea arămănilor!"

-Țăni iso nimală,- l'i dzăsiră când vidzură că nu avea tu minti s-cânta,-nică "eee" nu țti s-faț?

"Eeee" ștea s-fățea. Ștea maș "Va s-cânt ți escu zurlu!, ama cănticlu u avea anvilită lăeața lungă ti trei ficiorl'iă morț. Nu căntă mă di când l'i muri ațel di prota ș-di astumsina căntițli l'i stătea nuntr tu chept ca murmint. S-mătisi ma năpoi când a patrulea, Dimitrachi, dicara l'i băgară numa arămănlui ți tora u avea nănga braț, bănă. Ama nu pătu s-u disliga ti

cântic. L'i acățã gurmazul ndirisea cã va s-cãrtea murmințl'iã așilor ți avea moartã. Ș-poati s-cãrtea moartea s-aflea calea ti a patrulea... Cãnticlu l'i spãru ca un pul'iu ți avea chirutã cubairul.

Astumsina ahurhi s-adunã cãntișli arãmãnilor din Buf ș-canda s-fești cu cubair. Ancã cãntișli s-feștirã pul'i ți cãfta cubairul chirut. Dupu multi bãgare-cicior di tuș ș-ndirisea ancã lu avinea di trapezã, țãnu iso. Asudã, ama tu soni fești "eee". Așa ți nu u avea faptã ti mulț aňi læeățã. Ș-tu suflit canda ahurhi si tucheascã unã ngãțare lungã. Lãeățã lundzitã canda cripã și-pit budzã l'i ișã maș cãnticlu ți ștea. Nu aștiptã mã s-l'i dzãțea napoi ta s-cãntã. Nicã s-l'i aduțea a-minti "legea" a avinarieii di trapezã. Cãnticlu tora ira pul'iu ți u avea aflatã pãn tu soni cubairul chirut. Disfeăți cumbiili di prota a condieii cum fac labãrl'iã cãnd vrea sã spunã cheptul, aștearsi sãdoara dit frãmti ș-l'i u lo cu unã boăți ahãndoasã, greuã, ntrumuratã:

*Va s-cãnt, ți escu zurl,
Ti chefea aștil'ei vearã,
Aestã lume ca dzumaru...*

Tu soni tuș biurã ti sãnãtatea a-lui, ancã el si sculã pi cicioari ș-gri ti avdzari treili taifi:

-Ti sãnãtatea arãmãnilor!

U dzãsi cu sinea a lui tutã calea din Buf, a-casã. Ancã murgișul l'i si spindzura pi numiri ca tãmbari și stealili l'i si aduțea pit cicioari ca cilimaňi hãroș. U dzãsi napoi ninti ți s-culcã ti durňeari, cãnd vãdzu ancã loa adil'iu Dimitrachi, ș-'i vini tu ocl'i unã țiva cai nu u avea vãdzutã ma ninti; cãnd dzãțea "ti sãnãtatea arãmãnilor!" l'i spãra canda si lundzea bana a hil'isu.

CAPITUL DOI

Ta s-aspargă nl'isul urut vidzut păn astumsina, ea u spusi pi păngănea a-l'iei. Tut așă ti maș ună soi, Paraschevi Coleba acăța cu măna “a l'iei”, ica iermul durñit a ficiorlu ñiț. Ama ața dimniață preferă păngănea dicara aspărdzerea ira cama sigură. Ișă cu dauă bărtati di soari din casă, stătu dauă minuti namisa di ubor, l'i plăcărsi a țerlui ți ira singur Dumnidză darihina, lo calea cama șcortă tră la rău, lă fața cu apă arați, vădzu crucea dit frămți s-l'i fățea undi tu palma cu apă și s-hipsi tu salța ma ndăsată. S-apună, dișchisi fustanea deadun cu malina di nuntr ca tendă ș-si streasi niscănti or, ama l'i ișă maș un suc supsări, ți nu spunea mult ti aspărdzerea a nl'isului. Continui si stringă ș-si sculă maș când cădzură mpadi țiva topi uscati. Unflati namisa și lundzi tu mardzină ca băliț. Pi năsi plăntă patru pulani ñiț ți li lo di la ună degă uscată di salță ș-u spusi nl'isul urut dit ahurhită păn tu soni. Când mburi, sculă mănli nsus cătă țer canda dădea mândzili ș-dzăsi:

-Nu ñu l'ea feata! Ma vrei s-l'eai văr di Colabañl'iă, l'iami mini, că ața nu ț-u alas!

Nl'isul ira ti Catrina, nipoata a l'iei di ținți aña ți toț la Buf aștepta s-murea oară-dupu-ooară. Când cădea noaptea, dit călivili a Colebañlor s-anălța cătă țer un zghic ahăndos, supsări, ți nu ira alțiva dicăt suflitul ali Catrini ți ma l'i ișea.

-Ma l'i easi suflitul ali mărata Catrină!-dzătea.

Niți ti văr alt ciliman nu ira spus vără-oară ahânt căștigă cât ma si spunea ti Catrina. Di la nășteari ea strapsi ca cu magnet atenția a tutălor, că s-dzăsi “la Colebañl’iă s-născu ună feată mușată ca steau, t-ața nu ira ti ciuduseari și ața atenție si spunea ș-napoi iu ma murea. Ahântă impresie feați factul și punctual la Colebañl’iă luteaști mușuteața, cât tora și s-aplica, ahorea “Catrina mărata”, s-dzătea și “Catrina mușată”. “Ma l’i easi suflitul ali mușata Catrină!”. Colebañl’iă ira oamiñ alepți ti buneață, ama nu ti mușuteață, t-ața nășterea ali

Catrini tu ața fisi, s-vădzu canda un trândafil tu rudzi.

Isălă el’i si surprinși ma mult di alant. Nu u așteptea ahântă vreami di la Dumnidză, aclo iu ira spus nu totăna ahânt vrut ti năș. Natul nou nu s-videa s-avea nică frămtea strimță, nică narea presată, ică mearili di față ca dardi di iara a bărbațlor di fisi, nică chelea sumlaisă ș-cătivăroară ca oahticoasă a mul’ierilor. Ea ira albă ca prafă. Ică ca lână lată la arău ș-neauă ni-călcată tu plaiu. Ocl’iă va si fătea mări și ñirl’i, frămtea analtă, sufurțealili năpărticuși, narea ca țeară ș-budzili ca băbuchî. Când işă tu dzuă u avdapsi luñina, că tu biloc s-plândzea ca tuț ma-căt născuțiă, arăsi. Paraschevia și u aștiptă tu pudeau ș-l’i til’iă mațul a buricului cu ună foartică di căpri, anvili ocl’iă cu măna di ciudii ș-lu blăstimă țerul și ira Dumnidzălu darihina, așă cum nu u avea blăstimată vără-oară.

-Ma că ai tu minti s-faț hazi cu mini,-l’i dzăsi,-s-ti vedu orbu!

Ama ținți aňi ma năpoi când moartea tesi măna ti loari dit sinu nipoata cama mușată, Parașchevia Coleba să pocăi ahănda ti blăstimarea și l’i feți astumsina al Dumnidză.

Ș-bunda ți acăță nipoata u ligă maș cu nitiñiserea ți feți căță Năs. Ică cu ună “umpleari pândica” ți ti pindzea dip lișor la unghili a nitiñisearil’ei. Di chiro ea avea sculată ună ligătură ahorea cu Dumnidzălu și s-loa di șteari cu Năs cu metoda a l’iei. U aprucea, u căfta ș-dicara nu u aflea, u personalizea cu țerul, Când zbura cu Năs, țerul l’i stătea tu ocl’i, cum sta un schin mare ți nu ști iu si nțapă. Di aestă absență poati l’i avea vinită ș-ața nitiñiseari ți nu u țănu nuntr tu dință nică astumsina când s-născu Catrina. Mușuteața ti Colabañl’iă ira un lucș ți l’i mutrea totăna strămbu. Așă cum poati s-vinea ș-di umplerea a pandiclui. Ică ali inimi. Parașchevia avea așteptată ti nășteari ună taifă di nipoț ș-nipoati, ama niți ti un nu l’i umplu pândica, cum l’i si umplu di Catrina. Ună umpleari ți nu lu tiñisi Dumnidzălu până aclo, căt putu s-blastimă. S-lu blăstima “s-ti vedu orbu!”.

Cu umplerea a pândiclu ea ștea umplerea ali inimi ș-dicara ștea că inima ira tu pândic, iuva aproapea di stumahi, dzățea “ñ-si umplu pândica”. Ama și “ñ-si angărcă pândica”. Umplerea ali pândichi durusea urare ș-ruciăñi, așă cum gulerea ică angrăcarea a l’iei spunea ică aduțea blăstem. Di căt țăn minti oamiñl’iă ți băna Buf, ea nu blăstima vără-oară cu gura a l’iei, ama când văr l’i cădea pi zvercă, dzățea “nu vroi s-blastim văr om, ama am ndirisi că ñi angracă pândiclu”.

Ahănt convinsă ira ti aestă, căt la energhiea a suflitlui, ică a pândiclui, videa ș-ună soi di prezentă a Dumnidzălu. Dumnidzălu singur cu cap ș-cicioari, t-ața ș-amină rădzătină ața nitiñiseari di darihina, ațel din țer. Nitiñiseari ți u pimsi s-u blastimă, canda s-nu ira El ți didea ș-loa bana a oamiñlor, ama canda s-ira un di picurarl’iă ți păștea oili plaiurli din Buf.

Lipsea ți Catrina nîcăză s-chidea gura ta s-nu măca trăhănă, si ardea di fievără di bundă și s-acăța patul, ți Parașchevia să pocăiește ahănda ti blăstimarea dzăsă aclo ș-ținți aîni ma ninti.

Pocăită, ahorea di aspărdzerea a nl'isilor uruti, Dumnidzălu din țer lu plăcărși prota ta s-l'i ascăpa nipoata. Ș-l'i dzăsi că ma s-vrea la s-loa un di Colebañl'ia, ma bun ira s-loa ea singură. Ama nu feata, că lumea va s-u arustuna ș-nu va s-u alăsa. Ta s-nu iu alăsa, si sculea tahina dimniața, stătea nănga gardul a uborlui cu fața cătă dată ș-când soarli aroșu pi muntili Dobre, fățea ună căruți mare. Ți ahurhea la căruțea dit frămți pictată cu acul di soața a l'iei dit inimă Arhonda a Bubañlor. Anda u lundzea căruțea dipriună ș-ma mult i dzățea a-Lui tu urechi s-nu facă vără zurață ș-l'i loa Catrina. Di nau cilimañi ți avea născută, doi l'i avea loată Dumnidzălu, ama niți ti văr nu l'i neasi tu minti s- opusă, ică si ncăcea cu Năs. Că si ștea, El singur l'i didea, singur l'i loa. Ancă ti Catrina, nipoata ma mușată, nu u apruchea chirerea. T-așta lu plăcărșea, lu opusă ică nu lu tiñisea păn aclo, căt cutidza s-lu blăstima.

Cu Catrina, Dumnidză l'i avea dată ună doară ma mult di luñina ocl'iului, anda l'iu loa l'i scutea dit biloc doil'ia ocl'i.

Dupu țiva dzăli, când sănătatea ali Catrini s-feați ma grau, l'i dzăsiră s-u alasă Dumnidzălu, că El li loa lucrăli anarga ș-neagă la doctorul di la Gorița Mare, Victor Șoni. Păn tu ațel chiro ira mult arămăñi ți nu pistusea la doctor. Ahănt ma mult când ira zborul ti ațel dit hoară, ți nică u conuștea, nică u avea tu atenție bunda. Di năsă lăndidzea ș-murea cama ndasi arămăñl'ia din Buf, t-ața s-nu u avea atenția, vra s-dzăcă s-ira dip gol di minti. Victor Șoni nu ira duri maș că nu u conuștea. Ama spunea hima-nsus că ună lăngoare ahtari nu s-conuștea.

niți tu vără carti di medițină tu lume, dit chirolu a greclui dit antichiteati Hipocrat. Ti aesti nu ntribară dip mulțimea arămănilor. El'i u avea ma ambară s-pistusea nișterea fără ăndiolă a doctorului și s-primnea cu ună ceantă laiă dipriună mplină, ama cu capul cama gol di curcubeta.

Avea studii ti doctor di tutipută, veteriner, tu un căsibă di nord. Lucră niscânt chiro la tutipută iu sculă primul stacion ti copulație artifițială, cum avea faptă rusi depărtoș, dapoea deadi țiva eczameni suplimentare ș-ună dzuă apări doctor ti oamiñ. Băna la Gorița Mare tu ună casă apusă dinintea ali biserică vecl'iă ali Stă-Mării. Un udă u avea sălghită ti vizită, ama rară ișea ș-cătă Balta Murgă, la Buf. Ti adunare lileceă cum dzătea, li adăra l'itrii, ică ta s-intra tu vără călivă di arămăñ lăndzit di bundă. Bunda și el nu u ștea ș-nu u avea aflată niți tu vără carti di medițină a lumiei, ama și u băga tu ăndiolă când fătea vizită la lăndiții di năsă.

Cumțivrei că si ștea că șterea și avea Victor Șoni di medițină ira ti fața laiă, vizitili arămănilor la udălu a-lui va s-ira cama ndasi, canda s-nu spunea cu chiro ună tendență ni-hărdzită. Ș-ți lă cădzu di-ună-oară tu ocl'i a mulț-mulț oamiñ. Pit călivi nu intra ti vindicare bunda, ama ti videari cătă cicioarli a mul'ierlor mușati arămăni. Ața și cădzu tu ocl'i s-turnă tu zboară, zboarili s-fețiră funi când u vidzură s-arădea cu Zoița a Cacetañlor. Ș-l'i dzițea a l'iei s-dișchidea un udă ti cuseari strañiă, ta s-lă agiuta a mul'ierilor arămăni. Ațeali și s-dzătea ti doctorul, l'i alăsară duri urmi ali Parașchevia Coleba. La om virtutul cai ea u tiñisea ma mult ira țipa ali frământi. T-ața tora-di-oară, Victor lu ahurl'iă ca ocazie ti vindicare bunda ali Catrini.

Pruvuști mănîțli singură, cum avea faptă tută bana, bărn-dupu-bărn.

Ș-tu lichii mare ea s-țanea ca ună di ma bunili ti vindicare bunda. Ș-nu ncot u băga dupu ața ți ira cama bună, Arhonda a Bubañlor. Vindicarea ira sâmplă, li apurea călcăñli a lândzitlui cu ună cății arsă pi foc ș-si alăsea dauă-trei nopt nănga vatră, anvilit păn di zercă cu velenză di lână. Apurerea ali cății ș-căldura a velenziei fățea ți sădoara s-curea rău anda u libera lândzitul, cum di focuri analti, ș-di bundă. Ama ti Catrina nu poati s-băga căția apurită, ira moali ca lapti, t-ața vătămă mintea, până când află ună altă dizligare. U anvărti cu lână ni-lată, l'i alăsă în-afoară maș măl'eau di nare ș-u țanu ună noapti ntragă aproapea di vatră, ta s-u apurea foclu. Ama cu tută ți s-șigărsi ca pești tu tigani și s-nică tu sadoari, focurli nu l'i cădzură ți nu l'i cădzură. Ira ocazea ma greu ali bundi ți dipriună s-chidea cu moarti, ică Dumnidză u ștea ți altă. Ică alti soi. Parașchevi Coleba băgă cicior s-alumta dinț-cu dinț cu moartea, s-turnă di-ună-oară cătă ața soea altă. Ică ațeali soili alti, namisa di cai ahurl'ia ca cama posibilă ocl'iul slab cai ira vătămător. Ș-nu ițivrei ocl'iu, ama în special ocl'iul alb. Ocl'iul alb, si ștea di tuț, ti agudea ti moarti. Ira duri ți un om cu ocl'i ahtari s-l'i "umplea pandiclu" până aclo când s-nu să umplea ni spuneari dișchis adoranța. Macar nvirinarea.

Cu tuti că cu ună soi di purgurseari că nu avea ocl'i alghi, ndirisea Parașchevia iu avea ș-a sinil'iei. Ș-ea poati s-u avea loată di ocl'i nipoata, că ndasi nu s-dănăsea ș-u spunea dișchis adoranța ti natul ți mușuță ca niți altu căliva a Colebañlor. Ună soi ca astumsina că Catrina u aștăptă tu mână ca soari ți arădi ș-ea blăstimă Dumnidzălu că naca fățea hazi cu

năsă. Avea multi ocazii când l'i fudzea tipul a-l'iei mintuit și-hărăsea ca tuț. Cu tută puterea a suflitlui, anda agărșea că ocl'iul poati s-fățea hataea. Li ștea așa ghini lucrăli a ocl'iului , cât ștea că nu lipsea s-u traditorea tendințea a l'iei logică, ama cătivăroară și-puterea ali minti să slăbuea. Și-tu aestă slăbueari, s-ahundusea ea la ațeali dzăli greali, poati trețea ocl'iul ti aspărdzeari lucr. Ti aduțeri mintea afighirea și-a l'iei și li ștea zboarili a ocl'iului di când ira fetică pțăn ma crescută di Catrina.

Dada mare a Colebañlor avea vinită tu bană ca un ciliman mintuit. S-dzățea că când s-născu, tu biloc s-plândzea, cum plâng toț cilimañl'iă dit lume, băgă dzeditul di spuneari la cap și-mutrea cu atenție pal'ili dit ceatii. Vărsniția plândzea ni-căpsit că l'i loa foamea, ancă ea li avu ahânt minti în-cap cât mintui că ma s-aura, foamea va s-u loa ma mult. Talentili a l'iei di mintueari s-vurtușară anda creștea și-spun ninga că l'i alăsa cu gura dișchisă marl'iă cu răspunsili și didea. Semni ahtari avea multi, ama ni-agărșati avea arămasă zboarili și l'i dzăsi ună-oară a mumăsa, când ea audă ceatia cu apă ti ascundeari soarli. Arăzili și intra pit pal'iă cu cai ira anvălită căliva, a mumăsa l'i spărură ca foc, t-ața armasi cu gura dișchisă când Parașchevia ñică l'i dzăsi:

-Și faț moi mumă, cu apă vrei s-u apleț soarli ?

Di astumsina ea u mutrea Parașchevia altă soi di alant cilimañi și-când crăscu țiva, li pistusi zboarili a ocl'iului. Deadun cu trei cazurli și vrea s-li acompaņeară ta s-nu chirea efectul:

- Zboarili și va s-aspărdzea ocl'iul lipsea s-li știbă maș ațel și va li dzățea.

-Vrea s-armănă maș la mul'ier.

-S-dzăc maș ună-oară tu an, Gioi Mare di Paști.

Dupu bunda la arămănl'ia din Buf moartli cama ndasi ira di ocl'i. Ocl'iul cripa ș-cheatra ș-arichea bana, ni loată di șteari pute că cum lundzea. Parașchevia Coleba ahorea di Dumnidză, ș-tu aestă ocazie băga tu lucr ș-mintuerea; ocl'iul u liga ș-cu puterea a suflitlui. Nu ștea s-u spunea că cum undzea aestă, ama aducea că suflitul ma s-vrea fățea bun ș-ma s-vrea fățea slăbiță. Ira ună-soi di fâniteari ma mult a pândiclui, ică ali inimi. Ică un angajament ma mult di ți lipsea a suflitlui, ți agudeaști singur ș-vără preferință di ocl'iu a-omului. Ama aoa nu s-părta ș- preferința, ică angajamentul concret ți u avdădzea pericol'iul. Tu un ocazie cu piricl'iu avdaps, l'i si aruca stepsul a cama slablui, ocl'iului alb, ți nu u avea greu s-agudea ti moarti și s-aduțea strădzet măr la ațel ți așteptea zboarili condra a-lui. Când ira anda dzățea aesti, anda străndzea capul ta s-nu s-l'i si disica pi giunitati ș-videa cum si astindzea cărbuñl'i apreș tu gălata umplută cu apă di ploai, s-ciucuti s-aducă a-minti că cai di mul'ierli din Buf avea ocl'i alghi. Ș-poati s-u avea vidzută Catrina, mușuteața ți asună la poarta a Colebañlor. Di-ună-oară si aduchi ună seară cu ploai, când Zoița a Cacetañlor cu ocl'i alghi, căfta la năș ună capră chirută. Ea ntribă ti capra, ama ma cât vidzu Catrina, u măcă cu ocl'i. Că dzăsi cu adorantă, ică parapun di suflit, ți nu u ascumsi dip:

-Ah, ți nu feciu ș-mini ună feată ahânt mușată ca aestă !

Ah-u a-l'iei cum s-veadi si adună la ocl'iu. Ș-ocl'iu, hăristisit ică cu parapun, agudi ti moarti canda s-ira pușcă. Di aestă moarti adărată ața noapti cu ploai, strădzet tora Catrina.

Plătea prețul a mușuteației și avea alătăsită calea, avea asunată aclo iu s-așteptea cama pțan, la Colebañl'ia.

Așa l'i deadi dețizie cu sinea ș-dupu tuti ciucuterli și avea faptă păn astumsina ti scăpare nipoata, umutea u spingzură la alumta agră și vrea s-fățea cu ocl'iul alb. Cheltui ună gălată ntragă cu apă di ploai, u ligă capul cu șapți șamei lai ta s-nu si părțea pi giunitati, aplică un munti ntreg di cărbuși apreș, ama rezultatul ira ma mult di fără umuti. Starea de sănătate ali Catrini tu biloc s-fățea ma ghini, s-feați ma rău. T-ața s-avdzea ațeli aurăr ahăndoasi și supsăr și nțipa țerul di Buf tu murghiș. Ș-l'i pindzea oamiñl'ia s-dzățea “ma l'i-easi suflitul ali mărata Catrină!”. Ică ma l'i-easi suflitul ali mușata Catrină!”.

Altă soi di toț Colebañl'ia și spărea ma dzăl'iu paradaț dinintea moartiei di apropea ali Catrini, Parașchevia s-țanea ninga. Dicara opusă ninga ună-oară ațel'i și l'i dzăsiră napoi s-asuna la poarta al Victor Șoni, dețiză s-pitracă un om la hogea Bajram din Răza din Sus. Răza din Sus ira ună hoară iuva namisa di Ciumurița. Ti hogea Bajram și avea aclo ună techei vecl'ia ș-ți zbura cu gindili, ștea toț arămăñl'ia. La primnarli di vearea sculea călivili tu ațel'i munț ș-dipriună l'i avea nevoea agiutarea a-lui. Miracoli l'i avea loată totă lumea, ama arămăñilor lă ira vrea-nu-vrerea ti nveastili și nu armănea ncărcati, ti precl'ili și vrea si dispărțea, ti mul'ierli și nu fățea dot ficior, ti bărbațiă impotent ș-ma mult ti scăpari di loari-dichi a gindilor. El'i l'i cutudzea dipriună ciucuterea cu năsi că băna pit munț, aclo iu avea ful'eau ș-giuca gindili. Lucr mare fățea hogea Bajram, că ș-ti sibepea cama pțană eali s-pruvuștea ciucuteriei. Arămăñul și ira opus cama cu seriozitatei cu gindili păn astumsina, ira ș-un ficior di fisea

a Gunañlor. Ira singur di ficiorl'ia din Buf, nsurat cu ună gindă. U arichi dit mesea di joc, u nchisi tu călivă ta s-u facă mul'ierisa a-lui, ama s-cruțil'ia diunoară cu cutidzearea a fisil'iei a l'iei. Prota noapti țî durñi cu ginda ș-multi alti noptă ma năpoi, ti chameti că s-fițea ti bărbat....

Ș-ti canda s-ira pțăn tută aestă, l'i s-află ș-ună lăngoare țî undzea ca ohtică. Di ohtica sigură ș-ața țenă țî chicutea bărbatîă căt nu ari altă, u scăpă hoguea Bajram țî ștea limba a gindilor. Ș-ți țănea un registru mari ca la stare civilă iu scriirea locul de reședință. Dupu nidzerea la Răza din Sus, ficiorul a Gunañlor s-feți dip agrimi tu pat ș-iți doi-trei aňi amintea un ficior. Avea umplută plal'ilu din Buf ș-toț lă dzățea "ficiorl'i ali gindi". Parașchevia l'i avea ligată buricul a-unlui di năș ș-aest ocazion l'i adusi tu minti ti nidzeari ună-oară la hoguea Bajram.

Omul țî pitricu la Răza din susu, s-turnă dupu trei dzăli cu aflarea a hogiei; nipoata mușată a l'iei, Catrina, strădzea di cutidzerea sâmplă a gindilor. Ună di mul'ierli a Colebañlor l'i avea călcată natul cănd fățea lemni tu munti ș-tora mumăsa nvirinată cutudzea cu Catrina. Hoguea pitricu ună plubure albă ca fărină, nvăscută cu carti. Dupu țî s-i tucnea tu ună litră di apă, s-l'i didea ali lăndziti căti un gurmadz la dideari ș-la scăpitare a soarli. Cu aestu lucr s-lo singură Parașchevia, ama cătă soni u dăňasi l'itria al hoguea Bajram, că vidzu nl'isul urut țî u spusi dapoea pi căcatul a l'iei. Ti scăpare Catrina blăstimă Dumnidzălu, s-putu cu bunda, cu ocl'iul slab, cu gindili ș-cu nl'isili de arău agur, ama niți ună-oară nu l'i ascultă ațel'i țî li dzățea s-fățea ună vizită, s-u spunea, la doctrul ali Gorița Mare. Când vidzu că bana ali fețiți tora s-țănea pi un hiru di

peru, nu ezită tă s-neagă la doctorul.

Victor Şoni u şăptă cu budza-pi-arăş ş-ea sa pocăită Ńi nu avea căftată cama ninti agiutarea a-lui. L'i dzăsi si-apună pi un scamn di lemn lung şi strimt, s-aştipta căt s-mburea cu un gorişar Ńi l-u durea şutili. S-apună cata fundul deadun cu Catrina anvălită cu ună velendză di lăună cu flocul moali. Dininti a-unei fridă asigurată di în-afoară cu hieară ncruţil'iati diu poati s-videa lişor biserica ali Stă Mării ti cai dzătea că vrea s-fudzea diparte di aclo. Dzătea că ti vindica maş cu ună atingere ş-Paraşchevia maş astumsina si-aduchi si-l'i facă ună vizită anda fudzea. Ahorea di biserică videa ş-cocechi di misur, cireapul di cuţeari păni, fântăna cu cubei, ună parte di casili cu cheatră ali Gorişa Mare ş-capul ali cali prinţipeală cu căldrămă. S-dzătea că gorişarl'iă u arnea cu metura aşa cali ş-călătoriă dit alanti hori scutea păpuşili când treştea pi aclo. Ancă mandziă ş-arămănl'iă u avea duri treşerea pi aclo, că u făşea lăvoasă.

Catrina durşea tiş canda s-l'i avea fapta ghini budză-arăşul al Victor Şoni ş-Paraşchevia tu aşel op si aduchi că ti prota oară videa un gorişar Ńi arădea liber. Cum avea vidzută di cu chiro, gorişarl'iă poati s-băga budza pi arăş cu un-alant, ama nu cu arămănl'iă. Când vinea lucrul s-cruşia cu văr di arămănl'iă din Buf, alor lă inşea ună budză-arăş pi giuimitate, ică lă ngăşea, lă si făşea ca cheatră. S-dzăşea la Buf că gorişarl'iă nu l'i vrea arămănl'iă di la Balta Murgă, dicara s-aspărea nacă vrea să sta aclo aproape ş-luvuşea hoara. Chirolu dit soni s-dzăşea dipriună ş-ma ndasi că numadziă cu casa pi sumaru di mulări, vrea s-alăşea bana di numadz ş-vrea să scula hoara a-lor alichit cu Gorişa Mare. Vrea s-li alăsa călivili cu pal'iă

ș-vrea s-scoală casi cu cheatri. Bărbația va s-i loa cu oili, ancă mul'ierli ți păn astumsina turțea lână, va s-intra pi lucr tu brigadili di agricultură. Ti tal'eari gârnu, floarea-soarelui, ică seslecsionare misur. Gorița Mare ți păn astumsina ira NBU, va s-dzacă întreprindere di agricultură militară, va si facă deadun cu arămănil'ia NBS, va s-dzacă întreprindere di agricultură di stat. Ama ambiliatea cu arămănil'ia gorițarl'ia chibar u mutrea ca aprucheari cu luvușărea, t-ața lă si fățea cheatră arășul tu prezența a-lor.

Ali Parașchevia Coleba l'i vini ghini că doctorul nu u cheatrisă budzarășul ș-ti năsă, ș-ti Catrina. S-țânea aclo, canda s-ira acățat di vără degă di salță ți poati si frândzea dit un op la alant op ș-el s-u loa rău. Budzaarășul s-aplică ș-diună-oară ma năpoi s-cheatrisă. Când aduchi că nîcăza Catrină nu li avea lucrili buni, ună ca degă putrudzătă s-frămsi nuntru a-l'iei.

-Easti mult amănat,- l'i dzăsi doctorul iu l'i agiutea s-u țânea nîcăza pi pultării,- ș-nu u pidipsiț mult, că nu u ari lungă; dau-trei dzăli l'i ari armasă. Mărtii, easti ș-ahânt mușată!

Parașchevia inșă ca furtună dit udălu a vizitilor, anda strădzea dupu năsă velendza moali cu cai avea anvilită Catrina, ama când l'i călcă ciciorul în-cali nu putu s-stătea ni dati mândzili cătă Victor Șoni.

-Naaa- dzăsi ș-arupsi țerul cu dzeditli ali mări ața ndreapta,- să ț-măcă gura căcaț, să ț-măcă!

Ira prota oară ți l'i didea mândzili ahânt dișchis pi un om. Ș-nu vrea s-l'i vinea dip arău, tiș canda si discărca pi năs di-ună-oară tuti rufeili dit pândic. Ică dit suflitul fărmațat ți undzea tu ațel op ca un țer mplin di scăpărăr. U purgurisi sinea maș cu mintuerea că di darihina nu așteptea țiva bună di

doctorul ali Gorița Mare. Ș-dicara napoi va si acăța iuva, nutri cu ocl'i pi plâng Stă Măria. Fața ali biserichi u avea dininti. Di partea ali cali ti Buf biserica s-apărea di un mur analt, ancă di alantă parte l'i loa adil'iul ună păduri ca manazi di rudz. Dupu năsi lăea murminț ca amirăril'ia di cheatri agărșati. Humbusită di ndirisea nacă s-u chirea Catrina, u alăsă tu negura greu ali agărșariei mul'iera sămtă deadun cu ți fățea ea. Di darihina nu va s-undzea țiva, canda s-nu s-grea că poati s-avea fudzită. Ică s-nu u anvărtea chirolu dit soni, cu ună ca perdă cu urută-vreari agărșariei ș-nitiñiseari. A avea scăpitată chirolu di malămă când poati s-vindica cu dzați di lăndziț pi noapte, maș cu ună singură atingere. Astumsina oamiñ cu hală dit tuti părțli durñea tu uboru ali biserchi ș-ea trețea di la un la alant ti vindicare. Ama tora u avea afirighită cu urută-vreari ș-vrea s-u avinea. Cum l'i dzăsi a-unei mul'ieri arămăñă tu nl'is, poati s-fudzea ti totăna vără dzuă di aclo, că oamiñl'ia dit ațeali părță avea acățată s-nu u vrea. Parașchevia Coleba u vrea. T-ața s-apruchiă la pragul a ușil'iei giunitate dișchisă, băgă capul nuntr, vidzu icoana a-l'iei, cama marea di alanti ș-l'i gri cu măna pi inimă:

-Ma nu ai fudzită, nu u alasă s-moară aest anghiul ñic!

Ira depărtată mult di Gorița Mare ș-ma imna chendra Valiei a Pitueriei diu s-videa ca tu palmă tuti călivili din Buf, când ună puhiză , ică boați lișoară, l'i ciucioră tu urechi că Catrina poati su ascapă maș ațel ți arămăñl'ia u acl'ima "zaconul a baniei". Până nchisi ocl'ia, Parașchevia Coleba nu āndoilă pute că a-cui ira ața boați ți l'i flitursi astumsina tu urechi ca ună puhiză ni-vidzută di purguriseari. Ira ali Stă Mării! Cum s-videa nu avea fudzită ninga. Ancă zaconul ți

ea avu buneața s-l'iu aducea, u vidzu di-ună-oară cum veadi mardzina a scăpariei ațel ți poati si neacă.

Cu tută că avea ahurhită s-uflisea dipriună ma pțan, ti “zaconul a banăiei” ștea toț la plal'iea din Buf. Ira ahânt ndasi la arămăñl'ia dit munti, că ira ș-rău ți curea cai di când sum salțili vecl'i. Di ufliserea aștilui zacon avea scăpată di moarti sigură cu dzați cilimañi ñiț.

Nu s-căftea țiva pidipseari, sâmplă va s-alăsai namisa di cali ñicăza ică ñicăzul cu dzălili misurati, ti aflare ș-su fățea di a-lui, cai trețea prota cătă aclo. Anda u fățea di a-lui l'i didea a ñicului ți ma li mburea dzălili di bană, dzăli dit dzălili a-lui. Pțănea dzăli di dzălili a-lui, ti avdădzeari dzălili altui. S-aplica aș țeara ali moarti, ti aprindeari păn tu soni, pira a baniei. Parașchevia Coleba nu u avea provă vără-oară ti a-l'iei, ama u pistusea “zaconul a baniei”, ahânt căt pistusea făniterea ică greutatea a pândiclui. Ică a suflitlui ți stătea aclo. Tută ira un miracol a suflitlui vinită di alântui.

Di un călător di caz ți vrea s-avea buneața s-turnea puterea a suflitlui a-lui, tu bană ți lundzea bana alântui. Ni amănată dip, u alăsă Catrina namisa di cali, Așil'iei cali ți nădzea drept dinintea a-unei vale cai maș arămăñl'ia din Buf u acl'ima Valea a Pitueriei. U anvărti ghini cu velendza moali ș-l'i alăsă în-afoară maș măl'EAU di nare. Deadun cu ună tumbă di perceă cu ondi ți s-bătea pi frămți ca tumbă di trindilină. L'iu bătea puhizea ți ninti di pțăni minuti l'i avea ciuciurită la urechi. Tora ira dublată. Ti adărare vimtu ți s-ncăcea cu niorl'ia neguroș astil'iei toamnă amănată. Avinea negura a țerlui dicara u vrea cama pi arăș ș-cama hărăhop. Așă cum u vrea și Parașchevia Coleba ți cara alăsă nipoata pi cali,

s-aguñiusi s-ascundă. Urmată di frândzili și l'i si mistica pit cicloare, ca cilimañi și vrea si agiuca cu Catrina. S-ascumsi pțân ma nclo, dupu un oarbiri și u avea curuna cât giuimate ali Valea a Pituriei. Valea iu s-pituea astel'i și ira ncăceaț, di nghios vinea largă, ancă tu ntragă partea alantă afighiera di năsă avea oarbir și fățea lendi cât un dzedit, gortă cu găruți cât un dardu, burbufeată și s-frândzea cu ună atingheri, sfăț și ț-armănea fumul tu gurmaz, ică giunepiñ ncărcati cu găruță ca jiuurati măținat. Spărea ca armasă namisa di călcăñli a unei vale și aduna Balta Murgă ș-ma nclo continuea cu plal'iul din Buf.

Dupu oarbiri iu stătea, mutrea cătă cali. Până nclo iu ira răul ș-dau stoguri măr a călivilor. Mutrea ș-Catrina anvărtită tu velendză, năcată di parapun așteptariei a omului și va s-vinea. Mulț arămăñi u avea agărșată zaconul ali bani ș-poati s-trețea ni nutrit dip cătă fetică. Ică poati s-arădea cu hazi, ca ti năndauă lucrı vecl'i și lă avea scăpătată chirolu. S-aspără că poati si l'i cădea tu parte un caz ahtare. Ama când conuscu omul și vinea, nvirinarea s-feați ca frândză și vimtul a toamnil'iei u avina nclo. Omul și vinea ira oaspita a l'iei di inimă, Arhonda a Bubañlor. L'i trecură pi trup sărămi di harauă ș-pistusı di-ună-oară că ș-Arhonda u avea avdzăță boațea și pțân ma ninti l'i ciuciură la urechi.

Cu ața mul'iei u avea ligată ună uspițal'ia di mult chiro, și s-feați ma năpoi patul iu Bubañl'ia ș-Colebañl'ia va si vrea dipriună ș-ma mult un-cu-alant. S-mărtară maș tu un mesu, băgară cărună tu ună biserică ș-vinea dit locuri ună soi depărtoasi. Parașchevia vinea di Plasa ali Curceauă, ancă Arhonda di Delvinachi ali Ianină. Depărtarea a locului di

nășteari ira motivul ți li apruchiă prota. S-depărta di-ună-parte di soață ti zburari ună ti merili din Plasa, alantă ti nuțli di Delvinachi. Ti casili, căl'iurli, fântăñli, arăcheili, neauă ți didea ma mult Plasa ș-biserițli ți ira ma multi Delvinachi. Avea un trup, ună soi di cusită, s-nvăștea ună soi, ama nu avea ună soi di tip ș-ună soi di cruți pi frământi. Dupu ți trătea dorlu cu locul di nășteari, cruțea ira ața ți li apruchiă ninga ma mult. Nu u avea ața ți vinea di locul a merilor ș-u avea ața ți vinea di locul a biserițlor.

-S-țu fac mini ună cruți,- l'i dzăsi Arhonda,- ta s-him surăr.

Amână untulem di masini tu ună filigeană di cafei, u minti cu pluburi di cărbuñi, mul'ia cu năsă măl'eau di acu ș-nțipă în-formă di cruți chelea dit frământi ali Parașchevii.

-Ja, tora nă feățim surăr!- dzăsi tu soni, nu vrea să știbă că ca tip ira altă soi.

Ma năpoi, toț la Buf s-ciudusea cu aestă legătură uspițal'iei, că u ștea că Arhonda a Bubañlor ira furtună, ancă Parașchevia a Colebañlor ira puhiză. Ună l'i undzea a țerlu când bunbunădza, alantă a țerlui ți lă păsea bunbunidzărli tu pândică. Ira cum să stătea alichiti aspra cu moalea. Parașchevia, ama, u conuștea ghini cohiul di darihina a inimiei ali Arhondi. Că maș a-l'iei li spunea.

Maș eali u ștea că poati si părțea di ața ți scutea tu pade, ama ira deadun ti ața ți vighea tu pândică. Aestă uniune s-vurtușă ninga ma mult când primnarea a fumel'ilor ahurhi si facă cu machini. Cu "Skoda" și "Zis" ți statul li băgă ti lișurare primnarea. Ș-când nădzea tu munti ș-când s-turna tu arniu, primnarea s-fățea pi dupu fisi, cum lă si trețea zborul. Dauă tu ună machină când fisili ira măr, ș-trei ică patru când

ira niț. Bubañl'ia ș-Colebañl'ia s-primnea totăna deadun. Giunitati di portată u acătea oamiñl'ia ș-giunitate cătândia, ți si sculea ca munti dupu pältăr. Primnarea deadun u vurtușeă mult uspițal'ea ți Parașchevia ș-Arhonda l'i băgară cheatra diprota di timel'iu. Tora timel'iu s- cimentă că anda s-mistica sârmănițli, sfinduchli, strañli, velenzli, chirchelili, pirustiili, căzăñli, vasili, turbulițli, ciordzli, cicrichli, războili, frândzili di tendi, ică furicli di gâl'iñ, ira cum s-mistica tu maș ună pândică mațli a dauli pândiți.

Paerașchevia Coleba aduchi ună ca fâniteari di-ună-oară a pândiclui, când vidzu Arhonda s-apruchea. Ș-ună ma mult di fâniteari greu, când ea s-arucă drept cătă Catrina. U lo tu măñi, l'i bășă tumba di peri ca trindilină, u sculă pi vimtu, s-turnă cătă soari ți maș tu ațel op scântil'ia pit niorl'ia murdz ș-gri trei or, cu boați aspărată:

-A-mea, a-mea, a-meaaa!

Ș-maș astumsina u alăsă oarbiră Parașchevia Coleba.

Ti nădzeari aproapea ali oaspiti di inimă. Ș-ti alăcseari cu nășă năndau zboară pțani, ama ți poati s-ira balsam di bană ti Catrina.

-Ți dzăsi doctorul?- ntribă Arhonda.

-Nu u ari lungă, trei dzăli bană l'i ari armasă, dzăsi gură-aspartul.-răspunsi Parașchevia- escu pidipsită mult tut aest chiro ti scăpare, ama el mi pidipsi mult. N-dzăi în-tu ocl'i că nu va s- băneadză...

-Tăcseau nveastă ti nipotul a-melu, Socrat ș-va s-băneadză!-dzăsi Arhonda.

-A voastră s-hibă!- nu s-mintui dip Parașchevia- Maș s-băneadză, noi s-l'i avdzăm buneața, voi s-l'i videț hăirea!

Trecură trei dzăli de coşmar. Nu armasi om din Buf ta s-ni si chicuta ti Catrina. Si ştea ş-zboarili a doctorul di Goriţa Mare ş-cruschil'ia di cât s-ligă namisa di Bubañl'ia ş-Colebañl'ia. Ti trei dzăli nvirinarea ş-umutea s-primnară călivă di călivă. S-apunară ca cruşti timidz vatră di vatră. Tot-aşă, tuti s-făţea ma greu di aţa aurarea supsări şi arupea ţerul tu murgiş ş-ţi nu para-spunea, maş fundul aproapea ali Catrini.

Ică vără zghileari rară, şi s-alina ca explozie murgă pri călivili a Colebañlor. Cu tută că avea ună umuti caldă di ligarea a cruschil'ii cu Bubañl'ia ş-adaptarea suflitească şi l'i feţiră el'i a-featil'ei a-lor, Colebñl'ia li loară toate măsurile şi moartea ali Catrini s-nu l'i aflea ni pregătiţ.

Cun niţi-ună-oară, ñicăza nu va si pătreţea tu aţa lume anvărtită cu velendză, ama andraptă ş-stulusită tu archivul di lemnu şi s-ordonat la căsibă. Tut-aşă s-află ş-locul la murminţia ali Gortisa Mare, că păn astumsina arămăñl'ia din Buf nu avea murminţ ahorea ş-l'i ngrupa moarţia la murminţia di la biseriţ.

Ama tuti dusiră un pidimo ncot, că dzua a patruea Catrina s-turnă di calea şi ira nchisită. Ea dişchisi ocl'ia anda arădea ca luñină ñică. Dapoea căftă tărhană ş-să easă tu ubor ta si agioacă cu soaţili.

Ma dzăl'iu un an ma năpoi s-feaţi isuserea ali Catrini cu Socrat, aproapea doi aña ma mari di năsă. Bubañl'ia ună sămbătă dupu prăndzu dusiră dimăndarea. Va s-dzacă ună şamei di mână, un bancnotă di 100 di Lechi, ş-ună monedă di fier cai Colebañl'ia va s-u vighea până dzua di numtă când Bubañl'ia va s-vinea ti loari nveasta. Deadun cu nveasta va s-loa năpoi ş-dimăndarea. Ti făţeari lucr mburit isuserea, ama ma mult ti lişurare iţi aumbră şi poati s-ngărca pri bana ali

ñicăza Catrină ti vinitor, la Colebañl'ia dusiră ună cărvane di bărbaț. În cap ira prima cuscrul, L'eras Buba. Domișl'ia loară orcestra ali Gorița Mare, cu Fericul și dipriună bătea clarina ș-un ficior nou, și s-dzătea că ața sâmbătă va s-bătea țirul di prima oară. S-fripsiră carni, s-chischină uborul di cheatri s-nu si chedică Catrina și va s-giuca nvăscută cu nvăstearili di nveastă ș-si sculă cutarul cu purteț di pil'iur iu va s-bea și s-cânta bărbația.

S-vurtușară gardili și afirighea uborul ta s-nu si surupa di oamiñ mulț și s-așteptea s-vinea ti fățeari hazi. S-adună ntreg Buful, ahorea di dzinărul, cai ațel dupu-prândzu va s-ahurhea ună l'itripseari cu untulem di pești ti durerea a pândiclu. Prima dulii ti sănătatea ali Catrini u sculă capul a cuscrălor L'eras Buba, cai cântă ața noapte unăsută-ș-un di cântiți. Unăsută și ira di a-lui ș-un di ațeali și cânta la Gorița Mare...

BĂGĂ NUMA DI UN ARĂMĂN

Șterea că al Riza Cârpi l'i avea moartă ș-a treilea ficior, u agudi Gorița Mare ca cu lemn dupu cap. Oamiñl'ia l-u ntriba lăhtârșiț "di și?" ș-când nvând nvăță că sâmplă nu lo mă adil'iu, s-lăhtârseă ma mult. Măncă cu orecsu mari un san ntreg cu dzamă caldă, ambrăță mumăsa anda l'i dzăsi "ti vroi mult!" și s-culcă ti durñeari cu velendza ancupurată la arămăñl'ia din Buf, ama ni știută că ună săhati ma năpoi nu va s-loa mă adil'iu. Pțăn aspărată di zboarili "ti vroi mult!" și hil'isul nu iu avea dzăsă vărñă-oră ma ninti, mumăsa dusi s-u veadă ancă u acăță somnu, ama când aduchi că el ira arățit ti

totăna, băgă zghicul.

Tățerea a moartiei al Găzim a treilea, ira mult ma ndirisită di zghilerea a davli alanti moarti. El'i s-cl'imea ș-ami-treil'ia Găzim ș-oamiñl'ia ti părțare ică ti țăneari minti moartea a-lor, dzătea Găzim a-doilea, Găzim a-treilea. Fumel'ea l'i băgă ațilui di prota numa Găzim ș-dupu moartea a-lui s-acățară di numă țî ca ti ună soi di formă el s-armănea l'iu. Repetiția ațil'iei numă la alant, ira ș-ună umuti ș-purgurseari. Purgurseari ti ațel țî fudzea ș-umuti ti ațel țî vinea tu bilocul a-lui. Umuti că ața țî undzi nu va s-undzea mă ș-că suflitul al primul Găzim va s-fățea fără-di-altă țiva ta s-nu si curma suflitul al doilul Găzim. Avu dzățer țî la moartea al doilul Găzim dzăsiră că repetiția a numiei ira gărșală, dicara continuea așă blăstemul ali prima tihi. Ama Riza Cărpi nu si zbatu dip di dețiziea a-lui. El u avea vrută ahânt mult primul Găzim, cât ma s-nu u repetiția num la alant, s-aducea tu suflit ca mul'eari biroñă. Ș-ca casă aspartă.

Primul Găzim s-născu alb, ca top di cașu ș-muri doi-trei aņi ma năpoi, anda cădzu ti lăhtare tu pusul a casiei. Ti năș s-dzăsi că u căfta moartea cu țeară, dicara nu alăsa dau cheatri deadun. Ună-oară u acățară anda zgurma ună sarpă, ancă ună-oară altă anda s-ciucutea s-tăl'ea gurmazul a-lui cu foartica țî u fețiră syneti. Di astumsina l'i fățea ocl'i patru ta s-evita iți ciucuteari a-lui ti fudzeari dit aestă lume. Ama aruteața când va s-undzească, fați cap di cătă cicioari ș-l'ini di cătă aclo iu nu u aștept. A-lui l'i vini di pusul ali casi construit la mardzina ma depărtoasă a uborului ninti di țiva aņi, ahândos cu mur uscat, maș di cheatri. Murul inșea trei palmi stri loc, ahânt cât ira ñicul Găzim când s-nică. Ni umplut trei aņi,

l'i vinea afighirea la gura di pus ș-s-tindea ta s-videa nuntr, ama nu lu alăsa căpacul di lemn, ți părinția niți ună-oară nu u alăsa ni băgat. Ș-u agărșea vără-oară, ama fețiră câștigă ți aestă s-nu undzea mă, că s-aspărără di un zbor a-lui, dzăsu cu seroiziteatea a-unui auș di mari lichii.

-Oh, nu escu ghini,-suschiră ună noapti, anda acăță capul cu mănli,-îñ-spari că va s-mor!

Mumăsa iu deadi cu palma dinăpoi, ancă tatul arăsi cum arăd labărl'ia când cilimañl'ia lă crescu ș-mintimeñi ș-ma căntroară di ți ira crăscuț el'i. Cu tută ața ș-el s-aspără ca mul'ierisa, că nu u acăța somnul ni vidzut ș-ni asigurat ma ninti ancă loa ică nu adil'iu, hil'isu ți ira anda durñea. Ndirisea ti moartea a-lui ira chicată di la ciucuterli di ma ninti, ama s-feați un coșmar di iți dzuă maș dupu zboarili ți la tihisea maș a aușlor di mari lichii. Ti depărtari niorl'i a parapunlui neguros, Riza Cărpi lu dusi la doctorul di la cai lo garanția că va s-băna unăsută di aňi. Ahurhi să scoală ș-murul a pusului vără palmă ma mult, dicara băgă oară că ñicul u avea băgată în-tu ocl'i ș-l'i vinea afighirea ti videari nuntr. Ama tatul ți u ștea ca nu alăsea dau cheatri deadun, iu alepsi altă soi obsesia, ca vreari ni arăvdată ti scăldare tu apă. Ira aestă obsesie di ni arăvdare, ea ți poati adusi ș-tiheaurută. Ș-ți lu feați Riza Cărpi cu un steps ți nu l'i si dispărță până nchisi ocl'ia. Fățea spăpsit maș sinea, că dzua ți mburi murul a pusului, lu apună singur hil'isu pi mur, canda s-l'i aplica ună-oară ș-ghini curiozitatea. Un om l'i gri ș-ti un op lu agărșă aclo. Si aduchi ți avea faptă , maș când avdză asunarea ți avdză di căderea a unei cheatră mare tu apă. ñicul Găzim poati s-avea moartă ninga ni dat di apă, ama aestă nu ira duri ti purgurseari un părinti cai nu

ăndoilă dip că avea dișchisă groapa a hil'isu cu măñli a-lui.

Ună soi di purgurseari l'i vine cu nășterea a doilea Găzim, că l'i spăru ș-ca revinerea al primul Găzim. Aestă undzi maș optuspărduț di meș dupu ghămă, când ahurhi alumta ș-la țerul ali Goriței Mare s-vidzură avioni lai. Nășterea a doilea Găzim tu ahtari chiro, s-vidzu strămbă di hoară, avu boț ți spusiră “aflară chiro ș-el'i ti fățeari ciliman!”. A însoțită tut-așă ș-cu ună soi di hazi ti orecsul al Riza Cărpi, ți ni plăms ghini primul, si alină di feați a-doilea. Ama tatăl tihi-urută feați urechea surdă ș-ca ti justificare ti aguñiusearea , tu țircul di aproapea spunea un nl'is ți u videa ndasi cu primul Găzim, intrat păn di gurmaz tu apă, el lu plăcărsea s-lu loa a-casă, că di-aoa ș-nclo va să stătea liniștu.

Nășterea a doilea Găzim, u hărisi ca inșărea dit apă a primul Găzim. Ș-nu avu dip ăndoilă ti numa ți va s-țănea, di când u aducea s-bătea tu pândicul a mul'ieriei, dzițea dipriună:

-Aravdi ninga pțan, Găzim al tati, aravdi!

Dicara u pândzea pândiclu a mumăsa, u chipură ndirisea nacă ș-el nu va s-alăsa dau cheatri deadun ca primul. Ama mult căntroară u aduchi că ira aspărat cot. A doilea Găzim ira imir ș-tatăl nu avu mă ăndoilă, cum că primul Găzim ira turnat, cum că va să stătea imir di aoa ș-nclo. Undzea ca primul că ira ș-el alb ca top di caș, ama altă-soi di fratăsu, nu deadi semnu ta s-avea tu minti s-nu alăsa dau cheatri deadun. Ira imir. Ahănt imir, căt părinția avură ăndoliea că nacă tu dămăr nu l'i curea sândzi di labăr. U alăsa tu un biloc ș-dupu multi săhăț, u afla aclo canda s-avea plăntată rădzătiñ. Când si sculă pi cicioari ș-poati s-l'i vinea a uborul nsus-nghios, nu avu vărñă țenă di

amestecătur, ama s-vighea s-nu si facă di muzgă, s-agiuca ma mult cu featili, l'i arisea lilicili, zbură cu dau lăndăruși ți avea faptă cubaiur ngios la straha ali poarte mare di casă, fățea control gâl'iñli nacă avea oaă anda lă băga dzeditlu aclo iu u băga mumăsa. S-lăhtărsea di jeapicurl'iă.

Cu tută ți s-ardea di dorul ti tipul curios al primul Găzim, Riza Cărpi părea calm ș-hăristisit cu apatiea nu ca labăr a doilea Găzim. Maș ața ți armănea s-fățea, ira s-l'i avdagă pțăn zvelta, s-avea macar ș-ma pțăn, țiva di al primul Găzim. Ni vrut niți vărñă-oară si fățea chicută-di-chicută ca el, ama s-ira ună copie nilisită a-lui. Ș-ti agiundzeari s-lo ma mult cu a doilea Găzim, dupu ți umplu doi aņi.

Cărținea doil'iă afighirea di casă ti acățari flituri, u nvăță cum si țănea pi gumar, u aspărea anda l'i dzățea “ț-u măcă puța jeapicul!”, s-giuca jocul alumtă anda s-ascundea dupu chipiur di iarbă, s-alina pi oarbir, băga chediț ti sturzi. Vătamară cu lastic duzini di pul'i, ți a doilea Găzim s-nvăța s-loa semn. Lasticul l'i si feați jocul cama vrut, că stătea tută dzua tu chicuta di soari anda avea umutea s-surupa din țer vărnu pul'iu cu zverca aroșă fără agiutarea a tatălui.

Ama nu iu agiumsı pute aștil'iei, că tu loc a pul'iu cu zverca aroșă, din țer dupună işiș moartea a-lui. Ună soi di ciflă oarbă di fier, cădzută dit pândica a vărñui avion ți s-videa ndasi ațel chiro tu țerul ali Gorița Mare.

Ș-nu ira maș trei aņi. Ancă moartea al primul Găzim ira caz, a doilea s-cl'imă ni așteptată. Vrea s-dzăcă, când ti primul s-dzăsi tihisi s-lundzească”, ti a doilea nu ira duri cu “lipsea s-lundzea”. Ți lipsea nu avea mă ăndoilă. ăndoilea s-anvărtea maș afighirea aumbrilor ți sălghea ună moarti ni așteptată.

Ntragă Gorița Mare s-adună tu ună unde di dezbăteri fără soni ti ața că ți u tăl' iă hirul ali bani a doilea Găzim imir. S-misura ca motivi mintuiti trei: pedepsia ti orescul secsual al Riza Cărpi, ăndoilea că locul iu avea sculată casili labăr' iă ira blăstimat ș-repetițea fără di nevoie ali nume Găzim. Di aesti motivi, cama ți aduțea moartea s-aprucheă s-ira repetițea ali nume. S-giudica șcurt; cu repetițea ali nume, trețea la cilimanul a doilea blăstimare ali tihi a primul ciliman. S-provoca ața ți ira caz ti primul, si fățea fără di altă ti a doilea. Nu avea mă ăndiolă ti căt chiro măratul tată va s-avea ața ficsime fatală cu numa Găzim, ahănt chiro nu va s-l' i băna cilimañl' iă. L' i dzăsiră troci că ma s-fățea alț, va fără di altă să strădzea mănă di numa preferită, ama s-cruțieară la ună păsare di labăr, cai ti gorițarl' iă ira cum s-l' i dideai a murlui cu capu.

-Nu doi, ama și doispădzați di ficior ma s-fac,- declară tatăl pliguit,-a tutălor va s-lu bag numa Găzim!

La moartea a treilea Găzim, viniră ahănt mult oamiñ ti purgurseari, uborul s-ndăsă căt nu ira ndăsat ti treidzăț di aña pi aradă. Viniră conuscuț dit hoarili afighirea ali Gorița Mare, oaspiț ș-cusuriñ di Curveleş ș-arămăñi di plal' iul din Buf. Ancă isălă gorițarl' iă s-arupsiră cu tută taifă. Dipriună când murea vărñ om dit hoară nu armănea om ni dus ti purgurseari. Pi numț poati nu vinea toț, ama ti moarti nu lipsea niți vărñu. Că harauă ira lișoară ș-ira duri pțăni păltăr ti țăneari, moartea ira greu, t-ața nu va si alăsa s-ngărca maș pi ună păltare. Ahănt ma mult ti cazuri di moarte ahtari, când slăbița pedepsia ună fumel' iă anda duțea la murmintl' iă a a criștiñlor a hoaril' iei s-dișchidea groapa a treilea ti cilimañi...

Dupu davli tihi-urută di prota tu soni s-păru canda astărsirută ruteața ti Riza Cârpi. A treilea Găzim crăscu un ciliman sănătos cu fața aroșă. Avea loata pțân di tipul zvelt a primul, pțân di imirața a doilui ș-multă sănătate a ambilor. L'i aroșea fața ca meru iarnă-veară. Tatăl nu l'i avu vărănă căștigă ahorea, ahorea di controlul adil'iearil'ei armas ca zakon di a primul ș-ți u fățea ni cădzut tu ocl'i a-vărui. Dețiză pân tu soni că cât ma mult s-avea căștiga, ahânt ma delicat s-fățea hirul iu stătea spindzurată bana a cilimanul a-lui. Avu ună ca nilișteri lișoară tu ațel chiro Riza Cârpi, că a-cuițivrei ți u ntriba ti sănătatea a trieliea Găzim, l'i dzățea ni lundzită:

-Ma easti a-mel va s-băneadză, ma nu easti va s-l'ea calea alântor fraț!

Ața cali a treilea Găzim u lo pțân ma amănat, când ira di patru aņi, t-ața avu ș-ună cauză ma mult ti florarea a umutiei ghegenerală că Riza Cârpi u avea astărsirută pân tu soni aruteața. Ama toț ira arăș. A trilea bănă pțân ma mult di alantș-l'i aroșea fața ca merlu pi degă. Lundzerea a baniei țiva meș ma mult ș-arășarea a fației spunea mult, ama când s-vidzu că di darihina nu ira tuti, ăndoili s-vărsară di ună-oară. A treilea Găzim dusi ca ti dzățeari că țiva altă ira tută ti arupeara, ică lundzerea a hirlui di bană ș-oamiñl'ia vătăma mintea s-afla, ma cât șterea ali moarti agudi Gorița Mare ca cu lemn pi cap. Căti-vărănă-oară ntrumurarea a umutiei, easti cama grau di işiș moartea, t-ața anda s-mintuea s-afla cauza ți obligă Riza Cârpi s-dișchidea ușa ti treilea moarti, a gorițarilor lă spărea canda țănea isălă umutea pi cicioari. Dicara ntribară "di ți?" ș-loara di șteari că a treilea Găzim sâmplă nu lo adil'iu ună săhati dupu ți s-culcă ti durñeari, ira di natyră ți s-sălghea băbuchi un

a davlea ntribari, “chițe?”.

Chițe al Riza Cârpi nu l’i băna cilimañl’iă? Ș-ți va s-fățea ta si l’i băna?

Aestă ntribari acăță rădzătiñ di la moartea a doilea Găzim, ancă tu cazul a treilea sălghi bābuchi. În sensul că s-vidzu di ună-oară tu ocl’i a oamiñlor și s-acompañă, maș di ună-oară, cu maș un răspuns. Tot stepsul l’i si arucă a caplui-vărtos a unui părinti și armănea ca jiujiunar tu balică, maș la sinurul a unei numă. Nu avea āndoilă că cilimañl’iă nu va l’i băna, ahânt chiro va s-continuea s-armănea sclav ali numei Găzim, și s-aduțea pțan ș-ca numă di musulman. Blăstimarea va s-u aștărea până să strădzea mână, nu sāmplă di ața numă, ama di tuti numili și ira tot-așă ahânt, ancă ma mult, musulmani căt aestu. Numili ira ună soi până căt avea ună relighii, ama bana poati s-loa alt flucs ma s-alicsea straha a relighiei. Ira mintuerea cama ghegenerală ș-ma limbită ațil’iei dzuă di moarti, t-ața s-aguñiusiră s-neagă ti purguriseari la Riza Cârpi, canda s-aguñiusea ti dideari un cinghel’iu iu poati si spindzurea umutea a vinitorlui. Un cinghel’iu iu va si acățea bana a cilimañlor și va si năștea ș-ți lipsea s-băna, s-nu avea tihiea a alăntor cilimañi. Ș-nu s-aguñiusiră maș gorițarl’iă ică toț oaspițl’iă dit ațeali părț, ama ș-arāmăñl’iă din Buf, și ira ti hoara ca carnă cseană.

Dzua ali moarti didea ploai. Ună ploai di brumar moali ș-pi anarga ca ciuciurare di moarti. Auda gardurli, uborli, căl’iurli, ceatiili ș-vārsea moali cătă mārđziñli a plail’iul din Buf. S-fățea așă un chiro cu audal’iu și oamiñl’iă u purta pi numări, cum s-ira muzga și va s-anvilea māratal Găzim a treilea. Toț ațel’i și vinea ti purguriseari, li țanea numirl’iă apunaș cum

s-l'i ngărca aclo locul di alantă dzuă ş-asunarea a ploaiei anda dădea pi anarga. S-ndrădzea pțan când intra tu ubor, pțan ma mult când intra tu udălu așeptariei ti purguriseari. Cum s-alăsa în-afoară di prag ața ți avea undzită ş-băga nuntr a-lui ața ți vrea s-undzea.

Ti așteptare oamiñl'ia avea sălghită doi udadz; ună ti bărbat, ună ti mul'ier. Bărbația purgurisea, mul'ierli plândzea. Ti plândzeari ira vinită di Curveleş mul'iera ți plândzea ma ghini. La davli moarti di ma ninti nu ira vinită, ti a trteilea vini ni acl'imată.

Va s-vineam,-dzăsi,- ş-ma s-u șteam că va s-mi aurea cu cheatri. Ira trăcută di aňi, cu ocl'i uscaț ş-aplicaț di lăcri. Si ștea că niți ună di năsi nu plândzea cu tută inimă, ama ti năsă u băga toț mână în-foc, plândzea cu inimă. S-dzățea că plândzerea nu u scutea dit minti, u scutea dit rădzătiñli a sufitlui. Ea nu poati s-plândzea, ancă moartea alăntor nu u inspirea cum s-ira moarti di a-l'iei.

Plăngul u ahurhi ma cât intră tu ubor. Cu mânăli sculati sus, canda s-țanea țerlu niorat ş-ațel murgiş di brumar. Plândzea cu ună boați ahăndoasă ş-cu eco, ți nu ti alăsea s-țaneai capul apus. Ti fățea cu zori s-u țaneai nsus. S-nu ti aducheai ca mărat dinintea ali moarti, ama ță agiutea s-irai mplin demniteati. Când misura fățearli a trielea Găzim ş-a fraților a lui, canda misura plumbili ți avea loată tu alumtă un gioni zurl. Labărl'ia acl'ima mul'ierii ti plândzeari morțiă a lor că așă u putea moartea cama ghini. Eali ștea cum va si plăngă, ți alant ș-nvăța cum va s-băna. Așă s-dzățea la Gorița Mare. Ună ciucuteari ahtari fățea ş-bărbația la alant udă iu s-purgurisea. Ama nu cu plăng. Cu zboară. Cu zboară ți u şuța

plângul nuntru. Ahândă. Ta s-nu si videa, că viderea u încălca scumpa a-lor, bărbătația.

Udălu a bărbaților ira ma mare di astel a mul'ierilor. Ș-cama goală. Ața rară u umplea fumul di duhani ș-ciuciuărli di purguriseari. Ațeali u pruscutea fumul cu lăcri moali. Luñina pțână țî vinea dit coridor țî părța doil'ia udadz, u fățea purguriserea ninga cama apusă. Toț stătea pi aradă nănga mur, stătuț ncruțulaț pi ună chilimi cu răsii lai ș-faptă di muzgă. Capul u avea acățată Riza Cârpi, țî spărea nicat tu amare di nvirinare. Ș-țî ninga nu pistusea că l'i avea azburată dit măñi ș-a treiliea Găzim.

Bărbația intra tu udă anda scutura di pi numiri pțână ploai moali. Dapoea s-aduna cu domnul a casiei, s-apuna, alăcșea cutia di duhani, grea țiva zboară dapoea inșea s-alășea arada alăntor țî aștepta tu ubor. Dit biloc, ahorea di Riza Cârpi, nu si zbătea frația a-lui ș-un cusurin di Curveleş. Aestu țănea pi numiri sartina ali cuvendi la ața săhati grau. Avea sufruțeali groasi, zboară țî angărca l'i dzățea ș-a domnului ali casi; s-țănea și s-u putea chicuterea. Greu mult, ama dipriună armănea cu un parapun lișor canda nu avea aflată ninga zborul țî lipsea.

Ațel zbor țî va s-u lărdzea ahănt pțăn Riza Cârpi di ahândarea a chicuterei. Și cât căfta di sine, ahănt avea umutea s-u afla ș-la ațel'i țî intra ș-inșea, ti purguriseari. Ama toț țî avea intrată ș-inșată păn astumsina, avea dzăsă zboară conscuti ș-adevati ti cazuri ahtare. Oamiñl'ia ira ca curfusiț nuntru a sinurlor semnati mult sahtă. Dzățea zboară țî avea armasă bărn-dupu-bărn ș-spărea așă canda la interesea ma mult ni inșarea di regulă, di cât lărdzimea al Riza Cârpi di

ahândamea a chicuterei. Di năș ma mult di sinea aștepta di la sufurteali-groasi ațel zbor ți nu s-vedea s-l'înă, cu tută că ma vinea mesea a noaptiei. Anda grea mult, canda l'i cârtea alant ți ună înșare di regulă. Tiș canda ira convins că maș înșarea dit regulă poati s-u lișurea darihina Riza Cărpi.

El avea umutea ninga ună altă oară că tu sonul a noaptei poati s-cădea din țer zborul ți lipsea., când la udălu a purguriseariei intră ună taifă mare di arămăni din Buf. Ira cama audaț di toț. Purta strañiă di lână jileasți ca toț arămănl'ia tu lichii mare ș-undzea așă ca un delegațion laiu, pidipsiț di cali. Ș- curmaț di nvirin. Nvirinarea ira dip ți s-aledzia pi fața a lor, că cura ca ploai pitu cărărli asufrilor. Ș- maș ahânt, a sufruțeali-groasi l'i si spăru ca înșare di regulă. Arămănl'ia din Buf canda ira cu seati ti înșare di regulă. Ică tendețioji ti zboarili ți ma mult dit minti, chica dit inimă.

Ti năș si sălghi di ună-oraă frămtea a bilocului, oaspiția depărtoș și cseñi s-tiñisescu ma mult. S-tiñisescu că u țan pi numiri ma mult dorlu alântui. Ș-fac s-arămă ma pțan unghili a chicuteriei. Ira prima oară ți vinea ahânt mult arămăni ti ună moarti la Gorița Mare. Ligăturili arămănilor din Buf cu gorițrl'ia ira dip pțani, căt poati s-hibă nidzeri-vineari a niscănt oamiñ ți băneadză ti pțan chiro tu cicioarli a munțilui, cu ațel'i ți li avea rădzătiñli tu un biloc sculat cheandra a valiei. Ș-ți ira a locului, ni avută loc ș-cl'imea cseñi oamiñl'ia a locului. Cu tută-ața, aștil'iei lărghimi l'i cădea valoară di-ună-oraă când varul a moartiei, ca la cazul a treilea Găzim, ira cama greu, ma mari di ună amare di chicuteari.

Când si adună, Riza Cărpi l'i vidzu canda află namisa si năș cazul arămas ti bănare. Ancă el'i ca omul ți vrea s-l'i tindea

măna ta s-nu alăsa s-cădea. S-țānu pțān la iți om, ama ma mult la ațel ți s-videa că ira primul a lor, singur ți țānea căcilua strāmbă. Cānd grea, canda dișchidea cheptul ș-țā dādea inima. L'i si videa di ună-oară nvirinul, ș- trāgaciul ți vrea si strādzea ti vātimare nvirinul. Ahorea di Rizālu, măna l'iu țānu ma mult ș-sufruțeali-groasi. Poati că el ma mult di alant, canda feați să sufle un alt vintu tu udālu a purguriseariei. Un vint iu moartea s-aducea arāu ș-bana căfta s-aminta ața ți avea chirutā. Ș-iu domnul a casiei u aduchi sinea ma pțān chicutat, ancā sufruțeali-groasi cama sigur ti ața ți avea așteptatā pān tu ațel op; cāderea din țer a zbolui ți lipsea. A zborlui adevcat. Ațel u dzāsi primul a vinițlor di plal'iul din Buf, singur ți țānea căciula strāmbă, cānd si scularā ti fudzeari.

-S-faț alt, ș-canda s-u ști că Dumnidzālu va s-u l'ea napoi!-gri anda videa dreptu Riza Cārpi.

-Ma easti că el ti agudeaști cu cheatri, tine agudealu cu palma. Nu ti aspare di cilimaņi, că crescu isālā. Ja, noi arāmāñl'iā avem cātā unā cupii! Ș-aledzi unā numă altā, că numi ari cāt s-măcă cānl'iā!

Sufruțeali-groasi l'i scoasi pān la ușa di în-afoarā. Ș-stātu aclo pānā delegaționul di cama nāpoi lo calea ti Buf, ca unā soi ți inl'iea bana sum ploaea moali. Ancā cānd intrā napoi la udālu a purguriserei, mutri domnul a casiei ș-gri canda tu ațel udā di lăeață s-ira maș gura a-lui, nu el ntreg ca ncārcat cu niori:

-U dzāsirā el'i, ninti ți s-u dzițeam mini. Fă alt, Riza! Ș-bagāl'i numa a unui arāmān, că așā nu moari vārnā oarā!

CAPITUL TREI

Când s-turnă di Tirana cu ună certificată și spunea că el, Socrat Buba, tora ira tecnic di copulație,(măreari) nu poati s-u ascundea că s-ardea di dorul ti Catrina. Dor și si s-vedea ma mult ca niaspteptare fără arușani ti videari, și-ma mult ti atingeți. Ira aproapea di nauspărdzati di aňi, avea alăsată militarea pi giunitati di nispetea a unui raport di medițină și u avea asigurată anda arăsi cu ună lăngoare di mață vindicată aňi ma ninti cu untulem di pești. Dit chirolu și băna Buf, ira isusit cu Catrina, ama niți vărănă-oară nu u avea atingeție. Avea dor ti muma, ti tatăl, ti dadăsa, ti surărli, ti cusuriňl'ia, ti Velo cānili a casiei, ama șasi meși di la cursul la ună dzeană iuva stri Camăz, avea dizvilită că ma mult s-ardea di dorul ti Catrina. Dor și poati s-astingă maș anda s-u videa cât ma cāntroară di aproapea și-sigur anda s-u atinge. Dor și el u ngrupea nuntr a-sinie, canda s-ngrupea aclo ișiș Catrina. Că ti un ficior arămān crāscut tu munti, ira arușani s-u sălghea sinea pān aclo căt s-dădea semn că strădzea ti ună femină. La s-ira aestă și-isusita dit sārmaniță. Ti un chiro, ti șasi meș di Tirana u avea sălghitā nu pțān sinea, ama s-purgurisea că aestă u ștea maș el și-Cuzmālu, soțul dit cursi din Roscoveț. Roscoveț ira

mult departi di Gorița Mare, așă că niți vărnu nu va s-u nvăța vărănă-oară că ira liberalizat Socrat. Când u duțea a-minti ața sălgheari dupu turnarea la casa di pal'ia, l'i spărea sinea ca păciã ni lat. Ama nu poati s-nu aduceha că fără ața sălgheari di Tirana, nu va s-ardea tora di ni-așpteptarea ahânt fără arușani ti videari ș- atingeție cu măna Caterina.

...Tirana agiumsi ună dumănică dupu prândz cu machinã di a cazlui. Durñi ața noapte la hotel "Vjosa", iuva aproapea di centru, alantã dzuã s-reghistrã la cursi iu va s-nvãța ti șasi meș cum s- copulația tutiputa în modã artifițiealã. Construcția a cursiei ira tu mäl'eu a unei dzeanã stri Camãz, deadun cu bilocul iu va s-durñea; unã ira cazermã di armatã construitã di italiañl'ia tu alumtã. Vecl'ia, apusã ș-cu suvai unflatã di ploaili di iarna, ama al Socrat Buba l'i spãru ca darihina palati, iu-ș-iu cu cãlivili ali Gorița Mare. Cursul avea l'inl'iț ficior di reghionuri diversi, cai durñea tu doi udadz măr, cu ținți paturi dublã. Ca a militariei. El alepsi di ninti patul din-sus, cã pirghios l'i si loa suflãtura ș-nu videha muntili. Ancã pisuprã poati s-videa di unã firidã strimtã cu sticlã lãvoasã ș-urdzãturi di mărãmangã spindzurati pit cohiuri ca stãcãtoari di caș. Di când fudzi di a casã, muntili ș-pãdura u cãfta iuțivrei, canda s-ira doi oaspiț țu nu putea s-l'i alãsa. Tu vale l'i spãrea sinea fără rãdzãtiñ ș-lișor; când avea muntili canda angãrca ma mult. Apruchearea a lui cu muntili, l'i cãdzu în-tu ocl'i ș-al Cuzmã țu durñea pirghios ș-țu ma nãpoi s-fețirã oaspiț.

-Cum eștã tini așã ?- l'i dzãsi el unã di dzãlili di prota.

-Cum escu?- s-ciudusi Socrat Buba.

-Ca lup di munti eștã.

-Easti țiva urut s-eștã lup di munti?

-Nu, nu easti ama mini va s-ti alăcsescu!

-Ți va m'i faț?

-Pul'iu din vale.

Cuzmă nu avu revendicare ș-spunea haristisit că vrea s-durñea la patul sum năs, ama prima mes el nu durñi aclo madzăl'iu niți ună noapte. Că inșea pit Tirană. Avea ună tetă la măhălălu arămăñilor. Numa nauă a măhălălu ira altă, ama oamiñl'ia u cl'ima ninga cu numa vecl'ia. Canda nu s-părțea dot di ața ți avea ș-canda s-aducea arău tora ți lă lipsea. Toț ficiorl'ia avea oamiñ Titrana, ahorea di Socrat. Ș-a unui alt arămăñ ți u alăsă cursul a daulea dzuă, aspărat di Tirana. Dzăsi “aoa ari mulț oamiñ” ș-cărțini. Socrat nu s-aspără di oamiñ. Cu tută aestă stămăñli di prota ira greali. Ma mult dupu prăndz că armănea singur. Ama u află cum s-u vatimă singuritatea; anda s-hidzea cap-ș-cicioari tu lecsionili a cursului; anda mutrea muntili ți spărea canda durñea dupu sticlă lăvoasă, anda bătea dzumarul ți l'i deadi tatăl cu măna a-lui ș-cu dimăndarea “batul când s-ai nvirin”, anda alidzea cătivărnăoară “Boațea Popului” ți u alăsea pi bancă nvățătoriă a cursului ș-anda inșea cătă tenda a mandzălor. Cai undzea di departe ca ațeli arămăñilor pit primnărli di chiro trăcut. Ișiș ira născut tu ună tendă ahtare, ună seară cu vintu di csumedru, iuva tu muntili Ștică. Di aestă poati avea dipriună un dor ahăndos ti munții.

Așa cum avea ună debulesă ti ciudii ti tendili di la rău ș-ti isălă mandziă ți s-primnea ca muști nuntru la eali. Ama ti mandziă poati afecta ș-ună altă legătură, ahănt căt ira ligaț arămăñl'ia cu munții, ahănt ira legaț ș-el'i cu rău. T-ața la Gorița mare arămăñl'ia ș-mandziă l'i băga tu un sac. Ama nvățătorul Riza avea dzăsă ună-oară când ira oaspi la căliva

a-lor, că “ața ți s-veadi di în-afoară, nu totăna dizvilești ața ți s-ascundi nuntru”. Riza cărpi zbura cu năndau zboară ți el s-pidipsea mult ti aducheari, ama ni agărșată dip l’i avea armasă ună dzățeari ți u repetiția dipriună ca țitate: ”mandziă u ar răul tu sândzi, ama rămănil’iă muntili u ar di zori”.

Ună oara di multili ori când trățea mardzina a dzeniei iu li avea tendili mandziă, Socrat Buba nvăță tihea. L’i avea umplută ocl’ii cu fumul di focurli ți nu s-aplica vărnoară, când l’i acăță calea ună mul’eari tiniră, ncărcată cu cănistri, biziluchi ș-scărfiți. Ni ntrebată di vărnu ea l’i dzăsi că ira mama Nuria ți ti ținți pradz, poati s-l’i alidzea tu palmă ți mul’ieari va s-loa, cât nsus va s-alina tu carieră ș-căt aňi va s-băna. Palma iu deadi ni mintuit ș-mama Nuria făt-și-făt ahurhi s-caftă urmili a tihiei; line a vreariei, carieriei ș-a baniei. Când află line a vreariei fața a l’iei canda plămsi, ali bane canda s-lăi ș-ali carieri, arăsi.

-Va s-ti aliň nsus,- l’i dzasi,- ama s-ai mintea, că pit măl’eali rufeili vatămă ma mult!

Di profeția ali Nuriei l’i armasi tu minti măl’eau iu va s-alină, di cât ndirisea alinarii. Ancă rufeili ți vatămă ma mult tu măl’eau, li cl’imă vafelă di mandz. Ama când băgă numa “Socrat Buba” sum prima ș-a sonea scriitură ți s-edită țiva stămăňi ma năpoi la “Boățea a Popului”, deadun cu sentimentul alinarii nsus, aduchi ș-năndau ntrumurăr di ndirisi. Când s-fețiră oaspiț, l’iu dzăsi aestă al Cuzmă ți durňa pirghios ș-el l’i spusi:

-Ta să-ță fugă ndirisea, va s-alaș grauă ună mandă !

Ninti prevestirei ali Nurie rivista u alidzea ti trățeari singuritatea di dupu prăndzu, ma năpoi canda s-afla vărno

cărare pi l'iu s-alină. Ş-alinarea nu u mintuea cai-cum, ama maş ca nidzerea ali numi a-lui la călivili din Goriţa Mare. Ş-di aclo, la urechili ali Catrini. Socrat Buba ştea ahânt scriirari ş-alidzeari căt să l'i scriira ali isusiti a-lui ună bucată di carti, ama dicara aestă s-vidua ca fără ocazion s-undzea, rivista ira maş singură calea ti ună soi di contact cu năşă. Ş-ti dzăţeari că altă soi di alant arămăni ți ştea maş s-păştea tutiputa ş-făţea ună cărvani di cilimañi, el ştea să scriiră. Ti ma mult la rivista ma mare a locului iu inşea maş numili a oamiñlor cama important. Când ira ñic, el s-feaţi important că căntă “Ocl'iul ñirlu” la ună iurtii di bărbat, tora va si făţea napoi important anda scutea numa la rivista cama mare.

Astumsina ti năş dzăşiră cu hazi “Socrat Buba cu anamă”, tora vrea s-dzăţea maş aşă, ama fără hazi. Ş-aţa ți el vrea s-arădea ma pţan, ira Catrina. Ti Catrina u vrea anamea ş-astumsina când nu u ştea noima aştului zbor, ş-tora ți loa coşienţa a unui om important.

Tot aest chiro, cu rivista ți va s-u făţea important avea ţiva legătur di ma ninti di căt aţeali ți l'i vini ocazionul s-avea la cursul a copulaţie. Ti rămăñl'ia din Buf cai ma năpoi u alăsară Balta Murgă şi s-plăntară cu călivili a-lor tu mardzina a dau dzeni alichiti cu Goriţa Mare, rivista ți inşea di añi ira ună soi canda s-nu inşea. Ira di căt soi nauă ş-ni aduchită, ahânt ş-soi ncot ş-fără importantă. Importanţa a l'iei u ştea pţăñi oamiñ ş-aoa el poati s-arădăpsea nvărsătorul Riza Cărpi, primarul a hioariei Stefan Muşca, brigaderul a stivilor di misur cai ma ninti bătea ţirul pit numţă ş-ahengurli arămăñlor, şterea a ciclonilor cu agiutarea a cui avea umutea s-lărdzea cunoşterli ți suflea dit amare, Panu ali samargeani ți u alidzea rivista cu

capul nghios, poetul a călivilor a cui l'i vinea ca scănteau inspiranța ș-Zoița a Cacetañlor și l'i lipsea ti lărdzerea horizontul a mul'ierilor.

Singur el s-apruchă cu rivista nu ti lărdzeari horizontul, ama sâmplă s-feați curios ca ti ună soi scriirată. Curiozitatea ira ața și u băgă ma năpoi tu un cearc dit cai nu inșă dot mă. Alidzea iți vrei să l'i cădea tu mână, nimal s-ira scriisă. Articoli dit revisti, cărț cu scriiră di a popului pitricuti liderlui ș-fără ândoilă vărănă operă și cu ocazion u aduțea pit stanuri capul-picuar. Interesul ti scriirărlu s-vidzu cu ândoilă di oamiñl'iă a casiei ș-nu ira pțani ocazionurli când dadăsa l'i aducea Lefter Caceta, și zurus di multili alidzer. Ancă tatăl nu agărșea niți vărănă oară si l'i dzățea “ chițe nu lă faț căcatul!”. Ama el nu li alășă ș-tora l-u ștea ti tiñii aților alidzeari, că fără di năsi poati niți tu minti nu va s-trățea s-loa mulidu ti fățeari un articol și va s-u editea la “Boațea a Popului”. Un articol și va su nvăștea ca cu luñină numa a lui. Ș-va s-u înainte cu hari importantă la urechli ali Catrini.

Dupu multi greutăț și li și ghini ațel'i și scriiră, tu soni agiumsi s-facă țiva și undzea cu și avea aleaptă tu rivistă. Cu schimbare că ancă alant șpunea ti lucrul di acsioni, câmpuri, tarața, cantieri, măcareă, cusueare, practică, el șpunea ti lucru a populației. L'i agiutară mult ș-lecsionurli dit cursi.

“... Ninti și si l'ea spermă s-fați pre-cădărea ali vaghină. S-arucă apă caldă dit ună guvă ñică și s-unflă lasticul. Vaghina easti un tub di gumă l'inl'iț cm lung, și s-mbureaști cu un cubic di chelchi semnat, iu s-adună sperma. Di nuntr a lui, s-bagă lasticul și s-leagă anda s-toară di în-afoară, dupu budzili a tubului di gumă și si suflă cu gura. Apruchiăm oaea

la birbeți ș-u alăsăm s-alină, ta s-vina pi fierbințeală. Când l'ini pi fierbințeală, penisul a birbețili u băgă tu lastic, cai el u aduceaști ca vaghină a oaiei ș-sălgheaști așa sperma...”.

Tot secretul a populației artifițiale ira punctual aastă gârșală, ama tu articol cu titlul “ Vinitorul ali tutiputi din Albania” el nu spusi tamam așa. Spusi ti cititorul ș-ună sarțină di alte șteari. Spusi, l'ini zborul, că primul ți practică copulația artifițială, ira italianul Seven Kuk. Că arămănil'ia dit munti țanea pi numiri șaptidzăț la sută ali tutiputi tu Albanii. Că avea agiumsă la plal'iul din Buf patrudzăț bārbeția di prota di la un stat oaspi, ti alăsare aclo ca memorie sperma a lor. Că “ațel” a mascurlui pi limba di știință s-cl'ima penis, ancă “ața” a femeii vaghină. Că sperma avea spermatozoidă și s-cl'ima “birbec tată” birbecul ți li avea cu ndāsare sută-pri-sută.

A primului articol iu aleapsi al Cuzmă, cai fără ăndoilă u cl'imă sinea “birbec ni şuțăt” ș-lo promisiunea editarea tu rivistă cu agiutarea a bārbasu a tetăsa, ti cai dzăsi că easti cu “coal'ia măr” la cartierul arămănilor. Ș-u avea oaspi ziaristul Thoma Thăllimi, redactorul ali rubrichi “Tutipută ș-agrocultură”. Articul s-edită dupu ună stămână, ața dzuă ira cama fericită dit ahurhita ali cursi. Când armasi singur dupu prăndz, scoasi dzumarul a tatăsu, ți dipriună lu ascundea sum pat ș-lu bātu cu mutrerea cătă munti. Cântă cu boați analță cānticul preferat, cu cai ira pi vreari di când ira ciliman, “Ocl'iul nīrlu”. Ună oară bătea dzumarul, unăoară cānta. Asunarea a dzumarului u ndulțea cānticul ma mult ș-cānticul ndulțit, chica dor. Dor ti plal'iul din Buf, Balta Murgă, saltīli dit arău, cālivili di pal'ia ică Gorița Mare.

Ama pisti tuti, ti Catrina.

Ahânt dor avu ti isusita a lui ațel dupuprândzu ferisit, căt ti pțân u dzăsi cu boațea mare numa Catrină. L'i vini pân la cărarea a budzălor ș-aruchiuşă napoi nuntr ca uheauă ți ști s-băneadză tu apă, ama nu poati s-băneadză pi mardzină. L'i undzi așă cum l'i avea undzită ș-multi alti ori. Ca astumsina când ira ńic ș-nu u dzățea dot nică cu boațea apusă. Astumsina ama, nu u dzățea că ira ună soi ți scântil'ea ma mult ma s-armănea nuntr, ancă tora nu va să scântil'ea mă, ma s-inșea în-afoară. Catrina u avea dipriună, macare ș-fără contact nică măl'eu a perlui, scântilearea cama oarbă ți nu lipsea vărăn-oară s-u cheară. Nu ștea s-u spunea ți ira ața scântil'eare, ama ștea să spunea chițe l'i undzea așă. L'i undzea dicara u vrea mult. Ș-vrearea mare, dicara easti grau sta dipriună nuntr. Ahănda. Cum sta cheatrili la fundul di amare.

Cuzmălu s-turnă cama căntroară ațel dupuprândz ș-u află anda cănta ti cai căti ori "Ocl'il ńirlu". S-trapsi ș-u ascultă pân tu soni, ni cărtit. L'i arisi căntielu ș-tu soni l'i vini ti plândzeari.

-Ți căntic easti aestu?- lu ntribă când mburi- Mi fățeș ta s-plăng.

-Căntic di vreari,- dzăsi cu pțână mandră Socrat Buba,- u am căntată cu bărbațιά di când iram ciliman.

-Ama ti vreari oamińl'ia canda arăd, nu plăng.

-Așă u avem noi oamińl'ia dit muntii, dicara nu arădem dot, plândzem.

Ș-astumsina ficiorul di Roscoveț l'i promisi că va s-u turna di lup dit muntii tu pul'iu din vale. Nu avea dupuprândzu ți s-nu u loa cu năs ti conușteari Tirana. Ninti fețiră ună vizită șcurtă la casa a tetăsa, la cartierul arămăńilor. Socrat Buba aclo măcă

haşure şi s-conuscu di aproapea cu bărbatul cai l'i agiută ti editarea articolui. Ş-ti cai nu u aducea dot chiţe Cuzmălu lu cl'ima "cu coajă mări". El spunea dipriună ti ziaristul Thoma Thăllimi ş-ira niuros, altă soi di tetăsa cai ira hărăhoapă ş-lă feaţi haşură. Casa u avea di cherpici, apusă, cu dau scăr ți ti dăpunea pi loc.S-apunară tu salonul ca ahundusit tu disa-di scutidi. Di ună parte ira ca disu-rotund, cu dau firidz niţ nsus. Avea trei uşi di udadz ahănda, un radio mare tu corniză di lemn băgat tu mur, ună tablă ma căt buisită cu lacu ş-ună canapei largă, anvălită cu velenză di lăna. Velenză u spunea salonul cama arisit ş-cama emoţional, t-aşa când inşară, Socrat Buba l'i dzăsi al Cuzmă:

-Vărnă altă oară va s-vinim s-măcăm aşură.

Ti pţăni dupuprândzuri, li vădzu ahănti casi apusi ş-analti, ahănti căl'iur fără muzgă, ahănti magaziñ ş-ahănt mult oamiñ, căt nu avea vădzută până s-feaţi di nauspărdzaţi di aşi. Cuzmălu lu dusi aclo iu băna liderul, aclo iu inşea rivista ş-avea ofisea Thoma Thăllimi, iu s-agiuca cu topul, iu videa filmuri, iu ancupură ună capelă ti tatăsu, pantaloni terital ti năş ş-gramafonul ți va l'i lipsea când si turna la Goriţa Mare. Lu dusi ş-aclo iu poati s-vidia feati crăscuti, la şcola "Martirii ali Naţiunii", dip aproapea cu construcţia ali cursi di copulaţie. Şcola di feati crăscuti, ira locul ma arisit iu dusiră ma ndasi.

-U ai mul'eată vărnă-ooară ?- u ntribă Cuzmălu prima dzuă dinintea a uborlui mult mplin cu feati crăscuti, la partea di în-afooară a unui mur perimetru, nu ma mult di patru palmi anal.

Socrat, ni ştiut cum s-răspunea a soşilui din Roscoveţ, aroşă di nuntr ş-tăcu ca hir di l'earbă. Dapoea arăsi sum nare, cum arăd picurar'ia tu opul cama mare a copulaţie. Ira prota

oară când l'i grea ahânt dișchis, ti ună soi ți el nu vrea si sălghea, niți ti vamnă modă tu ocl'i alântor. Ș-ecsperiența a-lui ira mult oarfână, ma s-nu lugursea un ocazion ți avea vidzută pi ascumtulea că cum...muma cu tatăl... Ocazionul l'i stătea ninga în-cap ca negură ș-l'i tihisea a chirolu a tinirației di prota, când durñea tu biloc dișchis toț deadun. Muma ș-tatăl l'i avea dininti, la alantă parte di vatră iu hierbea până amănat un ghum laiu ș-capacul s-ncăcea cu aburli ți suflea. Ața ncăceari lu băga somnu, așă cum mintui cu gârșală că u deștiptă tu mesea di noapte ș-vidzu di sum velendză ți s-fățea dininti. Aclo muma s-ncăcea cu tatăl. Spărea pidipsită ș-plăcărsea s-u alasă că ma cât avea cădzută cu morțiă. Ama tatăl nu ira pidipsit și l'i ngiurea morțiă la șapti bamnă ți nu stătea tu groapa a lor, ama vinea ti aspărdzeari lucr așilor ți ira ninga l'ii. Ncăcearea ma năpoi s-turnă tu puteari. Socrat ca tu negură or avdza muma ți dzătea : "lailu di tini, cum nu ti fănițiș ună-oară!", or tatăl ți suflea ca ghum laiu ș-nghiurea morțiă ți nu u alăsa rehati.

-Nu easti țiva, de hă,- gri napoi Cuzmălu canda l'i limbidzea negura,- noi nă agiută ș-lecsionurli ali copulație. Maș ața soi easti...

Di featili dit ubor, Cuzmălu aleapsi ună. Ața ți s-cl'ima Frida ș-dupu năs nu ira ca alanti. Frida ți nu ira ca alanti, dupu chipurul dit soni inșea cătă murmiņț cu un ca strop lung. Murmiņțiă ira aclo aproapea, afrigaț cu mur ș-chiparizi. Stropul lung u duțea aclo Frida ti "fățeari". U ștea ș-Cuzmălu ți avea vădzută dau-trei or dupu mur, ama nu avu tihi s-l'i veadă. Nu lu alăsa ndoi cilimaņi ni arăvdaț ți scutea capul dit chiparizi ș-l'i aurea a stropul:

-Fal'iu ore strop, făl'iu că nă disicaș curlu!

Ș-darihina stropul lung nu s-arăvdea, că tot chirolu nu fâțea țiva altă, dicăt l'i trăncănia ali Fridi. Anda vrea s-l'i didea s-aduchească că el ira un ceapcăn mare, ancă ea ună feată di aradă, l'i dzițea:

-Soațili dzăc ti tine că eșt ună feată di aradă, ancă ti mini un ficior mult ceapcăn.

Cilimañl'iă nu arăvdea dot mă când el u cl'ima sinea "mult ceapcăn" ș-ni faptă țiva, t-ața scutea capul dit chipariz ș-aurea ca tu cor:

-Hă, fâl'iu ore strop!

Cuzmălu nu strădzea mână di ațel lucrul țî s-cl'imea "nu easti țiva", până ună sâmbătă, dupu țiva mutrer fara suces la murmiņ, l'i dzăsi că casa a tetăsa la cartierul arămăñilor, u avea tu dispozițion. Ama nu ti măcare așure. Va s-nvăța un gioc țî s-giuca pi precl'i, ficior ș-feată ș-țî el u cl'imă focs. Foxsul va s-lu nvățea feata a tetăsa, țî va s-aduțea ața seară ș-ună soață di a l'iei.

Soața a l'iei ira Frida. Când u vidzu, Cuzmălu s-feați confuz pțăn. Ama si spusi cu inima largă că l'i dzăsi al Socrat tu urechi:

-Gioacă tini cu Frida și su ai halali!

Anda l'i dzăsi aestă. Ficiorul di Roscoveț l'i arucă ună mutreari lăvoasă țî a-lui l'i asparsi tățerea, că u aduchi di ună oară ti țî va s-u avea halali Frida. Tut așă, l'i vini tu minti un fragment di lecsion că cum reacțiea birbecul când vinea pi epșu. L'i vini ca tu negură, ș-ața searea depărtoasă când tatăl s-putea cu mumăsa ș-sulfea anda ncăcea morțiă țî nu lu alăsea rehati. L'i lipsea ecsperiența cu femeli, t-ața și s-ciucutea s-adună ecsperiență. Ali Fridi aestă ecsperiență s-videa că nu

l'i lipsea. Ma cât vini, cu ună ceapă svelță di sorcadă, ea deadi s-aducească că să simtă ca tu casa a l'iei. Alăvdă salonea anda dzăsi:

-Ua, aoa easti locul fantastic!

Dișchisi radionul băgat tu mur, aleapsi ună muzică ș-dzăsi:

-Aestă fați!

Află ună l'ilii nîcă, și, anda s-mutrea, ntribă soața:

-Escu bună?

Că ea ira bună, Socrat Buba u vidzu di la prima mutreari la uborul ali școli "Martiriă a Națiunii", când Cuzmă u aleapsi di alanti. Buneața a l'iei ș-astumsina, ș-tora, el u videa ma mult la cicioarli ți li spunea ună fustani galbină, ma dzăl'iu transparentă, la mesea ahănt mușată ti giucare ș-a sinul ți canda scutea dorință.

Când s-ligă trup ș-măni cu năs ti nvățari focsul, l'i evită dorință ți vinea dit sini ș-vidzu alarmant maș ocl'ii. Frida nu l'i avea nîrl'i. L'i avea lai ca masină ș-el s-liniști di ună-oară, canda s-l'i vinea alarma maș ti ocl'i nîrl'i. Tăcerea s-asparsi dit cechli di prota nu maș că focsul ira un gioc greu, ama ș-că işiş Frida ira ntragă ună greață. Dzeditli adunati cu a l'iei avură sădoari, brațul afighira di mesi l'i si amortă ni avută caz ti amortări, ocl'i mutrea ti alicheari ș-sufflătura ti mesticare.

-Nu ai giucată vărănă oară?- lu ntribă Frida, ca cum s-u facă confuz ma rău.

Ancă boața u avea ca zahări tuchită, fața șocl'i l'i avea ngățati. Ună ngățari ți vrea si tuchea, anda s-alichea minut-dupu minut ma mult cu cavalierul. Vrerea ali Fridi di aprucheari ira dip sinceră ș-astumsina Socrat Buba mintui că ața cama ahorea a l'iei, poati ira punctual ața sincheriteati. Căt

ma sinceră s-făţea ea, ahănt ma confuz el. Confuz undzea ca ună tumbă di cloputi ți nu asun cu ună melodii.

Di confuzea fără soni u scăpă ti un op aplicarea a luñinilor. Ş-căderea a scutidii ți el vrea s-ira fără soni. Cuzmălu apreasi dau țe măr ți li scoasi di dupu radio ş-inşă cu feata a tetăsa, canda ti videari chițe s-aplicară luñiñli. El cu Frida continuiră s-gioacă fără muzică, ama când el'i s-mănară ti turnare, s-vidzu că vrea s-l'i alasă singur.

Tu singuriteati ş-tu ună luñinari linisită di țe, Frida spărea ca sorcadă ți u avea acăţată somnul tu sinul a lui. Ancă sinea, ficiorul din Buf, u aduchi ma pțan confuz, dip nu-durñit ş-mult l'iu. Conuz aşă, l'i dzăsi ali Fridi:

-Gioț mușat !

Ş-u strapsi ca ni știut, la patul cu velendză.

-Ți faț?...- mizi gri ea anda scutură di pi numuri pțan somnu ş-di peanili di ocl'i mult sincheriteati ş-dorință.

Epșul a ocl'ilor a l'iei apreasi undi caldi tu trupul al Socrat. Ața undi nvățătořiă di la cursul a populație u cl'imea dorință. Dorința ira ața ți băga la primnare sperma a birbecul, ți obliga tatăl si ncăcea cu morții, ți pindzea cilimañl'ia s-l'i dzăţea a stropul lung "făl'iu ore strop!". Ira ațel ți s-cădea dapoea tu ună sălgheari ti hazi ți ti făţea ti plândzeari hala. Aspărat s-nu si facă ti hazi ş-ti plândzeari hala ma si sălghea, dănăsi ş-strădzerea ali Fridi cătă pat, dănăsi ş-undea ți s-făţea totăna ş-ma caldă. Dănăsi ca un munti agru, ți avra moali nu iu audă agrimea. Ca un arământ darihina, născut ş-crăscut tu plal'iu. Ama când Frida l'i si ndupură pi chept cu dorință ş-vrea s-u bașă pi budză ca avră, si sălghi di ună oară.

Ş-niți el nu u lo di șteari cum si aflare ma năpoi anda

s-putea pi pat...

Ti ața sălgheari Socrat Buba va si pocăi serios ma năpoi.

Ș-ti mult chiro, va s-alumtea cu sentimentul canda ira păceă ni lat. Până când mburi cursul a copulație, nu s-adună pute cu Frida. Nu sălghi per ș- încuraja a l'iei ta s-u ducă păn tu soni ligătura, ira că anda s-aduceha lăvos nu u cănta dot ca ma ninti cānticlu a lui alept, "ocl'iul nirlu". U purgurisea nu pțān, factul că sălgherea cu Frida, nu va si loa di șteari pute la cālivili cu pal'ia din Gortisa Mare. Ama napoi aestă nu ira duri ta s-aduceha ațel ți ira ma ninti di nădzeari la cursi; curat chihlimbar. Singură scăpare ira chischinațea ali Catrini, ș-un contact ni-arăvdat, dreptu și fără arușāni cu nāsă. Fără-arușānea ti contact, di cāt ună ficsimi, ira ma mult unā umuti sigură că maș așā poati su scutea cu tuti rădzātiñ, sentimentul a păceălui ni lat.

Dzālili di prota a turnariei ira mplini cu aestă fără-arușāniș-cu aestă umuti. Ș-cu primnārli fără numiri, ți avea năetea ti unā adunare di ocazion cu Caterina. El ira sigur că op-di-op va si cruțiea cu nāsă, t-ața tu iți săhati u aflai nvăscut, lustruit ș-cheptinat cu mirachi. Cursul di Tirana, ahorea că lu completă cu unā certificată ți marturisea că el tora ira tecnic di copulație, u nvăscu ș-cu unā schimă cai ira ma dzāl'iu ni vidzută păn astumsina ti ficioria crăscuț a cālivilor cu pal'ia. Toț astel'i ți u vidzură la ațeali dzāli di primnare, s-giurea pi capul a cilimañlor, că Socrat ți dusi la cursi, nu ira Socrat ți vini dit cursi. Ațel ți s-dusi avea păpuți di cheali groasă tu cicloari, șulvăr di șijac cu trei cumbii tu soni ș-geachetă di lână cu pțānă cadifei la jacă ș-la māniț, cum vinea tot ș-ma mult chirolu dit soni dzinirl'ia noi.

Ancă aestu ți vini, avea păpuți cu măl’eau, lustrafine lai, pantaloni terital ancupurati Tirana, geachetă di cadifei cu line supsări ș-săhati di mână cu singhir ti asimi, di marca “Popjeda”. Tu gepea ali geacheti, țănea ș-un cheptini di fildis vartos, șamei diplusită cu mirachi ti sădori ș-natyral, rivista cu articulu ti copulație artițieală. Numa a lui ira dusă ma ninti di el singur la Gorița Mare. Ș-toț ți u adunară, ahorea di Josif Șolla, polițul a tută-puteriei nou-numit a reghionul, u spusiră dișchis entuziazmul. Ama ma entusiast ti toț, ira tatăl cu tută că nu s-feați vărnoară curios s-nvăța ți scriira articol, lă s-mărea alăntor, anda u băga capela ninga ș-ma strămbă:

-Socrat a melu, va si facă mari!

Ti mărerea a lui niți vărnu nu s-feați gelos ș-va s-u aprucea că, ahorea di candidat ta si facă mari, Socrat Buba ira tora ș-un ficior gogea mușat. Minti-dișchisă, balucea-cu ondi ți toț va s-u fățea dziniri, ma s-nu ira isusit cu Catrina a Colebañlor doispărdzați di aňi ma ninti. Alăcserea di-ună-oară ș-cara ira semnu ti dzinări, u vidzură ma căntroară ocl’ii a femeilor. Mul’ierli ți trețea pit gură tută lumea anda turțea lăna cu furca tu mesi. Moășili ți țănea urechli pipáz anda fățea canda căfta biduchi la perl’iă a nițlor ș-vărsniția ali Catrini ți mutrea di dupu gardurli a uborilor cu ocl’ii gelos.

El s-feați pradă a gelozii a lor, când s-primnea pit căl’iuricili namisa di călivili cu pal’iă, ngăldzăt di umutea că di la ceapă la ceapă poati si cruțea cu Catrina. Tu aest chiro arămăñl’iă dit plal’iul din Buf, u avea alăsată Balta Murgă ș-avea plăntată țiva rădzătiñ la mardziñli a dau dzeani dip apusi, alichiti cu mardzina di nord ali Gorița Mare. Tora avea dininti casili di cheatri a hoariei, ațeali pțăni ahorea a labărlor, capul a caliei

prințipială cu căldrămă, valea cu stogurli di misur, școla di șapti clasi, cirapul di cuțeari pâni, udălu di vizită al Victor Șoni, fântăna cu cubei, murminții ș-biserica vecl'ia ali Stă Mării cu cămbanea mare și când bătea, să zbătea dit biloc tută plal'iul din Buf. U alăsară Buful cu năetea ti sculare ună hoară ti totăna cu casi di cheatri, la bilocul și s-cl'imea Cheafa a Urechii, ună vale cu dzeani diu s-videa ca tu palma stogurli di misur. Ma nu vrură și nu vrură gorițariă. El'i nu alăsară cheatră ni zbătută, până ei ascultă puterea a reghionului că ma s-vinea arămănil'ia di la călivi la locul a lor ma mușat, va s-l'i băga mineli ali Gorița Mare. Astumsina s-apruchiă disligarea provizoră și adusi scularea a hoariei cu pal'ia tu ahurhita a dauli dzeani. Ună hoară cu doi măhăladz, ca la Balta Murgă, cai locuitoriă ndasi u cl'imea "taifa din Buf". La Buf el'i l'i dispărțea răul și curea di cai cât suti di aňi sum saltdili vecl'i, ancă tora, ună curau di loc, cu muzgă ndăsată, la locul iu s-aduna dzeanili.

La capul ali curau, ira samargeana al Panu și u alidzea rivista cu capul nghios ș-ți lucra ș-ca barberană, ică tavernă iu bea răchii bărbația ti vacanță. Ancă tu soni, cilimaňil'ia a doili măhăladz avea lărdzită un biloc și undzea ca căpac di oală, ama și el'i u fețiră teren de fotbal. Ti scularea a casilor, ira respectată dispărțarea ali Balti Murgă, așă că Bubaňil'ia ș-Colebaňil'ia, ira napoi la dau părț diferiti. Ama cu ună alăcsuari; dzeana iu stătea Bubaňil'ia ira ca tumsă tu măl'EAU, ancă a Colebaňilor avea un fluger ti spuneari vinturli. Ș-ți l'i lipsea aușlui a Mișăňilor s-nu scutea concluzionuri ni sahtă ti vinerea a ciclonilor.

Ama alăcserea ma mare, comparată cu Balta Murgă, ira

moda a construeriei a călivilor. Nu avea mă niți ună di ațeali cu tumbă tu măl'eau ți undzea ca bureti. Ira tuti ca cutii di șpirtu, ca ațeali ți si sculară protili la Buf, dupu semnul ali Zoița a Cacetañilor. Ți undzea ca casili di cheatri ali Gorița Mare. Darihina cu grendz ș-ceatii di pal'ia, ama ș-cu suvai di muzgă dată cu gâlcheari, cu părțăr di ceatmae di nuntru, cu udadz ahorea, cu poarti ș-paturi di lemnu ș-cu ună spație centrală, ca tip di saloni ti așteptare oamiñ. Iți casă avea ubor afrigat cu gard di purteț, ică cu călăni di lilicea soarli, bañea la cohiul ma departe ș-ună strahă ti chirchel la alantă parte.

Tut tu ațel chiro ți si strapsiră di bana a primnariei ș-alăsarea a munților di Vitcuchi, la arămăñl'ia din Buf ira intrată altă modă di bănare. Ca un călător arușănos ș-vinit amănat, ți calcă cu căștiğă pitu cărări ni călcati. Anda ira aproapea di Gorița Mare ș-misticaț la brigaili di lucru ună soi ca el'i, intrară ca ni aduchiț, tu situata a unei disziplină ți s-imponea ca calea-dizligare singură. A gorițarilor lă stătea diparte, ama lă loa ațeli chestie ți lă arisea ș-ți mintea lă dzățea că nu poati s-nu li aprucea.

Moășili s-nvăștea ma ghni ș-nădzea iți iurtii ș-dumănică la biserică. Mul'ierli inspirate di Zoița a Cateñilor, avea ahurhită s-suclea boațea cătă aduțerea greuă a bărbațlor. Nveastili căt s-mărtea căftea s-fățea fumel'ia ahorea că vrea s-u trățea bana maș cu bărbasu a lor, featili neali s-nvăștea pi dupu modă ș-tu biloc di fustăñli di lână, preferea fundi di terital cl'imate "cu dipli cu corentu" ți li loa dit căsăbă. Bărbațiă țănea șamei di aștătdzeari sădoarea. Unul u tăpără cu aestă murafeti , căt nu l'i grea mă cu prinuma vecl'ia, ama cu noul, Șamea.

Ancă ficioriă s-videa tot ș-ma mult la searili di jucare ți li

organizea tiniramea ali Gorița Mare ti nvățare focsul. Dicara acopea cât putea di la gorițariă, arămănl'ia dit munti vrea s-lu astărțea a lor. S-dzățea dipriună că arămănl'ia ira altă soi, că vrea s-facă țiva ma mult di alant. Ama featili neali u tupuriră dip-dip. Când tiniramea a lor gorițar li fețiră fundili cu dipli di curent trei dzediti sum dzinucl'i, eali li alăsară dau, arucară șameili cu multi buei din cap, tăl'eară cusitli lundz cu modelul zving.

Cusitli li avea tăl'eată ș-Catrina tu chirolu și el continua cursul a copulație di șasi meș. Șterea că Catrina nu mata avea ni șamei, ni cusitli, al Socrat iu spusiră cusurinili când lă nvățea focsul cu gramafonul și ancupură Tirana. Eali s-adunară afighirea di gramafon ca găl'i în confuzi, di prima noapte a turnariei a lui. U mutrea tiș canda s-ira mulari și cânta ș-nu pistusea că va să inșea muzică, măl'eu a unui acu ca schin di gorțu, nțăpată pi ața placă rotondă. U băgară pi ună căpăsteri răsturnată. Bilocul iu aștepta oaspiț u fețiră loc ti giucare, anda li scoasiră mobili și tupurea ș-arsărură nsus când schinul di gorț, cură ca polen cânticul conuscut, “Ți ai moi pul'iță di plândz”. U nclisiră poarta di nuntr cu curauă di pantaloni, ta s-nu vinea moașa mare ali fisi, Arhonda și s-aprucheară pi sărauă tu brațili a cusurinlui a lor știut, și lă dădea cu arăvdare nvățarea a focsului. S-vigl'ea di Arhonda că ea u cl'imea focsul un joc blăstimat. Ira spigiurată că nu va s-li alăsa nipoatili a l'iei s-giuca pândic-cu-pândic cu iți csenu și astel joc urut, și alăcseaă tut ș-ma ndasi locul a jocurilor ahânt mușati di a-popului, l'i băgă numa “a mea și a ta”.

Socrat Buba u feați cu mari vreari nvățătorul a jocului ș-cu ațel caz ș-nalili ti Catrina. Catrina tora nu purta șamei,

l'i avea tãl'eatã perl'i zving și u ștea ghini focsul, cã iu avea nvãțatã ficiorul al Riza Cãrpi, Dimitrach. Așel ți bãtea țiru la numțã, ți ira brigadier la stogurli di misur ș-niți vãrnu nu u ștea cã purta numa di arãmãn. Cusurinili spãrea facti mirac cãnd l'i numurea nalili ti Catrina, cã ti unã featã isusitã ș-di la casã bunã ca a Colebañlor, asteali ți fãțea Catrina ira mari pãcat. Ana nu fețirã plãns mã cãnd cusurinul a lor ți avea vãdzutã Tirana, arãsi mult, li cl'imã tuti ca țiva fãrã zñii ș-ntribã ancã l'i trețea a isusitei a lui perl'i șcurț..

Cã l'i trețea u vidzu cãntroarã, dzua dit soni cãnd s-primnea. Dicara așeptã cot si cruțea cu ocazion pri cali cu Catrina, mintui cã va s-primnea pțãn cãtã casili a Colebañlor. Nu ira dus di chiro, di astumsina cãnd s-dusi cu tatãl ș-cãntã prima oarã tu mãsalea a bãrbațlor "Ocl'iul ñirlu". Ș-nu cutudzã s-i ducã napoi, canda s-nua avea așel dor di șasi meș ti Catrina, deadun cu niașeptarea fãrã arușãni ta s-u aduna. Ira unã altãsoi di sãlgheari, dupu ața la casa a tetãsa al Cuzmã, ama nu cu așel sentiment ca pãceã ni lat. Di ața ți feați cu Frida, s-aducea lãvos, ancã ața ți vrea s-fãțea cu Catrina, canda iu lea lãvușãrea.

Ira chiro bun cãnd ncisi ti la dzeana alantã t-ața nu avea ni vintu ta s-u misurea flugherul, nicã cicloni ti paravideari aușul a Mișañlor. Maș singur ciclon ira niarãvdarea a lui ti videari cãt ma cãntroarã Catrina ș-unã cãtuburare dulți dupu perl'i șcurț ți ninga nu u ștea cãt l'i trãțea. Niarãvdat ș- cutuburat așã, nu bãga oarã cãnd pãpuțli lustrafini cãlca bãlițli freschi, cã arudziã l'i nțipa teritalul a pantalonilor, cãnd vãrnu pul'iu l'i sãlghea glasul pi perl'i cheptinaț cu cãștigã, icã cãnd azvãrliturea pit purtețli di gard sãhatea cu singir di asimi di

marca "Pobjeda".

Catrina u află la uborul ali casi. Namisa di ună taifă di niț țî cărțănea cu harauă dupu un top di lastic cu buiei galbină ș-arosă apreasă. Dupu top, cu năș cărțănea ș-ea. Nu avea măr, că undzea dipriună țî când s-agiuca cilimañl' iă tu ubor, mărl' iă s-depărtea. Di mărl' iă ira maș Catrina. Cu fundă șcurtă, țî l' i li alăsa cicioarli dizviliti, bluză di bumbac cu bueau cafei, sin țî crăpea sum piră căti or s-afirighea ti acățare topul, mesea născută ti agiucare focsul, ș-perl' i vărșat pi vintu ca tumbă di trindilină. Ș-nu maș că l' i trețea, ama l' i dădea ună hare ahănt impresionantă, căt a lui l' i si bātu tu trup ața unda caldă, țî lu feați si sălghească țiva chiro ma ninti. Ancă tora lu pimsi s-astărsară fără ăndoilă ș-cu vrundu, pragul di ubor.

Catrina u vidzu când topul țî amănă ișiș, deadi pi capul al Socrat ș-l' i asparsi cărarea ndraptă a perlu. Arăsi mult ninti, canda l' i u avea faptă ghini u vărnu di astel' i din Gorița Mare ș-nvăscut alafrănga, ama dapoea s-niură di-ună-oară ș-cărțani ca piră ta s-ascundă. El l' i neasi dinăpoi ș-u află tu pleviță, iu s-ciucutea s-apuna dupu un stog di cicrichi asparti.

-Eș di ațiea,-l' i dzăsi – că ti tine am vinită!

-Nu esu, - opusă Caterina, - ma nu fudziș diu ai vinită, va s-ti agudesu cu cicrichi.

-Agudeami ma ță țani !

El si sălghi cătă nășă, anda pimsi cicrichili cu ciciorul ș-teasi măñli cătă nășă. Băgă mănă păn tu soni cu ună ndirisi nilisită ca ună piră țî ardi. Dapoea u aură ndirisea, l' i acăță mesea ș-tesi budzili ti bășare, ama lu depărtă ea.

-Țî faț?! –dzăsi cu ună boați apusă.

-Voi s-ti bașu!

-Duti bășă surărli ș-cusurinili a tăli!

Ea u aură ahânt căntroară nilisearea ș-agudi ahânt ni-așteptat cu palma, căt el aduchi ți l'i undzea maș când ocl'i l'i sălghiră scănteali.

ANDA CĂFTA UNĂ NUMĂ

Ira anda s-alina di-ună-oară pitu Cheafa di Muzina, ama el cu un "Zis" vecl'iu, ancă el'i cu mulărli. Un vintu arați di scumedru s-ncăcea cu sticlăl di mardzină a camionul ș-soarli anda scăpăta, că l'i spăru ca tinichel rudzunat. El'i ș-mulără, l'i vidzu dupu sticlă ni vrut s-turnea capul cătă șoferul, când el dzăsi:

-Ș-aești arămăñl'iă ma rău di mandziă!

Nu l'i vinea ghini când l'i ngiurea arămăñl'iă, l'i spărea canda l'i scutea limba a omlui a casiei. Aest sentiment ti oamiñl'i numadz, l'i si născu ca ună fidani nauă când el'i dusiră ti purgurseari la moartea al treilea Găzim, ancă ma năpoi, di dzuă la dzuă, ahurhi s-crească ca ună fidani sănătoasă. Nu avea ändoilă că ună creșteri ahtari vinea di ună dețizie a chirolu dit soni. Avea loată dețizie ți ficiorul căt s-născu si l'i băga numă di arămăñ. Ira ună idei cai l'i zgărma di nuntru, dit chirolu a treilea moarti, când cusurinul di Curveleş iu avea durñită ună seară ma ninti, l'i dzăsi ti alant ți va s-fățea "bagăl'i numa a unui arămăñ, că aești nu mor vărñă oară!". Ira duri aestă idei di nuntru a-lui, ți să l'i videa arămăñl'iă ca oamiñ din casă. Și s-nu l'i vinea ghini când avdza s-l'i ngiurea. Că când s-ngiurea el'i, l'i spăra canda s-ngiurea ficiorul a lui căt născut, astel cai va s-țănea fără di altă numa di arămăñ.

Dzälili dupu nășteari ira dzäli di căftare ti ună numă. Ș-ti adaptare cu nășă. Dupu plântarea a ideii, l'i vini arada s-acăța loc, ică adaptarea cu numa, ți-cara ninga ni aleaptă. Cu mintuerea că cum poati s-stătea deadun dau soi ți avea făcută singuri; numa creștină, cu prinuma musulmană. Ira canda s-chideai tu cubair doi pul'i ți s-ncăcea, t-ața va si mintuea ghini ti aflari dizligarea iu doi pul'i nu va să scutea peanili un-cu-alant.

Avu criștiñ di Gorița Mare ți l'i dzăsiră s-alăcsea și prinuma, că așa poati s-ira ma sigur bana a hil'isu, ama aestă el nu poati su scapită. Că alăcserea a prinumiei l'i spăra ca alăcserea a sândzili. Numa u mintuea ca cheali, ancă prinuma ca sândzi. Și alăcserea nu ira altă țiva, maș curarea a sândzili sum ună cheali nauă. El poati s-strădzea mână di chelea di labăr, ama nu di sândzili ți va s-armănea labăr. Ira ti loare ș-dare un-cu alantu, ama nu că bana a unui si sculea pi moartea alântui. Ică altă soi. L'i dzăsiră tut-așa ți s-alidzea ună numă di a gorițarlor, că ș-el'i criștiñ ira, ama s-apără cu mintuerea că hala a lui, di căt problem relighieii, poati s-ira ma mult problem rața. Ș-preferă arămăñl'ia numadz din Buf, di cara l'i arisea s-pistusea că el'i darihina nu mura vărănă-oră.

Când "Zisul" canda didea sufflit în-cap ali Muzini, mulărli arămăñlor ira nghios, namisa ali răchei. Dupu sticlă a camionul s-videa ca cătubur și a lui l'i si părea că ira anda videa țiva ființă străvechl'i anvăliti cu pluburi. Ș-armasi ti tută eta pit plal'iurli di munt, ică sum soarli rudzinat. Napărți. La dzenili di Suhă cupiili aruchiusea anarga, ca negură pi somnu. Avea ntribată niscănti or ti primnărli a lor, cu sentimentul că ira anda mutrea sum pluburi și ștea când nchisea, când apira ș-când

agiundzea. Tora ira anda dupunea dit munțiã di Vitcuchi ti iarneare la Buf.

Cum tu vineari, cum tu fudzeari, s-aștărea maș unã direcție cai s-primnea totăna, maș ațeli staționuri di ședere ti apireari unã noapti. Ti fudzeari, primul stațion ira Dobre. Ti continueari ma nclo cu Cranea, Muzina, Acotarar, Policean, Părmeti, Lausa, Pjetri, Cheafă Murizi, Borova, Erseca. Chefa di Chear, Vitcuchi. Avea ș-un variant di ma ninti, iu ca nod di părțare ira Părmeti, Frașări, Orgoțca, Sămtu Mitri, Rungaja, Murmințiã a Cruștilor, Ștatobărda. Cupiili nchisea dinintea a oamiñlor ș-agiundzea tu soni. Tută calea pitu munț asuna di chipuri ș-cloputi. Avea armasă di cu chiro ți primnarea a cupiilor s-asoțiea fără dănăseari, cu asunarea ali harmonii ti anamă a cloputilor. Ea u conducea optu țachi vârtoș, șapti di el'i, purtea pi zvercă chipuri adărati cu metal di bronz ș-malămă deadun, cu mărimi diversă, ancă unul bătea cloputlu mari, ți s-cl'ima bype. Cu chipurli ș-bype-a, bunbunidzea locul. Ahănt căt bunbunidza ș-tora dzeanili di Suha.

-Țănu aoa, că va s-dipun! – gri canda si l'i grea ici a vărnu, Riza Cărpi când automobilul agiumsî la valea di Cheafa di Muzina.

-Ți va s-faț aoa, - s-ciudusi șoferlu, - nafoară va s-dorñi?

-Nu, va s-dormu la arămăñl'iã, am un oaspi.

-Va s-dorñi cu mandziã?

-Chițe, ți ar mandziã?- mizi dzăsi ș-dipună cu giunitate di salutare pit dință.

Nafoară lu anvărtiră vronduri arați a vintului ș-el mutri afighirea, canda va s-afla un biloc iu poati si andupurea pultără ta si văgl'ea. Un biloc ahtari ira dininti, aclo iu muntili ahurhea

tăl'earea. Ş-iu avea armasă fără cap, ți tu locul a lui s-creștea di-ună-oară davli numări. Biloc bun ti andupureari pultără, avea forma a unui bușur dișchis, alichit cu căștigă tu fundul a cheatrilor albi.Ş-ți să sculea ca bărnuri fără soni continueari tot numărul dininti ali Cheafa di Muzina. S-primnă di aclo anda țanu tu ocl'i răchea. Ş-cărvanea a mulărilor ți s-aprueha anarga la capul a lui. Ică ațil'iei parti ți undzea ca cap tăleat a muntului. Tora l'i videa di cama aproapea. Ş-l'i avdza ma ghini adil'earea, loari suflătura. Suflitul a unei primnare. Suflit ți bătea ca chipur pitu perl'i arați ațilui vintu di csumedru. Ira ca ună arustunare fără cap ți s-alichea anda adil'iea aş-aștărdzea sădoara cu șamei di pluburi. Nfășată cu zgărmarea ți alăsa peatili di frăcarea cu cheatrilor a muntului. Ama ș-cu plangul a cilimañlor agiuñi, zghiler di mul'ier, giunitati di arăderi, ncăcer di vasuri ndăsati vartos pit sfânduichi, greari di cărvănar, arujeari di mulăr, asunari a cloputilor, alătrari di căñi ș-zghirare singuroasi.

Dăpună gati fără coșiență, cărtit pțan di umutea că ma s-durñea ună noapti cu arămăñl'iă , va su avea ma lișor ți va s-l'i trețea ma ghini a ficiorlui. Ş-va s-depărtea ncăcearea ți totăna poati s-hibă prezentă la bănarea deadun a davli soi născuti ta s-hibă opusi.

Ira anda mintuea ancă ncăcearea numă-prinumă poati si comparea cu ună ncăceari di oamiñ, când vidzu prima mulari. S-vidzu aclo iu Muzina s-fați cheafă. Ş-muntili armăni fără cap, ta s-crească ma căntroară davli numări. Dupu prima mulari, s-vidzură alanti. Ncărcati păn la urecl'ii cu un stog di cătândii ți lă lipsea a oamiñlor dit munti ti bănare. Hărar măr cu strañiă di nvășteari, velendzi, sfânduichi, cufini mplini cu

vasili di cuzină, chirchelu, pirustii cu cicoarli cătă țeru, strochi și frândzăli di tendă, cicrichi, furț ș-tehnili a războilu (spată, suvalță, sulu, bårdăli, l'ită, puduriță, urdzătură), foali di cașu, chelea iu s-țanea laptili frescu, vurl'ielu di apă cu fațili ploci, căzanea di băcără cu mănucl'i greali, sufrălu căt luna mplină, cu cicioari șcurti, sarmăniță iu mumăni neali legăna nl'isuri ti cilimañi. Tu soni a mulărlor vinea oamiñl'ia și undzea di departe ca continueari a placichiei. Ică ca scheleti agărșati pit dărmi. Muntili s-fățea aroș di scăpătarea a soarli ș-al Riza Cărpi nu l'i si păru mă ca lamarină rudzinată.

Di oamiñl'ia el conuscu di ună oară L'eras Buba, că ira lung, capela u țanea strămbă ș-avea ună față iu totăna spărea canda țanea iso soarli.

-Tora seara va s-dormu la tini, m-i ai oaspi, L'eras!- l'i dzăsi când lu adună- Voi să știu cum easti s-apir tu tendă ună noapti arați di csumedru.

-S-apăr dau, - iu turnă di ună oară L'eras Buba, - ti oaspiț ca tini, poarta a mea easti totăna dișchisă.

Ună săhati ma năpoi, locurli dit vale la Cheafa di Muzina, s-acățară di tendili arămăñlor din Buf. Așă l'i cl'imea gorițariă ș-astumsina când el'i u alăsară plal'iul. La Buf stătea ma mult, așă că numa a locului, canda s-alichea ma mult, s-feați ș-ună soi di față andiolea ti oamiñ. Dininti a iți tendă s-apresiră focuri. Focurli ș-tendili l'i deadi ună față altă ali Cheafa di Muzina; spărea nu maș un stăteari di numadz, ama ș-ca tabără di militare, și va s-doarmă cărund, că dimniața u așteaptă alumta. Bubañl'ia li sculară tendili la locul ca bușur disfaptu. Vale ca tipsii, afirighat dinăpoi cu bărnuri di cheatri, și undzea tu murgiș ca oi și durñea. Agiută ș-Riza Cărpi, că bărbațiă ira

ptăni. Dicara el'i nu poati s-li alasă oili, va s-pruvuştea brațili mul'ierli, featili ş-cilimañl'ia ñiţ. Nu loa parte maş cilimñl'ia dit sarmăniţă ş-moaşili ți l'i legănea.

Mul'ierli deadun cu featili crăscuti , ca toăna s-loară cu focul, țina ş-băgară cătândia pit bilocuri. Ancă el cu L'eras Buba ş-ună taifă di cilimañi ñiţ, sculară tendili. Plăntară dau furţ prinţipiali, băgară grenda di mesi, amănară frăndzili ş-li ligară dapoea cu fuñi şcurti, ți s-anvărtea pi par ti vărţuşeari. Riza Cărpi s-aducea ghini namisa di taifa cu ficior ş-un-doi l'i ntriba ti numili a lor. Iţi numă ți avdza u băga cu mintea aproapea di prinuma a lui. Cărpi... Canda va s-videa cai di numili va si ncăcea ma pţăn. Ancă va s-aprucheia s-băna tu irinii cu țiva suneti, ți ira ti ma mult di un sândzi alt. Işiş ncăcearea undzea ma mult ca puterai di suneti, di pitueari, ică nu a cui, poati si spindzura şi lundzimea a unei bană di om. Ică aţa ți u obliga un ciliman vinit tu bană cu bătaie, s-armănea tu bană. La Goriţa Mare avea undzită ți un ciliman s-băna maş dicara l'i băgară numa di labăr. Va s-dzăcă, ți avea tendenţa a ncăceariei cu prinuma. Tuti numili a ficiorlor ți avea ntribată până aţel op, l'i spărea canda s-ncăcea cu prinuma a lui, Cărpi. Maş un, cama cu faţă-aroşă dit toţ, l'i armasni ni ntribat, că l'i gri L'eras Buba.

-Mburim,- l'i dzăsi,- tora stă mpadi, că va s-bem răchii!

S-apunară afighiera di foc ți ira cama aproapea di uşa ali tendi, aţilui ți a oamiñlor lă lipsea ti ngăldzeari. Alant pţăn ma nclo , lă lipsea a mul'ierilor ti adărare măcareia. El s-apună cu păltăr cătă tendă ş-cu faţa cătă mul'ierli ți adărea țina. Eali li videia pitu pit piră ş-fum, ți vinea ma mult di la tenda dit mardzină alantă. Aclo şădea Colebañl'ia, ună fisi ți u conuştea

ma pțan di Bubañl'ia. Dau ira mulierli țî lă avea dată adărarea ali țini. Focul u avea deadun ș-lă lipsea să fățea di-ună-oară dau lucrî diferiti. Ună cuțea pânea, ancă alantă coați-ș-arucă. Ața țî cuțea pânea ira ma sănătoasă, ancă ața țî adărea coați-ș-arucă ira cama supsări. Ti cuțeari pânea, sănătoasa avea aleaptă ună cheatră grau, a cui l'i aștearsi plubura, ș-u ngăldză dapoea cu jiuțătili di focul comun. Când s-ngăldză, scutură jiuțătili, arucă tu biloc a-lui dau bușuri di fărîna di misur ș-băgă pi năsă aloatul țî va si fățea păni, deadun cu chircelu țî va s-u cuțea. Chircelu alant, ali coați-ș-arucă ira ma lișor di ațel ali păni. Supsăra u apuna ș-u sculea cu coada nduplicată tu soni a unei clește mare. U ngăldza pi foc ș-u băga pi tipsii, ti iți oară țî s-aruca aclo ahănt aloat căt lipsea. Tipsia ali coați-ș-arucă avea mardziñli sculati ș-stătea pi ună pirustii analță, băgată țiva cechi ma nclo di cheatra ti cuțeari pânea. A davli mul'ier, când s-apuna ti băgare chircelu, ti videari pânea ică ti minteari jiuțătili, lă si dizvilea pulpili.

Dip pțan, trrei-patru dzediti stri nod, ama duri țî el si arușea di nuntru, că li vidzu macare ș-maș unăoară. T-ața turnă mutrerea cătă steali cai l'i avea cărpătă ocl'iul ș-fumul țî vinea di la Colabñl'ia. Ața oară singură, ti năs ira unăsoi cu ună cărpări a țipăl'iei. Cărpărea a țipăl'iei u avea vidzută ndasi la mult bărbat di la Gorița Mare. Nu în-cot labăr'l'ia a hoaril'iei s-afirea si l'i aprucea în-casă, că ira convins că el'i li videa mul'ierli cătă cicioari. Aestă soi nu undzea cu arămăñl'ia din Buf. El'i tu aest punctu ira rigorozi. Cama rigorozi ș-di isălă labăr'l'ia. L'i vini ghini țî află un punct comun cu arămăñl'ia ș-nu cu bărbățiă fără zăbeală din Gorița Mare.

-Ază va s-măcăm coați-ș-arucă,- gri L'eras Buba, țî si

sculă di la foc că l-u căftă un ficior Țic.

Ira fața-aroșă, cai nu putu pțan ma ninti s-u ntriba ti numă. L'i dzăsi a domăsu ali tendi că u așteptea Colebañl'ia s-neagă, dicara lă ira turnată nveasta di la vizita di la păriņ.

-Am oaspiț,- dzăsi L'eras Buba.

-L'eau ș-oaspili cu tini!- iu turnă fața-aroșă.

Calea cătă Colebañl'ia s-luñinea di focuri, stealili ș-ună lună ți flitursi ca roidă stri muntili Lungerii. Luna ș-un cântic di mul'eari ți afecta stealili, u fătea noaptea cama hăroasă. Ș-u cărtea s-dișchidea inima, cum s-dișchidi ună roidă faptă. Inima dișchisă ali noapți, dișchidea dapoea cu dzeditli hăroasi, isălă inimli a oamiñlor.

Niscănti dzediti ahtari, dișchisiră ș-inima al L'eras Buba, cai ni ntribat di vărnu, ahurhi si l'i spună a oaspili ti oaspițal'iea vecl'ia ți avea cu Colebañl'ia. Rămăñl'ia s-țănea dupu bană, anda tindea drept un-alant hiri di oapsițal'ia. Nu avea impresie că si spărea ca ahorel'iaț di alant oamiñ dit lume, dicara ira duri oaspițaliea cu un-alant. Hirili ali oaspițal'ia sămnati di un bărnu, li ncirdisea ma nclo alant bărnu. El'i s-tucea cu dificultate cu alti etnii, dicara lă arisea maș tucherea nuntr a masul a lor.

Ună fidani aștil'iei tucheari, ira ș-nveasta ți ma căt ira turnată di vizita la păriņ. Ș-ți iu dzățea a cânticului deadun cu bărbația. Si ștea că cânticului iu avea dată soacra vinitoară di cu laptili din sinu. Că când ira Țică, mumăsa nu avea lapti, t-ața ti un an biu la sinul a soației a l'iei di inimă, ună mul'eari mărtată la fisea a Colebañlor. La ună parte bea ea ș-la partea alantă hil'isu. Cu hil'isu a soațil'iei a mumăsa, ira crescuț deadun și s-mărtară un mesu ninti tu munti. Tora ți dupunea dit munti

ș-dicara si stabilizea la Buf, va si ncuruna la buserica Sămtu Teodor. Simița aștil'iei curună u sămnă soacra di astumsina când u ntrica cu lapti dit sinul a l'iei.

-Mini l'i dau lapti,- dzițea ea – mini va su l'EAU nveastă!

Ș-u lo. Ună nveastă ahânt mușată, cât avea ș-cânticlu.

-Cânticlu,- s-măra tora soacra , - iu ded mini, că l'i cântam când l'i dideam lapti.

Ș-avea dreptu, că nica poati s-alăsa țăța ni biută, ama nu alăsa cânticlu ni avdzat. Colebañl'ia cânta în-afoară, șadzuț afighira unui sufră cu cicioari șcurti, dau cechi departi di foc. Ira ună taifă di bărbat ți lă spărea canda ira tu buricul a lumiei, ș-nu la un colț cama chirut a l'iei, cu numa Cheafa di Muzina. Ti ma mult, tu ună noapti iu stealili plândzea di arăcoari. Cânta, bea, zbură cu boați analtă, cum u ar zacon maș arămăñl'ia ș-arădea.

-“Ti aducheari ca buricul a lumiei, a omlui l'i lipsescu dip pțani chestie: cântiți, răchii, un bușur di țepi uscati și, fără ăndoilă, oaspițal'iea.” – mintui ti un caz Riza Cărpi.

-Tini nvățător, șadi aoa! – l'i dzăsiră, anda l'i sălghiră frămtea a sufrălu.

-Oaspili s-tiñsești ma mult, când s-tiñisești oaspili a lui.

Stātu pi ună velendză di lână cu floc ndăsat, caldă ș-moali. L'i băgară dininti ună cupă cu fron gros ș-li umplură cu răchii, di ună chelchi cu mărdeali albi. U ntribară încă avea arăcoari ș-nacă u avea loată foamea, ș-că va s-aștepta pțan, că carnea ira ninga pi foc. El dzăsi că nu avea ni arăcoari, ni foami. Ș-avdapsi țiva ti ața ți luptă arăcoarea ș-astindzi foamea. Un concluzion a lui di bană ti inimli albi. Cai sănt pânea ți nu u fănătești pute omul.

-Aşa vă adunaţ totăna, dupu iţi vizită a nvestilor la părinţ?-
ira prima ntribare a lui.

-Nu, - lu limbidzără, - maş prima oară dupu numtă, când
u aduc cruştl'ia.

Afighirea di sufră ira maş bărbaţ. Mul'ierli şădea dinăpoi,
tu ună tumbă stog, cu seati ti ascultare. Dupu iţi cântic eali
urea cântătorul:

-Să Ț-cântă inima!

Ș-cărtea un alt ta s-l'iu loa a cânticlui, canda s-nu ira ti
ghini când ună inimă s-nu cânta. A oaspili nu l'i dzăsiră, că iu
avea arsă inima trei moarti ună-dupu-alantă. Toţ la Buf u ştea
di chiro că a lui nu l'i băna cilimañl'ia. L'i murea di anda ñiţ.
Ama s-purgurisea cu aţa că ma s-cânta alant ma mult, poati
si l'i inl'ea şi a-lui vrerea ti cântare. Mulţimea a cânticlor
alăntor, poati s-l'i vindica inima nvirinată. Li hăristusi cu
tăţeari mul'ierli ti vrerea di fisi ş-turnă caplu cătă năsi, maş
ună oară, când vini nveasta turnată di vizita la părinţ ş-ţi, pţăn
ma ninti, cânta. Aţa ți u supsi cânticlu deadun cu laptili din
sin. Mul'ierli u aşteptară cu harau că ira ună soi canda s-cânta
isălă cu boaţea a l'iei. Ș-tiș canda s-agiundzea amintare pri
bărbaţ.

Ea inşă dit ună altă tendă. Purta fustani lungă, păn tu
fundul di cicioari ş-ţi spărea canda imna azvara pit cheatrili
supsăr ali Cheafa di Muzina. Perl'ia l'i strindzea şamea, ancă
onduli lai ți si spindzura pi frămti, li avea acăţati cu scărfiţi.
Ira aroşă di aruşăni că u aşteptară cu harau ş-căfta un biloc
scutidi iu s-intra. Scitudea s-tucea di pira a focului ş-el u
vădzu nveasta neau când turnă capul. Vidzu bucăţ părţati,
aclo iu focul luñinea ma mult ş-scutidea s-tucea ma mult.

Tuti bucățli avea mușuteața cu sănăteati și a-lui chiței l'i si aminti laptili ali soacri. Șădzu dupu bărbaț. L'i fețiră biloc la sufră că cânta, ama ea nu apruceă.

-Nu aclo!- dzăsi cu ună boați nilisită ș-tiș canda s-murea di arușăni.

L'i si băgară toț, ta s-cânta ma căt șădzu, ama ea cântă amănat, când stealili ahurhira si facă rară. Aeva boați dulți, ca arădeari țî s-primnă pit trup. Nu s-videa tu noapti ș-spărea canda cânta işiș noaptea. Deadun cu țerlu mplin di steali. Niți vărnu nu ciuciurea, nică vimtul ațil'iei noapti lungă di csumedru țî s-arucurea tut ș-ma mult. Ira tuchiti tu ună; tățerea a mul'ierlor, iso țî nu s-ncăcea iuva ș-boațea ndulțită di laptili a soacărșa. Ira un cântic ti steali.

Acățară stealili si facă rară,

Acățară cărvăñli ta s-fugă...

El sculă capul nsus canda s-videa rarășerea a stealilor tu ața bucată di țer stri Cheafa di Muzina ș-canda avdză ună boați țî l'i dzăsi: "cântă ș-tini Riza Cărpi!". Boațea armasi ahănda la năș, ancă el armasi anda videa cum s-rarășea stealili. Nu s-rarășea pi cădeari, s-rarășea anda s-aduna și s-tucea un-cu-alant. Ș-anda s-tucea așă luñinea ma mult. Ti prima oară ațel caz, Riza Cărpi u vidzu sinea tuchit ma mult di pute cu oamiñl'ia cu cai ira șădzut la sufră. Tucherea țî esifeți ca cu māl'ii ncăcearea aților dzăli, namisa ali numi di arămăñ țî lipsea s-l'iu băga a hil'isu și ali prinumi a lui, Cărpi.

Dimneața l'i işă somnu mult căntroară, că avu arăcoari. L'i dzăsiră nacă vrea dau velendzi, ama el lă dzăsi 'nu', că ira ngăldzăt di oamiñl'ia ș-di căntițli. Aduchea ună soi di ndulțemi ali inimi țî nu avea nevoi ti altă velendză. Deadun cu

somnul inșă ș-arăcoarea ți zgărma cu unghi ngățati frândzili di tendă, l'i viniră tu urechi ș-năndau ca zghiler ascuțiți. Ică ca plândzeari di mul'ier când s-aduna ti moarti.

-L'eras, o lă L'eras, - l'i gri a domăsu ali tendi tu partea alantă,- chițe plâng așa? Cai u ști că va s-aibă moartă aastă noapti di arăcoari!

-Nu ari moartă om, nu, sănt cilimañl'iă ți s-agioacă.- dzăsi ca tu somnu L'eras Buba.

Tesi capul aclo iu s-aduna davli frândză ți apărea intrarea ali tendi și, canda s-nu pistusea vidzuta ți l'i flitursi dininti a ocl'ilor, dzăsi:

-Voi s-hiț !

Ira darihina cilimañl'iă ți s-agiuca. Ună taifă di ficior, mulțimea disculț, ți cărținea hăroș dupu un top di recichi ș-umplea vimtul cu arurăr ascuțiți. Când dusi aproapea, dau minuti ma năpoi, l'i conuscu. Ira ațel'i ți l'i agiutea ună noapti ma ninti iu scula tenda. Ți l'i avea ntribată ti numili, canda s-afla namisa di năș ața ți nu va si ncăcea cu prinuima a lui, Cărpi. Ira și fața-aroșlu ți l'i avea armasă ni ntribat. U ntribă tora.

-Ma tini cum ti acl'iamă?

-Dimitrachi, dzăsi fața-aroșă,- Dimitrachi Buba.

Rizălu băgă Cărpi tu loc di prinuma Buba ș-avdză sinea s-dzăcă:

-Dimitrachi Cărpi...

Gri cu boați, canda s-tucea iți aumbră potențială di ăndoilă. Ș-băgă oară, ti prima oară ti tuti ațeali dzăli, că numa ți va s-purta hil'isu, nu s-ncăcea dip cu prinuma. Chelea neau nu u traditoră sândzili și sândzili s-aduchi ghini nuntr a cheliei.

CAPITUL PATRU

Catrina avea agudită cu palma isusitul a l'iei Socrat Buba!

Aestă s-lo di ştiri di-ună-oară di toţ bănătoriă a călivilor. Şterea u spusiră cilimañl'ia şi s-agiuca cu topul tu uborul a Colabañlor. Doi di năş intrară tu pleviţă ti căftari topul şi, punctual tu aţel caz, vidzură budzili tesi al Socrat Buba, deadun cu aţa şi ma năpoi, s-cl'imă di toţ, “şuplaca ali Catrini”.

Nu ira posibilă astumsina şi şiva ma ñică undzită tu ună casă. S-nu si loa di-ună-oară la alantă casă. S-dzăţea totăna că ună sturtari s-ascăpea, nu armănea mi loată di şteri. Nu ira cazul maş lărdzimea pţână a călivilor di pal'ia, ama ş-ună aproapi altă di hiri di sândzi şi ma s-arămea, li scutea toţ arămăñl'ia dit munti cusuriñ aproapea, ică ma diparte un-cu-alant. Că cruschil'ea s-făţea totăna nuntr cu arămăñi dit munti, anda respectea totăna cu fanatizmă pragul a prima cusurin, a ndoilea, ş-cătivărnăoară ş-a treilea, ca sinur şi ma si astărsirea, egista ndirisea tu biloc di cilimañi, s-năştea purţel'i. Di bărni ş-bărni ntredz, ahorea al Derviş din Culoñea şi arucă vreari cu Sufia al Tona ş-dupu un an mărtată , u tăl'ia ş-u ngrupă tu uborul a casiei, nu s-ţănea minti alt caz, şi tu aestu ţirc di cusuriñ s-avea intrată vărnu csen. Străinii lă stătea departe, canda s-u aducea că ira duri la iurtili, hareili, strădzerli,

plângul, cântiqli, numqli, ică dzițer minciunoasi arămănilor. Ancă arămănil'ia , ninga ma departe, canda s-ira aduchiț pân tu soni di cazul al Derviș di Culoñea, că cseñl'ia nu ira tihi-ambară, ama tihi-urută a lor. Ața ți s-cl'imă "șuplaca ali Catrini", s-hărisi pi ună boați di toț; feati ș-ficior, mul'ier ș-bărbaț, moași ș-auș. Ni agărșiț nîțiă ți s-aguñiusea si fățea măr. Ahânt furie feați, căt l'i dedi atenție și presidentul Lefter, cai la ună zbor dinintea a cilimañlor, tu biloc di fraza di totăna di nchădeari, "S-băneadză populu arămănil", aură cu tut suflit,
-S-băneadză Catrina!

Nu arması vărnu ți s-nu l'i dedică ună degă di dafină. Ma mult di toț. Ira singur Bubañl'ia ți nu u ascumsiră dip, cum lă vini arău ti dzinărul, cum mandra ti nveasta a lor. Nu ira avdzătä vărñă oară ți dzinărul s-bășa nveasta ninti ți si nsura, t-ața aguderea cu șuplaca, s-mutra ca l'itria ma bună ti un ficiurac ți l'i avea loată capul vintu, maș că avea vidzută Tirana. Ș-că avea loată aclo ună certificată căi marturisea că tora ira tecnic ti copulație. Cama hăristusit ira socrul vinitor, omlu a cânticlor, ali capeli băgată strămbă ș-budză-pi-arăș dipriună, L'eras Buba. El nu maș că nu ntribă dip ti zboarili a hil'isu, "nu vroi s-l'iu ved mă bul'eau!", dzăsă di-ună-oară dupu șuplacă, ama cărțani la cruschil'ia ti hăristuseari Catrina. U bășă pi frămți, l'i spindzură pi zvercă un singir di malămă cai u țănea di ună parti ti dzua ali numti, l'i alăsă tu mănă ună chelchică cu livand cu ñurizmñ di dafină, ți u ancupură tu căsibă anda neasi că l'i lipsea petali ti mulăr ș-l'i dzăsi cu tută mandra:

-Bravo, moi nveastă!

Colebañl'ia u șteptară cu harau ș-aștărară sufrălu, ti beari

răchii, ti loari a cânticului ș-ti arădeari cu dziniră ți s-dusi ti fărină, ama s-turnă ș-fără tărță.

Când alântor lă vinea ti arădeari, ali Catrini l'i vinea ti plândzeari. Ama dicara nu plândzea dot tu ocl'ii a tutălor, s-ascumsi ti plândzeari dupu călivă, la plevița a războilu. Aclo poati s-plândzea cât s-putea. Plevița ira biloc bun ti ascundeari, ti plândzeari ș-ti alidzeri sum luņina di căndilă, cartea ți ea canda u ngrupa tu un talur mplin di tărță. Li avea aflată ca strahă sigură, stogul di cicrichi aspartii. Tărțăli nu lă lipsea a ici-vărnui și t-ața nițiuun nu u cărtea talărul vecl'iu. Cu tută ața, lo tuti măsurile de securitate, nu maș anda avu cicrichili aspartii, ama anda u băgă ma ninti, ișiș cartea, tu ună păpuță di lăună. Când u scutea ti alidzeri, scutura ma ninti tărțăli di păpuță..

U avea aleaptă niscănti or, ama ma l'i undzea țiva ti ciudii; când agiundzea la zborul dit soni, u loa doru ti zborul di prota. Ș-anda alidzea ahurhierea, murea di ni așteptare ti re-alidzeari fundul. Că tu soni cartea avea tută niera ș-tut fărmaclul, t-ața ș-ea u anvărtea niașăptarea. Canda s-nu ștea ți l'i arisea ma mult, si ndulțea di nieri, ică si fărmacla di fărmacl. Tută aestă s-feați di-ună-oară ună rutină arisită. Tuti ațeali dzăli mintea nu l'i lucra ici al'iura, maș să scutea talărul dit stogul di cicrichi și s-scutura păpuța di tărță. Sufuruli di prima oară lă ira avdapsi ahănti buei ș-ahănti sufuri alti, cât s-aspărea nacă cartea s-fățea ti ni-alidzeri.

Ș-miracul ma mari u avea ti fundul. Ti zboarili cu literi măr "TI VROI CATRINA!" ți ahănt cât chica niera, ahănt vărsea ș-fărmaclul. Nu va si l'i fățea impresie buiserea a cartiei ntragă, canda s-l'i ascăpa di buiseari maș zboarili dit soni...

...Ță scrii că n-dănisescu zboarili, când n-estă aproapea ș-mi strumusceați mușuteața a ta, când ti ved di departe. Ancă nu va să scriiru, ică va s-mi fac ca Lefter Caceta, presidentul a vostru ți l'i lispescu scândurli. Ică va s-lau vasili cu ciftea a tatălui. Ti am vrută di când irai di șasi aňi ș-mini șapti aňi ma mari, băteam țirul la isuserea a ta cu Socrat Buba. U aduchi că ti vream, că când mburi isuserea, plămșu. Ș-ma năpoi plândzeam ncot-ti-ncot, căti or ti videam. Ti am vidzută s-creșteai ti ațel alant ș-plândzeram pi tățeari că nu creștai ti mini. La iți lacrimă ți cădea, cădeai ș-tini. Lacrimea s-fățea iți dzuă ș-ma greu, că ș-tini ti fățeari iți dzuă ș-ma mare. Deadun cu lăcrlili, cădea ș-zboarili “ti vroi, Catrină!”. Ama cu boați apusă, fără umuti ți vărănă-oară boațea si fățea mare. Ahorea când viniș ti aledzerea a misărlui la stoguri, aduchi că va s-grescu cu boați mare. T-ața ma țu scriiru aestă carti, ta s-nu dzăc mă cu boați apusă, ața ți totăna am vrută s-u dzăc cu boați mare:

“TI VROI CATRINĂ!”

Sufrili di prota dit carti ira di cazul a nvirinariei a l'iei mari ti un csen, ți cutudzea ahtari zboară. Ș-ma mult, ți agiundzea si l'i scriira tu soni cu literi măr, “ti vroi Catrină”. Si scandaliză di-ună-oară ș-nu ăndoilă dip s-u aduna stog și s-u arucă ața carti ca recică lăvoasă, pi pal'ili di misur fapți di muzgă. Ama s-năpui cãntroară ș-u lo napoi di la pal'ili di misur, că s-aspiră s-nu afla soațili di brigadă. U băgă în-sin ș-u arsi curiozitatea ta s-u aleagă ninga ună oară. Nu ntragă, nimal zboarili dit soni. Ațeali cu literi măr... Cama lăhtăroasi, cama țipă-cărpătă, cama...vrută. Ți nu s-loa di știri cum u vărsea ună soi ș-ñerea, ș-fărmacul.

Cartea brigadierul iu deadi nchisă ghini tu fachilă. Anda l'i ntrumura cicioarli ş-măñli ş-anda l'i dimăndă cu ună boaşti şi inşeă ca ordin rigoroaz:

-Nu l'i spuni niţi la vărnu! Duti aledzu tu fundul di stoguri di misur!

Ali Catrini Coleba l'i vini ti arădeari când u lo, că brigadierul cama aleptu ş-cama vărtoş ali NBGM, ică Entrăpriza Agroculturală ali Goriţa Mare, l'i spăru fără puteari. Ş-gati vulă-chirut, aşă cum u avea vidzută seara dit soni la giucare, tu uborul a loru, când feţiră grau gărşală şi nu ira tu regula a focsului. Ea vini tu fund tu brigadă ş-ira cama ñica, cama fragilă ş-ma muşata di tuti alanti arămăni di la călivi, şi Dimitrachi Cărpi avea sum ordină.

Când s-adunară, ea ca lucrătoarea cama nau ş-el ca brigadierul cama vărtoş, a lui l'i ntrumură mână ş-gălbăni tu faţă canda s-u avea chipurată năpărtica. Va s-trăţea baia chiro , şi păn tu soni s-aduna sinea. Şi s-l'i spunea că ira omul ma vărtoş tu tută aţa vale a Vurgul cu plantaţionuri, cu tracteri, zetori, cheri, ş-stoguri di misur. Cu lucrătoarili neali dit brigadă ira inimă-bun şi avea căştigă ta s-nu s-aspărea ti lucrul greu ta s-nu lă cădea di-ună-oară pi numiri. Ş-cama sensibilă ira ti arămănilu di la călivi, şi ştea cum s-ţănea furca în-bărnu ş-cum s-la strañili tu rău, ama şi nu avea şteri cum si sămnea, cum s-tăl'ea, ică cum zdăgul'ea un stic di misur. Ună di năsi va s-ira ş-Catrina, a cui ira gati si l'i didea cu mulţimi căştiga şi l'i tihisea, ama l'i dzăsi dit ahurhită, aţa şi nu l'i u avea dzăsă păn astumsina niţi a vărănă altă.

-Tini, cât s-escu mini brigadier, nu va s-acăţţiva cu mână!

-Chiţe?- ntribă ea ş-u vidzu tiş canda va s-aducea iu u

avea chipurată năpărtica.

-Că ești năică și-va s-crește.- dzăsi el canda cu ațel răspuns s-ascăpa di un parapun.

U părțea di soață, l'i didea lucruri lișoari, u pitrițea ti apă, u băga s-umplea liste de plățieri, s-aprindea focul ti uscarea strănili aților și li avea audati, s-ara etajul a cociecălor și s-zdăgulea, ică s-părțea sticurlu buni, di sticurlu l'iermănoasi. Ună dzuă u feați alarmă chițe l'i ira faptă namisa di palmă ună fultacă mare cu bul'eau di manușachă. U acăță di mână cu ună ntrumureari și-dureari fără soață și-cu ună vioiciune suschiroasă l'i spusi că, ta si vindică fultaca, va s-u la cu dzăru. Ică s-l'i băga pi supără ghiză frescă, misticită cu tărță.

Aestă ira oara a doilea și l'i acăță mână, ahorea di oara când l'i ură ghini-vinerea tu brigadă și-gălbini tiș canda s-u chipurea năpărtica. Ancă când l'i deadi cartea țiva dzăli ma năpoi, cu dimăndarea ca ordine rigoroasă ta s-u cănta tu cohiul ma ascumt a cocecănilor, nu avu mătiseari ti mână. Avu maș angusti ni spusă și-spărea prosuplu ahânt vulă-chirut, căt a l'iei l'i vini tu minti seara a jocului, cu ața gărșala ni-hărdzită cu misitcarea a dzeditlor și-l'i vini ti arădeari. Ama dau minuti ma năpoi, dicara alepsi cartea u arucă pi pal'ili di misur și-u lo napoi că poati s-u aflea soațili, arăderea l'i chiru. Ti turnare tu răchei di lăcri dupu-prândzul când lo dețizia s-nu calcă mă la birgadă și s-nchisi tu pleviță ti alidzeri ninga ună oară cartea urăță. Ca ti oara di soni. Plândzea că u vrea un esen. Plândzea și-că s-ndulțea și s-fărmăca ună soi, când alidzea literli măr "ti vroii Catrină!".

Ira lăcrici di prota, dupu cai Catrina Coleba aduchi că ira crăscută. Și-ca avea mburită năata di ciliman. Ună năată ti

ciudii ți avea undzită ahânt mult. La cai ira faptă mul'eari fără s-ira feată ș-ira faptă nveastă fără mireasă. Namisa di nveasta ș-mul'iera, s-primnea ñeata di ciliman ca ună arădeari fără logică, namisa di arăder ți nu vrea s-aduchească. Ni aduchită, ama felisită că u vrea toț ahânt mult, cât ș-când ira ma mare, niți vărnoară nu l'i si dusi tu minti s-vrea ti sini. Ancă tora ți lo carti di vreami și s-dișchisi ună cărare ti vreami ti năsă, plămsi că ira crăscută. Ș-că nu va s-arădea mă ñeata di ciliman. Ira ața scară di ñeată ți omul l'i si toarnă dipriună aña-ș-aña ma năpoi, tiș canda ti limbidezări țiva cheatri ți aruchiusea cu asunari pit apă cătubură...

Că ea nu ira ca alant cilimañi, s-feați știută ș-u bănă tu forma a unui prag când sora ma mari l'i dzăsi la fântână ti Socrat Buba, “nu ti du la ațel, că easti isusitul a tălu!”. Catrina astumsina ira ună mușutică ñică, ți li lundzea cusitli cu fionguri di lână ș-ma zdroda di toț. Ți nu aducea ți va s-dzăcă s-avea isusit, ama aducea ți va s-dzăcă s-ti dănăsea ti fățeari țiva. Și a dănăseariei l'i răspunsi cu lucruri concreți ți ișiș ea nu ștea cum s-li spună, ancă ma mărl'ia, maș ma năpoi putură s-lă da ună soi di limbidezări. Ni aștiptată ahurhi s-agudească cu șuplaca ma mărl'ia ti țiva cama ñică. S-ciucutea s-lăndădzăscă anda u cătuvulea pânea mpadi ninti ți s-u măcă. Ică anda arumuga l'ierñi dit curpăi cu capul aroș, tu biloc a carniei friptă. L'i acăța cu cheatri toț cai l'i dzăța “isusita al Socrat” ș-feați ună nveastă di rercichi, cu carbuñi tu biloc a ocl'ilor ș-aload lundzit tu biloc di nare. Cu năsă s-agiuca tută dzua ș-u băga în-somnu, anda l'i cănta cănticlu ți l'i cănta ș-a l'iei când ira ñică:

*Nani, nani nveastă-la
Că bărbatul mizi ti are...*

Tut aşă ahurhi s-dzăcă totăna ş-cama coşientă ş-cama sigură, “mini escu mare!”. Ică “mini escu muşată!”. Ş-umplea cheptul cu recichi ta l’i si videa ţăţili. Altă soi di featili di lichia a l’iei, s-aguñiusea s-crească ş-mintea l’i dzăţea că poati s-creşteta maş anda s-asoăţea cu cama mărlı. Lă băgă ocl’iul ma mult a nveastilor neali ş-cama muşati di fisi, ş-imitea sahtă ti ciudii, lucrı ţi poati s-li avea vidzută maş unăoară. Stătea ca nveastă săhăţ ntredz cu măñli ncruţiatı tu mesi, ca nveastili căt mărtati. Lă aprindea ţigarea a bărbatlor cu spirit ş-lă băşa măna a moaşilor. Băga în-somnu cilimañl’iă ñiţ ş-la aura ună soi ca năş; ”nchidu gurmazdul, s-ti măcă moartea!”. Ngăldza apa ş-l’i la cicioarli a tatălui când vinea di la stani. Controlea surărli nacă avea biduchi ş-li puscutea cu apă, tu biloc di eczeglorant. Stătea tu războiu, diu ma s-nu u scutea cu chiro, poati s-u turnea tu ună ghiurdulii di curăi ş-cicrichi. Acăţa aloatul tu căpıstearı iu ma năpoi va s-ascundea cartea al Dimitrachi Cărpi. Turţea lăna anda băga tu biloc di furcă un pulan ñic di burbufeată. S-ncărca cu lemni anda ţănea pi pultăr maş funea. Cheptinea perl’i cu dzeditli, aundzea sufurţelili cu luñina di licurichu, acăţa perl’i cu scărfită, s-mutrea mult chiro tu l’ilia a spălătorlu ş-arămea pit sfănduchi ta si stulusea cu pandantivi, singiri, gherdani, chustecă ş-curăi chindisiti cu mărdeali di multi buei di a nveastilor dit fisi. Lucrili a mărilor ira tut aşă şı jocuri glendisiti, ş-educaţia cama bună ti ună creşteri cama căntroară.

Ună soi di joc di glendu ira ti Catrina ñică ş-ahengurli iu Bubañl’iă cuscril’i, s-aduţea cu năsă ca cu ună nveastă

crescută. Ișiș ea mizi aștăptea s-u băga tu joc și s-umplea cheptul cu păradz. S-bătea șamea și zbătea mesea tut hării ș-tut măreari. Tu ahtari ocazionuri, u nvăștea ca ună nveastă ńică, ama cu tuti armatili a unei nveastă mare, uidisiti pi trupul a l'iei chiro dupu chiro. Ancă tu ańl'iă di prota s-alăsea țiva lipseari, anda crăștea, îșiș ea căfta punctualiteati absolută. Di la fustani țu u vrea di felpă ică di atlas aroș, păn la armatili dit chept. Deadun cu curau dit mesi, cai nu u băga ancă nu ira largă căt ună păldămi di mulari. Ni agărșată pruscuterea cu livand, țu tu lichii cama mari iu aduțea dipriună socărsu, L'eras Buba. Ș-ți ea u mbura ti ună dzuă că, anda dzățea “ńiu adusi socrul”, pruscutea tuti featili ș-nveastili neali dit fisi. Arădea pănă s-chica chicuta dit soni, ti dănăseari maș dzua țu călcă tu șaptispărdzați.

Ața dzuă când ira anda pruscutera di nastănga ș-di nandreapta ș-anda dzățea “ńiu adusi socrul”, ti prota oară mintui serioză ti Socrat Buba, că avdză vărńă țu dzăsi cu aruteață; “Livandul vrea s-țu aduțea bărbatul!”.

Ti bărbatul, ahorea di dzua di ninti ahăńț ańi când ntribă cilimańl'iă adunaț afighira di fântăńă, “cai easti Socrat Buba aoați?”, nu avu mă interes dișchis. Ama u mintuea dipriună, ca țiva tu negură, dupu cai eștă ligată ș-țu, ma s-cutudzeai s-ti dizligai, poati s-murai di bundă. Bunda ira ună lăngoari vecl'iă, anda ira ń-păținari. Conuscută maș la arămańl'iă dit munti ș-țu avea bagată tu piriel'iu ș-bana ali Catrini, când ira di ținți ańi. Di moartea sigură di bundă, ascăpă maș că s-isusi cu Socrat Buba. Aestă iu avea dzăsă cu dzați ori, ma mult tu ocazionurli când dicara l'i dzățea ”nvesta al Socrat”, ea si spigiurea ca va s-u aspargă isusera. Iu dzățea oamińl'iă dit

fisi, cu un angust ți si spindzura di peanili di ocl'i ca arau di nvirin, când băga cicior ti dispărțări și s-turna tu harau ti toț, când si strădzea di ața dețizii.

Catrina crăscu namisea di ndirisea a turnariei ali bundi ș-harau mare ți scăpă, harau iu ira toț ama lipsea Socrat. Ti aestă lipseari mintui ti prota oară serioză, maș când avdză s-dzacă că livandu va s-u aduțea bărbasu. Aduchi di ună-oară că, ancă păn astumsina bărbatul a l'iei ira țiva dit negură, tora ira țiva ți lipsea. Ca un nl'is ți u vedz dipriună, ama ți u agărșăšt căntroară că nu ti măl'ipseaști. Tut așă apruchă mintuerea că anda ira isusită, ea nu avea drept nică s-așteaptă, nică s-nl'isea. Dicara ira bărbatul, ti Catrina Coleba s-vătămă tu unăsoi di formă, nl'isul a bărbatul vinitor. Ți ira ș-nl'isul cama lung ti iți feată arămână ninga ni isusită. Catrina poati s-hărisea maș a chinușiei aștilui nl'isu, ni așteptată ți ună dzuă s-agiundzea focul aștilui nl'is. Ică ni vrută să ștea că el avea ș-ună altă videari l'iiă, nu tu forma di chinușă.

Cu viderea l'ii a măl'ipsearii, ică cu ața ți ea nu u conuștea ninga, cum s-cruțil'ia tu seara dit soni a giucariei tu uborul a lor, când isusitul, Socrat Buba, anda mbura Tirana cursul di șasi meș ti copulație artificială. Ș-iu ea singură feați ața gărșală greu ș-ți nu s-ndreadzi anda călcă cu davli cicioari reguli elementare a focului. Aestă undzi ună sămbătă dupu prândzu, când ti țiva stămăni ocl'i a tutălor ira turnaț cătă uborul a lor. Anda u cl'ima pi ună boați cama uidisit ti țiva ahenguri ți ahurhiră ca harau populară, ama ți s-turnară căntroară pi seari di jocuri. Ș-iu ficiorl'ia ș-featili si sălghiră ca orghi dupu focul.

Păn astumsina, cama preferit ti hăriseari populari di tuti

călivili sculati aproapea di Gorița Mare, ira uborul a Bubañlor. S-dzăsi tu ațel chiro că avea vinită orderi di la guvern ți populu s-hărăsea în modă organizată. Și s-hărisea că nu avea motiv ta s-ira nvirinat. Ordinea ți ira cama importantă dupu ordinea ali naționalizare, dusi ma ninti la Gorița Mare ș-dapoea agiumsi la arămăñl'ia din Buf. S-aștiptă cu ciudii prota că ira ca ună numtă ți u fățea guvernul ș-iu poati si hărăsea toț; moași ș-auș, bărbaț ș-mul'ier, ficior ș-feati, mintimeñi ș-zurli. Ama ți s-asoția ma năpoi cu harau ni-spūsă, că ira canda s-nădzeai la ună numtă cu căñi ș-cātuși, ș-astumsina când nu irai acl'imat. La ună numtă ți nu ira a vărñui, ama ira a tutălor. Aesti soi di numtă ți di oamiñ s-cl'ima di ună parti ca ahenguri ș-di altă parti ca seară di giucare, s-fețiră arăsiți di toț arămăñl'ia. Că tuti lichii s-aduna tu ună sibepi; ira un caz bun ti adunari ș-ti giucare. Ira cădări oamiñl'ia, orchestra al Feric, iu locul a țirlui al Dinitrachi Cărpi, ma u acăța un tambur mari cu un ca căpac di tingeri pisupră.

Maș că nu ira aflat ninga uborul. Și dzeditlu l'i si băgă di prota uborului a Bubañlor, cai ti aestu lucr avea ună soi di ecpseriență di la Buf. Uborlu a Bubañlor ira duri ș-namisa di loc. Ama ața ți l'i feați Bubañl'ia cama preferiț di alant, ira că el'i si ștea fisi mare. Cu mul'ier mușati, bărbaț alept, a giocului și a cânticului. Bubañl'ia si spusiră mult everghent ș-nu avură problem s-u sălghea uborul. Ș-oamiñl'ia armasiră ahănt hăristisiț, că ahengurli ți s-fățea ună oară tu mesu, tora ahurhiră si facă iți fund di stămână. Toț ira cu seati ti giucare. Ninga ș-cilimañl'ia cu Lefter Caceta, singur president zurl di ațeali părță, nu alăsa sămbătă ni viniț tu uborul a Bubañlor. Nu giuca maș aușl'i ș-mul'ierli di mare lichii ți fățea sihiri

ș-cilimañl'ia di sarmăniță ți va s-durñea.

Cântisli ș-giocurli ira în ghegeneral populare; “Pogoniște”, “Manușachea”, “Osman Taca”, “Costandachi”, “Catjușca”, “Când dipuñi di Moscopole”, ică “Sum aumbra a masiñlor”, ama ți s-avdidzea tu soni cu un joc nou, iu ficior ș-feati giuca pândic-di-pândic un-cu-alant ș-iu tută greutatea ali orchestri, u țănea tamburlu mari cu un ca căpac di tingeru pi supră. Ațel ți băgă di ună parti țirul al Dimitrachi Cărpi.

Primul joc tu uborul preferit a Bubañlor, ti tiñiseari oamiñl'ia adunaț, u cumundusi cu vrerea a l'iei, moașa mare a fisiei, Arhonda. Ira un joc ahănt elegant ș-ahănt greu, căt maș pțăni oamiñ cutudzară s-u gioacă. Arhonda dzăsi că u ștea di chirolu di anda feată la Delvinachi, ș-vrea s-lu alasă alăntor, dicara țiva altă ma mușată nu avea ți s-lă alăsa. Giuca cu ună videari ca vultur mintuit, ancă strañili lai l'i si bătea ca dimăndăr. S-chidicară ti asoțiare ș-Fericul ți băgă inima tu gura ali clarini, ș-Dimitrachi Cărpi ți li feați dzeditli bucăț pi chelea a țirlui. Numa a giocului nu iu ștea niți vărnu ș-poati ti ața l'i alichiră ună altă numă: “Gioclu ali Arhondi”.

Ma năpoi, moașa mare a Bubañlor, nu mata giucă ș-dzăsi:

-Aușl'ia ar lucru cu paia a moartiei, nu ar biloc la harau a cilimañlor!

Ș-nu si ști ti căt chiro va s-lundzea aestă harau tu uborul a l'iei, dicara ahengurli s-nu loa un sens ni arăsit. Di harau iu giuca toț, eali ahurhiră si turna tu harau iu giuca pândic-di-pândic maș tiniramea. Ancă ma ninti s-cl'ima maș ahenguri, tora s-cl'imea dzuă-di-dzuă seari di giucare. Ma ninti s-dzățea ș-vărnu zbor bun ti aușl'i, l'i loa el'i ș-cu zori ti vărnu joc, ancă tora s-avdza maș “arada u ari tiniramea” ică arada u ar

featili”. Ira ună batal’iă aspră entră puterilor, iu s-veia di departe chirerea a auşlor.

Ama aruteaşa cama mare nu ira că giuca maş tiniramea. Hala ira că s-alăsară giocurli di tradită, ti giucare maş giocul nou. Iu s-alichea pândic-cu-pândic un ficior ş-ună feată, şi nu ira ni cusuriñ, ni conuscuţ. Ţi ira cseñi.

Căt arisită ira aestă alicheari ti feati ş-ti ficior, ahănt ni-aprucheată ira ti Arhonda a Bubañlor. T-aşa când toţ u cl’imea focs, ună numă şi a l’iei nu l’i para cădea ghini tu urechi, ea u cl’imă ”a mea ş-a ta”. Ama ahănt nu ira duri ta s-nu u alăsa s-amirărea tu uborul a l’iei, aşă că ună dzuă, arăchi căţia din foc ş-u arucă, cu căt avu puteari tu braţ, pri tamburul mari.

Di astumsina uborul a Bubañlor fu abandonat ş-amintă puncturi uborul a cruştilor a lor, Colebañl’iă. Ş-aestă vini că alantă moaşă Paraşchevia, cu tută că ira cruscără ş-soaţă di inimă cu Arhonda, nu mintuea ca ea ti giocul a tiniramiei.

-La s-gioacă tiniramea,- dzăsi când u ntribară ti uborul,- nu l’ini aruteaşa di giocuri!

Urărli cama caldi ti aestă inimă mare ti semnu, Paraşchevi Coleba li lo di la nipoata cama haidipsită, Catrina. A l’iei l’i arisea ahănt mult giocul şi s-cl’ima focs ş-ţi s-giuca pândic-cu-pândic, căt anda u lo di guşă, l’i dzăsi:

-Să-ţ-mi fac curbani, moi dadă!

Di elevă şi ira ti focsul, Catrina s-feaţi căntroară nvăţatoară. Ninti nvăţă di la cusuriñ şi ştea ahănt cum s-bătea cicioarli, că nidzea ori-dupu-ori la searili di la Goriţa Mare. Ama ea când l’i dzăsiră un, aduchi doi, aşă că lă astrăcu căntroară. Ahănt căntroară s-aleapsi ca giocătoară perfectă, căt ficiorl’iă frănză cicioarli cai s-u loa ma ninti. Cu năsă s-hrăstisea mult

că s-aduțea afighiera lișoară ca flitură ș-dipriună va s-fățea țiva ma mult di oara di ma ninti. Jocul nou canda avea inșată ta s-vedea toț că cât ghini ștea s-gioacă, cât căntroară ira crăscută ș-căt mușată ira faptă Catrina. Ancă ea nu ntriba mult nică s-lă spunea alăntor căt căntroară ira crăscută, nică căt ira mușuțată. Singur parapun a l'iei ira să spunea că cât mult l'i arisea focsul. Dicara u nvăță ma ghini ișiș, nvăța cusuriñl'ia țu nu u ștea ghini ș-cusurinili țu nu u ștea dip. Cum s-bătea cicioarli dupu ritmul a tamburlui mari, cum s-acăța măñli, cum stătea alantă mănă a featiei pi numiră a ficiorlui și a ficiorlui afighiera di mesea a featil'ei. Ș-căt diparti va s-șădea țu pândiclu s-nu tăcnea pândiclu. Caterina arădea ahănt mult anda l'i nvățea, anda giuca ș-anda aprucea ș-depărtea pândiclu, căt ună oară l'i cădzu milii ș-toț s-lăhtărsiră, că s-nu undzea ața țu nu avea undzită mă di când ira di ținți aňi. Isturia di ațel chiro si ștea di toț și s-nvăștea angust tu minti, căti or țu feata spunea dipărarea cama ñică. Și s-dipărarea ca ti un hiru di bană țu poati s-arupea di la caz tu caz, ș-chițea ira ligat vartos la măñli a isusitlui dit sărmăniță, al Socrat Buba. Așă cum s-dipărare ș-când l'i cădzu milii anda lă nvăța focsul, t-ața ma căt s-feați ghini, u vădzură cu biloc s-l'i aduțea a-minti că căti-vărnă-oară moartea poati s-l'ină ș-anda arădz.

-Nu arădi mult, ancă vrei s-nu mor tu ună seară di joc!- u ncăceară.

Ama nu lă avdză zborul ș-arăsi ma mult di căt avea arășă.

Pănă vini cazul țu arăderea l'i si tăl'ia ca cu căsturi, când un csenu, intră cu vrondu pit taifă a conuscuțlor ș-a cusuriñlor și, dicara l'i acăța calea, l'i dzăsi anda u mutri ca confuz:

-Catrina, poati s-gioț cu mini?

S-feți ca liliceă aroșă tu față ș-confuză ahânt mult că l'i lipsea s-gioacă cu un csen, căt deadun cu arăderea, l'i armasi ș-gura dișchisă, ca schepul di canarină și așteaptă su hărnească. Gura u nchisi ș-vrea s-cărțănea anda s-mătisi s-l'i dzăcă "află vărănă altă", ică mburiră featili și mi aflaș mini!", ama el u mutrea cu ahântă simpatii și spărea ahânt confuz, căt a l'iei l'i vini arău și nu ira vărnu di arămănil'ia conuscuț, ică cusurin. Ti ma mult că s-vedea ahânt bun-adus și s-l'i si plăcărsea ahânt mult ti ună bucată di focs. Cu arămănil'ia cusuriñ ică conuscuț, nu l'i avea undzită vărănă oară așa, că el'i ică u loa ni ntribată dip, ică l'i grea di dzați metri diparti: "Aidi aoa Catrină!".

U aduchi că nu poati s-u refuzea, t-asta anda li sălghi brațili ca ti dzățeari: "Ți mi află mini cu aestu!", s-paradeadi. Ș-nu u lo di șteri că cum s-hipsi tu chept, cum iu deadi mesea ș-cum u adună palma cu palma a lui. Nică cum u feați ața gârșală grau ș-chițe l'i gri a mintiei ta s-ira cama rigoroză la ufiliseari a regulor di focs ș-căt cama arați cu csenul. Macare el ș-ma conuscutul di năș, cum ira darihina Dimitrachi Cărpi. U conuștea toț oamiñl'ia dit călivi, că di anda ñicu bătea țirlu pit numță, purta numă di arămăñ ș-tu soni ira fapt brigadier la brigada a misurlui. Cu tută ața, până când nu ira arămăñ, ira ș-el ca toț alanț, csenu.

Cseñl'i, ma mult ficiorl'ia tinir di la Gorița Mare, s-fățiră curiozi ș-ahurhiră s-easă tut ș-ma ndasi cătă călivili arămăñilor, când ș-el'i s-fețiră tifozi zurl a focsului. Dipriună șădea dinclo di gardul a uborlui ș-rară cutudzea s-intra nuntru ti plăcărseari vărănă feată ti giucare. Ș-nu că lă arisea, ama s-aspărea nacă featili din călivi l'i alăsa cu dzeditlu în-gură. Eali spărea ca căpri agri ș-când s-cruțiea în-cali, la fântăna cu cubei, la cirapul

di pâni, dinintea ali Stă Mării ică la udălu de cuseari a hoariei, aroșea ș-apuna capul ca nveasti neali. Ca ma ninti featili din hoara a lor. Ama aestă aduțeari ți lă adusi a minti chirolu trăcut, s-vidzu cu simpatii di mult gorițar tu mari lichii. Ș-nu s-amână si spună ațel'i ți li cl'ima arământili nveasti ideale, că ira mușati, nicuchiri, cu țipă tu frământi ș-verguri. Tu astel chiro ahurhi si cântă un cântic ți li astărsiru mult cântroară sinurli ali Gorița Mare. Ș-ți s-cânta ma ndasi pitu iurtuii:

Ică l'eau nveastă din Curceau

Ică rămână cama chirau...

Singur din gorițariă tinir ți nu lu pindzea maș curiozitatea ti aprucheari cu arământil'ia din călivi, ira ficiorul singur l'iu al Riza Cârpi, Dimitrachi. Curiozitatea ti arământil'ia ți băna aclo aproapea, u avea astinsă aňi ma ninti; când nvăță chițe ăndoilă di labărl'ia alant din hoară, el purta numă creștină. Ș-ma mult, nu di creștiňil'ia din Gorița Mare, ama di astel'i di la călivi. Di un arământ di fisea a Bubaňlor. Când ntribă “chițe l'i băgară numa di un arământ?”, l'i dzăsiră “țu băgăm ta s-nu mor!”. Ș-aestă nu maș că u pistusi dip, ama aduchi ș-un sentiment ti ciudii; l'i spăru canda l'i cădzu chelea di astumsina tasi avea tu trup ș-locul a l'iei u acăță chelea di arământ. Ma năpoi u acăță ună vreari mari ti videari di aproapea oamiňil'ia cu cai lu aduna chelea. Conuscu ninti Bubaňl'ia ș-ma năpoi alant. Ș-cu aestă conușteari, poati s-liga ațel pasion di chiro a lui, gati di ciliman, ti băteari țirul pit numță, ahengurli și searili arământililor.

-Mini ti cunoscu!- avdză Catrina Coleba, ună boați ți l'i arsi urechea dupu tățerea a afirigariei di prota-ti țan minti di

când irai di şasi aņi. Astumsina bătui țirul prima oară. Mi ai vădzută, că nu am alăsată numtă ș-aheng di arămăñilor ni dus. Cu orchestra al Feric...

-Ti am vădzută.- dzăsi Catrina.

-Tora va s-u alas dip țirul, că ma easi geazul. Am ahurhită brigadier la cocecuri di misur. Va s-viñ? Am multi mul'ier ș-feati di a voasti.

-Nu u știu!- dzăsi Catrina ș-ntrumură ca sufră di saltă, maș că aduchi că l'i arisi zburărea cu un csen.

-Tora eșt crescută, eșt faptă gogea feată...- continueă csenul ș-ea nu poati s-nu ntrumurea a dau ori.

Tu ațel chiro, di partea a lui băgă oară ună aprucheari a pândiclui ni aprucheat ti iți regulă a focsului. Ș-ună mutreari ca ti scăpitari ț poati s-l'i undzea a cui ț vre, ama nu a unui confuz. Mutrerea ca ti scăpitari u vidzu cazual, la un op di sălgheari avu curioziteati ti tipără a lui. Până astumsina ea mutrea dipriună dinclo di numirl'iă a cavalierul, canda va s-lă spunea a conuscuțalor, cusuriñilor ș-cusurinălor, că mizi aștepta s-l'i da mândzili a tămpănarul, ama nu u ștea că ruteața va s-l'i vinea punctual di ațel op di aprucheari. Ți vini deadun cu ndăsarea ali țipi di murgiș, când vărnu spindzură pit gardu di ubor niscănt fener măr. Fenerli undzea ca bucăț di lună cădzuti din țer, ancă luñina nilisită s-vărșa pi precl'ili ca pluburi sălghiti. Ira ața pluburi ț u sălghi ș-Catrina, că ändiolea pute nu va s-ira a-mintită ti tipărli a lui. Dicara vidzu cu peanili di ocl'i, anda s-vighea ca dracul di timiană, agiumsi tu concluzion că fața a brigadierlui ira căt uidisită, ahănt ș-sămplă. Cu frămți strimtă, gruñiu ñic, sufruțeali tăcuti, golurile intrati, cheali pțan ma supsări di a labărlor alant ș-fălț

apusi. Țiva nu s-vedea la năs un labăr di darihina, totăna aspru. Ti ma mult, când ira tu uborul a l'iei , afrigată di tuti părțli cu arămăni conuscuț ș-cusuriñ. T-ața u alăsă sălgherea s-nintea ninga pțan. Ș-punctual tu ațel caz, cădzu tu mutrerea a lui ca di scăpătari. Ți arsăru niășteptat dit ună guvă tăcută ta s-u facă s-ntramură ti a treilea oară.

Dețiză s-l'i bagă sinurlu la cornu, anda si spunea depărtarea di pândic la pândic, ți paravidea regula a focsului, ama s-alarmă când aduchi că nu avea puteari s-u fățea aestă. S-curfusi tiș ca di ună miracol, ică paraliză arăsită ți ahurhi di alicherea ti zburari cu năs ș-si crăscu ca ună vreami oarbă ti șădeari ninga pțan tu brațli a lui. Tut așă ahănt ca oarbă aduchi s-l'i l'ină arăderea ți pțan ma ninti ira tăl'eată ca cu căsturi. Ama ni înșeată niți ună sărămă în-afoară, ama anda armasi ntragă tu pândic. Ca șişureari ți nu s-veadi, tăcsită s-armănă ti tut chirolu aclo. Ică ca piră nchisă nuntr tu sticla di fener.

Evită cu tact iți arădză di scăpătare ți poati s-vinea di la năsu ș-ti tuti feați stăpsiti reguli a focsului ți ira ună soi, cum când giucau cu conuscuț ș-cusuriñ, așă ș-când giucau cu cseñi.

-Gioț mult mușat, iu ai nvățată ?

-Cu cusuriñl'ia.

-Mini vream s-ti nvețu, ama tini eștă născută nvățată.

El tora u mul'ia pțan scăpătarea ș-căfta di năsă ună ca alicheari ni stăpsită a ocl'ilor. Ira maș el, confuzul di ma ninti. Și s-ciucutea si spună dipriună ș-ma mult confuz, ni nvirinat că poati s-undzea ca muzgă ș-pluburi la cicioarli a l'iei.

Ama u aduchi căntroară că ali Catrini nu ira lișor s-iu treț apa sum spată. Ca răspuns a pidimolu a lui martureștă, ea feați ața ți va s-fățea iți feată arămănă di fisi; u depărtă pândiclu

tut ş-ma mult, totăna dupu reguli a focsului, arăţi dicara ira sălghită, dănasi arăderea ți l'i şiuşurea tu pândică, l'i deadi dărma iți meracol ică paraliză arisită ş-alăsă s-aduchească că ocl'iă ali Catrina Coleba, nu ira di ațel'i ți poati s-alichea cu ocl'iă a iți csen. Ş-punctual tu astel caz demnitos di depărtare, dezvili lăhtărsită că poati s-aminta batal'ia a ocl'ilor, ama nu poati s-aminta a dzeditlor. Avea undzită ună gărşală grau, ică ună călcare cu davli cicioari a reguli cama elementare a focsului, dzeditli di măni alichiti, nu sâmplă aduna un-alant, ama avea aruchişată ca băbuchi di salță, ira misticati nuntr un-cu-alant ş-anda ira misitcaţ aşă, avea provocată ună alicheari a cheliei gati ți nu putea si dizlagă.

Dizvilerea lăhtăroasă u fețira ş-amindoil'iă cătă fundul a giocului ş-maş astumsina, Catrina Coleba s-aduchi că nu va s-alichea ocl'iă cu un csen. Ocl'iă s-alichiră pân tu soni, ca ti băgari tu biloc ună gărşală ni-hărdzită, vinită di confuzie, ama aduchiră di ună-oară că avea undzită ună altă gărşală. Ş-ți poati s-armănea ni ndreaptă. Sum presionul a cui ea s-fățea obligată a unui meracol ni-achicăsit, ancă el armănea un confuz cai nu s-ndrădzea.

Nândau dzăli ma năpoi, lo ața carti ți u ascundea tu căpăsteare cu tărță ş-ți Dimitrachi Cărpi avea preferată s-u nchidea cu literi măr. “TI VROI CATRINA!”. Ancă ahănti dzăli dupu carti, agudi Socrat Buba, dicara el vrea s-u başă. Cu ața şuplacă apurită, conuscută di toț ca “şuplaca ali Catrini”.

ARĂMĂŢI ICĂ VINIŢ

Stenda ti arămăni armasi fără cap ş-aşa undzea ca murmint fără numă. Dupu multi ciucuter di nvăţătorul vecl'iu, Riza Cărpi ş-pictatul ali entrăprizei, s-aprucheă păn tu soni, ți arămănl'iă din Buf s-avea stenda a lor la muzeul a hoariei, ama ş-armasi tu penură la capul ți va s-ţănea stenda. Căftarea ma sâmplă ş-ma raţională s-numea “Stenda arămănilor”, așa cum băga cicior nvăţătorul vecl'iu. Ama aestă dizligari nu l'i si uidiusea a primarul ali Goriţa Mare, Stefan Muşca. Măna vârtoasă a hoariei, vrea s-cl'iamă “Stenda a viniţilor”. Ş-canda s-nu ira duri ahânt, el u dimăndă primarul a muzeului Riza Cărpi, ți s-u evita ufiliserea ali numi “arămăni”. Căti or ți s-u vrea lucrul s-ufilisea, si scriirea “viniţiă”.

Chiţe va s-u făţem aestă?- ntribă Riza Cărpi ciudusit nu pţan cu insistarea a primarul a hoariei.

-Ti buneaţa ali naţiune,- dzăsi Stefan Muşca.

-Chiţe, ți aruteastă va s-l'i l'ină ali naţiune, ma s-l'i numim oamiñl'iă ti aţel'i ți sănt?

-Multi aruteţ!

-Dză ună, aţa ma marea!

Stefan Muşka s-năpui ți va cechi, acăţă cohiul a udălu canda s-asigurea pultără tu un matci, dapoea dzăsi

-Ma marea easti lipsa de unitate di deşteptarea a unei naţiune durñit. Arămănl'iă sănt ună naţiune durñită, ama ma s-l'i spuñi în modă publică, ca tu stenda a muzeului, easti canda s-l'i deştept dit somnu cu măñli a tăli. Ş-s-l'i faţ singur el'i s-mintuească că sănt altă soi di alant. Iţi aruteaţă l'ini di deşteptarea ali mintueri. T-aţa numa “arămăni”, va s-deşteptea emblema ali naţiune. Aşă, astel'i ți sănt ş-di aoa ş-nclo, va

s-căfta ma mult. Ancă “vinițiă”, nu deșteaptă țiva ș-va s-facă s-doarmă ma mult di căt ar durñită.

Riza Cărpi armasi cu gura dișchisă di limbitatea niașteptată a primarul a hoariei. Ti năs totăna avea avută un opinion apus ți poati s-aduna maș tu ună frază, “ahănt l’i tal’iă curcubeta”. El nu u avea tiñsită vărñă oară vurtușărea al Srefan Mușca, ca om ți ță fățea ghăma ș-ună oară aestă iu avea dzăsă dip dișchisu. L’i dzăsi că cu gorițariă ș-cu arămăñl’iă, poati s-facă ți si l’i vrea chefea, ama nu cu labăriă. Aestă nitiñiseari nu vinea di factul că el avea faptă maș ună dzuă tu alumtă. A condrălea, di aestă chica singură chicută di tiñiseari. Slăbiața ira că factul că ira partizan, Stefan u ufilisi ta si spună deștiptat, ta si spună cama deștiptat di ți putea s-ira.

Toț din hoară u vidzură aestă ma căt s-turnă dit munti cu ună țiflă di bpmbă armasă sum ciuma di cap, a lui ahurhi s-l’i tal’iă curcubeta mult ma nsus di căt l’i avea tăl’eată păn astumsina. Ș-aestă feți “muuu”, ma mult dupu mburerea a alumtiei, cu creșterea di dzuă a dzuiei ca omul ți ț-fățea ghăma. Di aclo ș-nclo, el spusi ună zveltă ș-deșteptare di drac ni vidzută vărñă oară nică la bărbațiă cama avdzăț din hoară. Aești, ma mult, armasiră cu gura dișchisă ș-ti limbidzări sinea, arămară la rădzătiñli di stripăpăñi a Mușcañlor. Ira ciudii că cum ira faptă ahănt mitrică mintea a unui om ți l’i tihisea a unei rădzătină aleaptă totăna ti stearpă. “Mușca” (Mulara), canda l’i băga vula a sterpăiei di minti ațil’iei fisi. Și zñia cama mari, rădzătiñli di stripăpăñi iu avea faptă al Stefan, t-ața ș-deșteptarea a lui di dupu alumtă, s-vidzu di toț cu ună āndoilă ahorea. Āndoilă ți feți s-aduchească ti țifla armasă sum ciuma di cap di singură dzuă ți lo parte tu alumtă. Ira poati

aestă țiflă, ața ți anda l'i cărti mădua cu impulsu di bāruti, u feți Stefan Mușca cama deșteptat. Așă cum fățea si l'i inșea ocl'iul dit cavitate, când u acăța inatea ș-oamiñl'ia l'i sălghea calea, anda nu cutudzea s-ira condra ațil'iei ți u cl'imea “semnul di alumtă”.

Țifla di bombă s-vidzu ca agiutare ș-ti alti operi, cai cu chiro va s-u creștea ahânt mult numa al Stefan Mușca, căt s-l'i fițea aumbră ș-ișiș ali Gorița Mare. Ira ună cruțiare ți el u avea mult tu inimă, căt s-nl'isea ună ca alăcsear a biloculor. Ică conparație cu numa a hoariei. Tu sensul ți oamiñl'ia, când s-dzățea Gorița mare, s-aduțea a minti Stefan Mușca ș-când s-dzățea Stefan Mușca, s-aduțea a minti Gorița Mare. Ti agiundzeari aestă s-feți hil'iul cama iuțivrei-aflat ș-cama responsabil ali hoari, convins ahănda că anda sculea dip tu măl'EAU Gorița Mare, sculea ahânt mult ș-importanța a lui. Lucrul a lui s-vidzu cu ocl'iu mult bun din autoritățli a reghionului ș-nu amănară propunerli ti creșteri tu putearea a statului, anda l'i dișchisiră calea ti carieră ti ziliii tu căsăbă. Ama el li refuză asteali un-dupu-alant, canda s-ira tigăni fărmațati, cu justificarea că nu poati si parță di hoară. Ș-că va si uscă ca pom fără rădzătiñ, ma s-nu bea apa di fântăñli di Gorița Mare, șa., șa.

Tut-așă, di tuti fântăñli, l'i si băgă cu suflit ațil'iei ți di aradă s-cl'imea “fântăna a popului”. S-acăță dupu căntăți, zakonuri, traditi, zboarili mintimeni, ngucitor ș-a părmitilor ali Gorița Mare, canda s-ira tuti deadun ca un givair mari iu va s-băga ciciorul ti trățeari valtul drept cătă laudă fără moarti. Hurl'iațiă dit hoara a lui, dupu deșteptarea ma tupurită ș-niașteptată, pățară tora ună ciudii a doilea. Că u vidzură

Stefan Mușca așa cum nu u avea vidzută păn astumsina; omul ș-a cânticului, ș-a giocului, ș-ali dulii. Ti un șurt chiro s-feți dulibașu cama ni pătut nu maș ali Gorița Mare, ama a tuti horilor aclo afighirea. Dicara s-conuscu mult ca omul cai ț-făța ghâma, canda vrea si l'i zdrudea ațel'i ți ma ninti l'i avea agudită. Si sculă așa un ca delir folcloricu ti năs, ca ti ună figură cât vartos, ahânt ș-important. Ancă el singur u ufilisi delirul ti băgari în-geapi cum adoranța aților ți u vrea și apunarea aților ți u videa strămbu. Agiumsi un op când astel'i di prota s-fețiră muzgă ta s-u calcă ciciorlu a lui, a doilea punti ti trățeari el.

Dau ira undzerli ți ufilisi ma năpoi ta si vurtușastă ma mult; dizvilerea a armăsăturilor a unui căsăbă vecl'iu afighira di Gorița Mare ș-ciuduserea a unui consul franțez di costumili vecl'i a nvestilor din Gorița Mare. Când prezența a unui căsăbă vecl'iu ș-hirili di ligătură a lui cu Gorița Mare s-fețiră un argument ți nu poati s-ira condra, Stefan Mușca sculă di-ună-oară hlambura ca strinipot durut. Ancă ma năpoi s-arucă tu lucruri concreți. Cu multă bubuitură feți ună căftari la instituționuli competenți, ți ali Gorița Mare s-l'i alăcsea numa. S-loa ca semn di tiñiseari, numa a unui amiră a căsăbălu vecl'iu. Ira limbit că lu avea acățată fievrili ali megalomanii, cai nu ira dzășă s-u alasă cu ahântu. Ună dizvileari altă l'i vini tu cărare. Cu tută că nu avea ligătură cu armăsăturli vecl'i, avu importanța poati cama mari di năsi. Ira zborlu ti ciuduserea a consului franțez. Tu un căsăbă di a locului, a lui l'i avea cădzută tu mână costumul di nveasti di ali Gorița Mare. Ș-ira hărisit ahânt mult di mușuteața, mărețea, eleganța, chindiserli, bueili, armatili cu hări amirăreșt, cât avea dișchisă cu năsi un

salon tu centrul di Paris, ti vizitare di doamnili cama tiñisiti di a locului ş-di la ntragă lumea.

Undzerea cu consulu, di darihina ira vecl'ia, maş că agiumsi mult amănat tu urechli al Stefan Muşca. Ică astumsina el l'i băgă atensia adecuată, dicara l'i si păru ş-ca un caz bun ti mărima a siniei. L'i vini tu ştiri, nu di la vecl'ia a hoariei, ama di la primarul că numit ali entrăprizei ti cultură ți fătea tut aşă ş-lucrul a pitcatlui. El nu maş că l'i aminti isturia madzăl'iu agărşată cu consulu, ama l'i aminti ş-un prol'iect a instituționurlor competenti ti costumul a nvestilor. S-dzătea că va s-loa mărima a unui simbol național, ş-va si ecspozea tu ofisea a liderlui ş-la tuti țeremoniili di protocolul a statului. Armăsăturli vecl'i ş-costumul cu anamă până la Parisul depărtos, ira cau dedz iu el s-țanu vartos, ti sculare ma mult. Dicara scularea ali Gorița Mare tu ocl'i alăntor, ira ma mult sculari ti singur Stefan Muşca.

Tu aesti situati ş-anda aştepta un festival di floclor ți s-dzătea că va si țână tu ahurhită tu iți hoară, ta s-loa ma năpoi mărimi naționale, a lui l'i aminti prota idea a unui muzeu. Singur l'i băgă dzeditlu a biloclui iu va s-u facă muzeu, un udă nuntr tu casa ali școla a hoariei, prividzută ti gradaniță. Grădănița ira un pirmit depărtos ți s-liga cu tendența ali Gortisa Mare ti undzeari a căsăbălu, ama si dișchisi calea a muzeului, că s-părea canda ira sfidă ş-ti singur căsăbălu. Si ştea că un darihina căsăbă nu poati s-imaghinea fără muzeu, aşă cum nu poati si imaghinea ună hoară fără tutipută ş-ma mult fără gumar. Udălu ira duri, lung ma mult di larg, apus ş-cu pțână scutidi ți spunea sincheriteati. Un muze s-aduceaști arău fără sincheriteati. Muzeu al Stefan Muşca s-arisi di toț, că avea

cum cubatura apusă, ș-luñina ți vinea nilisită di în-afoară. Dit ahurhită gorițariă u vidzură muzeul ca ți va ți l'i lipsea a primarul a lor ta si facă cama primar, nu ca ți va ți l'i lipsea a hoariei di darihina. T-ața ș-si agărșă numa ți l'i băgară prota ș-l'i armasi numa ți l'i băgară isălă; muzeu al Stefan Mușca. Aestă alăcseari ali numi Stefan Mușca nu maș că nu ira condra vărñă oară, ama u zdrudi tu sedră, așă cum si zdrudescu presențiã a statilor când tiñisescu hlambura națională.

Ta s-u loa toț di știri, dzăsi că în spațiu prividzut ti grădăniță, va să sculea cubairul a suflitul național ali Gorița Mare. Nu ira nevoiea s-dzățea că ti ațel suflit nică va s-u cripa capul, ma s-nu hărnea triumful ali anami a lui.

Relicveli di prota ti muzeul s-loară di la armăsăturli a căsăbălu vecl'iu dizvilit asteali dzăli; un spată cu mănuc'l'i rudzinati, ți va ciriñidz ți isturiañl'ia nu lă spunea dot chirolu ș-ună statuie iu ira chiplisit pi cheatră un picurar anda bătea dzumarul. Poati s-loa ș-alti ți va vecl'imi, ama nu agiumsiră, că armăsiturli la ișă ti domnu muzeul di stat. Astumsina armasiră duri maș cu asteali ți poati s-durusea Gorița Mare ș-ți avea ligătură drept-di-drept cu isturia a construeriei ali hoari, traditili, căntițli, giocurli, instrumentili muzicale ș-nvășterea. Frămtea u acăță fără ăndoilă costumul ți avea ciudusită doamnili din Paris. Costumul cu anamă a nvestilor ș-ți preterndea si turnea tu simbol ti singur statul, l'i si rezervă stenda ma mușată, adărat cu dzadă aroșă ta s-nu u măca mulița. Iți stendă avea scriitură ti orientare drept vizitorul, l'i hărdzea a lui ș-ună ca hăristuseari asrtistică dicara ira scriisi mușati. Scriirarea ira di al primarul ali culturii. El ș-di cara acăță biloc la entrăpriză, nu scoasi mână di zănatea a pictatul.

Scrierea ahânt mușat, că s-fătea arisiti ș-sloganili cama băeti. Ș-nu avea ăndoilă că va s-ira ma mult arisiti literli ți va să spunea vecl'imea a gorițarlor tu ațeli locuri, mușuteața a cântițlor, hărli a giocolor, eleganța a chindiserilor ică tituli ți acăța capul a stendălor. Maș că scrierea literi mușati, pictatul amintă di ună-oară inimli a gorițarilor. Țiva ma mult al Stefan Mușca, cai videa la muzeu, ș-ună soi di sămțeri a siniei. Până când vini cazul când l'i si lipsi si naceă serioz cu scriitorul cu talent a literilor, maș că el feți ună propozie ți nu poati s-u transpunea altă soi, di cât ca scuteari a rădzătinilor. Ncăceare ți gati s-turnă tu băteari fizică ș-cu omul alant a muzeul, Riza Cărpi.

Tot ahurhi ca ună vreami bună a pictatul ti arămănl'iă. Ică ca ună ufiliseari a competențelor ca primar di cultură.

-Ma ti aești arămănl'iă, nu va s-aibă ună bucată ti biloc tu muzeu?- dzăsi el, dzua ți si spindzură stenda cu costumul ti meracol a nvestălor. -Tora ți u alăsară muntili, sănt parte ali Gorița Mare.

Primarul a hoariei nu gri di ună oară, că aduchi ca ună ahunduseari a rădzătinilor, ama gri cu vrondu Riza Cărpi.

-Ghini ti aduchiș,- dzăsi el hărăhop, - nu nă si hărdzeăști ți l'i agărșăm arămănl'iă!

Rămănl'iă di chiro u avea alăsată Buful di aňi ș-li avea sculată casili alichiti di Gorița Mare. Dupu primnarli cât la Buf, cât tu munția di Vitcuchi, vini oara stabilizarii tu un singur biloc. Avea fisi ți si stabilizează tu alti locuri, ama mulțimea armasi aproapea di Gorița Mare. Cu ună ăndoilă ancă va s-fudzea ș-el'i ică s-șădea aproapea di hoara aristocratică di cheatri, ți lă spărea dip ni apruheată adunarea cu arămănl'iă.

Egzistența a cheurilor tu bana astilor oamiñ, spărea canda avea influență nu pțan ti fățeari ună soi di cheatră ș-inimli. Ahorea di chirolu dit soni când ș-mul'ierli arămănilor inșeară ti lucrare pit brigadi, pțani ira cazurli ți va s-avea vreari gorițariă s-turna capul câtă oamiñl'ia a călivilor. Un di năș, fără ăndoilă cama cu vreari ira cazul al Riza Cărpi, ți ti țăneari l'iu hil'isu, l'i băgă numa di arămăñ.

Maș astumsina amintiră el'i s-mintuea cama zerioz di vărnoară, ti vițiñl'ia dit munti. Ș-avură ună ca trumucseari di sedră, în sensul chițe ira preferați arămăñl'ia di hureatul a lor ș-nu ira preferaț el'i. S-dusi ș-ma departe, ahănt că labăria din hoară u videa ună numă di arămăñ ca dari ruciăni, ancă ața a gorițarlui ca blăstem. Ațel ți dusi ma departe di toț ira Stefan Mușca, cai l'i cărtea ninga aranea tu sedră, că când nvățătorul l'i apără arămăñl'ia ti muzeul, işiş nu lă ălăsă a lor niți ună cărare.

-Arămăñl'ia nu ar niți vărnu lucr cu muzeul ali hoari a mea, - gri cu boați vârtoasă,- ma s-vrea, la să scoală un muzeu di pal'ia, aclo iu ar călivili a lor.

-El'i sănt oaspițiă,- l'i gri condra Riza Cărpi,- ancă noi ți l'i așeptăm oaspițiă. Noi ni spunem mandri iți dzuă ș-noapti ti traditili ș-așeptarea bună a oaspițlor la Gorița Mare.

-El'i sănt cseñi, nică isălă nu ști diu ar vinită. Ș-nu patu țiva traditili a hoariei, ma nu tiñisim arămăñl'ia. Lucr di arămăñi, nu vedz! Nu șcl'ioapică gumarul di urechi, nu!

-Șcl'ioapică bună-așeptarea a oaspițlor.- dzăsi Riza Cărpi, canda u curfusi cu penură opozitarul.

-Așeptarea a oaspițlor nu easti cum așept omul ți cunoșt, așeptarea oaspițlor easti cum așept omul csenu.

Ahorea di curfusit, Stefan Mușca spăru ș-confuz. Pătut ș-nu putea s-afla dot zbor cu biloc namisa unui gl'iem di zboară ți l'i cârtea cifla armasă pi ciuma di cap dit alumtă. Riza Cârpi s-aspiră nacă l'i si aprindea semnul conuscut ș-ca ti caz, l'i aminti evaluarea ti capațitetea oarfână a omului ți avea dininti, adunată la maș ună frază, “ahânt l'i tal'ia curcubeta”. Canda s-marturea că l'i tăl'ea ma mult, vărtosul a hoariei u lardzi inima ș-sălghi pțan hiru. Dzăsi:

-La si facă ună notă. “La anul ahânt-ș-ahânt, viniră ti prota oară tu hoara a noastră...”.

-More, chițe s-nu si facă ună stendă ahorea,- gri astumsina pictatul ți fâțea literi mușati, -ună stendă maș ti năș?

-Ș-ți u s-badz tu stendă,- dzăsi cu ironii Stefan Mușca, ți ti considerata a literilor, nu vrea ncăceari cu omul ali culturi – furca ti lână, cicrichili ică războilul?

-Ti aduchiș ghini, - u andrupă cu dl'eaulemati Riza Cârpi, -va s-băgăm iți soi ți ari ligătură cu bana a lor. Ș-nsus, va să scriiră cu literi măr ș-mușati, “Stenda Arămănilor”. S-bănedz Stefan, căt ghini ți dusi mintea!

- În nici un caz !

Stefan Mușca aură cum ștea maș el s-aura ș-l'i si bātu dit biloc ocl'iul di nastănga, canda s-mătisea s-iasă.

-Ma si bagă un cap, ațel va s-hibă , “Stenda a vinițlor”. Ș-va si aduchească maș așă, “vinițiă”, ni spusă iuva zborul “arămăni”.Aestu ira ș-cazul ți u alăsă cu gura dișchisă Riza Cârpi, că vidzu ună mintueri ahăndoasă ți nu u aștepta pute vărănă oară di curcubeta a vărtoslui ali hoari. Canda s-ira coptu maș tu ună noapti, el gri ti tihea ali națiune a lui ți poati s-l'i vinea piricl'iul cu dispărtări di deșteptarea a unei națiune

ți durnea. Ică ți ira chirută. Cătă vărna oară, u sticură el ma năpoi curcubeta a lui canda va să scutea di năs ună soi di filozofii, națiunili anda cheru s-fac zilicheari ș-va s-l'ea cu năsi ș-națiunili ți sănt ti ni chireari. Tot lucrul ira cum si cl'imea, ma mult tu ună stendă di muzeu ți işiş loa mărimi publică. Nu în-cot dzăc că ma s-chiru numa, s-cheari ș-vula ș-aestă ti cazul concret, va s-dzăcă că arămănilor va chireari numa. Nu avea ăndoilă că tu biloc di “arămăni”, va si scriira “vinițiă”. Ma si scriira “arămăni”, va s-chira “vinițiă” și, ma si scriira “vinițiă”, va s-chira “arămănil'ia.

-Ancă sănt anda cheru, - l'i curmă zborul cu inati gati ti conflict, Riza Cârpi, - noi nu va s-lă băgă scoțul tu gurmaz, ti chireari ma cãntroară. Va s-lă dãm mânia ta s-armăna l'ii.

Ama ună armănari ahtari l'ii, ira niaprucheată ti Stefan Mușca. Semnarea a unei rădzătină aproapea, el u videa ca scuteari ali rădzătini a lui, t-ața u sticură napoi curcubeta ti aflare ună dizligare di mesi. Iu arămănil'ia s-armănea l'ii, și s-nu ira ahtari și s-u avea ti tiñii s-acl'imea “viniț”.

-Nu l'i cheari vărnu, nu – dzăsi anda arucă mutrerea filozofică în-afoară di muzeu ș-cama imir, canda s-avea aflată dizligarea di mesi, - el'i va s-cheară isălă. Când s-agărșăscă ți sănt ș-chițe sănt altă soi di alant. Maș că aest lucr va ună ahurhieri ambară. Ș-ahurhiera amabară easti s-lă cheară numa, va s-dzăcă s-nu l'i numim “arămăni”, ama “vinițiă”.

-Aestă nu easti dreptu! Nu easti dip dreptu!- s-ciucuti s-rezista Riza Cârpi- easti ca cum s-zgruñi vărnu cu măñli a tăli.

-Em cai va s-u știbă! Arămănil'ia maș oili și s-pască. Și s-facă ună cãrvani di cilimañi.

-Știu mini ti năș.- dzăsi nvățătorul cai, mult revoltat, aminti ună ca borgeă vecl'ia ți lă avea a bănătorilor di chiro din Buf.
-Ș-va s-nveț ma mult. Pistusescu că el'i ar armasă ahânt l'ii, cât s-nu merită chirerea. Ș-ți s-nu nă alasă noi s-dețizăm, ancă l'i numim "arămăni", ică "viniț".

Tu aest chiro, stenda ti oamiñl'ia dit munti, armasi goală, fără cap ti un chiro lung. Ș-spărea așă ca un murmint fără numă.

CAPITUL ȚINȚI

Ața ți l’i dișchisi calea ma năpoi ș-ali carieri a lui cu vrondu, ș-fără ăndoilă ti hărdzeari Catrina, ira cartea scriisă cu stilugraful chinez ți iu pitrăcu a liderlui. Nchisit nu maș di partea a unui arămăni di aradă, ama ș-di ațeali a unui primar cai agiumsi sucseși la staționul di copulație, Socrat Buba u ahurhea cartea cu zboarili standarti; “ Vrute lider!”. Așă cum ahurhea tuti cărți ți populu l’i pitrițea a luderlui. Astumsina populu nu fățea țiva altă; lucrea cu capul apus ș-scriirea cărț. Cartea al Socrat s-edită di ună oară la “Boățea a Popului”, cu căștiga a ziaristul Thoma Thăllimi. Cu titl bombastic “Arămăni’iă l’i scriiră a liderlui” ș-soțiat cu ună siglă iu s-vedea limbic sgrămarea cu stilugraful chinez. Miracul prințipial a cartiei, ira ună vale cu dzeani ți s-cl’imea Cheafa a Urecl’ii. Valea ira domena a hoariei Gorița Mare, ama u vrea arămăni’iă numadz dit soni di ațeali părță, ti sculare tu soni hoara a lor ti totăna.

Si spunea tut-așă , vrerea mare a populației arămăniă ti liderul, cânticlu mult conuscut dit chirolu dit soni “Cai u conuștea lailu arămăni”, ți u cânta isălă cu baiurli a ficiorlu a lor, ți toț l’i dzățea “poetul a călivilor”, vrerea cu foc ti ună hoară cu casi di cheatră, tu biloc ațil’iei cu pal’iă di săcare, numa a hoariei ți va s-ira fără ăndoilă numa a martirul arămăni Vasil

Plasari, vătămat cu giuname la bataia di Lazarat ș-conFLICTUL cu gorițariă, ți nu vrea să sălghească niți ună palmă, di locul mătric ali Cheafa a Urecl'ii. Timel'iu ali carti ira ni-dizligat, ancă liderul nu tindea până aclo măna a lui părintească. Ni pțăn, ni mult, primarul a staționul di copulație ali NBGM-Entrăpriză di Tutipută ali Gortisa Mare, l'i căftea limbit a liderlui ți a gorițarlor cu pultără caldi ș-cu oamiñ până nsus la stat, s-lă spunea bilocul, ancă arământilor ți avea maș el, s-lă dădea Cheafa a Urecl'ii.

Ninti ți s-agiundzea la carti ș-ta s-nu dzățea ma năpoi , “chițe nu viniș prota la noi, ama niseș drept ș-la liderul”, Socrat Buba avea tu minti s-aduna cu toț ațel'i ți avea vărñă ofisi ș-ți fățea în ghegeneral, capul de conducere ali Gorița Mare. Ama di primnarli în-cot, u scăpă simpatizantul arământilor ș-oaspili ali fumel'i a Bubañlor, Riza Cârpi.

-Nu ti pidipsea cot cu alaņț, ama duti la Stefan Mușca. Maș cu ațel l'eati!- l'i dzăsi cu ună boați părintescă Riză,-ațilui li ngreacă zboru, ahănt căt lă ngreacă ofisili a tutălor alaņț deadun aoa. Aduchiș?

Ma s-apruchea Stefan Mușca, ira canda si dzănucl'ea ntragă Gortisa Mare. Ș-nu ira nevoea ti scriirari a liderlui. Ună oară când avu boț chițe s-aleagă totăna Stefan Mușca primarul ali organizata ali partii ș-că nu s-loa tu considerată dimăndărli a liderlui, el s-revoltă ș-lă spusi bilocul carieristilor din hoară, anda l-u feați limbit, că ti Gorița Mare liderul ira el. Ș-niți vărñu nu cutudză s-ira condra, că l'i si apreasi semnu alumtiei. Di tută hoara, maș el lo parte cu armă în-tu mănă tu alumtă dit soni. Lo parte maș tu ună bataiă, di la cai avu ca amintiri ti tută bana ună țiflă di bombă armasă pi ciuma di cap. Țifla di bombă

nu maș că nu lu alăsă s-alumta mă, ama u obligă s-băna cu un țenu ti totăna; căti or s-revoltea, ocl'iul di nastănga l'i arsărea în-afoară di biloc, ca simiță di purnă părjilită di piră. Aest ira semnul di alumtă ș-ți u ștea toț ș-ți vinea di țifla armasă sum ciuma di cap. Așă cum si ștea că nu va s-inșa condra când ira revoltat. Toț aștepta ți cu chiro si fățea cama ghini, ama semnul di alumtă vinea anda s-fățea cama arău. Ș-prova ma sigură ti aestă, ira fățerea cama arău di chirolu dit soni, când s-feați piră maș că l'i băgară pi numiri ș-ună ofisi altă, u fețiră director ali tutiputi la Gorița Mare.

Di aňi Stefan Mușca ira fața di darihina ali hoari natală. El loa suflătură cu pălmunili a hoariei ș-hoara s-aducea zdrudită sum aumbra a lui. Singur om ți l'i fățea condră dinintea a adorației a hurl'iațlu a lui, ira papa Haralambi ți alghi anda bătea cămbanea mare ali Stă Mării. Ama l'i asrtricu ș-a lui, când opusă dișchis vinera a arământilor la Buf la davli dzeani aclo aproapea ș-când rezistă ti turnarea a lor la Buf. Ică când lă curmă raționul di iți mesu ali cafei, când dimăndă cirapul ți pânea băeti s-u țănea maș ti oamiñl'ia a călivilor ș-când spusi adorațion dișchis ti tabela puturdzătă di ploai, arucată mardzina di calea prințipială a hioariei ș-ți pute nu s-lo di știri că cai u plântă prota aclo ș-iu si scriirea, odată cu literi ți s-videa, "Nu poati s-tracă mandziă ș-arământl'ia!". Un di parapanurli di chiro al Stefan Mușca, ira vigherea chischină a hoariei ți, dicara s-luvușă cu vinerea a labărlor, nu vrea si luvușea dzați or ma mult di arământl'ia numadz din Buf. L'i avea vinită di chiro tu urecl'i că el'i căfta locul cama bun, Chefă a Urechii ta s-u facă hoară, ama când aduchi că u avea cu tută minti, arăsi ahânt căt ti pțan l'i si apreasi semnul di

alumtă ș-dzăsi:

-Când s-mor mini, va s-u l'ea ceacăñl'i, locul cama mușat ali Gorița Mare! Hăhăă, ia ș-ninga pțan ș-u loară!

Socrat Buba ți li ștea tuti aesti, avu chirolu dit soni ună soi di aprucheari cu primarul a hoariei. Ca director ti tutipută, iu tiñisi lucrul ș-lu numi primar la staționul a copulație, ancă ca president jurii a reghionului, tu un concurs ti creșterea ali tutiputi, l'i durusi prima timii. Ună diplomă iu Socrat s-alidzea ca “vinitorul a sectorului a copulație”, ună corniză di lemnu treidzăț cu țindzăț di centimetri cu portetul a liderlui ș-un stilograf chinez cu cai ma năpoi scriiră cartea ți l'i dișchisi calea ali carieră ș-a pituerii cu Catrina. Timia ira ața ți s-feți cauza ti aprucheara, că u pimsi Stefan Mușca si l'i neagă a casă ti urare. Un dupu prändzu el lo calea ti la căliva a Bubañlor, ncalar pi Mergiu, calu cu per aroș, cu anfăru, așau și zinghii.

Entrăpriza di tutipută din Buf, cum s-cl'imea ndasi, sculată cu ñil'iă di capiti di tutipută di arămăñlor ș-a celnicul a lor cama conuscut tora cădzut di vahti, ira cama mărli a locului ti soea a l'iei. Mergiul ira tu tut ațel spațiu di tutipută, calu ma mușat, cama dzandzar ș-cama vartos. Măndz di ună fără aleaptă, cu părinț ți lă avea cădzută oasili la saral'ili a celniclui. Cu perl'i scăntil'ioș, dinăpoi arocutos, un semnu mari albu namisa di sufurțeali ca băbuchi sărămată ș-doi ocl'i măr, iu s-alidzea limbit sfida ti ni-apuneari. S-dzătea că el l'i si apună maș al Stefan Mușca maș ti cauza a semnul di alumtă, când dit cavitatea a ocl'ilor li arsărea în-afoară ună ca piră ș-ca simiță di purnă.

La Bubañl'iă u așteptară cilimañl'iă, mul'ierli ș-Socrat,

ți ața dzuă fudzi ma ninti di la staționul a copulație. Stefan u ligă Mergiul la un pom bilitu di coru, alichit di partea di în-afoară a gardului di ubor. Ș-u astărsăru pragul di călivă anda avu pi budză salutarea “ghini v-aflai!”, ama schena ți l’i inșă dininti a ocl’ilor, l’i ngăță zboarili ca liliceă di ngețu. Ună taifă di cilimañi aruca ș-așteptea, ca un top di recichi, corniza cu portretul pi arăs a liderlui, inșăt tu chirolu când ira graduat ghegeneral. Ațel ți al Socrat Buba l’iu avea durusită ca amintător a unui concurs ti copulație. Corniza u avea alăsată di ună parte mărl’iă. El’i nu u avea mult limbit importanța a timiei ș-tută s-fățea cama cătubură când titulu s-asotiea ș-cu portretul a liderlui. T-ața u alăsară di ună parte ti pțan chiro, ni știuț iu s-u bagă. Fețiră provă s-u spindzura pi mur, stri sfânduchea a strañilor buni ș-tu braț cu icoana al Sămtu Theodor, ama u strapsiră mână dicara mintuiră că el nu l’i avea mult tu chefi sămția.

U băgară ma năpoi chandra raftul iu lăiea fundul a vasilor ti adărare, u agărșară tu ună cănistră, namisa di gl’emuri di lăănă fatti gati ti războiu, u nchisiră tu un sacu iu țănea strañili di iarna, u alăsară năndau dzăli tu pleviță, namisa di țepili uscati ș-ună tumbă di rigon ți u ufilisea ca l’itrii ti hemoroidi, ama niți vărnă oară nu loară dot dețiziea că cai va s-ira bilocul a lui ti totăna. Anda căfta ațel biloc ți va si l’i trățea ma ghini, u zbătea dipriună, canda si aspărea unei urută-mintueari. Ama alăsarea di ună parte până aclo căt cilimañl’iă s-agiuca canda s-ira top di recichi, ira ma greu di iți urută-mintueari.

Ti aestă, Bubañl’iă s-fețiră conștienți când vidzură ți ocl’iul di nastănga a vizitorlui s-apreasi ca căndilă.

-Ni s-agioacă cu ațel! – dzăsi el, anda lu arăchi a cilimañlor

corniza, ti spindzurare tu bilocul al Sămtul Theodhor,- Ancă cu aestu poati s-fățeț și s-vreț! Nu aspardzi lucr ș-canda s-lu băgaț s-doarmă tu cutețul a gâl'iñlu. Dusi chirolu a sămților, adză easti chirolu a... Ehuuu...

Când inșă, omul vărtoș ali Gorița Mare spusi un semn limbit di aprucleari cu Socrat Buba. Că l'i deadi pi pultăr ca ti urari ninga ună oară ti timiea ș-u trapsi di ună parte, canda va si pistusea un secret. U dusi păn la Mergiu și arujea ligat di pomul di cornu ș-l'i dzăsi:

-Aestă și feciu mini cu voi, tini va s-u faț la alant. Va s-afllu mini cornizi, ancă tini va s-lu dai arămăñlor ș-va si l'i nveț iu s-u spindzură.

Dimăndarea al Stefan Mușca s-feați ti pțăni dzăli, ama nu avu ahănti cornizi, căt ira căftărli arămăñlor. Di mulțimea a oamiñlor, corniza a liderlui s-mintui ca inșărea unei icoană di vărnu sămtu nou, t-ața carțăñiră la Bubañl'iă ta s-u l'ea ună săhati ma ninti. Nu avea undzită altă oară ta si ndăsea ahănti mult arămăñi ti ună corniză, ama Socrat si spusi dreptu. Anda lă deadi căti ună ti iți fisi ș-anda alepsi fisili cama zeloasi; Rudañi, Cacetal'i, Goceal'i, Colebal'i, Plasaral'i, Dhimal'i, Mișal'i, Gramozal'i, Bașal'i, Medial'i, Zgural'i, Poceal'i, Tașal'i, Tonal'i, Fuchal'i. Cural'i, Ghegal'i, Biñacal'i, Faral'i, Zhidral'i ș-Condal'i. Ațel'i și armasiră, l'i tăcu anda lă dzăsi că va s-aducă alti, ancă ațel'i și loară, l'i nvăță iu s-u spindzură.

Singur Stefan Mușca, corniza cu portetul a liderlui u avea spindzurată tu bilocul cama vidzut, dininti a udălu mare. Aestă, primarul a staționul di copulație u băgă oară când dusi a casă ună ntunicare cu soari depărtoș ș-ñic căt ună purnă. Avea umutea că ma s-l'i nidzea în-casă, va s-dzăcă ma si

aprrucea ma mult, va s-u avea cama lişor s-iu loa Cheafa di Urechi. Altă soi ira si l'i dzăţea în-cali, "vroi să ņi dai acşi biloc, ti făţeari hoară ti arămăni", altă soi şădzut dzinucl'iu cu dzinucl'iu tu un divan a udălu mare.

Rară or avea călcată pit casi a goriţarlor ş-aestă poati vinea că ti oaspili nou, el'i ira totă prudentă. Nu ţă dzăţea "ursiţ!", că lipsea ma ninti sti nţărea cu sită supsări şi s-videa că cai irai. Spărea canda ti ascultea dupu poartă, ninti s-u dişchidea cu davli canati. Ancă ti arămăni ira cama prudentă, că l'i avea căt aproape, tut aşă ş-ma departi. Aproapea ca trup ş-deaprti ca tucheari. Ca fără ocazion ta si facă ună, a davli soi ţi şădea dipriună deadun. Nu si ştea cai ira stăpsitul şi darihinea ali nitucheari. Libra a stepsului, or loa parte cătă arămăni, or cătă goriţariă. Ira un stepsu şi nu va si află vărănă oară, ama aţa şi si ştea ira tendenţa arămănilor ti nchideari tu sini ş-ti ţăneari un-cu-alantu ş-tendenţa a goriţarilor ti videari oamiñl'ia a călivilor ca di nsus. Arămăñl'ia u aducea fărmacl a videarii di nsus ş-arăţea ma mult, ancă goriţariă u cl'imea merită şi s-aducea ma mândri. Ira ună mandră şi l'i făţea s-avea ună mintueari tut ş-ma bun ti năş ş-dipriună ma urut ti alant. Anda ira că arămăñl'ă băna tu călivi di pal'ia ş-ira loaţ tută bana cu tutipută, avea goriţar şi mintuea că arămăñl'ia avea ahăntă minti căt ş-tutiputa. Că avea cicioari că nu avea cap. Ira ma mult ună zdrudeari di sedră, tu mintuea "căt ghini şi sănt el'i aşă ş-nu him noi!". Ş-ţi poati lă vinea ghini ma mult di iţi soi altă di casili a lor, şi ira ca noaptea cu dzua, comparaţie cu călivili di pal'ia arămănilor.

Goriţa Mare ira mult altă soi di alanti hori aţilui reghion, aşă cum s-alidzea ş-mintuea a oamiñlor şi băna aclo. Dicara

avea casi analti cu cheatri limusiti, balconi cu liliceă, udadz cu divani greali, sofa iu oamiñl' iă șădea ti zburari un ti alant ș-căl' iur cu cāndrāmă, ira sticlăzată ună stimă ți poasti s-aflea maș pit cāsăbă. Cāsăbă aleptu. Cu tut că nu avea mărimea a cāsăbălu, maș u mătisea cu aumbra a lui. Un tendență ahtari, l' i fățea goritariă cama cetățeni di cetățeañl' i, ancă arămăñl' iă dit munti cama arămăni di căt ira arămăni. Ma ninti, când ira la Buf, el' i nu s-alăsa nică s-trețea namisa di hoară ți avea fapta ața tabela di niaprucheari ș-ți s-vedea or-dupu-or ca fantazmă tu capul ali cali cu cāndrāmă. Ancă ma năpoi, când si sculară călivili tu cicoarli a davli dzeani aclo aproapea ș-cu inșarea a mul' erilor tu brigadili di agricultură, goritariă s-purgurisiră cu mintuerea că el' i va s-șădea ș-arămăñl' iă va s-lucra. L' i ndulți idea că el' i va s-ira capul ți lă lispea arămăñilor dit munti.

Stefan Mușca, capul ali Gorița Mare, avea casa ma mușată ș-cama analtă. Ș-altă soi di alant, cu un balcon namisa di fața dininti, anvilită cu ceatii ș-nchisă afighirea cu mur. Murul ți afrighea ira dat cu suvai, dat di în-afoară cu galcheri ș-tu iți față avea căti ună fridă mplină di liliceă. Soi-di-soi di liliceă. Socrat Buba vidzu ș-tu avlii, ș-tu salonul aștărnut cu plăț di cheatră laiă, ș-mardziñli a scărilor ți ti scutea în-cap a udălu mare. Plățli a scărilor ira ca ațeli a salonlui, ama aumti mardziñli cu șerbet di gălcheari. Arămăñul dit călivi li alichieali cu măleaili di dzediti, anda s-vighl' ea s-nu calcă pi lineal albă. Că inșă tu capul a udălui, s-vigl' iă s-nu alasă urmi pi scāndurli ali etajă ți scāntil' ea di chischineari. Mul' ierisa al Stefan Mușca, cai ma căt li avea lată, când u vidzu cum călca, arăsi mult ș-dzăsi:

-Nu ari țiva, more ficior, imnă rihati că u lau năpoi!

Ti mul'ierli ali Gorița Mare avea altă mintueri di ți avea ti bărbația. Li cl'imea mult buni, ama ți avea maș un handicap; ira mărtati cu bărbaț slaghi. Cu tută că s-ciudusi di vizita fără șteri, Stefan Mușca u așteptă cu budza pi arăș.

-Ghini viniș! Șădz iu s-vrei!

Udălu mare ira în formă rectangulum, cu divan largu tu tută partea a murlui di frămți.

Ș-cu plafon di scânduri di dzadă ți scântil'ea ș-dau firidi măr, ți avea păn tu mesi perdi di țesătură albă. Spațiul a murilor u umplea corniza cu portretul a liderlui, băgată tu bilocul cama ma vidzut, ună foto cu mitraloz tu brață a domnul a casiei ș-ți ță amintea țifla armasă pi ciurma di cap ș-un bair di purnă uscati, trecuti pi hiru ca coazhă. Omul cu mitraloz, ți tora șădea sum purnili uscati, cu vinerea a oaspili, dzăsi:

-S-inșăm tu balconi ma ghini!

Balconul avea divani mardzina di mur, ca tu udadz, ama ma strimti. Socrat Buba șădzu chandra a firidii dit centru di videari în-afoaară. Soarli dit scăpătată, s-videa diparte ș-ñic, ca simiță di purnă ți s-ardea anarga. Doamna a casiei l'i adusi răchii tu ună cupă șcurtă ș-ună lingură di glico di gătuñă, asoțiată cu apă, băgati cu căștigă tu ună fladă di cristal.

-Ți buneăță ti adusi?- ntribă Stefan Mușca, că oaspili aprucheă glicolu la budză

-Nu ñi dză că arămăñl'ia vrea cătă dau cornizi a liderlui, că nu am.

-Arămăñl'ia s-completară cu cornizi,- dzăsi Socrat Buba, anda gustea glicolu,- tora vrea casi di cheatri, că lă ari dusă suflitul pi măl'EAU di nare cu călivili di pal'ia. Vrea ună hoară ți s-hibă a lor ti totăna, ca Gorița Mare. Cu muri ți nu cad

vărnă oară ș-cu ceatii ți nu si ard pute. Cu căl' iur lărdz, macar ș-fără căndrămă, piață tcentrală, școlă, udă di căsătură, cirap di pâni ș-fântână, cum li aveț voi.

-Ta si facă așa,- dzăsi mintuit domnul a casiei,- ti Gorița Mare, s-vrură multț aņi și s-vărsă multă malămă.

Socrat ți u ștea că ti construirea a hoariei avea băgată măna în-geapi un avut, hil' iu aștilui reghion tuchit tu curbeti, arsăru di ună oară:

-Noi va li fățem casi cu un etaj ș-cama niț. Cu pțăni păradz, că arina, gălcherea, cheatrili, va s-li scutem isănă. Arina ari răul din Buf, gălcheari fățem cu cheatrili dit rău, ancă cheatri scutem căt s-vrei la carieră aproapea di palatul a celniclui. Vrem biloc bun ș-ți nu u lom dot, ma nu băgaș măna tini.

-Ți biloc vreț?

-Cheafa a Urechii.

Al Stefan Mușca l' i ntrumură peana di ocl' iul astel stăngu, ancă ocl' iul l' i si afirighă cu fievri, ca tu ună orbită apurită, gati s-l' i arsărea în-afoară.

-Cheafa a Urechii nu u dau.- dzăsi cu ună sihii di în-afoară, ți gorițariă u bagă tu față ca mască di bună-aduțeari ș-ti ațel cu cai zburăști cama fără tact. -S-videm ti vărnă alt biloc. Ama ș-Buful poati si facă hoară.

-Buful easti munti. Arămănl' iă u vidzură cum easti bana tu munti ș-tora vrea s-băneadză.

Directorul ali tutipută ti pțăn căt nu dzăsi "iu știț voi că ți easti bana!", ama amintă pi sini, anda ascumsi cu căștigă ața ți aducea, cum fați totăna un gorițar cu educată.

-Aidi că aoa him,- dzăsi dapoea, ca ti depărtari di la tema apurită- va s-u aflăm un biloc.

-Noi ațel biloc vrem!- insistă cu nitiñiseari, Socrat Buba.

-Cheafa a Urechii, nu ñiu căftaț mă. Ahănt s-u fățeț dintili,
- ș-ndupură dzeditul ațel mară tu fundul a dzeditlu țì spuni- nu
u dau!

U aduchi di ună oară țì l'i deadi multă libertati ali sini
ș-ma dzăl'iu agărșă că reguli di bună-aduțeari va s- ufilisea
ună soi ti tuț oaspițîă, cai țì vrei s-ira el'i.

Ama arămăñul ira ahănt sigur, căt ș-el singur u avu zilii.
Ti ma mult țì sigura vinea di la un di atel'i țì avea totăna ș-ma
pțăn ocazion ta s-u avea ea. Ndasi arămăñl'iă dit călivi l'i
mintuea ca ună biluchi fără formă ș-rădzătiñ-scoasi, a aților
poati s-lă fățeari țì s-vreai, ni avută ndirisi că va s-intra schin
tu cicior. Ș-aestă vinea dicara a lor lă lipsea siguranța țì ira
ti omul, cum sănt rădzătiñli ti pom. Arămăñl'iă ira pom fără
rădzătiñ t-ața când vărnu di năș cutudzea să spună siguranță,
spărea canda armăñeai tine fără di năsi. Așa l'i spăru ș-al
Stefan Mușca, când oaspili băgă cicior fără tiñiseari, că ahorea
di Cheafa a Urechii, nu vrea biloc alt.

-Noi va s-u lom, ș-ma nu u dideș tini!

-Ața va s-u videm!

Siguranța arămăñlui, u cărti ca cu măleau di cățut, țifla
armasă sum ciuma di cap di astumsina când alumta cu mitraloz
în-brață

-Voi fățeț ghini s-nădzeț aclo iu irat, la Buf. Nimal li aveț
ș-călivili di pal'iă!

-Ca țì va s-fățem, easti lucrul a nostru!

-Cănd s-mor mini, va s-loaț voi Chefa a Urechii!

-Noi va s-u lom ma căntroară, nu avem chiro s-așteptăm
până s-mor tini!

-A cui l'i greșt așa, tini more? More...

Stefan Mușca si sculă pi cicioari, convins ni ca vărănă altă oară, că țifla alumtiei l'i bātu dit biloc ș-ocl'iul di națangas l'i lo piră.

-A țăea s-grescu ș-ni ti aduț ca canda ti avem celnic. Celniță l'i băgăm tu nclisoari...

-Eș în-afoară! – l'i spusi ușa, ni dusă mintea la educata ți avea un gorițar. Ș-sigur că țiva ca simiță di purnă arsă, l'i avea inșată dit cavitatea ochilui di nastănga, dzăsi- Cum cutedz! Cai eșt tini, greșt pi numa arămănilor?

Ti prota oară, di dzua când avea loată pri năs si l'i fățea arămănil'iă cu hoară, Socrat Buba s-confuză ahânt mult, căt nu ștea ți s-dzățea. S-primna tu udălu mare cu cechi căntroară ș-gri maș când agiumsi la capul a scărilor. Dzăsi:

-Mini escu Socrat Buba!

Ti pțăn, avdapsi "...Socrat Buba cu anamă!", cum vrea s-dzățea alant ți năs, astumsina când ira ciliman ș-căntă ti inatea ali Catrini "Ocl'iul nirlu".

Anda inșă din hoară, aduchi că Stefan Mușca nu vrea să ștea nică cum u avea numa, nică că avea alăsată păn astumsina vărănă anamă. El vrea să ștea maș ti ofisea ți l'i didea dreptul s-grea pi numa a arămănilor. Păn tu ațel op, ahorea di primar modest la staționul di copulație, Socrat nu avea vărănă ofisi importantă ș-ți poati s-vinea natyral tu capul a bănătorilor a hoariei cu pal'iă. Ahorea di mul'ier ți cloputlu iu spindzura totăna ali Zoița a Cacetañlor, ofisili ș-ti năș li purta oamiñ di la Gorița Mare. Arămănil'iă din Buf aproapea di hoară, ave maș cheili a pal'ilor.

Tut așa, isălă el'i nu avea vărănă tendență ahorea ti

conda ali chefi ș-orecsul a gorițarilor ti ofisi. Ș-nică hărnea vărna ambiție ta s-ira aoa ică aclo, primul cap. Ancă avea ambiție, arămănil'ia alumtea maș ti oamiñl'ia di țircul a lor ș-nu ti astel'i ți vinea di în-afoară a lor. Ațel'i ți vinea di în-afoară, l'i apruceha fără condită, ancă ațel'i ți vinea di nuntru, l'i afrighea cu năpărțiți ali zilii. Canda s-avea născută cu zaconul ali ngrupare a iți primar ți s-mătisea s-inșea dit țircul a lor. Anda ira mult apropea un-cu-alant ș-ună soi oarfîñ, ti primariă hărnea cachi ună soi.

Ună cachi ahtari ira comodă ș-ti Socrat Buba, ca regulă ți va s-asculta toț, ama ți s-năpui ca ni aduchită, di cazul niagărșăt dupu turnarea dit cursi, când ocl'i l'i sălghiră scănteali di șuplaca nișteptată ali Catrini. Ira aest caz ș-ură fără anfăr ți u anvărți cătă isusita, ți l'i apresiră ma năpoi tendența ti carieră. Tută ira cătubură, tu șterea pi ți măleau va s-agiundzea ș-cum va s-agiundzea, că ș-ofisea di la staționul ti copulație nu l'i propunea ti vărnu vinitor cai u ști ți. Ama ună soi u ștea mult limbit; va si fățea primarul arămăñlor, maș ta s-crăpa di mirac Catrina. Și s-vârșa un rău di lăcrii di pocăință, ti șuplaca ți l'i avea dată.

Di ună oară dupu șuplacă, Socrat Buba u umplu suflitul cu ură canda s-umplea ună cānistră cu năpărțiț ti ața ți ma ninti u vrea ahânt mult. Năpărțiți di ură li nchisea ti fărnicare iți soi di a l'iei, anda fățea dispărțari maș ti ocl'ii a l'iei ñrl'i. Ațel'i nu poati s-l'i aveai ură, nică ti ună secundă singură. Cand amintea căt mușăț ira, l'si dănăsea ura, canda s-nu avea puteari ti nivreari ma nelo. Vini așă ună situată grau ti cai nu ștea ți numă s-l'i băga, ama ți avu opinionul că ira cauza singură ali redeșteptare a unei dureari dit pāndică, ți l'i

si depărtă di anda ciliman. Ş-ţi l'i si vindică maş dicara biu un talăr ntreg cu untulem di peşti. Ntribă dada Arhonda, ancă avea ninga di aţel untulem urut cai  -li adu ea ma ili la gură  -ea l'i dzăsi "mburi, ama f au provă ună oară cu untulem du chichiricu. Prova cu untulem di chichiric deadi rezultat bun, t-a a cu tută capitularea dinintea a ocl'ilor  irl'i, u vidzu loghică s-nu str dzea m nă di ură. Dzăsi ta s-u avdza to , că nu vrea s-l'iu veadă mă buea a featil'i a Coleba ilor.  -u suportă ca bărbat darihina i i presion a fisiei ti pitueari.

Davli fisi, dicara arăsiră c t s-f n tiră cu dzinirlu  i l'iu deadi isusita cu  uplaca  -di cara vidzură că el nu avea mintea ta s-str dzea m nă di pozita ca bărbat darihina, s-asp reară ca ti un semnu ogur-laiu  i l'i vinea afighirea ali cruschil'i.  - i ma mult, amenin a hirly delicat a baniei ali Catrini. Astel hiru  i di ah n  a i u  ănea tu bu ur Socrat Buba, canda s-str ndzea aclo bana a lui. Cu aestu caz, tu biloc si depărtea, Buba il'ia cu Coleba il'ia s-aprucheară ma mult. Canda s-u trețea deadun ună arutea ă  i nu l'i ai  i s-l'i fa  ma s-e tă singur, cu con tien a că nc ceareac a precl'iei poati si turnea tu vreari, ma  ma s-avea multă vreari to  deadun. Continuear  cu aest caz vineari cama ndasi la un-alant, iurtii fără cauză cu taifa tu aso ie  -ma  cu gramafonul, asp rdzeari a nl'isilor uruti anda li spunea pi p ng nitarea ma c t faptă, liliceă deadun dinintea ali icoani ali Stă Mării  i, sum c  tiga al Papa Llambu, alidzer deadun a filigeaniei di cafei, asp rdzeari a ocl'iului slab, asp rdzeari a m l'iilor,  i ti zacon li aflea ngrupati tu avlia dupu casă,  -adun r cama ndasi cu mor ia.

Mor ia ma mult, s-vidzură ca ocazionul cama sigur ti asc pare cruschil'ea  -ti i i  bana ali Catrini. Tu a eali

dzăli nidzeari-vineari tot varlu greu a semnului ogur-laiu, u țanu șcreta di Nastă, muma al Socrat. Deadun cu soacărsa, Arhonda. Nasta ira rară mul'ieri arămână di astel reghion ți u avea faptă zănati căderea cu morțiă. Ațel lucr u ahurhiră ș-alti mul'ier, ama pțani ira ațeali ți u dusiră păn tu soni, așă cum u dusi Nasta. Ș-ti aestă merită ahorea avea Arhonda, ca legătură namisa ti l'il'ia ș-morțiă. Nică că vărănă altă moașa mare a Bubañlor ștea s-apărea l'il'ia di tupurerea a morților și s-aduțea cu morțiă, ți nu s-despărța di l'il'ia. Nu ira pțani cazurli când ea arăchea coada di metură ti aurare morțiă ți u tupurea, cu tută că nu u arucă vărănă oară pi năș. Ș-aestă căt ma pțan va s-u fățea tora ți el'i s-vidzură ca ocazionul cama sigur ti scăpari cruschil'ea.

L'irtația vinea că vrea s-agiutea macar ș-cu un zbor bun, ți Socrat s-nu si ncăcea mă cu Catrina ș-Catrina s-nu didea mă cu șuplaca pi Socrat. Di sulflitli ți u călcară prota ațeali dzăli uborul a Bubañlor, ira al Vasil Plasari, lalăsu di cătă mumă ș-tetăsa di cătă tată, Athina. Vasil Plasari nu s-lo mult cu șuplaca ți măcă nipotul, că avea hala vecl'ia, cumbia albă ți sorsa nu vrea s-u coasă pi trup ta s-nu apărdzea lăeața a lui ș-mania ti spuneari di darihina cum avea moartă, tu ața ți s-dzățea că ira bataia gloriosă din Lazarat. El s-ncănea dipriună că nu avea alumtată dip la Lazarat ș-căti or vinea, fudzea nvirinat, dicara nu u pistusea vărnu. Poati ș-singură Arhonda ți l'i didea zborul că vărănă dzuă va s-u scutea tu luñină parapunlu a lui. Așa fudzi ș-tora, ni măcat di miracul ti nipotlu, în contrast di teta Athina, ți ira cum ira ș-l'ii; cu mirac ti toț ș-sufflit bun. Dicara spusi interes ti ața ți l'ii ș-mort ți cl'imea “șuplaca ali Catrini”, ea nu fudzi ni alăsată dinăpoi

dau preveder și-ună dimândare. Ună di prividearli ira ti toț arămăñ'liă, cai va s-li alăsa dzeanili ti sculari hoara cu cheatri la Chefa a Urechii. Ancă alantă, ti Socrat a lor și va si facă mari. Cu Socrat avea s-fățea și-dimândarea singură și alăsa.

-Dzițetiș'i a ficiorlu, - dzăsi ea cu un bun-sufliț nilisit, s-nu si acață mă cu isusita, că bana easti dulți.

Ira ma mult dimândarea ali teti Athina, ața și scoasi păn tu soni fărmaclul di ură di păn astumsina dit suflițul al Socrat Buba. Și-alăsa aclo maș un ca gust dulți și-ți nu ira alt, maș dor. Dor ti doi ocl'i nîrl'i și nu poati s-l'i urăea și-ti Catrina, și nu va s-aspărdzea dip lucrul, și-canda s-li didea și-ună șuplacă altă. Va s-vinea aest caz di ndulțimi, și el s-aducea ună oara și-ghini că Catrina nu u urăea că nu u vrea, ama u urăea dicara nu putea ta s-nu u vrea. S-l'i umplu mintea că ta s-u facă a lui, nu va s-nidzea drept a l'iei ca ti arăcheari, ama ca ti plăcărseari. Nu anda s-u tindea mănă ca ti loari țiva și l'i cadi a lui, ama anda s-dișchidea brațili ca ti aștepare țiva și ti hăriseaști. Catrina ira ună soi și armănea nuntr a lui ca numă și-inșea în-afoaară di budză ca cântic. Cânticlu di chiro "Ocl'iul nîrlu" l'i avea flitursită ca trandafil pi budză. Arău ira că anda ira bărbatul a l'iei aleptu, nu ștea si facă bărbatul a l'iei comun. Ira ună pidipseari mare ti Socrat Buba si fățea ahtari. Că nu l'i dzățea dot un zbor dulți. Nu arupea dot ună liliceă s-l'iu da, cum fățea ficiorl'ia ali Gorița Mare cu vrutili a lor. Nu l'i ancupura dot ună doară, livand ică macar ună scărfiță di asteli a mandzălor ti acățari perl'ii. Ira ună pidipseari darihina ca culisă, t-ața s-turnă cătă ună pidipseari cama lișoară; dicara nu s-fățea dot bărbat comun, dețiză si facă bărbatul perfect a l'iei.

Perfectiunea u videa maș la fățera, ică ta s-ira primarul

arămănilor. Nu cu ața ambițea agră ti plăscăneari Catrina, ama ma mult cu agiundzerea a unei ofisi ți va s-u apurchea ș-va s-u ndulțea ea. L'i agiută tihea că detiziea ti perfecțiuni, coincidă cu vrerea arămănilor ti fățeari hoară Chefa a Urechii. Ira un caz bun ți ș-arămănil'ia si facă cu hoară, ș-el si afirma ca bărbatul perfect ali Catrini. Ică ună soi di primar arămăni ți va s-aprindea gelozia alăntor arămăni, dicara s-ciucutea ti buneața a lor. Ș-creștea ca un di năș. Tu ațel chiro, creștera al Socrat Buba arămănil'ia u avea apruceată tu ună soi di formă di ma ninti. Di astumsina când ca niți un ciliman alt, șădea mbrață a tatăsu L'eras Buba, bea dulia cu apă cu fund ș-cânta cu boați di birbil'iu "Ocliul nirlu". Ică când giuca "Manușachea". T-ața featili neali u nl'isea ti bărbat, ancă mumănil ți avea feati ti mărtare, u vrea ti dzinări. Ma mult când u videa cum cânta, cum giuca, cum s-nvăștea ș-cum s-mușuțea el dzuă-di-dzuă, ciuciurea cu un parapun mușat ș-haros tu inimă:

-S-fățeam un dzinări ca Socrat Buba, ama la s-muram dimniața!

Ancă tora va s-u videa cum va si fățea mari, așă cum s-avdză că avea paravidzută Athina moartă. Ama ti amănari prima ceapă tu scara ali carieri, orientare l'i spusi un l'iu. Riza Cărpi, oaspili conuscut a Bubañlor. Fapt furtună când nvăță ți Stefan Mușca u avea aurată din casă hil'iul arămănilor ș-convins că maș așă va s-dănăsea primnărli, Rizălu l'i dișchisi al Socrat ună cărari nau.

-S-l'i scriir a liderlui,- l'i dzăsi,- că maș el lu ndreadzi sumarlu aștilor! Ș-dapoea s-fățem sihiri, cât va su arucă chișatul nsus gorițariă!

Cartea cu numa "Socrat Buba" asoțiată cu sigla ți undzea

ma mult cu ună zgrămari cu sitlografal chinez, nu avea unplută dau stămăni di dzua editariei, când vini ca scăpărari știrea.

La Gorița Mare va s-l' ină liderul!

Gorițariă cu căni ș-cătuși, s-curfusiră ti fievrili așteptariei. S-aumsiră casili di nuntru ș-di în-afoară cu gâlcheri. S-băgară pit firidz vazuri măr cu liliceă-l'iepur, ți maș tu ațeali părță creștea ahânt sănătoasi. S-aștersiră căl'iurli cu meturi di dzână, s-alăsă tutiputa ni hărniță ta s-nu fățea băliș, că așa s-luvușea ma pțan vintul ți va s-adil'ea liderul. S-feți căntroară cânticlu “Greclu arănios, ți nă ari șăl'ia întru-ocl'ii” și s-fețiră provi multi, dicara va si căntea dinintea a lui. S-băgă hlambura pi ceatia ali casi al Stefan Mușca, s-alepsi moașa ți va l'i dzățea “ghini viniș, hil'iu!”, cilimanul ți va s-l'i dădea tumba di liliceă și feata nvăscută cu costumul ahânt conuscut a nvestălor, ți va s-u gustea cu glicol di gătuñă.

Ama tuti dusiră în-cot. Liderul aestă aradă avea lucr maș cu arămăñl'ia di ună-oară din Buf.

Adunarea cu năș ira ahânt impresionantă, căt liderul u scriiră ma năpoi largu-ș-lung la cartea cu amintăr. Dzua ira mușată, țiva niori pțăñi pi muntili Dobre s-tuchiră ca sari tu apă, ma căt s-avdză ca bunbunădzare arăderea hăroasă arămăñilor. S-dzățea di a-locului, că când arăd arămăñl'ia da ploai, ama ploaea nu s-vidzu iuva nică ața dzuă nică multi dzăli ma năpoi, țiva ți spunea că căt fără timel'iu ira urutavreari a oamiñlor dit ațeali părță ti bănătoriă di chiro dit munti. Arămăñl'ia arăsiră mult ața dzuă, poati ș-că vidzură la liderul, omul ți s-fățea mirac ma pțan ti aestă urută-vreari. Ș-aestă u aduchiră dit ahurhită, când zboarili di prota ți l'i inșară dit gură, ira pi limba a lor.

-Cum hiță, ghini?- lă gri el arămănești, ali taifi adunată tu curauă ți părța davli dzeani.

Ș-toț arăsiră așa cum nu avea arăsă vărănă oară; ca bumbunădzare ți tuchești nioriă. Nu avea armasă om ni vinit. Nu lipsea nică natul dit sarmăniță, nică moașili cu cruți pi frămți ș-nică cilimañl' iă ți nu ștea ti cai să spunea alegria ma ninti. Ti oaspili vinit di departi, ică ti president Lefter ți ața dzuă s-aduchi amănat s-strădză mână di discursuri.

Ti liderul ș-asotiatal a lui, primarul a reghionul Demo Dăngu, ira sculat ună soi di podium cu velendzi di lână, cai li vidzu ma ninti cu căștigă, omnu-potent a reghionului, Josif Șola. Deadun cu alț ți dupunară cu vrundu dit țiva machini scutidioasi ș-dit gaz-ul ali degghi a lucrălor interni, un “gip” cu buei murgă ți s-veia căti vărănă orară pit turășt ș-ți picurariă l' i dzățea “barca”. Di pi podiumul cu velendzi, șădzut ncruțulat, salută liderul” “cum hiță, ghini?”. Asteli ira singurli zboară ți ștea el di limba arămănilor. Dapoea, dicara lă alăvdă arăsul ș-feți șacai cu moașili, cai li nvăță cum su scutea cu surafi cruțea dit frămți, limbidză chițe aestă aradă preferă oamiñl' iă dit călivi.

Cauza a vineariei a lui păn aclo, ira cartea al Socrat Buba ș-Cheafa a Urechii. Di zacon a cărților ți l' i pătrețea, lă turnea răspuns cu scriirari ș-di departe, ama arămănilor vrea s-lă grea di aproapea. Că ira popul lucrător ș-fronim.

-Tuti populi,- dzăsi el,- s-mărescu că sânt gioñi. Maș arămăñl' iă s-mărescu că sânt lucrător ș-froniñ.

Liderul u vrea mult un popul ahtari și, ca ti provare aestă, ntribă cai easti Socrat Buba. U aclimă s-șădă namisa di năș ș-primarul a reghionului ș-dzăsi cu ună boați ca bunbunădzare,

ta s-u avdza toț:

-S-u hărisiț Chefa a Urechii!”

Ună stămână ma năpoi, Socrat acățã ofisea al Stefan Mușca.

Ira duri un order vinit di nsus, țì un si l’i dăpunea al Mergiu ș-alanț s-ncălica. Anda s-băgă vula așă, ti calea a unei carieră darihina luñinoasă ti Socrat Buba, ma s-hibă tu considerată alăcserea gogea mari namisa di un primar di aradă a staționul di copulație ș-un director ti tutipută, țì avea sum ordine ună taifă di picurar, ñil’iã di capăti di tutipută ș-un batalion di mulăr.

Ața țì l’i armasi s-fățea tora, ira pituearea cu Catrina. U avea hărdzită di cu chiro ti șuplaca țì măcă. Ira duri ti aestă mintuerea importantă ali teti Athina. Ama isusita nu ștea țiva ninga. Nu u ștea nică Colebañl’iã. La năș dusi a treilea dzuã ca director, că dau dzăli di prota l’i si vrură s-așteră Mergiu. Ma căt u lo di mână ș-provă s-alinã, calul u acățã dzandza. Arsăru nsus ca ti dzățeari că așau a lui nu ira ti stătutul a unui arămăñ ș-u vidzu cu ocl’i măriță ș-cap-nsus, iu s-videa limbit sfida ti ni-apunare. Ș-țì a lui l’i si amintă Catrina a dzuiei țì lu agudi cu șuplaca, când u ambrăță ș-tesi budzili s-u bașă. L’i deadi al Mergiu cu vrundu pit calea vecl’iã din Buf, l’i deadi cu bușur tiș tu frământi, aclo iu avea ună ca bábuchi sărămată, l-u zdrumună dinăpoi cu șufri di coară și s-giură că va si l’i scoată ocl’i măriț dit biloc. Ama tu sonea a davli dzăli, avu mintuerea că tot chirolu ira ncăceat maș cu dzândza ali Catrini. Ș-ntrumură di para-sentimentul că căt țì vrei primar arămăñ, director ică bărbat prefect si fățea, poati nu va s-agiundzea pute s-arustuna gărgiu di cap-nsus pi cai șădea isusita a lui.

Ca director, ira crescut di ună oară tu ocl'i alăntor, ama nu ira sigur ancă aestă avea undzită ş-tu ocl'i ali Catrini. Tut aşă aduchi ma limbit di vărnă oară, căt lişor ira si facă primarul arămnănilor, ahănt greu ira s-ti făţeai primar la inima a l'iei. Nu ăndoilă mă ti ţiva ţi ma ninti avea ună ăndoilă lişoară; că căt ira bărbatul a l'iei prefect, ma mult va s-ira bărbat comun. Avu umuti di ună oară că căt ma căntroară s-aguñiusea ta si facă bărbat comun, ahănt ma căntroară va s-l'iu dişchidea ş-Catrina cărarea ali inimi. Ira ca si ñicurea ma mult tora ţi ira crescut, ta să spărea ca creşteri ti ocl'ia ali Catrini.

Cu aestă umuti dusi la Colebañl'ia la a treilea dzuă ca director, când al Mergiu nu l'i avea armasă niţi vărnă sărămă di dzăndză. U ligă departi di ubor, ta s-nu mintuea că tora ţi ira fapt mari, l'i avea loată capul vint. Pragul u astărsăru cu ceapă lişoară. Tăţerea di alantă parte, l'i agiută ta si aduceha niscănti or ma mult bărbat comun ş-nu în-cot l'i si cătuvului pit cărarea a budzălor numa Catrină, aţa numa ţi l'i armănea dipriună nuntru. Tu ahăndame. Aţa cutuvuleari nu u aură dit budză, nică când s-află tu capul di ubor, nică când avdză s-dzăţea nuntru “vini directorul!”. Tu para-udălu ţi ti zacon s-ufilisea ca biloc ti şădeari ş-aşteptare oaspiţia, ira mplină cipă cu Colebañ. Cai mpadi, cai mprost, ama toţ hăroş că avea namisa di năş ş-dzinăru, ş-directorul. L'i sălghiră capul a biloclui, ama el aleapsi s-şădă pui un scamn di lemn cu cicoari arsi ţi asuna când s-afirighea. Turna capul ori cătă aclo, or cătă aoa ca ti salutare Colebañl'ia, ama tot miracul u avea s-videa Catrina. Tu ocl'i aestă aradă avea dor ţi nu vrea s-u ascundea. Dor maş ti Catrina. Ma ninti dorul ti năsă u ascundea, anda făţea să spărea ca dor ti toţ Colebañl'ia. Anca tora nu vrea s-u

ascundă.

Caterina vini pțan amănat dit ună ca cărare lungă ș-strimță. Soarli intra mult pit ușa dișchisă, ama intra ș-ca cărlidz ți intra pit pal'ili ali ceatii. Cărlidzili s-cruțiea pi Catrina, ică afighiera di năsă ș-singură ea, l'i spăru al Socrat ca arăză di soari ți sălghea piră. Dipăsi la capul ali cărare cu ocl'i nirl'i anda mutrea mpadi ș-cu un di căridzli a soarli căsută pi budză. Socrat Buba, ca rară oară tu ocl'i alăntor ș-fără șupeii dip, u vidzu dreptu tu față. Ti pțan l'i cădzu milii, ahănt mușată ira. Ira năpoi mușuteața ți u adusi pțan ma năpoi pi formă, ți u sculă pi picioari ș-u pimsi ti nidzearii drept cătă Catrina cu un vrundu ți nu ira vădzut vărănă oară tu călivili arămănilor.

Colebañl'ia țănură suflătura lăhtărsiț. Toț aștepta s-vădea că cum el va si ciucutea s-u bașă ș-cum Catrina va s-l'i dădea năpoi cu șuplaca. Ama u avură gărșală. Dupu vrondul ți dănași maș când stătu la brațul a l'iei, Socrat deadi s-aducească că vrea maș s-u tăcnească. U tăcni. L'i acăță mână ața ndraptă cu căștigă, iu sculă nsus, ahănt căt l'i si vidzură limbit namisa di palmă urmili a niscănti fultăț ți avea avută buei manușachă ș-dzăsi ta s-avdză toț:

-Cu aestă mână mi agudi!

Colebañl'ia s-disicără di arăs ca ața dzuă ți vini liderul. Catrina nu arăsi. Ea nchisi cu aguñii palma, ș-fudzi gati anda plândzea.

-Alăsațu s-fugă,- dzăsiră toț oamiñl'ia cu ună boați – plândzi di harau!

NI DZĂSA MARE

Canda s-nu l'i cl'imea Stefan Mușca "viniț", ama simplă "arămăni", al Riza Cărpi nu si l'i nădzea mintea pute s-ntriba sinea cai ira aești oamiñ. Iu feți ntribarea a siniei, dicara ira sigur că alant nu u ștea. Ică ștea ahânt cât ștea el; ma ninti s-primnea ori la Buf, ori tu Munția di Vitcuchi ș-añl'iă dit soni avea arucată ună soi di rădzătină, la davli dzeani apusi alichiti di Gorița Mare. Ahânt ira duri ti vărnu ți vrea să ștea pțan ș-ira ma dzăl'iu ici țiva ti ațel ți vrea să ștea ma mult.

Dupu cl'imarea "viniț", ți la feți vartosul a hoariei, Riza Cărpi u lugurisi sinea la ațel'i ți vrea să ștea mult. Păn astumsina u avea adusă condițili ți el s-apruchea cu arămăni'iă poati ma mult di iți gorițar alt. Prota ca nvățător a nițlor la școla di scânduri din Buf, ma năpoi ca tată a unui ficior ți purta numă di arămăni ș-tu soni ca adunător a cântițlor a lor.

Aprucheara avdapsi conușterea, conușterea avdapsi șterea, ama niți-ună-oară nu l'i dusi mintea s-ntriba cai ira ațel'i oamiñ. Că l'i cl'imea arămăni, așă cum cl'imea ș-el, oamiñ ațelui loc. Ți u avea părțată di mult chiro ți nu s-țănea minti, ațel loc un-cu-alant ș-ți va s-u părța ș-ti ahânt chiro ninga. Si l'i cl'imai "viniț", cum vrea curcubeta al Stefan Mușca, ira ună soi ca s-lă aducheai că lă lipsea locul. Că nu avea avută pute loc ș-pute nu va s-avea. Că locul iu călca, ahânt cât ira mumă ti alant, ahânt ira ñercă ti năș. S-videa limbit; tut pasionul al Stefan Mușca ira s-lă spunea arămănilor că ira ca soi di oarfiñ ică bastarzi ti aest loc.

Aprucheari ți s-fățea cama pistusită ma s-lă armănea numa "vinițiă". Ș-ți poati s-ira un cl'imare arisită di mulțimea

a gorișarilor, ama nu ti Riza Cârpi. Ti năs ira ună pindzeari, ică cărteari, ți l’i dzățea tu urechi s-ira cama ahândos tu șteari. Și s-lă da raspuns unui bair di ntribăr ți l’i giuca dininti a nariei, ca purnă uscati.

Ți sănt aești oamiñ, cai când l’i ntreghe, ș-el’i singur ță dzăcu “nică noi nu u știm ți him!?”

Chițe ira altă soi di năs ?

Chițe s-nvăștea, plândzea ș-cânta altă soi?

Chițe ira alinaț tu munti ș-l’i si aspărea a valiei?

S-nascură nomadz, ică s-fetiră ahtari?

A u avea tu dămari sândzili a nomadului, ama ira ma mult obligaț di condiție?

Chițe alanti mațiune l’i cliamă “vlah” ș-el’i sinea a lor “arămăñi”?

Ancă va si l’i cl’imai ună națiune cu rădzătină aruptă, cai easti locul iu rădzătina a lor să simnă prima oară ș-cai easti locul diu s-arupsi oara dit soni?

Căt sănt tu bană ș-căt sănt tuchiț cu alti națiune?

L-ariseaști si tuchească, ică s-șădă ahorea?

Ți lă ar dată alăntor ș-ți ar loată di năș?

Chițe limba a lor u grescu lișor a casă, ancă în-afoară u mușcă cu dințiă?

Chițe el didea pi chept ti ațel ți ira, ancă el’i s-ruștuea ti ți ira?

Chițe când ira la Buf ira ma liber ș-tora la hoară, canda chirură libertatea ș-spăra canda la vinea un arug di dependență ca arușani ș-mistiriu pit cicioari, ca si fățea gorișariă ma mult di ți ira, ș-eli s-armănea ma pțăñi di ți ira?

Dupu tuti aesti ntribăr, Riza Cârpi aduchi că ancă

arămănilor lă stătea stri cap un mistiriu, a lui l'i vinea afighirea ună ni dzăsă. Ică ună dzăsă pi giuimitati, pit dință, ca adaptare cu zborul conuscut “ nu u cărtea pângănea că amputi ma mult”. Tu aestu caz, pângănea ira arămănil'ia, ancă ampuțarea ți poati să sălghea ea, ira răspunsul ali ntribari “cai ira el'i?”.

Gati ti nidzerea a lucrilor păn tu soni , feți prota ună intrare tu inima a cāntislor. Avea adunată un trastu cu cāntiți di arămănilor, cu emoțiunul di prota că eali l'i ngāldza suflitul ș-ti ma năpoi ta s-u fățea carti. Ama u aduchi tu un chiro că ira anda s-primnea ca tu superfață. Ș-ți s-feți cama tăcnită tora, când mintui că anda depunea tu inima a cānticului, va s-depunea di ună oară ș-tu rădzătina arămănilor. Totăna ti aflare cai ira el'i. Ama s-află tu ună cārari ți nu ti duțea departe. Ș-poati dicara cāntiți s-loa ma mult cu suflitul a oamiñlor ș-dip pțan cu rădzātiñli.

Ti lārdzeari cārarea ți ti duțea la rădzātiñ, ca ahurhieri iu lārdzi loarea-suflătură a cartiei vinitoară. Ahorea di cāntiți, avură bilocul a lor zaconili, traditili, nvăștementul, lighendili, piriturli. Ti adunari di aesti, al Riza cārpi l'i lipsi si adună cu auș cu un cicior tu groapă, si fățea ocl'i ș-urecl'i când tihisea s-ira la vārnă numtă, s-nvāța mult ti ața ți s-cl'imea “cāderea cu morțiă”, s-lă aflea fundul razboilor, ică s-li loa seriozi discursurli a unui zurl, ți toț u cl'imea president arămănilor.

Cama surprizat ira cu războili, cai l'i aflai la iți cālivă. Or pi giuimitati tu loc, ș-or pisti loc. Mulțimea a scāndrurlor, a curăilor, fusili, cicrichili ți ț-aduțea mintea afighirea. Ațeali ș-tuti lucrili ți s-fățea cu lāna; di la tunderea, larea, uscarea, scrimānarea, trețerea tu cheptini, dipluserea, fățerea cairu, cairul băgat pi furcă diu u turțea hiru, lucrarea a hirlui,

strañiă, drăștealea, buiserea, tăl'eara ș-cuserea a strañilor ică ștărmitulor di tuti soili, tuti aesti , elu li cl'imea industria arămăñilor. Aștil'iei industriei, ti inati ș-al Stefan Mușca și avea năetea si l'i csifștea anda l'i cl'imea “viniș”, vrea s-didea frămtea ali stendi armasă goală, fără cap, tu muzeum. Așil'iei și s-mintuea s-ira ti năș.

Ama așa și când s-vinea oara, nu ștea cum s-u băga tu stendă, ira Moscopolea. Ti ma mult când ira dip sigur că ahorea di Stefan Mușca, va s-inșea toș alantș goritar, cai va s-dzăștea:

-Și lucr ar arămăñil'ia cu Moscopolea?

Si ștea că aclo avea luñinată ninti di tre eti un miracol albanez și făștea zilichear tuti populii din Balcan, t-așa s-loa cu mintea, că a niș-un nu va s-l'i arisea s-u părta cu alantș căruna ali băgari prima cheatră tu timel'iu. Ș-ma mult cu arămăñil'ia, dicara s-dzăștea căti vărñă-oară că avea ș-el'i ună soi di rol, cumșivrei nu important, tu așel și s-cl'imea “seculu luñinat ali Moscopole”.

Ti rolea arămăñilor aclo, șiva l'i avea vinită tu urechi ș-al Riza Cărpi, ama dipriună cu mania ali surghiuni ș-aguñiuserea ta s-u anvilea cu negură. Ti ma mult, cu ună negură și nu s-videa că si svumea di singură Moscopolea, ama a unei negură și lundzea ca velendză di lăñă, cai iu aruca alantș, ta s-nu si videa ntragă, ama ahănt căt lipsea si veadă.

Așel și u băgă tu mintueri ahăndoasă ș-u cărti s-facă ciucuteri și lipsea, ti videri și s-ascundea sum negura și anvilea Moscopolea, ira un zurl. Cilimanul di prota ali Zoița a Cacetañilor, presidentă permanentă a mul'ierilor arămăni, așel cai toș l'i grea president. President Lefter. Și avea șiva

ca dănăseari ti Moscopolea ș-ți l'i amintea astel zborul mintimen ti pângănătatea ți nu va cărteari, nu s-băga ăndiolă, până avea armasă țiva ș-tu scăndurli asparti a unui zurl. U ștea di chiro că Lefter u avea proclamată sinea ca president ali republica arămănilor cu capitală Moscopolea. Ș-avea vidzută cu dzați or adunarea a cilimañlor. Iu el salutea ca lider, ama niți vărănă oară nu u avea vătămată mintea că chițe avea aleaptă ca capitală hoara cu isturia cama luñinată și, tut așă cama neguroasă. U mintui tora ți l'i avea scăpărată s-dizvilea rădzătiñli a numadzlor dit soni ș-prima ntribari ți l'i vini, ira:

Ți căfta Moscopolea tu gura a unui zurl, chițe el aleapsi ața ti capitală ali republichi a lui fantacsă ș-nu l'i băgă dzeditul, zborul l'ini, la Buf ică la Gorița Mare?

Dicara u avu greu s-intra tu huliili neguroasi a unuă minti cătuburată, l'i dișchisi ușa a doilea ntribari:

El singur, ți ștea ti Moscopolea?

Ștea ahănt căt lipsea ș-ahănt căt s-dzățea, totăna cu ună manii di surghiuni a darihinei. Ți nu ti alăsea s-ntribai ma mult, ama ți ti pindzea s-ti faț ma mult curios. Curios ti dizvileari ața ți s-ascundea. Ș-ti aprucheari astil'iei ți armănea ni dzăsă. Di alantă parte, ti nvățari ma mult ti hoara luñinată, ti ngăldza umutea că până când ti năsă ștea un zurl, ațel'i ți ira sahtă sigură că va să ștea ma mult. Ntribă cu dzați arămăni, ama lo ma dzăl'iu maș unăsoi di răspuns; Moscopolea avea pășuñi buni.

Maș di la Zoița a Cacetañlor nvăță țiva ma mult, că părințl'ia a l'iei ira di rădzătină pa-stri-pap din Moscopole. Ș-cu aest caz, lo di știri că ira dau soi di arămăni; dit munti ș-di a locului. "Dit munti", s-videa că avea hiri ți lighea maș

cu pășunili ali Moscopoli, ancă “a locului”, ira rădzădiñ-arupti din Moscopole di chiro ș-neguroasă. Ama napoi ira ună soi, anda ira diferit, cum ari un trup singur dau față. Prezența a dau față tu un trup singur ș-ligătura ți nu poț s-u faț hașa aștilui trup cu Moscopolea luñinată, ira duri ți a unui nvățător din hoară ca Riza Cărpi s-l’i aprindă fantazia. Ș-si aducea arușunat că nu ștea ma mult. Tuti ți feți ma năpoi ti avdidzeari șterea ti arămăñi, Moscopole ș-negura sum cai u anvilea ea, nu s-liga maș cu umplerea a unei stendă, dipiserea a unei carti ș-larea a unei borgi, ama ș-cu larea a unei arușăni. Ică cu averea a unui răspuns ti frândzeari narea al Stefan Mușca cai vrea si scifița anda l’i cl’imea “vintis”.

Nu avea ändiolă că va s-lă turnea a cărților. Anda s-arăma pit cărț, ira sigur că iuva va s-afla vărñă rădzătină aruptă arămăñilor. Ică vărñu bușur di chinușă di ali Moscopule neguroasă. Dăpună niscănti or tu căsăbă. Prota asună la singură librărie. Ea ira tu ună cali cu trotuar aspart, nănga ună magazină di măcsuli, ți avea alichiti pi ună sticlă dit frămti, niscănti flituri supsiti. Poarta pisupră scăntil’ea di lacu, ancă tu fund ira puturdzată di ploai. Ma căt astărsăru pragul, a lui l’i vini ñurizma ca di muhălă a cartiei ș-si cruțil’iă cu ună mutreari cu căștigă, maș ahănt ca pi somnu. Al vendorului a cărților. Mutrerea inșea sum sufurțeali cu peani aroși, cai s-tindea ca schiñ, ahănti or căt vendorul turusea căștiga. Partea căștigoasă a mutreriei a lui, spunea superioriteati, ama Riza Cărpi nu s-aspără dip, că u ștea lăngoara di totăna a librărilor; anda nu șădea tot chirolu namisa di cărț, a lor lă si pari că ști ma mult di iți vărñu ți intră tu librării ti ancupurare ună carti. Mutri prota raftili ș-dapoea el, canda s-l’i spunea că

nu u tiñisea fronul superior iu șădea el.

-Vroi ună carti!- l'i dzăsi dapoea.

-Cai carti?

-Ună carti ti arămăñi.

-Ți lucr ai tini cu arămăñl'ia?! – venditorul l'i si trumucsi căștiga ș-di ună-oară, namisa di peani canda l'i inl'ia ună flitură psusită.

Ancă a lui cai ști l'i si amintă Stefan Mușca. Poati că ș-amindoil'ia, cum venditorul, avea țiva comun; ună ca tendență humană ti țăneari tu negură niscănț oamiñ alț, maș că nu sânt ca năș. Vreari nivrearea a negurariei arămăñilor, u fățea mintea al Stefan Mușca cama mitrică, încă mutretrea a venditorul, ma pțănă psusită.

-Vroi s-nveț țiva ti năș, ț slăbiță ari!

Al Riza Cărpi l'i spăru canda ma didea lugării ț durñea ma mult nuntr a lui, di căt canda vrea s-l'i spunea a vărnu.

-Ți sânt aești oamiñ, diu li ar rădzătiñli, sânt romăñii, greț, albanezi, ică latiñ armaș di chirolu a romacălor?

Venditorul u avdapsi căștiga ș-si ciucuti si spună căt ma pțăn durñit, cu tută ața nu pătu s-u evita păn tu soni ună ca cădeari di pi fron.

-Di când mi feciu cu peanili aroși, - mizi dzăsi, - nu știu s-aibă tu aesti rafturi, vărna carti ti armăñi. Ș-nu amintescu s-l'i aibă spusă vărnu, ahorea di Sami Frașări, ț nă amintă si l'i vrem, la cartea a lui editată prota oară București, la anul 1899 “Albania ț ira, ț eaasti,ș- ț va s-hibă”.

Când s-dispărțară, canda si țănea ninga pi fron l'i spusi a nvățătorlui din hoară adresa a unui om știut. Ți avea ahănti cărț a casă, căt nu avea nică biblioteca a căsăbălu cai căt ira

dișchisă.

Omul știut u află tu bodrumul a casiei. Arădipsea cărțli tu un raft ți acăța ntragă fața di mur. Ti nădzeari aclo, dupună ținți scăr ahundusiti tu scutidi ș-pimsi ună poartă ți avea spindurati tu partea dinăpoi, un baiur di chipuri di multi mărimi. Omul a bodrumului turnă capu când dipisi asunarea a chipurilor. Ira mult auș, mult albu ș-avea cheali mult limusită. Ș-gati sălghită, ca di mort. S-vea di ună oară că ti năpueari aîl'ia ți l'i cărtea numărl'ia ș-ti aspărari moartea, el ira acățat dupu cărț. Ira pasionul prințipial a lui, ama vrea ș-timburli poștale, cloputli ș-roidili. Avea un munti cu timbre poștale cu emblemă a statilor, un bair lung cu cloputi, ș-un alt cama șcort cu roidi. Roidili ș-cloputli, li avea spindzurată la murul dinintea a raftul cu cărț. Când l'i dzăsi că diu vinea ș-aștepta ți aușul si marea cu cărțli, el u ntribă ti roidi ș-cloputi.

-Ari roidi tu hoara a ta?

-Ari.

-S-ñi aduț când s-l'iñ alantă oară!

-Va s-țã aduc.

-Ancă un cloput ma mari di aesti ți amu, ñi affi dot?

-Va s-aflu, va s-u l'eau di la arămăñi. – dzăsi Riza cărpi, canda s-lu para-spunea ti cauza ți u avea obligată s-dipună tu bodrumul a lui.

-L'eau iu s-vrei ș-aduñiu deadun cu roidili!

-Va s-țu aduc.

Roidili ș-cloputli ira ahânt departi cu cărțli, cãt el u mutri cu ăndoilă omul știut.

-Mini viñiu ti cărț, - dzăsi tu un caz – nu ti băteari cloputli. Nu ved vărñă ligătură.

-Ari ună ligătură, - răspunsi știutul – noi doil’iă așă n-apurchiăm ma mult un-cu alant. Tora armăni s-ni apruchiăm cu cărți.

Când grea ti cărț, el spărea canda bea cafei cu oamiñ mintimeñi. Ancă când nvăță că oaspili căfta s-lărdzea conușterili ti arămăñl’iă, s-mintui pțăn ninti țî grească. Și spărea canda s-primnea dinintea a unei ahândame niconuscută, fricoasă. Gri păn tu soni. Dzăsi că arămăñl’iă ică aromăni, cum l’i cl’iamă tu limba a cărților, ar avută tu chirolu ali Imperii Otomană alfabetul, școla ș-biserca a lor. Că mulțimea a liderlor ali Renesanței Albaneză, cu Naum Vechilhargi în-cap, ira arămăñi. Că l’i căfta România ta si l’ea, dicara l’i cl’ieamă romăni, ama ș-Grecia, că l’i cl’iamă greci. Ancă Albania l’i țăni, ama nu vrea s-l’i afișă. Canda easti ma ghini s-l’i anvălească cu negură, așă cum anvălești di aňi Moscopolea.

-Ți lucr ari Moscopolea aoa? – gri cu vrundu Riza Cărpi – ea easti albaneză.

-Ma ninti easti arămăñilor. Un loc easti ma mult aților țî u timil’iusiră. Arămăñl’iă u timil’iusiră cu războili a lor.

Dit bodrumi inșă anda țănea sumsoară cartea “Ni Dzăsa Mare”. Cu căpac grosu ș-iu s-videa ruinele unei hoară cădzută. Ș-cu frăndză gălbiniti, locuri-locuri aruți.

Tini nu eșă primul țî va s-u aledz, - l’i dzăsi anda fudzea, omul țî așteptea di la Riză roidi ș-cloputul, - ama s-ai căștigă s-armăni dit soni. Mosopolea easti un cloput țî ț-aspardzi lucru, ma s-nu u baț așă cum u batu alantă. Ș-ță aduți mintirașă, ma s-caț s-aflî cum easti timil’iusită di darihina, ică cum ari moartă.

Dupu trei dzăli, Riza Cărpi ştea ti arămăñl'ia ş-ti Moscopolea, ahănt căt nu avu ştiută ti ună bană ntragă. Ş-aestă di cartea “Ni Dzăsa Mare”. Trei dzăli ira duri nu maş ti alidzeari cartea, ama ti scăpătari. Ş-ta s-hibă convins chişe Moscopolea s-ţănea ca ascumtă sum negură. S-ţănea ta s-nu si vedea că ira sculată di arămăñi. Moscopolea strădzea di ună ca lăngoari di paşaportă. Dicara locul numit Moscopole ira albanez, lipsea ți ş-paşaporta s-ira albaneză. Ică iți altă paşaportă, ama nu arămăñă, dicara ună ahtari nu egzistea. Ş-aestă ira minciunea mare. Ş-ți poati s-aruca hima, maş cu ni dzăsa mare; Moscopolea ira timil'iusita arămăñilor. Natul a țiva alț oamiñ, t-ața si sculă cu un alt prosup.

”S-născu tu ahurhită di ună mănătă di călivi di pal'ia...”.

Anda alidzea aesti bairi a cartiei, Riza Cărpi arucă ună mutreari cătă Buf ş-călivili la davli dzeani aproapea di Gorița Mare.

“Cu zănatea di prota di picurar ş-războiu ş-anda aştepta tihiea ferisită. Cazul ferisit vini; s-ira ca loari sumsoară di Validea a Sulltanlui, ş-si ira ca căftare a comerțului ti productili di lână. Ancă războili, (cai al Riza Cărpi l'i arsiea s-l'i cl'imea industria arămăñilor), u turnară cazul tu pără. Părălu, s-dzătea ş-astumsina, u turnea apa nsus, ama nu ira dzăsă ninga că ți poati s-făţea ea, ma s-cădea tu măna arămăñilor. Aestă u dzăsi Moscopolea cu luñinarea a l'iei”. Tu un biloc a cartiei, ea s-cl'imea “ocazionul lipsit arămăñilor”. Ancă tu un biloc alt, “cazul vluisit ti spuneari puterili”.

Dupu zănatea di prota, s-vărsară alti zănăţ. Arămăñl'ia

canda s-apufusiră di fiervili ti afirmare a siniei ș-mania ti fâțeari ș-alti lucrî. Ca ti dzățeari că nu ștea maș s-păștea oili ș-turțea lăna, ama ira vărtoș ta s-ira ș-sămărgeașni, gunusar, cheragiș, băcăladz, tinichigiș, căzăgiș, ica băcărgiș. Ș-când s-fețiră domșni a lucrălor di brață, s-acățară cu unghi ș-cu dință dupu lucrili a intelegheșției. S-fețiră comerțialișt, banchier, academiceașni, preșfă, poești, pictaș ș-architecști. S-fețiră ș-cu casi di cheatră, tu biloc di călivili di pal'ia. Ti pșăn chiro, așă palmă di călivi di ma ninti, s-turnă tu hoară. Tu ună hoară și durșnea cu nl'isul ta si facă căsăbă. Ș-când s-fești căsăbă; cu căl'iur, trotuari, atelieri, ofisi, biseriș, școli, ică tipugrafii, cai Athina u avu maș dupu unăsută di așni, s-ngăldză di nl'isul ta si facă capitală. Moscopolea u născu cazul ș-u crăscu ambiștea a unei naștiune tut vitaliteati. Ș-cai u ști di căt chiro, strădztea ti afirmare. Ea s-fești ahănt căntroară lușinată, că vini di ună ecplozie a unei șuplicare lungă”.

Dupu alidzerea a cartiei “Ni Dzăsa Mare” ticnă în dublă modă pri Riza Cărpi. Nu maș că l'i agiută s-astindztea curiozotetea ti arămașnl'ia, ama u cărti s-la ș-ună ca lugurii vecl'ia, cu așel și s-șănea ca capul ali Gorișta Mare, cu Stefan Mușca. Nu l-u avea adunată di dzua când avu cap-grosul fără semnu, și arămașnl'ia tu stenda a muzeului si cl'imea “vinișt”. Ma mult li l'i alăcșea calea singur a adunariei, că u aduștea și nu avea ninga ună marturii darihina ta s-l'i frăndztea nărli a vărtoșlui a hoariei. Ama tora și prova u avea, li bătu cicioarli până când află vărtoșul ali Gorișta Mare. Ș-vrea și maș s-u ncăcea că oamișnl'ia dit călivi, nu va si cl'imea “vinișt”, că ira dit așel loc, poati ș-ahănt căt ira ș-goriștaria. Ama când Stefan Mușca l'i inșă dininti, gri altă-ti-altă.

-U şti cai sănt arămănl'iă, astel'i cai tini l'i acl'ieñi
“viniţ”?

-Cai?! – s-ciudusi Stefan Muşca, ma mult ca di ună
tendenţă di amintare ți s-vidzu la alant.

-Aţel'i ți feţiră Moscopolea!

Ş-fudzi hăristisit, canda s-avea lată ună lugurii vecl'iă. Ică
canda s-avea tuchită negura păn tu soni, ună ni dzăsă mare.

CAPITUL ŞASI

Maş când l'i trăcu dit măni ş-fultaca dit soni cu buei manușache, Catrina Coleba l'i dzăsi a mumăsa s-l'i facă gati trastul di pâni, că dimniața va s-nădzea la cocechi. Ea u dzăsi aestă cu ahântă boați tăl'eată, ochi ahănț ngățat ş-fața ahânt galbină, căt cusuriñl'ia l'i dzăsiră s-șădă ş-năndau dzăli, că nu spărea canda va s-nădzea la lucru, ama canda nădzea la moarti.

-Ună soi easti...Până tora nu am avdzătă vărnu om s-dzăcă, că negu la lucru anda cănt. – dzăsi ea anda mintuea alt țiva ş-anda dzățea țiva dip altă.

Dupu cartea țî s-chidea cu literli măr, “TI VROI CATRINA” ş-ți ea u ascumsi tu căpăstera mplină di tărță, nu vrea s-călca mă tu brigadă. S-aspărea nacă va s-moară, ma s-l'i inșea dininti Dimitrachi Cărpi. Ş-ti pindzeari căt ma mult turnarea, țănea l'ii fultățli buei manușache, cai li avea amintiri di dzălili di lucru la cocechi. Singură ea avu căștiga ta s-nu l'i si vindică vărnaoară, anda plascănea palmili iu s-putea, ta si facă cu alti fultăț. Ahorea di vărnu caz rară, când inșea

tu ubor ti agiucare cu topul cu ficiuriț nîiț, șădea tută dzua tu călivă. Anda mintuea iu s-li plăscănea măñli cu fultăț ș-anda s-vindica. Spărea canda ira crescută di-ună-oară ș-ti năndau stămăñi avea amintată maturarea și ună mul'eari arămăñă u agiundzi maș dupu a treidzățile. Urmili ali matureari, ahorea di ațeali și dzățea, s-videa limbit ș-tu ața că cum imnea, cum mutrea, cum arădea, cum s-nuirea, cum s-nvăștea. Ceapa u aruca cama sigură, mutrerea ira faptă cama ahăndoasă, arăsul cama scăntil'ios ș-nuirarea cama cu hari. Cu ocl'ii canda ti mușca, cu arăsul canda ti șuplica ș-cu nuirarea canda ti vătăma. Nvășterea ira mult-pțan ca ața a tuti arămăñali di vărstea a l'iei, ama Catrina Coleba, cu tută că purta maș ună soi di nvescu, spărea altă soi. Ira ca s-scutea ună legătură di a l'iei ș-di nuntru cu strañiul. Ș-aestă poati vinea di un talent născut ti tăl'eari el ș-ti cuseari, ața și u cărti mumăsa s-dzățea cu mandră di când ira nîică, că Catrina a l'iei va si facă araftă.

Iți fisi avea căti ună mul'eari și l'i si didea ti tăl'eari ș-cuseari pantaloni, fustăñi, chiloti, tămbari, condă, ică geamadană ș-ti aestu lucru, Colebañl'iă avura dipriună cama buna, muma ali Catrini. La hil'isa ea vidzu urmi di nchirdiseari. Ș-ma mult di ahănt, vidzu ața și va l'i astărțea. Căt umplu dzați aña , ața dzuă și Socrat Buba feți prima vizită la năș, nîica Catrină l'i dzăsi a mumăsa vrea s-mătisea cu metru și s-marcă cu cretă, că palma cu cai misura arămăñili, nu ira sahtă. Adusi a casă un metru șirit, și iu deadi rafta șcl'ioapă ali Gorița Mare, un bușur di creti, cai li lo la școlă ș-nvăță cum s-misurea ș-cum s-marcă linii dreptu. Anda ufilisea tu biloc di spline, coada di tigani, șuțala, ică cărligul a papăsu. Așa, ti cauza natyriei curioză ali Catrini, la călivili di pal'iă ti prima oară strañili s-misurară,

s-tăl'eară și s-căsură altă soi. Catrina singură, scoasi tu ațel chiro primul lucr a l'iei ș-ți nu ira țiva altă, maș ună precl'i di zmeni di mul'ier di pândză supșări. Cai când li mburi, featili crescuti a fisiei, l'-li loară ș-li bătură pi vimtu ca hlambură di numtă, anda dzățea “videț zmenili ali Catrini!”. Dupu succesul cu zmenili, mumăsa l'i pistusi alti lucrîi cama greali, și Catrina hărdzită ali fantazii nu u avu dip greu s-inșea naparti. Cama greu ira cu strañili di lăună, ama s-purgursea că aților ma lă trețea chirolu. Ș-cama lișor cu ațeali și lă vinea chirolu; aclaz, cadifei, pândză ș-taftaea.

Tu dzălili și șădea nchisă ș-tănerea l'ii a fultățlor buei manușache, ahorea di inșărli rară tu ubor ș-alidzerea napoi a cartiei și u ascundea tu căpăstera di tărță, ea căsu ș-ună fustani di fanelată ta s-u avea, ancă vărănă dzuă s-nu avea fultăț tu palmă ș-va s-l'i lipsea, si turnea napoi la cocochi, iu sigură va s-mura, când s-l'i inșea dininti Dimitrachi Cărpi. Avu ahânt chiro, căt s-u alidzea fanelata, s-u cusea și s-u alasă di ună parte. Ira ună fanelată gati vecl'iată buei di balică uscată. Și u anvălea până la nodul di cicior ș-cu un hiru roșu, cai trețea ca foc afighirea fundului, mănîțli, l'eaca ș-bărnu dit mesi. Prota aleapsi un fanelată laiă, ama dicara s-aspără că va s-spărea ca moașă ș-dicara nu l'i avea moartă vărnu om ațeli dzăli, preferă ața cu buei ca di balică uscată. Vrea s-ira căt ma comună strañiul și va s-purta pi trup și s-nu astărdzea atenția a ici-vărnu, ti ma mult a brigadierlui, ama când u nvăscu, l'i si alichu un prosup ca di mort. Ca ațel și l'i si alichea a dadăsa, căti or și loa tu mănă pal'ea ali moarti, diplusiti cu căștigă tu fundul ali sfânduchi. T-ața u avdapsi ma năpoi ațel hiru roșu cai spărea ca foc, canda si pocăea ti buea aleaptă ș-canda ti

dzățeari că nu avea moartă ninga.

Anda cusea, or arădea ni aduchită chițe l'i vinea ti arădeari ș-or plândzea, anda s-lăhtârsea s-aducea chițe l'i vinea ti plândzeari. Arădea ș-plândzea că u vrea un csenu. Ți s-cl'imea Dimitrachi ca arămăn ș-ți pute nu s-limbidză ghini chițe purta numa di arămăn. El ma ninti bătea țirul pit numță ș-iurtiuri ș-tora ira brigadierul a cui l'i si aspărea ti moarti. Ți băgă dzeditli nuntru tu dzeditli a l'iei, ni respectată nică reguli a focsului anda a profită di un op nistăpsit di confuzie. Ți avea căti-vărnă-oară prosuplu ca confuz, în special ațel caz când l'i deadi cartea, cai u ascundea tu tărță. Avea dețizată ți cartea s-l'iu amănea tu surati, ma căt si turnea la cocechi. Dețizia ta s-l'iu toarnă și, ma mult in modă vârtoasă, s-coapsi anarga. Di dzuă la dzuă, di arăsul la arăsu, di alidzerea la alidzeri ș-di la plăngu la plăngu. Dicara u aleapsi căt s-fănitii ș-dupu entuziazmul di prota, dicara u vrea cu literi mării, "TI VROI CATRINA!", la năsă amintă loghica arați. Ți ira ș-hăriili prințipială ti iți feată arămănană născută la Buf ș-cu rădzătină di fumel'ia bună. Loată di educata ți l'i avea dată în special mumăsa, cu mândzili, blăstemi, aurăr ș-meturi di dzănă arucati pit cicioari. Ică cu ncăcearli fără soni ș-ahânt șicane, ti aveari dipriună un control rigoroz pri sentimentili ș-ună mintueari sănătoasă ti bărbația.

Tu ahurhită ea mintui formi lișoari di părțare cu confuzul Dimitrachi Cărpi, macar ș-anda s-nu l'i turnea cartea, ți bun va s-fățea s-u ascundea ș-ti pțăn chiro ninga tu tărță, ama ună ndirisi ni-așteptată ți u acăță maș ună noapti ninti ți va si turnea la brigadă, feți ta si arucă tu soni, la partea a modiei vârtoasă. Ața seară, bărbația ira adunaț la tetăsa a

l'iei Pandora, că s-dzătea că va si facă un grup iu va si aduna mul'ierli ti cântare. Pandora ira singură ți nu avea nevoiă ti nvățare și, dicara va s-șădea cu bărbațiă, măsalea u alăsă tu mâna ali Catrini.

-Aștearnu tine Catrina, că ti fățeș gogea l'iapă, mini tora seara vroi s-cânt!- l'i dzăsi.

Nu va s-avea lundzită ți va ș-Catrina nu va s-trătea cătă modă vartoasă ti cartea, di canda tetăsa s-nu ira amintită s-cânta cătă fundul ali iurtii, cânticlu al Dervișu din Culoñea. Cânticlu s-cl'imea "Dervișul tăl'ia Sofia", ică și "Cânticlu al Derviș din Culoñea". Ira un di cântiți ți Catrina u vrea ma mult, ama pute nu u avea vătămată mintea ti aducheari isturia ți spunea. Ahorea ca cântic ti iurtii ș-numță, s-ufilisea di moașili ti aspărarea a nițlor plângăroș, că lă dzătea "doarmi că l'i gri a Dervișul s-ti tal'ia!". Cu ahântă ți va, când nu ira mă ciliman dit sărmanăniță, l'i ndirisea ș-Catrina plângăroșl'i, ama niți vărănă oară nu ntribă ș-nică s-ciucuti s-nveată că ți feți Sofia ică cai ira Dervișul. Ș-chițe ațel zurl u tăl'ia ea, tiș canda s-ira noatină. Ama ntribă ața seară ți aștărnă măsalea ș-nvătă că Dervișul ira un labăr di Culoñea, ancă Sofia, feata cama nica a unui arămăni ti Tonal'ia. Añi ma ninti, Dervișul băgă vrearu ca zurl ti Sofia că ira mult mușată. Ș-ea u vrea, ama dicara Tonal'ia nu iu didea, u arăchi anda chindisea zăvonul di nveastă. S-mărtă cu năsă ș-dupu nau meș, dicara lu cārtea cu hazi oamiñl'ia a lui chițe lo arămăni, u tăl'ia așă anda ira grau ș-u ngrupă tu uborul ali casi.

*Dervișul tăl'ia Sofia,
Cu sândzi umplu sinia...*

Ața seară Catrina nvăță că ți va s-dzăcă s-irai labăr. L'i gri ș-ali minti. S-aminti, că confuzul ți l'i scriiră cu literi măr "TI VROI CATRINA!" ș-ți va s-u afla dimneața la cocechi, ira ahânt labăr, căt ira ș-Dervișul. Ahânt ira duri, ta si aspărea darihinea di un csen, cai u fâțea și s-plangă și s-arădă. Ș-ți țipa ca confus, u nvăștea maș ti ascundeari agrimea. Așă cum l'i fu duri ți cu un prosup ca di mort, s-l'i băga tu trastul di pâni cartea a lui. Ni băgată dip ândoilea că nu lipsea sămplă s-l'iu turnea, ama s-l'iu plascănea tiș tu surati.

Când călcă dimneața tu locul a cocechilor, ahânt angusti avu di-ună-oară di adunarea di aproapea cu brigadierul ș-ahânt mult l'i bătu inima dit biloc, căt s-aspără s-nu va s-moară. Ntrumuscerea u vidzură ș-soațili dit brigadă, căt iu comparară prosuplu, cu buea ca di balică uscată ali fustani.

-Chițe ț-lo fața ca buea ali balichi?- l'i dzăsi dip dișchis, ună di năsi.

Ali Catrina Coleba nu l'i vini dip rău di cărteea, în-condra s-hărisi. S-hărisi că nu ira mușată. Că anda s-nu ira mușată va s-u avea cama lișor s-l'i inșea dininti al Dimitrachi Cărpi ș-el nu va s-avea mă motiv ta s-u vrea. Avea avdzătă di moașili cu ună furtii di minti, că bărbația urghiescu di mușuteață, t-ața anda scutea dit svercă ața, l'i scutea ș-a lui motivul ta s-u vrea. Ș-ti scriirari alti cărță di vreari.

Cu aest motiv sănătos, mandră ti ună feată isusită ș-di ună casă ca ața a Colebañlor, u avu ma lișor si aproapea la cocechi. Ș-pțân ma năpoi, s-părța di soață, s-astărsărea un munti cu misuri l'irmănoasi ș-si aprucea unei părțatură cu compesaturi, cai tuț u cl'imea "ofisea a brigadierul". Ama avea boț ți u cl'imea și "haremul al Dimitrachi". Nu si ștea

cai iu avea alichită prota aestă numă, ama l'i armasi di când la brigada a misurlui ahurhiră s-vinea cu mulțimi nveastili ș-featili neali arămănilor. Astumsina ahurhi si ciciurea, că brigadierul Dimitrachi, lă vinea afighirea ni avută mult căștigă si vigl'ea di ocl'ii ș-di zboarili a curiozălor. S-dzătea că zboarili ți avea inșată, nu ira dip cot, ama macare ca loare pi în-gură, ahânt alarmanti ira ti oamiñl'iă dit călivi, căt moașili nu li alăsa nealili s-inșea la lucr ș-lă acăța calea, anda băga zghicul:

-Iu nidzeț, moi corbi, va s-vi acăță brigadierul!

Ofisea a brigadierul, tu cohiu a unui di cocechi, avea ună poartă ñică tut cu compensată. Di nuntr, pit firidi vinea ună pțână luñină, ca luñinăză tilisită di cãndilă. Aclo u aștepta omul ți l'i scriirea că u vrea ș-ea dicara l'i vinea ti moarti nu asună di-ună-oară. Mutri afighirea canda s-trețea dorul cu cocechili. Cocechili ira tu ună groapă sum Cheafa a Urechii, afirighiti di nsus cu păduri di manazi. Di departi undzea ma mult ca vagonuri rudzunati la un stațion abandonat di tren. Că ira strimti ș-lundză, cu culoni di beton tu biloc a murilor ș-ceatii cu ciriñidz aroși. Căl'iurli namisa di năș ira cu pluburi, cu grochi ș-locuri-locuri cu petiți di beton ni uidisitu. Peticul singur uidisit, ira ațel dinintea ali ofisi a brigadierul. Catrina Coleba u pimsi ața poartă, anda agărșă că ma ninti va s-asuna. Ș-nu aduchi că cum s-nchisi dupu pãltãrli a l'iei, că l'i bătut inima dit biloc. Cu inima bătută dit biloc, mutri afighirea ș-maș astumsina aduchi că avea armasă tu ună cutii strimță.

Ca ațeali bañuri ți fățea chirolu dit soni arămăñl'iă tu fundul uborlui. Murili spărea goali, cu tută un bair di sticuri di misuri spindurati ca gherdan la fața dit frãmți. Ancă luñina

intra pțan, anda aruchiusea pit crăpături. Sum luņina tilisită, ea vidzu ună tablă di lemn cu cicioari dișchisi ș-Dimitrachi Cărpi țî ngăță ca muml'ie dupu năsă. Dupu ngățari el gălbăni canda s-li avea armasă vărñă țiflă di bombă tu biloc urut. Ș-dupu gălbinari, s-feți ca ața dzuă țî l'i deadi cartea, confuz. Catrina țî u aduchi pțan amănat că țî va s-dzăcă s-ti nchidz tu un biloc ahănt ñic cu un bărbat csen, vrea s-fudzea di aclo ună săhati ș-ma ninti. Ș-l'i si turnă a ușil'iei, ama nu u alăsă Dimitrachi. El s-teasi pi tablă ș-u acăță di mănă, cum si acăță un bombă țî poati s-plăscănească di caz la caz.

-Nu fudz, Catrina! – l'i dzăsi zdrumunat di felițitare că u videa napoi tu brigadă –unădzuă fără tini, îñ-spari ca unăsută.

-La s-ța spară ca unăñil'ia!

Ea strapsi mănă ș-inima canda l'i dusi tu biloc, tăcută poati di vidzuta a lui, țî nu spărea dip ca omul țî poati va s-u tăl'ea. Spărea ca un confuz țî gălbănea, ma s-ranăea macare ș-ună găl'ină.

Ș-dicara s-pocăea ti moda vărtoasă, l'i arucă tu față cartea faptă cu sufuri ș-țî ti ahănti dzăli u ascundea tu tărță.

- Ñi scriiraș napoi ahtari tivichileșt, - l'i dzăsi – va s-ti pată lăiața, s-u ști!

-Catrina, ti vroï mult! Nu ñi ar vidzută ocl'iă feată cama mușată di tini. Când ti ved, ñ-si avdadzi bana.

-A ñia ñ-si pțăneadză.

-Dzăñi s-mor la cicioarli a tăli ș-mini va s-mor. Pri suflitlu ali mumă, că va s-mor!

-Ninga nu ai frămtă zverca, maș mini alasămă rihati!

-Ghini, - dzăsi ni așteptată Dimitrachi, cai, tu biloc s-depărtea, si aprucheă ma mult – va s-ti alas, ama maș cu ună

condiție!

-Ți caț di mini?! – ea u vidzu tu ocl'i și s-aspără, că el tora ira ma mult omul ți poati s-u tal'ia, di cât confuzul ți nu aranăea dot ună găl'ină.

-Catrina, - boațea a lui ntrumură ca tel tesu di violină – alasămi s-ti baș maș ună oară tu budză ș-nu va s-mi ai mă arug pit cicioari.

Anda dzățea așă, el s-apruchea cama mult drept budzili a l'iei, ancă ea mutrea lăhtărsită, că cum si usca ca l'ească, budzili a lui. Vrea s-grea, ama nu avea gură. Vrea s-fudzea, ama nu avea cicioari. Vrea s-plândzea ama nu avea lăcri. Vrea s-arădea, ama avea angusti. Avea ngățată anda așteptea arustunarea a cocechilor ș-vini tu aducheari, maș când ti un hiru, budzili a lui ca l'ească , va s-alichea și s-mul'ea cu budzili moali a l'iei. S-depărtă cu vrundu, calăhtărsită di un nl'isu urut, ama ș-cu un parapun lișor, dicara nu vidzu cum va s-ira un nl'isu bun.

-Ația șădz, - va s-u agudea cu șuplaca, ama mănă nu l'i si ordină – ti aprucheaș ninga, ți ded pi surati!

Nu ti pidipsea cot, - dzăsi brigadierul ș-l'i dișchisi poarta di compesată, ta s-fudzea – nu ți-fați inima s-mi agudeșt.

Dit astel caz, Catrina Coleba avu ahânt mult cripari di cap cu inima, cât vrea s-armănă fără di năsă. U plăcărsea dipriună Stă Măria ali Gorița Mare, ți fățea ciudii maș cu ună ticnari, s-l'iu arupea dit cheptu ș-sl'iu aruca tu rudză. S-u măca cănl'ia. Nică ca vărănă oară, maș tora ea aduchi ghini, ti ața că cât fără pisti ira inima dit cheptu; ti alăsa tu muzgă păn aclo, cât s-nu agudeai dot un om cu șuplaca. Ș-căt ghini va s-ira ți omul s-avea maș inima a pândiclui. Păn amănat,

ti năsă inima ira tu pândică. Sahtă aclo iu mbureaști cuibul a cheptului ș-iu cadî s-hibă stomacul. Ș-aestă șteari iu avea spusă dadăsa, Parașchevia fronimă a Colebañilor. Când dzătea “mi doari inima di nvirinari”, ică “ñ-si umplu inima di harau”, ea dirpiună va s-u băga măna la pândic. Aclo iu ira stomacul. Inima ali dadi canda s-hărnea cu pâni, canda nu s-hărnea cu sândzi. Ș-ti mulț aňi aradă, ali Catrini nu l’i si dusi vărñoară tu minti s-băga ändoilă șterili a l’iei. Dicara inima a pândicului lucra ca ună săhati ñică, așă cum ti zacon lucradză tuti inămli. Or ma mult, or ma pțăn, pi dupu cazuri. Ș-pi dupu oamiñ. Cazurli ira multi, ama ea ahorea cazul di tiniramea cu aurăr ș-ciuciurițli cu soațili, când umplea apă la fântână, când fătea lemni tu muntî, când chindisea tu vale, când lea strañili tu rău, când bătea șameia pit numță ică când Bubañl’iă u scutea tu gioc, ca nveasta a lor vinitoară. Ancă oamiñl’iă ira conuscuțî, fisea ș-isusitul dit sărmañiță, Socrat Buba. Ti ună soi di modă ș-el ira di fisi, dicara inima a pândicului bătea ș-ti năs gati ună soi cum bătea ti ntragă fisea.

Va s-vinea ună alicheari a dzeditlor cu un esen, când giuca focs tu uborul a lor ș-ună carti di vreari di la năs ș-ți ea u ascundea tu tărță, ti aducheari că ahorea di inima ți bătea tu pândic, avea ș-ună altă inimă, cai bătea tu cheptu. Astumsina inima dit cheptu, maș că bātu ca un hir di iarbă ți u bati dulți vimtul. Ș-ahănt căt ti dzățeari “escu ș-mini aoa!”. Ancă dzua ți budzăli ca l’ească al Dimitrachi ti pțăn căt nu s-mul’iară cu budzăli moali a l’iei, bātu ca zurlă. Ș-ca ti dzățeari, “aoa escu maș mini!”.

Di ața dzuuă l’i aduțea cripari di cap fără soni, t-ața vrea s-u scutea și s-u aruca tu arudză. U fătea s-ntramură, când

nu lipsea s-ntramură, s-gălbina, când nu lipsea s-gălbina, s-aroșea ca liliceă aroșă, când nu lipsea s-aroșea și s-arădea, când ti arădeari nu avea cauză ahtari. Pisti tuti cama cap-cripari ira arăsul fără cauză. Ea cura di nuntr tu pândic, ca asunari di arăchei și nu vrea s-u veadă niți vărnu și nu si-uscă pute. Ama inșea și-multi or în-afoaă, ca arăchei și nu ari pat ta s-u țănă. Inșării în-afoaă Catrina l'i s-aspărea cama mult, t-ața u ndăsa nuntru, cnda s-ira un sac di lână ni lată. Și-când nu putea, ngiura cu tut suflit cauzul singur aților cap-cripari, confuzul Dimitrachi Cărpi, și alăsă pezul ună bășari. Ma năpoi el nu u cărti mă, canda s-u ștea că ea va si mintuea ma mult dupu ună bășari și nu s-feți, di cât ună bășari și va si fătea. Ni fapta, u țănea cama vărtoasă ligată dupu năs. L'i băga în-cap niscănti nl'isuri și nu li avea vădzută vărănă oară și-l'i umplea inima dit cheptu cu un foc și spărea canda nu va si aplacă pute. Maș tu ațel chiro, Catrina Coleba aduchi și-linea și părța davli inimi a l'iei. Și-mintui că inima dit pândică, canda s-hărnea maș cu pâni, ancă inima a cheptului, maș cu foc. Aestu foc, poati ira și cazul singur a arăsul ca fântână, vidzută ică ni vidzută. Așă cum lipsea s-ira și-cazualul prințipial , și Catrina s-alăcsea ninga ma mult. Anda s-fătea ninga cama mintimenă, ama tora ni trăcuta dip tu minti s-ascundea mușuteața.

Ea ahurhi si nvească ma bună anda evită tut și-ma mult strañili di lână. Mintuea ma mult. Zbura ma pțan. Apruceă s-așteară lucrului tu războiu. Lă aștărdzea fără anaghiă muția a cilimañlor niț și-l'i tunde balabocs ta s-nu acăța biducl'i. Căfta regulă și-chischinari ti semnu, în-afoaă și-nuntru a căliviei. Ancupura ună săpuni cu fiurizmă tu biloc ațelui și undzea ca murmint, maș ti lari măñli. Agiutea papăsu si chișea

tu un tingeru cu guvă ș-ți, ațel'i ți si strădzea cama știuț u acl'imea uturac. Fățea cruțea cu fața cătă soari ca dadăsa., căti or bătea cămbana mari ali Stă Mării. S-feți cu furceă ș-colinoz ti dinț, cai li ascundea dupu uslucul spindzurat în-afoaară, aclo iu băga ma ninti săpunea ca murmint. Nu ufilisea cot ș-fără mătiseari livandul durusit di socărsu. S-puscutea dipriună, ama cătă pțân. Li mutrea cu ñilă featili isusiti di anda ñiț ș-ună oară plămsi când l'i spusiră fustanea di nveastă.

Alăcserea multă u băgară oară toț. Ș-toț dzăsira țiva, canda s-nu tățea dot ti un lucr ți greaști. Soațili di la cocечи nu avea ăndoilea cama ñică, că isusita al Socrat Buba, ira cu seati ti bărbat. “Aștil'ei l'-si scarchină”, dzăsiră eali, “mizi aștepată s-u bagă Bubañl'iă pi calu”. Parașchevia u scuceha tu somnu, l'i misura pulpa di cicior, țiva ți u fățea ti aducheari că ira crescută ș-si aduchi s-l'i dzăcă a hil'isu că avea vinită chirolu ti tăl'eari dzua ali numti. Fisea ș-toț arămăñl'iă alant, u spusiră di ună oară ciuduserea, anda dzăsiră cu adorantă dișchisă “cum s-feți așă Catrina!”. El'i spărea ciudusiț canda s-lă cădea cu vrondu un curcubeu pi ocl'i. Ama ș-aspăraț ca ună undi di amare ți neacă. Nu armasi mi cărtit ș-presidentul Lefter, cai când s-cruțea cu Catrina în-cali, l'i si mul'ea gura ș-salutea cu bușur, anda loa stățeari gati-tu. Ancă ti poetul a călivilor, cai ira faptu țiva conuscut cu tecstul a cănticului “Cai u conuștea lailu arămăñ”, s-dzățea că ira anda scriirea ună poezii lungă cu titlu “Mi alăsaș fără minti, moi Catrină!”.

Când aduchi că toț avea aņiurdzită că țiva ma undzea cu năsă, Catrina Coleba lo tuti măsurile ți lipsea ta si strădzea di ața ți ira tora ta si facă napoi, ața ți ira ma ninti. Ș-ti undzeari aestă, tută neveria u țănu ti inima cap-cripari ți s-hărnea cu

foc. Ş-ţi u meritea s-u arucă tu arudz s-u măcă căñliă. Cu ună susţăneari ți ar maş arămănilu când lă si cărteaşti tiñia, ea agiumsi s-facă multi ş-ti un chiro mult şcurt, ama aclo iu s-aduchi pătută ira arăsul ca fântână. Cai cura ca fără cazual di nuntr a pândiclu ş-ţi inşea în-afoară, ni avut vărnu cazual darihina. Aţel u scoasi unăsută di or dit rădzătină, canda s-ira trândafil cu schiñi, ama aţel unăsută di or flitursi napoi. Rădzătiñli li țănea nuntru ş-băbucea u scutea în-afoară. A s-u videa toţ. Ş-ti āndoilă că țiva ni bună undzea cu Catrina. Când aduchi că ti cât chiro va s-lucra la brigada al Dimitrachi Cărpil, aţel arş nu putea s-u scutea vărñă oară ntrereg, lo dețizia serioză. Un dupu-prāndzu, ma cât vini di la lucru, u arucă trastul di pāni pi uturacul a papāsu ş-dzāsi:

-Nu calc mă la cocchi, ş-ma să ştiu că va s-ñiu tål'eaţ carnea cu foartica!

Când l'i dzāsiră alantă dzuă că Catrina nu va sl'ină mă la brigadă, Dimitrachi Cărpil lāndidză di ună oară. Aduchi di ună oară ună blocare canalii di chişat ş-ună uscare ică faptu budzāli ca l'ească. Ma arău di a dimniației când ti pțān va s-başă Catrina. Ancă ma nāpoi, di focu mari, l'i lo piră capul. Ahānt ni-arāvdati s-l'i si fețiră pirili di cap, cât cārțāni cātă fântāna di la cocchi. S-hipsi ntrereg tu apa ața arātea, ama undzi ața ți nu s-aşteptea; apa s-ngāldză ş-pirili nu l'i-si aplicară. Nu s-afectă nică ti mul'iara a budzilor cai armasiră aşă cum ira. Uscati ca l'ească vecl'iă. Di darihinea dit aţel caz angusti scutidioasă, când ti un hir di peru va s-avea băşată Catrina, budzili l'i stātea dipriună uscati. El li aumsi cu recel di gātuñiă, caş dulți, ghiză frescă, ică seu di căni, cai s-țānea ca l'itria cama bună ti ahtari cazuri, ama ună mul'ari ntragă

ș-ti totăna, nu agiumsî nică vărănă oară.

Acnă cãnd l'i dzãsirã cã Catrina nu va s-calcã mã la brigadã, pistusi cã nu va si mul'ea vărănă oară. Așã cum s-aduchi pțãn ma nãpoi, cã u avea acãțatã bunda.

Ãndoilea di prota cã u avea acãțatã bunda, lãngoara vecl'iã arãmãnilor din Buf, țî agudea ori-dupu-ori ș-cã l'i avea trecutã chirolu, u spusirã mul'ierli dit brigadã. Cãnd nvãțarã cã apa arați di la fãntãna a cocechilor, s-ngãldzã di capul a brigadierlui țî l'i ardea ca pirã, eali dzãsira ma dzãl'iu siguri, "u acãțã bunda". Sigura a lor vinea cu viderea ma mult a davli semni prințipiali ali lãngoari; ardera ca pirã di foc mari a caplui ș-uscarea a budzilor. Tut așã, di gorițariã ama ș-di singur Dimitrachi Cãrpi, ea s-cl'imea șî "lãngoara arãmãnilor". Niscãnți u aprucea, alți u videa cu ãndoilã. Singur țî nu u avea apruceatã di chiro în modã absolutã, ira doctorul a hoariei, Victor Șoni. El ndasi fãțea hazi anda dzãțea cã lipsea si studea metodili di medițina tradiționalã arãmãnilor dit cãlivi cu pal'iã ș-nu grecul di antichiteati, Hipocrat. Dimitrachi Cãrpi cai pãn astumsina fãțea parte la ațel'i țî avea ãndoilã ta s-u loa tu consideratã, cãnd vidzu cum s-ngãldzã apa ș-cum l'i si uascarã budzili, nu avu mã ãndoilã. Pistusi di unã oarã cã u avea acãțatã bunda ș-ti vindicarea a l'iei, nu preferã doctorul cu diplomã îndoielnicã, Victor Șoni, ama arãmãnil'iã. Lo aestã parte cãtã nãș, nu maș cã nu l'i arisea a co-hurl'iatul a lui, icã cã prota ira doctor di tutiputã, ama ș-cã la cãlivi poati s-l'i inșea dininti Catrina. Dusi la Bubañl'iã cã ira oaspiț vecl'i a tatãsu ș-țî ș-el l'i avea cama apropea. L'i ira cama apropea nu maș cã purta numa a unui di nãș, ama ș-cã pistusea, ca un-ș-un țî fac doi, cã ma s-nu undzea așã, el tora

nu va s-ira anda videa luñina di soari. Nică vrutlu ti moarti cu isusita a lor, ică anda s-agunñiusea ti vindicare bunda.

Armăserea a lui l'iu, u lăga ti nidizligare cu aestă loare pârmut a numiei, t-ața purta ună tiñiseari ahorea, cum ti Bubañl'iă, așa ș-ti toț arămăñl'iă. L'i tiñisea poati ș-ma mult ș-di cusuriñl'iă a lui, până când agiumsi ațel caz a vrăstiei di treispărdzati di aņi, când bātu țirul prima oară la isuserea ali Catrini. Ti prota oară ața dzuă, el aduchi ună ca surupare durută tu suflit ș-ți nu ira altu-țiva, maș un nvirinare cutubură ti arămăñl'iă în ghegeneral ș-ahorea ti Bubañl'iă. Ti arămăñl'iă chițe s-țănea ninga dupu zaconili fără convinsu, ancă ti Bubañl'iă, chițe isusea cu ahăntă harau, ună feată ahănt ñică, ahănt mușată ș-ahănt cheali-ș-oasi cât ira Catrina. Oasili ali Catrini lu durură tuti ațeali dzăli, ahănt cât lu durură dzediți mol'ii di băterea a țirlui. Ancă ma năpoi, lu duru ntragă Catrina. Tu ună soi di modă, Catrina l'i si turnă ca un organ ma mult nuntru a trupului a lui. Ți durea ma mult aclo iu ira inima. Ahănt ti ciudii s-ligă cu isusita ñică al Socrat Buba, ahănt confuz ira fapt el ațel chiro, cât ună oară, tu biloc s-dzățea “mi doari inima”, ti pțan anda dzăsi “mi doari Catrina”. Durerea ți s-cl'imea Catrina, chica iți dzuă ș-ma mult ș-trupul l'i undzea ca buțelă ți tu biloc di apă, s-umplea cu feata ața ñica a Colebañlor. Caterina ira apă ți ti mbătea. Ți ț-dădea brață s-băteai țirul ș-boați ti cântari, t-ața nu în-cot, ti pțan chiro s-feți cama aleptu namisa di toț ficiorl'iă ți bătea țirul. Ș-cama căftatul tu orchesrtrili a reghionului că, nu maș că bătea țirul, ama ahurhi și s-căntă. Cu cântarea l'i scăpa ali orchestri un biloc ți lipsea ș-l'i fățea oamiñl'iă s-dzățea cu lăcri tu ocl'i “s-ță băneadză gura, o lăi Dimitrachi birbil'iu!”.

Ama maș el u ștea ună țiva țî nu u ștea alantș; că căt cãnta, ma mult plãndzea. Cãnta ti alantș ș-plãndzea ti Catrina. Ațel'î țî ti alantș ira sunete, ti nãș ira lãcri. Lãcri țî auda isusita cama mușatã a cãlivilor.

Ma ninti, ninga ni bãtut țîrul, cu vãrsnițã din Gorița Mare lã acãța calea a fetilor din cãlivi, ti dzãțeari niscãnti bairi, țî nu si ștea cai li avea adusã prota la hoarea a lor.

*U țãni minti, moi liliceã,
Cãliva ș-oili tu cupii?
Arsãra ñel'ia di harau,
A țãea ț-vinea ciudii...*

Li dzãțea ca ti cãrțeari ș-ca ti hazi, ama di cãnd lu bãtu ti prota oarã țîrul, di cãnd vidzu Catrina, nu l'î trãcu tu minti ti hazi. El vrea s-tiñisea tora tuti featili di la cãlivi, di cara avea unã debulesã aleaptã ti Catrina. Ș-ti cazul aștil'ei debulesã, nu maș cã nu fãțea dot hazi mã, ama crescu dip altã soi di alantș ficior a labãrlor. Un ficior di a labãrlor, dupu unã privedeari ghegeneralã țî avea arãmãñl'ia ti nãș, s-alidzea dipriunã ti giunamea ñn-cot, cutudzãrea oarbã ș-ața tendența sufliteascã, țî l'î agiutea mult ta s-l'î dzãțea ațil'iei țî vrea; “ ti vroï moi cãțãlușã”. Ama aestu țî bãtea țîrul armasi cãntroarã fãrã aesti hãri.

A lui cãnd videa Catrina, ș-peanili di ocl'î l'î ntrumurea, ș-boațea l'î dipisea, ș-cutudzãrea l'î s- pãțãnea. L'î armãnea unã situatã ca culaș țî, ahãnt cãt u fãțea s-spãrea ma dzãl'iu confuz, ahãnt ș-u liga cu funuri ni arãvdoasi. Cai el li arupsi nu pțãn, cãnd l'î deadi cartea. Ș-ninga ma mult, cãnd ti un

hiru di peru va s-l'i bășea budza la ofisea a cocechilor, ama ți spărea ca ni-arupță, tora ți cărțănea la Bubañl'ia ti vindicare bunda.

Vindicarea a lui u lo pisupră moașa mare, Arhonda. Avea ninga dau săhăț dzuă ș-soarli spărea ca lacrimă săndzinată, când ciciorul l'i călcă tu locurli a Bubañlor. Buful așteptea căderea a murgișlui, ancă amarea scutea din gepi vronduri di vintu. Li scutea ș-li pătrițea ti afirigheari la năsu, pit uborli ș-căl'iurițli strimti namisa a călivilor.

Ațeali vinea anda s-avdădzea și, cum avea vidzută di chiro aușul a Mișañlor, ira singură fântână diu inșea țiclunurli. Ecsperienției a lui l'i pistusea toț că, ahorea di țicluni, avea dată evidență sigură ti prividerea a tutilor năpudiili a chiro lu. El ștea s-dzățea sahtă, că la cai mesu a anului va s-dădea ma multă ploai, la cai va s-dădea grăndină, ți va s-dzățea disa di lună când spunea coada ș-ți dzuă va s-apirea, când soarli spărea ca lacrimă săndzinată.

-Va s-avem chiro bun. – dzăsi Arhonda, di cara feți gati armatilili ți l'i lipsea ti bunda ș-ntribă în detal'iu, cum ti pira a caplui, cum ti uscarea a budzilor.

S-aduchi di ună oară că ficiorul a labărlu avea bunda, dicara ahorea di davli semni di prota, vidzu la năs ș-a treilea, situata euforică. Ică ună soi di entuziasm gol, ți a lăndzitlui nu u ști diu l'i l'ini. Ș-ți ira cama slaba, că arămăñl'ia iu afla partea ali arderi ca piră di foc a caplui ică uscara a budzălor, ama s-paradeda dinintea ali euforii. Euforia, cumțivrei va s-fățea cubairu tu trupul a lăndzitlui ș-si āndoilea că aeastă armăneari va s-degenera ma năpoi tu alti lăngoari.

Ira la căliva al Socrat Buba, directorul nou ali tutiputi. Tut

așă, chedica printîpială ți l'i lipsea s-u astârsară Dimitrachi Cârpi ti ocupari castela grau ți s-cl'imea Catrina. Ți ira casa a directorului, s-videa di ună oară; ira nau ș-s-alidzea di alanti. L'i undzea unei cutii anălțată patru palmi di locu, construită cu grendi di chin tăl'eaț la pădurea din Buf ș-anvălită cu pal'ia di săcare. Directorul nou, ca ti dzățeari că ira primarul arămănilor, feți un lucr altă soi di alant.

Ș-aestă ira scularea ali casi patru palmi di loc. Deadun cu scârli di în-afoară, étage di scândur, dăderea a fațalor di nuntr prota cu muzgă ș-dapoea cu gâlcheri, părțarli cu ceatmai, uidiserea a niscănti firidi ți undzea ma mult ca frânghii, udadziă măr, iu avea la iți di năsi pat di lemnu ș-rafti ti strañiă. Poarta di scânduri di fagu, tu biloc di lasa dit chiro ș-salonea aștărată prota cu spati. Tu saloni s-videa di ună oară un tip di divan anvălit cu velenză aroșă, sfânduchea cu strañili buni ți avea pi căpac ună icoană ñică, corniza cu portetul pi arăs a liderlui ș-vatra di cimentu. Afighirea di năsă, ahorea di ghiumul laiu ș-un stog di pirustii cu cicioarli cătă țeru, avea ună misticare di hiri mul'eati di lână, fusuri cădzuti, furț alăsati dupu mână, sarmăniți goali, buțeli di apă ș-ună taifă di cilimañi, ți căfta s-află garnuți tu ună tărăgecă cu fâsul'i. Arhonda s-ciucuti s-bagă ună soi di regulă, anda pimsi cu ciciorlu fusuri ș-furț ș-anda lă dzățea a cilimañilor ți agudea cu fâsul'i, "s-nu vă fânitis!", tu chirolu ți l'i spunea a oaspili că iu va si tindea ș-ți șădzut vărtoș va s-avea, ta s-l'i trețea bunda.

-Va s-li ardu călcăñli cu cății! – dzăsi ea, anda l'i arucă ună mutreari ca di hieru, ca para-știri ti ața ți u aștepta.

S-tesi pridință pi patul anvălit cu velenză aroșă. Ș-cu capul turnat di ună parte ti videari ți u s-fățea cu năs, dada a

Bubañlor. Ea l'i vinea afighiera a focului cu ună cății mari tu mână ș-cu ună tumbă di recichi, ți u străndzea sumsoară. Minti tuciañl'i ți sălghia vrunduri di scănteali, suflea cu bulciili ș-aștărdzea sădoarli ți l'i cura afighiera di crucea dit frămți. S-conuștea namisa di tuti arămănil, ca ma buna ti vindicare bunda. Ahânt căt fățea ea, poati s-fățea ș-multi alti, ama iu avea dată a l'iei capul a biloclui, poati dicara ira vârtoasă. Ama sigură ș-ti alti multi lucr, cai lă avea strapsă di chiro atenția a hoariei di cheatri. Ți ira tut așa ș-un privileghiu, a cui ună oară ti dzați aņi poati s-l'iu fățea a unui csen Gorița Mare. Privileghiul, hoara u spusi anda u alepsi di moașili alanti a călivilor. Alidzeari ți adusi chirerea a numiei ahorea ș-luñinarea a unui altu, ghegeneral. Ea tu hoară nu u conuștea vărnu ca Arhonda, ama maș ca Dadă. Dada a Bubañlor. Avea merită ună numă ghegenerală, poati că nu iu ncăpea anama numa ahorea. Anamea avea trăcută di aņi locul a călivilor cu pal'ia, ahânt că nu avea gorițar ta s-nu ștea că ea s-loa di știri dip ghini cu morțiă și, cu ună voință di cheatră ta s-l'i trețea a l'iei, lă spunea bilocul a l'iilor. Ică că ira darihina bărbatul ali fumel'i, că li țănea nveastili tu putere fără ändiolă ș-că l'i purta, în-afoară ș-tu fisi, ună adorantă merită ți nu avea mardzină.

Singur Dimitrachi Cărpi, avea di năsă ca amintiri, un ca gust amaru. Di chirolu când ti nu alăsari focsul s-luvușea uborul a Bubañlor, agudi cu cății tamburul mare, cu ața cății ți tora s-fățea gati s-l'i vindica bunda. Ama ți s-turnă ma năpoi, tu gust dulți, că cu alăcserea a searilor la uborul a Colebañlor, l'i si deadi ocazionul s-aprușea ma mult cu Catrina.

Fudzi alantă dzuă di la Bubañl'ia. Cu călcăñli apuriti di

căția aroșată pi jiuurăti, cu temperatură apunată ș-cu budzili pțan mul'eati, ama nu fără ună soi di euforii cai, tu biloc s-vinea anda s-pțănea, vini anda s-avdidzea. Ira anda trețea ună situată ti ciudii iu deadun cu pira din cap ș-uscarea ca l'ească a budzilor, spărea canda avea arucată ș-natyra ca arușănos ș-pțan ca confuz, ți avea avută păn astumsina. Tora a lui canda l'i si alichii ună nearăvdare ntragă ti lucrili cama sămti. Și spusi ună natyră minti-mari, ți labărl'ia u spun ma mltu tu videari ahorea când dormu cu muli'erli, ică când s-duc pit numță.

Ti țivrei ți feați ma năpoi ș-dicara nu află alt cazual cama convins, l'iu arucă stepsul astl'ieri noapti ți durni la Bubañl'ia ti vindicare bunda. Dupu ața noapti, el apări așa cum nu ira ma ninti; un minti-mari, ți fățea hazi cu lucrăli cama sămti ș-ți l'i arisea s-lă aduțea dureri alăntor.

T-ața nu avu tu astel chiro, nică pocăință cama nica și s-adună cu ună taifă di ficiuraț cai s-cl'imea isălă cu mandră, "ateiști ali Gorița Mare". Ira un grup flitursit ca di iuva chirolu dit soni, ama ți creștea ti ndirisi di dzua-a-dzuăl'i. Di l'inliț aňi ți avea loată cot-mă-cot ș-ți ira apreș di zborul nou "ateist" ș-ti ma năpoi, lă si alină în-cap s-ahurhea alumtă cu Dumnidzălu. U cl'imea Dumnidzălu ocl'i-fur, birbec-tată, gumar ti ncărcare cu lemni ș-lițălu ni alimsu.

Dupu zboarili di prota cu aloat atesit ș-canda s-aducea că ahănt ira pțan, ti merită ntragă aestă urnecă, s-arucară tu acțiune. Primul lucru ira s-l'i scutea bueau al papu Haralambu, a cui gorițariă creștiñ ș-arămăñl'ia din călivi, l'i avea bășată măna tută bana, anda u lua în considerare un dumnidză nica, tu cikorul al Dumnidză mari. Ateiștl'ia l'i sursiră barba tu uborul

ali Stă Mării ș-u băgară să scriiră carti cătă popul, iu scriirea că avea dzăsă minciuñi ahănt căt l'i vrea șădzutul. Tut așă cărtea oamiñl'ia s-surupea biserțli , s-ardea icoanili, s-băga prefiță tu biloc di aspăritoare ți aspărea găl'iñli, să strădzea mână di zaconili vecl'i și s-aspărdzea di ună oară isuserili dit sărmăniță.

Aspărdzerea a isusearilor dit sărmăniță, ira ața ți u dusi la euforii ma mult ș-u ligă ti nidizligari Dimitrachi Cărpi, cu grupul a ateștilor. Ti pțan chiro, el inșa tu capul a lor ș-u merită aestă ma mult când u feți padi cănbanarea mari ali Stă Mării, lucr ți l'iu pistusi maș a măñlor a lui. U spindzură singur cănbanea la cocchi, ta s-u avea ca ceangă ți va s-fățea știri ahurhierea ș-mburerea a lucrului. Ancă ma năpoi l'i si pruvuștiră aflariei, adunari ș-arderea a iconilor pit căl'iurli ali Gorița Mare. Ama el s-părță di ateștiă, dicara el'i vrea s-fățea ahtari ș-la călvili arămăñilor, când vidzură că lipsea icoana ți fățea ciudii ali Stă Mării, ți ti vindica cu ună ticnari. Anda s-andrupară ș-la un siñal a polițistul omnipotent a reghionului, Josif Șola, lă dzăsi că ața u avea loată arămăñl'ia ta s-u scăpea di ardeari. Tu un op, un di ateștiă aură:

-Ore bărbaț, si l'i ardem arămăñl'ia ca șoariț!

Ama al Dimitrachi l'i spăru canda dzăsi: "ore bărbaț, s-ardem Catrina!"

Ahănt lipsea, ta s-pățea ună turnari răsturnată a suflitlui. Ș-ți ira ș-ună soi di elibeare di euforia absurdă ți l'i avea alăsată bunda. Ică să se pocăiască ahănda ti iți diavoli ș-măscălăchi ți avea faptă ațeli dzăli și s-mintuea ghini, ti ceapea ți va s-aruca di aoa ș-nclo.

-Nu aveț lucr cu arămăñl'ia, - lă dzăsi a ateștilor cama

activ ş-budzili l'i si uscară, ca astumsina când ti un hiru di peru va s-u avea băşată Catrina, - ma l'i cărtit, aveţ s-făţeţ cu mini!

Ama ira mult amănat. Ama el'i nu maş că nu lu considerare dip, ama cărţaniră dit aţel op ca urdii slabă, pri hoara di pal'iă arămănilor. Ti aflare icoana ali Stă Mării ascumtă şi, deadun cu năşă, alti icoñi. Ti adunari stog, la padea liberă namisa di călivi ş-ta s-li ardă.

Focurli di icoñi s-avdapsiră ahănt mult, căt s-aduchi mult amănat, că aţeali ţi s-ardea, nu ira maş simbolili sămti, ama ş-călivili. Agiutati ş-di un vintu ni-aşteptat ţi suflă di cătă amare ş-ţi, dupu ecsperienţa a auşlui ştiut a Mişañlor, ira di aţa soi ţi aduţea ţiclioni, focul s-avdapsi ca lup foamos pri pal'ili uscati a călivilor. Călivili arămănilor ira arsi ş-multi alti or, ama rară or cu mulţimi. Ancă aţa dzuă ţi ateştiă cărţaniră ca urdii slabă, spărea că nică hirul cama dit soni a pal'ilor nu va s-aplica dot foamea a pirălor. Loa di ună oară, canda s-ira răşină di dzadă; garduri, grendză, rafturi, saţ umpluti cu strañiă, spati, şţarmituri ş-velenzi di lăună. Soarli di mirindi s-feţi alb şi s-videa nelo fumul ca luni ţi plăndzea. Ancă zghecul a mul'ierilor ţi căfta agiutare, spărea ca ţfurchi ţi arupea inima a ţerlui.

Ti agiutari si sculă pi cicioari ntragă Goriţa Mare. Nu arması gorıtar ni dus, ahora di vărnu simpatizant al Stefan Muşca, cai s-vidzu aclo când focul ira tu ncănarea dit soni. Ira canda s-la un stepsu vecl'iu. Ică un stog di stepsuri, ti cai pute nu ira conştienţ. Pocăinţal'i pimsi s-arucă cama cu inimă namisa di piră, ti scăpări cilimañi ascumţ pit sfănduchi, auş armaş namisa di grendză ş-mul'ier pârjiliti di focuri.

Cama gati ti s-alumtea cu pira, di toțș gorițariă ira Dimitrachi Cârpi. El agărșă că pțăn ma ninti ira capul aților țî băgară focul ș-nu vrea alt-țiva tu lumi, maș si fățea curbani ti buneața a rămănilor. Vrerea ti fățeari curbani, s-vidzu odată cu ocl'iu bun ș-di singur arămănil'ia țî s-ardea. El'i avura rău di suflitul a lui altruist ș-nu avură nică vrerea cama psănă ta s-l'i aducea rutețli dit chirolu țî ira cu ateștiă. Când focurli ahurhiră si-aplacă ș-alăntor s-pțănă lucrul, al Dimitrachi l'i si avdapsi. Că l'i grea di tuti părțli ti inl'iari răniții. El l'i vindica el'i maș cu ună bășari. Iuțivrei scutea dit grendză rămăni fapt șcrumb, ică giunitati di șcrumbuiț ș-di ună oară zghecurli:

-Căntroară, duțețlu s-u vindică Dimitrachi!

El di darihinea ufilisea resperarea artificială, ică lă didea a rănițiiilor ața țî s-cl'iamă 'bășarea a baniei". Ama rămănil'ia anda avea nișteari ntragă ti aestu lucru, tuti li liga cu vărănă abilitate țî fățea ciudii a budzili a lui. Uscati ca l'escă di multl' aņi. El'i pțăn-mult u mintuea așă; ma-că Stă Măria ti vindică maș cu ună atingere, nu avea chițe s-nu si pistusea că Dimitrachi Cârpi s-aduțea napoi tu bană maș cu ună bășari.

Tut așă, singur el nu s-mintui nică pțăn s-limbideza fântăna di darihinea abilitatiei țî fățea ciudii. Ca u ștea că cāt ma nevoi avea ti nās rămănil'ia, ahănt ma lișor va s-u avea ti intrare tu inima ali Caterini. Ti tuti țî fățea avea ca orbită rotiroasă Caterina. Ti nāsă l'i alăsă ateștiă, alumtă cu pira ș-bășă budzili a dzaților mul'ier ncărcati, moașilor tu mari lichii ș-a aușlor fapt șcrumb. Anda aduțea un om tu bană, pri budzili a lui, aruchiusea fluidul țî didea bană a budzilor ali Caterini. Anda bășa budzili a unui arămăni fapt șcrumb, a lui l'i spărea că ira anda bășa budzili ali Caterini, ama cānd vini

cazul ta s-u facă aestă darihina, u acăță ndirisea. Ună ndirisi, ți l'i uscă budzili ca ața dzuă ți u acăță bunda. Di cai , ma pțan di iți etnii a oamiñlor, poati stragu labăriă. Aestă undzi ma căt avdză că dzăsiră ti Caterina “duțetu s-u inl'iadză Dimitrachi!”. Ș-l'i ciuciurară tu urechi că situata a l'iei ira grau, t-ața va s-aguñisea.

Ea u avea teasă pi ună velendză strimtă di lână di cai inșea fum. Perl'i l'i avea dudurită ș-fața curată ș-fără sândzi, ahorea di merili di fața iu sândzili spărea ca jiuurăti sărămat. Capul u țanea ndupurat di ună parte, peanili di ochi nchiș ca totăna ș-budzili, ți va s-li bașă, pi giunitati dișchisi. Ca spanacul de canarină ți așteaptă s-u hărnească. Lă dzăsi aților ți u afirighea si depărtea, că altă soi va si l'i loa suflătura ali Caterini. L'i avea arucată apă ta s-u inl'ea ș-di aestă , fața l'i spărea ca lună ți doarmi tu fundul ali fântăni. S-apună pri năsă, canda va s-bea apă di fântână, ntrumură di umplerea a vinilor cu sândzi dulți și, când l'i avea armasă maș un hiru di peru ti atingere budzili, undzi ața ți nu u așteptea. Caterina s-bātu pțan ș-u astărsăru prota spația di un hiru di peru... Astumsina el ni chirut chiro ș-anda ciuciură cu pasion, “ti vroi Caterina!”, li alichi budzili pri budzili a l'iei...

Ș-avu aducherea că păn tu soni ira anda mul'ea ună l'ească di multi aña.

TI TIŢIA A UNUEI CIUPRACHI

Ti iți soi ți undzi ma năpoi, calea u dișchisi ună dzățeari frustintă al Riza Cărpi în ligătură cu ciuprachiea. Nu ti iți soi di ciuprachi, ama ti ața ți ira cărunea a stoliilor a costumului

di nveasti ali Gorița Mare. Ș-ți l'i avea dusă anamea pân la salonili din Paris. Paris avea bilocul a lui tu aestă frustinari și s-bātu di gorițariă în-cap cu Stefan Mușca, ca hlambură di amintari. Ama ciuprachea amintă mărimili di țiva cu cai nu va s-ti agioț, că s-feți ună cu prestigheea a unui semnu. Semnu easti ca hlambura, ică vula a unui stat ș-tu biloc a lor ș-ti sinea a lor, gorițariă scoasiră tu videari ciuprachea.

-Ciuprachea easti semnul a nostru, lă dzăsi ațeali dzăli di frustință - cum easti vulturul cu dau capiti, ti hlambura a națiunii.

Ti năs s-băgă la muzeul a hoariei ună stendă ahorea, tu braț ațilei arămănilor armasă goală ș-fără cap, dicara nu avea loată nginga dețizieea cum s-u cl'imea. Iu ahorea di ună fotografii mari, s-băgă ș-un descripție analitică, cai u sigură singur Stefan Mușca. Lipsi si ducă pân Tirana, la spețialistul cama bun a statilui ti lucrul a nvășterilor ș-traditilor și ira tut așa, cu rădzătiñ di pap-stri-pap di la Gorița Mare. Descripțiea a spețialistălui, tu muzeu si scriiră cu literi mări, ta s-alidzea di dzați metri diparti ș-ma aușul a hoariei.

“Ciuprachea dit mesi la fustanea cu anamă a nvestilor, easti tut așa ș-semnu și spuni ș-ișiș Gorița Mare. Iu si spuni suflitul artistic ș-tendența elitară a oamiñlor aștilui reghion. Easti ună frăndză dau milimetri groasă di aliaji metalii di multi soi, iu s-aledzi asimiea. Susținerea ali asimii, l'i da a ciuprachei ună scăntil'eari albă, și nu maș că nu s-pățineadză, ama scăntil'eadză dipriună ș-ma mult ti aņi. Lungă căt lărdzimeas a mesii ș-cu dau părț și s-s-curfusescu nuntr, ea l'i l'ini pi forma a trupuli ș-l'i da ali mul'ieri gorițară, ună mușuteată ș-mandră unicală. Cu mesea în-formă dreptunghi

aștărat ș-dau părț ună soi, unflati tu centru, ș-turnati dulți cu cubatura a ciuprachiei. Centrul unflat a dreptunghiu, l'i undzești unei cărună în-formă rotundă. Ancă ața a davli părț turnati, a unei frândză di maghirană cu budzi ca dință. Pri ș-sum cărună, ari mușuțări multi , iu bilocul dit frămți, u acăță vulturul cu dau capiti.

Mușuțărli sânt di mărimi ș-formi diversi, rapun di auă, țiva formi ca aluni ș-baemi, petali di manușache, dedzi di masin, arcuri di punță, contururi piramidale, peani di vultur, ică tumbă di trindilină. Băgati tu ntragă ciuprachea în modă harmonică. Harmonia a detal'ilor, unitetea a părților, formili fără soni, fantazia apresaă, elegantă aleaptă ș- scântil'iearea ali asimi, u fac ciuprachea cu hari amirărească ali Gorița Mare, s-nu si află precl'i nică la partea cama depărtoasă dit lume”.

Punctual aoa, la fraza dit soni s-acăță ma năpoi Riza Cărpi ti dzățerea a lui frustinată, Ș-ți, ma cât u scoasi din gură, cauzate ună castelă di zboară, ți ahurhi si dișchidă cu vrundu pitu căl'iur, pădz, lămuri, udadz, uși, praguri, pezuli, ofisi, brigadi ș-stani. El dzăsi pțăni dzăli dupu scularea ali stendi ti ciuprachi, că ti aflari ună ahtari nu ira nevoea si căfta păn tu mardzina ma depărtoasă a lumiei. Duri s-ti arucau ună cărțăneari păn la mardzinea cama aproapea, cai ira hoara cu casi di pal'ia di chiro arămănilor din Buf, ti aflari nu maș ună precl'i, ama ună biluchi di precl'i a ciuprăchilor gorițar. Cu pțăni zboară, el mintuea că ună ciuprachi ca ața a nvestilor din Gorița Mare, avea ș-arămănl'ia din călivi ti nvestili a lor. Darihinea cu mărimi cama ăniț, ama ira ciuprachi ca tuti ciuprăchli. Eli ira parte a costumului a nvestilor și s-nvăștea alichit di curau patru dzediti largă di meșină. Ațel ți strândzea

mesea strimță arămăncălor, cu dau gechi la davli părță, la un di năș s-acăța coada ali chiustechi ș-ți undzea di departe ca paldămi di mulari.

Ti pțăni meș di când dișchisi ocl'i cu cartea “Ni dzăsa mare”” ș-ncăcearea dit soni cu Stefan Mușca ți nu strădzea mână ti chirerea arămănilor cu spunerea “viniț”, Riza Cărpi avea imnată mult dreptu astil'iei ți l'i arisea s-u cl'imea “lumea ni conuscută a oamiñlor dit munti”. U para videa ș-ca un titul ți poati su scriira la cartea ți va s-fățea. Cartea ti arămăñl'iă, căti vărñă oară l'i spărea ca sac umlput cu recichi ș-iu ahorea di căntiți, avea bilocul a lor ș-goicurli, zaconili, traditili, nvășterili, părmitili, căntițli di sărmaniță, zboară mintimeni, lighendi, plăngurli ic baladili. Tuti ațeali ți un popul chipliseaști portretul a lui ș-ți nu li ari ti vindeari la alantș, ama ti stăteari cu demniteati în-braț cu alantș.

Di alantă parte, al Riza Cărpi l'i lipsea s-provea că arămăñl'iă dit munti avea armasă ahănt l'ii cât si cl'imea ațel'i ți ira ș-nu ira ahănt tuchiț păn tu ața chicută, căt s-meritea peticul “vinițiă”. Ahorea ti lărdzeari șterea ică larea unei borgi vecl'iă ti oamiñl'iă a călivilor, cartea tora ira turnată ș-ca ună soi di obligație. Obligație a viținul ti viținul. Ahănt ma mult când arămăñl'iă ira viținul ma pțăn știut. Ș-aoa el avea tu mintueari școla a lor. Si ștea că oamiñl'iă cu școlă la el'i ira dip pțăni. Ună parte ñică avea mburită școla primară tu Grec, presidenta a mul'ierilor Zoița, avea armasă la dauă clasă la lițeu di Elbasan, directorul di tutipută Socrat Buba, ira cu diploă di Tirana ti spețialist di copulație artifitșială, ancă poetul din călivi, ică sămplă poetul, avea mburită lițeu di Cunispuli.

Cu tută ața, s-aduchi că di darihinea prublemă arămănilor nu ira ahânt că mulțimea ira fără școlă, dicăt ună scădeari durută a demniteatiei. Spărea canda s-apruchea cu tută vrerea ună soi di singură-apuneari. Iu umilința si spunea ca mandră și s-aducea hăristăsit cu nîluerea alântui. Aestă profanare a demniteatiei ș-plăcărseari ti nîlă, Riza Cărpi u vidzu cama limbită diu țivrei altă, la un bair di poezii a poetului din călivi. El l’i li alăsă tu mănă ta s-li videa ună oară, ninti ți s-li facă carti. Ira ună caietă mplină di bairi ș-ți avea pi căpac ața ți, cu ți dzățea paginili, spărea că va s-ira titlu a cartiei “Cai u cunoaști lailu di arămăni”. Aestă ira ș-prima poezii a poetului, hărdzită a l’iei di niscânt chiro hărisea ună conușteari nu ș-ptănă. Di poezii, s-adără cântic ti iurtiuri ș-di aestă, pitu ună taifă di bărbaț ș-cu agiutorul a pictatlui ți dirijeja cultura la entrăpriză, li astărsăru mult cântroară sinurli ali Gorița Mare. Ta si facă cânticlu cama ghegeneral a tutălor arămăni’iă din Albanie. S-emetea ndasi di radionul a reghionului, di la Tirana ș-poati s-u avdzai ș-reghistrată ș-tu plăț di gramafon. Iți ziarist ți vinea ti scriirari ti arămăni, primul aduna Socrat Buba, dicara ira directorul, șa dvlea poetul. Nu avea reportajiu iu s-nu si spunea “poetul arămănilor”, “poetul a călivilor”, ică sâmplă “poetul”. Deadun cu davli bairi di prota a cânticului conuscut:

*Cai u conuștea lailu di rămăni,
Pi sumaru casă mprustată !*

Spărea canda toț aplauzea singură-apunarea ș-entuziaști, l’i cărtea arămăni’iă ti singură-apunari ș-ma mult. Ș-ți aestă tendență si fățea ună soi di cărteari ti toț alantș, nu poati s-nu

si amintea ș-cânticlu, ș-poetul. Ti zirariștiă cânticlu s-feți ahânt di familie, cât cătă soni, autorul a l'iei l'i dzătea maș cu "poetlu". Așa l'i grea ș-Riza Cârpi, afectat ca di ună tendență ghegenerală, ca di un faptu fără ândoilă, nu l'iu țanea minti numa. Cât ți vrea si ciucutea, numa va si năcea tu spluma ți fătea nofca "poetlu".

Ira di ună fisi ți tu hoara di pal'iă s-lugursea namisa di arămănl'iă cama umflat. Niți ună feată aștil'iei fisi nu ira mărtată, ni băgată în-cap capela cu napoloni di malămă ș-ni mușuțată mesa cu ciuprachea. Ș-nu avea bărbat ta s-nu bea duhani ș-nu țanea mustăț. Singur ți feți ecseptie, ira poetlu. El nică mustăț nu țănu, nică duhani nu biu și, ți ira ma arău, nu avea nchirdisită niți un gram di umflarea conuscută a fisiei. Ira fronim ș-ahânt cu bună aduțeri, cât cătivărnă oară u loa ca dede. Anda ñic, când alant ș-primnea disculț pit căl'iurli cu plubiri ș-si agiuca "cut-cinghel", el bătea birbil'iu. Anca tu tinirami s-feți economat ș-altă soi di soțiă di ună vârstă ți nidzea la stani, el ahurhi să scriiră poezii. Mintirașea cama mare tu bana a lui, ira prima noapti di nsurari, când avu ândoilă că nu l'i si scula dip. Ș-cu aestu caz, poeziili ira ațeli ți s-blăstimară cama greu. Când luna- seară , nveasta u așteptea tu udălu a precl'iei, cu seati ti bărbasul, el s-nchisi tu plevița a războilu, că l'i vini muza ti scriirare poezii. Amănat u nchisără cu nveasta ș-tută noaptea u mutriră surărli pit clapa ali poarti, dupu un zacon vecl'iu arămănilor, ama s-fețiră marturi a unei videală lăhrtăroasă. Nveasta armasi vergină, ancă fratăsu a lor un ñilos stărchitu. Ună stărcheari ahtari, ira cama greu ș-di moartea, t-ața fisea nu poati s-șădea fără să reacționeze. Bărbațiă alăcsea calea când u videa, ancă mul'ierli ciuciurea

cu angusti, “chițe nu neadzi si neacă tu rău!”. Maș cama aușlu a fisiei, u strapsi di ună parte ș-u nvăță:

-Duti ncalică nveasta ș-alasili bejtili, că cu bejti nu faț prucupii!

Ama el nu strapsi mână di bejti, cum li cl’imea aușlu poeziili, și armasi cu ună timii greu; u alăsă nveasta.

-Mini bărbatul lu vroi bărbat, - dzăsi ea ața dzuă ți s-turnă la casa a tatăsu, - nu u vroi ta s-bată birbil’iu.

Tot sensul a baniei di ma nclo, u vidzu ligat strimtu cu poezia, ama impotența a patului canda s-purtă ș-tu năsă. Ti armăneari pitu bairi ca ună soi di șuțari. Ică ca ună soi vulă permanentă di strădzeari, singură-abandonare, ș-timie apunată. Când omul si stradzi ca hărăstisit, că easti oarfăn ș-u aduceaști sinea mandru, ti capul apunat. Aest sentimentu, Riza Cârpi u află tu tuti poeziili ți l’i deadi poetlu ti videari, ama aclo iu ea si zvumea ca rău, ira ‘Cai u conuștea lailu di arămăñ”.

-Chițe ț-ariseaști s-nu timiești sinea? – l’i dzăsi dzua ți l’i turnă caieta. –Nu așteaptă s-ti alavdă vărnu om, când u cl’ieñi sinea “laiu” cu ahăntu vreamari!

Poetlu ți nu u așteptea un timiseari ahtari ti poeziili, tăcu canda s-l’i ciuciură vărnu tu urechi că ira șuțat. Ș-canda s-l’i avea amintită giuvuerea di la patu.

Niți un popul nu ari merită si cl’iamă “laiu” ca ti ñilă, - avdapsi Riza Cârpi, - ninga ma mult arămăñl’iă. Duri s-dizvileșt ațel ți s-cl’iamă “sufflitul ali națiune” ș-ți s-veadi ma limbit la cântiți, jocurli ș-nvășterli, ti aducehări că easti ună mărtii mari si l’ea pit cicloari.

Dupu aestă poetlu avu ună ca inl’eari, ică elibereari di

potență ș-spusi di ună oară, că vrea nveastă. S-feți tut așa brațul di nandreapta al RizaCârpi la lucrul a lui ti scuteari tu luînă națiunea arămănilor. El tora va s-abondănea tămbarea nîloasă cai spunea că ira arămăni ș-va si fătea adoratorul cama activ a țivrei soi di cultura arămănească. L'i aduțea a nvățătorlui iți soi țî cădea tu mână; bairi di cãntiț vecl'i, chindiser cu ac ș-cu grep, chelchi di răchii nvăscută di în-afoară cu mărdeali chilipser pi lemnu, capiti di sãrmãniță mușuțati cu pul'i, dzumară cu guvi măcati di ufiliserea di lung chiro, chiliñ iu ira uidisiti tuti bueili a curcubeu, geamadăni, fustaneli, ică șulvăr di bărbăț, ș-un mari armati di costumili a nvestilor. Deadun cu vãrnă napolon di malãmă cai eali u băgas bair pi frãmti, fustanea chndisită cu tamteali, liliceă ș-mãrdzeali ahãnti multi cãt nu s-misurea, pãpuțã cu penurii, curau di mesi largã ca pãldãmi di mulăr și, în natyral, ciuprachea cai stãtea alichitã di nãsã ș-ți u avdidzea nu pțãn harea mál'isitã a nvestilor.

Cãnd el l'i spusi ciuprachea ș-l'i dzãsi cã u avea aflatã sum un aștãrnut di lãnã, pi cai durñea dadãsa, Riza Cãrpi armasi cu gura dișchisã. U tãcni cu mãna, canda s-nu pistusea a ocl'ilor ș-ciuciurã:

-Ca ața ali Gorița Mare!

Dadãsa a poetlui u țãnea totãna tu unã pachete di strañiã ș-nicã a l'iei nu l'i si amintea cãnd ș-chițe l'i lipsi s-u țãnea sum aștãrnutul țî durñea. Ciuprachea ira di a davlea valoare la arãmãni ș-poati s-u purta cai s-putea, ancã ața țî nu va s-lipsea niți vãrnã oarã dit mesea a nvestilor, ira curau di mișinã. U avea ancupuratã di un cãrvãnar țî lucra calea di Istanbul. Ș-singur el, li loa la unã magazinã cai țãnea stulii ș-suveniruri a sultanilor di chiro. Maș tu ața cali , poati avea agiumsã ș-tu

mănli a gorițarlor, mintui Riza Cârpi cai dupu ațel caz, umplu lumea anda dzătea că ciuprachi ca a lor, poati s-aflai căti s-vrei la călivili arămănilor. Ș-ți s-vidzu s-ira ma năpoi, ună dzățeari mult frustantă ti ntragă Gorița Mare, ama ți nu u pțână dip, vrondul a căftariei a lui ti ncherdul a arămănilor dit munti.

Hărăhop di aflarea dit soni ș-ma mult atractiv di idea că ața a călivilor poati s-u provoca cu demniteati ciuprachea cu numă ali Gorița Mare, primul nvățător a cilimañlor din Buf, tu dau cazuri li astărsăru sinurli. Un di cazurli s-ligha cu locul vecl'iu di bănari ș-alant, cu ună spuneari ni avdzătă ți l'i feți el ali cădeari cu morțiă. Ti locul vecl'iu di bănari, dicara că aclo s-află ș-ună statue cu un picurar cai bătea dzumarul, dzăsi că poati s-ira ș-un căsăbă di arămăni ca Moscopolea di ună oară. Anca căderea cu morțiă, u ufilisi ta s-l'i da ună buei ntragă arămănească, ali baladi conuscută al Costandin, ațil'iei ți ndasi or l'i inșea ti domnu ș-Gorița Mare. Pi dupu năs, căderea cu morțiă ți s-aflea ahânt ndasi la arămăni, ira patul real ali baladi conuscută. Costandin sigură că nu si sculă din murmint ti aduțeari la mumăsa sorsa mărtată departi, ama a anunțat ea, anda l'i gri pitu gura a unui l'iu. L'i dzăsi, zborul l'ini, “duti că ti vrea muma!”. Ică plăcărsi a unui conuscut, cai băna ninga, ta s-duțea sorsa la vatra părintească.

Davli cazuri vădzuti di toț ca astrățeari a sinurilor, ira duri ti sculari dip din somnu, Gorița Mare. Ș-ti ecsperimentare a daulea, factul frustant a spunerii mediocră al Riza Cârpi, că ună ca ciuprachea a lor cu anamă păn la Paris depărtos, poati s-u aflai când s-vrei, pit strañili ș-sfânduchli arămănilor. Sigur că aestă nu poati s-undzea, mulț gortisar cărțaniră la călivi, ti videari di aproapea sfidanta ali cuprachi a lor. Și s-felisitiră

fără soni, când aduchiră că s-fățeau comparație davli ciuprăchi, ira canda s-băgai față-di-față, dzua cu noaptea. Iu noaptea l'i tihisea, fără ăndoilă, ali ciuprachi arămănilor.

-Aestă nu easti ciuprachi,- dzăsi un di gorițariă cai dusi aclo, anda u urdunea pit măni – aest easti pafile.

Știrea că ațel arămănilor ira pafile, felisită ca niți vărână oară altă ntragă Gorița Mare. Oamiñl' iă azbuirea di harau maș că avea scăpată tiñia ali ciuprachi a lor cu anamă. Ș-ti sculare el ma nsus, nu ira duri cu apunarea ali pafili, ama s-mutri strămb iți parte di costumul ți nvăștea arămănilor când s-fățeau nveasti. S-cl' imară di aradă, fără fantazii ș-ți lă avea scăpătata chirolu. Ș-diu di tuti ațeali tigheli cu multi buei, chindiser cu mărdeali ică teluri di asimi, gangi di chiustechi, bizilucuri ș-singhiri fără numir, maș ața ți aflisea di darihinea, ira curau di mesi. Ațel ți ira largu cât ună păldămi di mulăr.

-Nu poati s-undzea altă soi, - dzăsi cu aest caz, vărtosul a hoariei, Stefan Mușca, arămăñl' iă s-țănă curau.

Ș-canda s-nu s-hrăstisea cu ahănt, l'i si turnară cu vrundu inl'iat, a unui caz, ți co-hurl'iatul a lor enervant, li avea astărsărută sinurli, spunerea că locul vecl'iu di bănari poati s-ira cu orighină arămănească, dicara s-află aclo statuea di picurar ți bătea dzumarul. S-cl'imă aest ună spuneari minciunoasă di aradă al Riza Cărpi, ți avea tihisită miop că hil'isu, Dimitrachi, armasi tu aestă bană, dicara lo numa a unui arămăñ. Ș-nchisit di aestă, strădzea di tipusita a anăltari ti iți hari di arămănilor. Anda dusi păn aclo, cât băterea a dzumarul s-u cl'imea ună zănati ți lă tihisea ntragă a lor, când si ștea că dzumarul l-u bătea ș-gortisariă. Ș-poati ninga ma bun, ș-di singur arămăñl' iă. Revendicarea nau a gorițarilor, adusi ună

nvirinari comună la oamiñl'ia din călivi și t-ața undzi ața și ma năpoi s-cl'imă bataea a dzumarilor.

Ahurhi ca ună bataie, ică concurență ti ciuprachiuiri ș-mburi ca un alumtari di gladiator, ti alidzeari ațel și lu bătea dzumarul ma bun. S-băgară fața-a-față ma bunul a călivilor di pal'ia ș-ma bunul ali Gorița Mare. Ama ninti și s-alidzea primul, davli pâl'iur s-inclusară ca la un meciu fuviros, iu iți di năș l'i fățea apărari cu tut suflit a partiei a cui l'i tihisea. Niți vărnu nu șadzu di ună parte. Nică cilimañl'ia cai ațeali dzăli s-agiucară ni cărtiț ș-maș “giocul alumtă”, nică mul'ierli și nu șădea să scutea perl'i ună-cu-alantă pit brigadi ș-nică bărbația și li pidipsiră dzeditli anda bătea dzumarul pi pezuli di avlii, vâl'iuri și stani. Arămăñl'ia, canda va să spunea că ti pțănă, că ti băteea a dzumarului el'i ira totăna tu frămți, ancă gortisaria, canda va s- spunea a condralor că el'i iuțivrei va s-ira prota. Ș-di când s-alepsiră ațel'i di prota di iți parte, s-curmă dzua a bataiei. Deadun cu bilocul ti cai nu ira condra niți vărnu ta s-ira uborul ali școli. Ira un angajament neorganizat, ama și s-băgă ma năpoi di primarl'ii așă cum lipsea. Ti hoara ira Stefan Mușca cu pictatul ali entrăpriză ancă ti arămăñl'ia Socrat Buba ș-poetul. Riza Cărpi s-declară independent, cu tută că toț u ștea că ira di partea arămăñilor. Di alantă parte, tută și undzi s-cl'imă ună soi di zvumeari a fântăniei populară. Ună manifestație ali harei a popului felisit, și ahorea di lucr, află chiro s-bată ș-dzumarul. Ș-ună înainte de pregătire ti festivalul vinitor.

S-alepsi ună dumănică dupu prăndzu ti concursul, ică ațel și toț prefera s-u cl'eamă bataea a dzumarilor. Uborul ali școli s-aștărnă cu pietri aroși, tu ațeli bilocuri iu avea faptă

pelguri ploaea a unei noapti ma ninti ş-ti schenă s-ufilisi rimorchio ți nu s-ufilisea mă a unui zetor. Când bănătoriă a hoariei ş- a călivilor s-ndăsară ca sardeli aproape un-di-alant, pri romirchio cu spondili apunati s-alinară doil'ia ma buñi a dzumarlui. El'i inşară di nuntr a şcoliei ş-si alichiră la schenă di davli părţă. Dupu năş inşă ş-Riza Cărpi. El lă dzăsi a oamiñlor cai ira mult, s-ţănea sihii, că maş aşă poati s-alidzea drept ma bunul. Şi şădzu tu arada di prota. Namisa di funcţionarul a hoariei ş-arămănilor.

Şcola ira apusă ş-a doilu ți s-alinară pi rimorchio lă inşea capitli stri ceatii. El'i ahorea di lundzimea a trupului ş-a dzumarlor, tuti alanti ira altă soi. Dzumaristul ali Goriţa Mare, vinea cama slab. Purta pantaloni terital cu manşeti, condă cu linii înclinaţii ş-un şal, ca şamei di pioner afighirea di zvercă, că cu arucurarea a chirolu, l'i durea şutili. Ancă dzumaristul arămănilor, ahorea di cama sănătos ira ş-cama tu lichii di oponentul a lui. Avea mustăţ căpărdisiti, supsări cu măl'EAU, geamadănă cu dau gechi dininti, şulvăr albi di şil'eac şi săhati din geapi cu singir di malămă. Ira di fisea a poetlu. S-dzăţea că când bătea el dzumarul plăndzea vintul pit garduri şi s-apuna grendzli a călivilor di nostalgii. Ş-ti dzumaristul ali Goriţi s-dzăţea multi, ama tu biloc di vintu, garduri ş-grendzi s-amintea chetrili. S-dzăţea că u făţea cheatra s-cripa di nvirin.

Prota bătu dzumarul ma bunul ali Goriţa Mare. El l'i obligă oamiñl'ia s-nu loa suflătură ti minuti ntredz. Scutea ți va sonuri ahănti dulţi, căt nu ira nevoie s-ancupura l'itrii ti vindicare şutili. Pul'ia nu avea nevoea s-cănta ş-a chetrilor nu la amrănea ți va altă, di căt s-făţea “bam” di nvirin. Când mburi s-aplauză ahănt mult, căt spăru canda s-rustună cu mari

asunari plal'iuł din Buf. Tu chirolu ți gorițariă s-hărisea cu amintarea, arămăñl'ia mutriră cu mirac cătă reprezentul a lor. El așteptă căt mburi aplauzea ș-feți ună ceapă ninti pri rimorchiul di zetor canda va s-dzăcă “escu gati”. Dicara ira trup-mari, dzumarul tu măñli a lui spărea ca ținglă. Trăcu mână pri mustățli căpărdisiti, mutri cătă oponentul cu mintuerea ni bătută că va s-u fățea filii, turnă capul di ună parte, băgă pi budză gura a dzumarului ș-suflă aclo, ti turnare suflătura tu sonuri, ama undzi ața ți niți vărnu nu u așteptea. Dzumarul nu a ascultăă și, tu biloc di sonuri scoasi țiva ca zghirăr di oi. U depărtă di budză, u vidzu canda s-dzățea “ți easti aestă ținglă ți nu ascultă!” ș-u apruchiă ti provă ninga ună altă oară. Ama nică țiva nu inșă di ața ți ună oară u fățea vintul s-plăngă pit garduri ș-alantă oară, grendzli s-apunea di nostalgii. Astumsina u arucă căt l'i putea brațul, dupună di rinorchio cu ună suflătură ș-feți nclo ca birbec ni șuțăt, namisa di oamiñ. Afighirea di năs gorițariă arădea, ancă arămăñl'ia s-uhtea: “să ț-fac căcatul tiș pi muștăț!”.

Namisa di toț gorițariă, cama felisit spărea Stefan Mușca, a cui l'i arădea ș-urechli di harau. Canda s-avea băgată tu biloc a daulea oară, tiñia zbătută a unei ciuprachi.

CAPITUL ȘAPTI

Ma cât alepsi declarata a isusitiei, cai dzătea, laia pisti albă, “Mini, Catrina Coleba, nu u vroi ti bărbat ficiorul al L’eras Buba”, el s-ancuñiă di ună furie di nvirin ahtănt agur, cât poati s-l’i căpsea inima tu biloc, ma s-nu u vărsea tut fărmaclul pi păltărli al Mergiu.

Mărata di pravdă, ți avu ahăntă măduă în-cap cât s-aducea, că dreptul aestă aradă, cădea ntreg cătă domăsu a lui Socrat Buba, șădzu fronimă ti tut chirolu. Ș-nu feți niți găc nică astumsina când el l’i băgă dzeditli tu ocl’i ti alăsari orb. Ocl’i, ți ti pțăn va s-avea arsărută în-afoară ca găstăñiă fripti, scăpară tu secundea dit soni. Dicara directorul ali tutiputi u acăță ni așteptat ună undi greu di vineari-arău ș-pocăință. Si spindzură nvirinat pi percea a calu și, dicara glindisi ocl’i cai pțăn ma ninti vrea s-l’i scutea, dzăsi anda mutri afighirea s-nu u videa vărñ om:

-Nu ti aspari, că nu va s-ti bat mă pute!

Tut așa provă napoi s-aură “Catrina!”, așa cum avea provă niscănti or anda bătea Mergiul cu bușuri ș-șufri di saltă, ama nu pătu. Lăi tu față ș-tu biloc ali numi a isusitiei din sărmanăñiă, arsărură în-afoară di budzi maș niscănti piscine di scucheat misitcati cu l’ierñi. “Catrina”, ș-ca tu alti cazuri,

armasi nuntru. Cum armăni un suflit. Ş-dicara armasa ira di chiro, gurmazul a vârtoslui a Bubañlor, nu poati s-nu acăța l'ierñi.

S-dzăţea dipriună namisa di arămăni din Buf, că gurmazul acăța l'ierñi când ti scuceha în-gură muştili a calui, ama directorul avea aduchită că l'iermănarea a grumazul a lui, avea vinită ma mult di puturdzărea pi anarga aclo, ali numi Catrina. Ş-di fărmaclul ți s-adunea căti or ți isusita a lui va s-făţea vără soi ți nu s-astrăcsea. L'iermul di prota u aduchi s-zbătea, când ea u agudi cu şuplaca, dicara nu vrea s-u başă. Anca tora ți declară tu ocl'i a ziaristul Thoma Thăllimi, că nu u vrea ti bărbat, aduchi s-l'i zbată tu gurmazdu ună biluchi di l'ierñi. Dicara u calmați-vă Mergiul cu promisiune că nu va s-u bătea mă pute, mintui s-elibera gurmazul di l'ierñi. Ş-dizligarea ma bună ti aest lucru, ira iarba matragonă. Avea umutea că chischinarea poati su făţea anda si-lăea ti scuteari în-afoară di budză, numa Catrina, ama când vidzu că maş pţăni di năş inşară deadun cu scuceatul, s-aduchi că singură l'itrii, ira l'itripserea ți l'i arupea el'i aburli a li l'earbi matragonă.

Matragona easti ună soi di l'earbă supsări, ți creăşti mult pit pil'iur la plal'iul din Buf ş-ţi sălgheaşti pi loc ți va găruţă ovale, ca simiţă di spanați. Ira tu ahurhita a marţlui ş-ea căt bătea peanili pit pil'iur, ama Bubañl'ia ţănea pit geapi di sfânduch dipriună di aesti simiţă. Că totăna gurmazul a oamiñlor l'ii poati s-acăța l'ierñi. El aţa seară, tu nchăderea a dzuiei ți u bātu ahănt mult Mergiul, hiersi un mănătădi matragonă tu gălata mplină di apă ş-u ţănu capul pri năsă, ti dau săhăţ ntredz. Anda supsi aburli. Până căt sum efectul a lor,

l'ierñi inşarã în-afoarã ca ploai.

Ama armasi nuntru rana "Catrina"...

Mergiul l-u bãtu departe di ocl'i a oamiñlor, într-un biloc ahãndos namisa di plal'iu din Buf ş-Valea a Pitueriei. S-vighea di toţ, ama cama mult di ziaristul Thoma Thãllimi cai u avea pitricutã aţeali dzãli di Tirana, ti aspãrdzerea a isuserilor dit sãrmãniţã. Ş-ţi nu s-fãnãtea anda cãrtea arãñli dit suflitul arãmãnilor. Ziaristul avdzãt, cai avea unã soi di şteari ti arãmãñl'ia, ţi cai di la scriirarea al Socrat ti copulaţie artificialã ali tutiputi ş-carteã cãtã liderul, strãdzea di un tendenţã tupurità ti aspãrdzeari. A iţi arãmãñ ţi afla în-cali, el l'i fãþea unã limbidzãri în detal'iu cãt bunã ira vrerea ş-cãt uruti ira isuserli dit sãrmãniţã. S-primnea nsus-hima asoþiat or cu presidenta permanentã a mul'ierilor arãmãni, Zoiþa a Cacetañlor, or cu poetul a cãlivilor. Ti cai s-dzãþea cã ira anda scriirea poezia cama lungã tu bana a lui ca poet, cu titlu "nl'isuri ş-sãrmãniþi".

Vini aţeali dzãli cãnd dupu aplicarea a focului dit soni, avea ahurhitã reconstruerea a cãlivilor. Di aestã uidiseari tu unã di scriirãrli pitricuti la revista a lui, Thoma Thãllimi u cl'imea sinea martur a aplicãriei a unei naþiune. Arãmãnilor numadz cama dit soni dit astel reghion ş-poati dit tut Balcanul. Aplicarea, icã ahurhierea a l'iei, ş-ţi a lui l'i arãsea s-u cl'imea "murgişul arãmãnilor", u liga îndeaproape cu aspãrdzerea a isuserilor dit sãrmãniţã. Ş-ti immortalizat ş-numa a lui, ca un di accelerator aştului murgiş, agiutea cu tot suflitul ti aspãrdzeari cãt ma mult.

Vrondul a lui ti aspãrdzeari, l'i inşarã în-braţ ş-un numir nu pþãn di arãmãñi, cai u cl'imarã di unã oarã urutã, aþa ţi ti

ună bană ntragă u avea cl'imată bună. Ira ca ună alumtă ti bană ică ti moarti, namisa di buna ş-slaba, namisa di nau ți ira totăna bună ş-a vecl'iei ți ira totăna slabă. Ş-ți ți-băga marca lăhtăroasă, "înapoiat". Pțăn cărtiț di ziaristul Thoma Thăllimi ică Zoița a Cacetañlor, considerată di când vini nveastă, ca femină cu horizont ş-pțăn aspăraț s-nu l-armănea marca înapoiat, arămăñl'ia ligaț cu isuser dit sarmăniță, s- invadată di ună ca zurlață comună ti aspărdzeari. Ş-ti ndrirdzeari noaptea, ața ți apsărdzea dzua.

Zurlațea comună, canda s-ira un grip, prota acăță pțăni, ama ma năpoi s-lărdzi ndirisoasă ş-acăță mulță. Gati toț, s-aguñiusea s-aspărdzea ața ți u ştea că va s-u ndrădzea napoi. Ş-afla motive lișoari, ți când si ndrădzea s-nu si sămțea străns. Așă ună feată a Mișañlor, u asparsi isuserea cu ficiorul a Plasarañlor, maș că el avea urecl'ili măr, ş-frămtea strimtă ca un domino. Un ficior di Bașañl'ia, u părțā feata a Dzegañlor, maș că ea ira supsări ca spathă, t-ața ira ndirisea că tu biloc di cilimañi, poati s-năștea furidz. Feata a Gegañlor, dzăsi ti ficiorul a Condañlor, că ira giugi, t-ața ea ma ghini si părța, di căt s-năștea cilimañi șcurț. Ancă ficiorul a Gocilor u părțā isusita di fisea a Fuchilor, maș că ea avea dzăsă ună oară ti năs "nu easti mușat ca alantț fraț". Ama ahorea di apsărdzerli ți nl'isea ndrădzerea, avea ş-di ațeali ți nu s-ndrepsără pute. Cum ira dau precl'i ți s-părțarā că dzinirl'ia arăchiră isusitili a unui-alantu. Ică cazul ți feți bul'ia a featiei al Farañlor cai fudzi la ațel ți vrea di aņi, dzua di isuseri ş-lă dzăsi a oamiñlor di a casă cai dusirā ta s-u turnea năpoi:

-Mutriț lucrul a vostru! Mini bărbat vrui, bărbat loai!

Ti motivili a părțāriei ndrtriba ziaristul, ancă oamiñl'ia

s-ciucutea si l'i spunea că nu va si ndrădzea mă pute. Mulțimea s-apsărdzea ti ocl'i mușat al Thoma Thăllimi. Ș-ira di aești ma mulțiă ți s-aguñiusea, ma năpoi, dupu păltărli a lui, ta si ndrădzea napoi. Ața ți feata ică ficiorul aspărdea dzua, că așă li vrea mularea lemnili, fisili di davli părț, cărtđănea noaptea ti ndrădzeari. Ună cărtđăneari ahtari nu l'i ascăpară dot nică Bubañl'iă, nică Colebañl'iă, cai durñea ca pi schiñ dupu declarata ntrumuroasă ali Catrini.

Di tuti cruschil'ili dit sărmăniță, a ziaristului l'i strapsi ma mult atențea ața namisa di davli fisi ma măr arămănilor din Buf, Bubañlor ș-Colebañlor. El șădzu niscănt chiro la Gortisa Mare, ca oaspi a nvățătorul vecl'iu Riza Cărpi, cu cai avea ș-una ligătură depărtoasă di fisi, t-ața l'i conuscu arămăñl'iă cu miseli ș-cu dință. Di prota nvățătorul l'i spusi că locul di bănare di ma ninti a lor, ira Balta Murgă din Buf, un plal'iu apus ma nclo di Gorița Mare. La cicioarli di munti Dobre. Călivili s-tindea la davli părț a unui rău ți curea di etă sum țiva salți vecl'i și s-aduna ma năpoi, cu apa lăvoasă a călăñilor. Călăñli anvilea laguna, cai di partea a l'iei undzea ca braț tesu di amare, ți stradzi ti ambrățare cicioarli a plail'iu. Nchisit di aestă conușteari, tu scriirărli a lui Thoma Thăllini prefera ți oamiñl'iă dit munti s-l'i considera ma pțan cu fraza "arămăñl'iă numadz" ș-ma mult cu "arămăñl'iă din Buf". El s-dusi niscănti or la Buf, vidzu urmili a călivilor vecl'i ș-călcă davli mărdziñ a răului, ca ti sămtări cama ghini ața bană a oamiñlor ți nu l'i conuștea ahănt căt lispea. Ș-ti cai dzățea că pțăñi aņi ma ninti, u avea casa pi sumar di mulari.

Dicara agiumsi ună soi di numă cu aspărdzerea a isusearilor la un reghion di nord a locului, l'i dzăsiră s-neagă la arămăñl'iă

din Gorița Mare, că el'i l'i isusea cilimañl'ia dit pandica a mumăñlor. Păn tu aest caz, l'i avea mutrită arămăñl'ia maș ca ună taifă di numadz, acățaț ti bană ș-ti moarti dupu munti. Ună biluchi fără formă di oamiñ, gati ni chiplisiț ș-ti băna ninga tu chirolu a fisilor, ca tu cirolu al Baba Chemo. Cu față aspri ahănt ș-nioroasi ș-ți, când cănta, spărea canda plândzea. Di departe tuti undzea ca un tablo scutidioasă di oamiñ nvăscuț cu strañiă di lăna, ancă când l'i conuscu di aproapea, s-ciudusi canda s-ira anda videa ună scăpătare mușată. Ș-aestă l'i undzi ma mult astumsina când avu ună șteri cama analitică ti așa tradită ți tu scriirărlu a lui, u cl'imea "mecanizmul a isuserilor dit sarmăniță.

Altă soi di reghionul di not, iu ti isuseri u fățea leghea oamiñ pitricuț ș-canutul cai amurdzea băruti, la arămăni leghea u fățea buneața. Avea buneață di oaspiț ș-vreari ni stăpsită, ti ncirdiseari oaspițal'ea di la bărnul vecl'iu, la bărnul cama nou. Oaspițal'ia cai astumsina când nu inșea ti ghini, nu s-turnea tu loari dichi ș-seati ti vătămari. S-turnea tu nvirinari ș-spărare arău, ca ti țiva ți nu ira dzăsă s-continua cama lungă. Tută ira ca ună vreari pitu oamiñ pri timel'iru di conușteari ahăndoasă ș-respect comun, ama ți totăna nu ira duri cu ahănt. Ți darihinea poati s-ira pțăn ca "el" ș-"ea", ama ira mult ca "noi" ș-"el'i".

Dupu ciudia di prota ș-ți vini di conușterea analitică a mecanusmului a isuserilor, Thoma Thăllimi păță ș-alti ciudiser ligătură cu arămăñl'ia. Ama cama sodisfacion ira astel ți s-liga cu funcționarea a unui alt mecanismu ș-ți spărea ca timel'iu ti tuti; mecanuzmul a suflitlui. Când l'i mintuea dip fără suflit, el'i l'i inșară conuștiuț dip alepță, cama mult a

lucrurilor a suflului. Singur Dumnidzălu, cu tută că u identifica cu țerul pistusea că ira nuntru la năș, la suflit. A Dumnidzălu țî șădea tu suflit, lu plăcărsea ma mult ta s-lă facă buneț ș-l'i s-aspărea ma mult , când fățea slăbiță. Ma mult la tuti moșili vecl'i țî avea pi frămți cătă ună cruți, fraza țî avdză cama ndasi ira “ngrață suflitul”.

Greutatea ică energhia a suflului, l'i-au condus la lucrăli di bană ș-la spri-bănare dupu moarti. Aestă energhii ti ciudii, fățea s-vindica lăngor țî nu li vindica dot nică doctorul a hoariei. S-aduna morțiă a lor căti or lă vrea chefea ș-să ndrădzea așă cum lipsea, lucruri a l'iilor. Ti lucruri a suflului la arămăni, l'i spusi prota cu un pasion ahorea Riza Cărpi, cai avea ș-ună provă personală cu hil'isu, Dimitrachi. El, bana a hil'isu, dupu treili moarti pi aradă ș-pătidezarea cu numa di arămăni, u liga ninti di tuti, cu funcționarea a ună soi di mecanismu a suflului. Cai la arămăni'ia dit munti avea bânată ma lung, di iți altă națiune. Aestu mecanism, cai avea acățată bilocul a lui ș-la isuserli dit sărmaniță, ti Thoma Thăllimi ira niapruheat ș-nu egzistă. Cu tută ună simpatie ni așteptată ti oamiñl'ia dit călivi, el l'i apruceă a nvățătorul că egzistea naivitetea a unui popul țî trețea bana a lui amănată. Cu tută aestă, avu ună soi di ntrumurari di pistuseari, când conuscu du aproapea Bubañl'ia ș-Colebañl'ia. Ș-când nvăță că cum iras ligată isuseria namisa di hijl'or a lor, al Socrat cu Catrina. Influențat di ună situață gheurală di denigraie ș-aspărat că poati s-l'i alichea ș-a lui damca a înapoiul, Thoma Thăllimi ma dzăl'iu tu iți caz u îñurea di ună oară, ca efectul ti ciudii a suflului, ca cazualul a ligrariei a unei isuserii dit sărmaniță. El ș-ca mulț alț, u avea ma lișor s-aruca tuti tu coșul a slăbiției, di căt s-căfta

aoa țiva scântil'ios, canda ș-nilisit a buneației. Buneața u avu scântil'earea cama vârtoasă la cazul a cruschil'iei namisa di Bubañl'ia ș-Coleabañlor, t-ața el s-năpui nu pțan, ti căftare rădzătiñli a isuseriei ali Catrini cu Socrat. Cu tută că avea trecută aña, ti ața isuseari toț grea canda s-ira ligată maș ninti a țiva săhăț.

Di cât avea undzită, cama lung bănă substanța; feata di ținți-șasi aña cu numa Catrina, va s-ira tora la mulțiă, canda s-nu ira isusită cu Socrat, gati doi aña ma mari di năsă. Isuseria u ligară dadili, cai s-vrea ca surăr ș-fură oaspiti dit anda feati, Parașchevia di Colebañl'ia ș-Arhonda di Bubañl'ia.

Când ali ñicăză Catrină anda l'i si aplica cãndila a baniei, Arhonda u feți a l'iei cu suflit ș-l'i dzăsi ali oaspiti s-u tăcsea nveastă ti nipotul Socrat, ma s-vrea s-băna. Ș-ea bănă, cãndila nu s-aplică. Ira ca amintari pri moarti, dicara nu poati se confruntă cu presiunea ecstraordinară a baniei. Di prota, namisa di davli fisi ligati cu cruschil'ia, dețiză s-vizitea Bubañl'ia. Așa cum u vidzu ș-convins ț prota s-aduna Socrat ș-dapoea Catrina. Pistusea că dziniră, dicara ira ș-director, va s-ira cama activ ti aspărdzeari isuseria, ama feți gărșală. Cãntroară aduchi că el u evita și s-vighl'ea di năs ca dracul di timiană. L'i cădzură cicioarli anda u căfta, până când strapsi mână, când l'i vini tu urechi că avea dzăsă:

-Dzițetel'i ațilui căcat di ziarist, s-nu ñi s-mi coasă cu pãni ñn-trastu, că va s-l'iu fac avazea!

Ti ahtãntă poati s-l'i fãțea ghãma, ama u tăcu ună boăți di nuntru, cai lu ncăceă ț ti pțan cu Bubañl'ia va si aduțea mătisit. Ira tiñisit, mandri, lucrãtor ș-gioñi. Ti năș toț arãmãñl'ia grea cu adorațion ahorea, canda s-ira partea cama bună a siniei.

Ș-aest ira un motiv ma mult, ți Thoma Thällimi si spunea
cama mătisit.

Când aduchi că directorul nu va s-l'i cădea tu mână,
ș-chițe u avea agiutată, cum ti cartea pitricută a liderlui, cum ti
scriirarea ti copulație, s-aguñiusi ti ma pțân s-aduna Bubañl'ia.
A lor lă dusi tu chirolu di prândzu. Nu ira prima oară ți nădzea
la călivili arămăñilor, ama avea băgată oară că căti or ți nădzea
iuva, totăna ți va nau va s-u ciudusea. Maș prima oară ți vidzu
egzistența a unei hoară maș cu casi di pal'ia, ira ună dizvileari
ahorea. T-ața articol nu lu feți ti aspărdzerea a isuserilor dit
sărmăniță, ama ti Cheafa a Urechii, bilocul ți arămăñl'ia dti
asteali părță u nl'isea ca staționul a lor dit soni. Ma năpoi
ciuduserli ira multi ș-di multi soi ș-avea s-fățea cu ața că cum
băna toț deadun, cum s-nvăștea, cum cănta, cum plândzea,
cum arădea, cum s-acăța, cum s-pituea, cum s-isusea, cum
s-mărta. Ti ziaristul ira canda să scutea tu luñina di soari un
fossil vecl'iu, ngrupat tu loc ninti di ñil'ia di aña. Ș-u tupuri
ahănt mult anda s-lo cu năș, căt eproria ali revisti l'i dzăsiră
“nă cripaș capul cu toț arămăñl'ia din Buf!”.

Cairu di niori ambrăță soarli, când poetul l'i dzăsi,
-Aoa șăd Bubañl'ia.

Ma căt avea alăsată năpoi un pelg di apă durñită, ună vale
iu cilimañl'ia aurea di harau, iu s-afirighea la davli părță a unei
grendă, ună bucată cu arudz ți amurdzea chișat ș-un munti
cu băliț freschi. Dănăsiră în-afoaară di ubor, nănga un gardu
cu călăñi di liliceă a soarli ș-li arucară ocl'i nuntru, la ună
taifă di moași nvăscuti cu strañiă lai. Cu mănli ncrusțil'iate
pi pândică, fațili ngățati ș-dip galbini, eali undzea ma mult
ca chetri di murmință agărșati. Ți li bătea di cai când vintul,

soarli ș-ploaea. Ciuciurea moali ună-cu-alantă, canda vighea pi capul di mortu ș-mutrerea u țănea totăna cătă ușă. Poarta stătea giunitati dișchisă ancă ahănda, s-bătea tut angusti, țiva figuri scutidioasi.

-Ți s-fațo aoa, ți așteaptă aesti moași ș-chițe sănt ahănti galbini?

-Așteaptă si-adună cu morțiă!- dzăsi poetul.

-Ți morță?

-Morțiă a lor.

-Nu aduchescu...

-Nasta, nveasta ma mari a Bubañlor, cadi cu morțiă. – limbiză poetul – El'i l'in la năsă ș-caftă si-adună cu di a fisiei a lor.

-Cum l'in, pi cicioari, cu mulăr, ică cu gaz-ul ali deghi?

Ș-cum l'i ar scăpată a ocl'iul vighilent al Josif Șola? – ș-canda feți hazi lișor Thoma Thăllimi.

L'i vini mintea afighirea ș-vrea s-arădea cu părmituri ți l'i dzățea poetul, ama nu pătu. Arăsul l'i armasi nuntru a budzălor, ca mășcătură di meru l'ermănos.

Poetlu cai avea tu minti s-u spunea pțăn ș-tu poema “Nl'isuri ș-sărmăniță” căderea cu morțiă, s-ciucuti s-l'i fățea a ziaristului conuscut, ună spuneari șcurtă ș-căt ma limbită. Ira un fenomen ți s-alfa ndasi la arămăni din Buf ș-ți vinea anda s-chirea. Dit chirolu când l'il'ia u alăsară muntili, morțiă vinea totăna ș-ma rară la Nasta, canda s-țănea cachi ti abandonarea. Spari, ăndoilea poetlu, el'i li conuștea ma ghini căl'iurli dit munti ș-u chirea orientarea pitu căl'iurli din vale. Ma ninti vinea ș-la alti mul'ier, ama ața ți pri-bănă ma lung ira Nasta. L'irtațiă intra tu trupul a l'iei ș-ea dapoea grea cu boățea a

lor. Di pi boati l'i conuștea soacărsa, Arhonda, și pătrățea știri la a fisiei s-vinea că l'i căfta. Ira ună formă bună ti trețeri dorlu. Nu maș ahânt, ama ațel'i și nu ira, lă spunea aților și ira ninga l'ii, că cum va s-lă neagă hirlu a baniei ti vinitor. Si ștea așă, ninti di chiro, că ancă va si facă darihinea hora a lor Cheafa a Urechii; că a cui stani iu avea băgată ocl'iul gaz-ul ali deghe; că cai arămăni ira gati ti cădeari tu nclisoarli a statului; cai nveastă va si ncăcea cu soacărsa, cai precl'i va si părțea ahorea di casa a părințelor; cai biroiniă va s-armănea ncărcată, ică cum va si duțea tihea a isuserilor dit sarmăniță. Fățea știri tut așă, ti vărnu și avea chiro și nu fățea aumbră pri loc, ama și omul a lui, dicara ira departi, nu u ștea că avea moartă. Așă ună oară, un mort vini la Nasta, maș ti dzățeari că unei nveasti di a Colebañlor, avea un an și l'i avea moartă tatăl, t-ața plăcărși s-l'i fățea știri s-nu arădea mult și-si nvăștea cu strañiă lai.

Ziaristul lu avdză cu gura dișchisă și-tu soni, l'i arucă a poetlu ună mutreari slabă, ama dicara nu ștea s-l'i inșea condra, tăcu. El u asparsi tățerea , când tu ubor nu armasi cicior di moași și-la prag s-vidzu Arhonda a Bubañlor. Comunicarea cu Arhonda ira grau. Ea ira rigoroză, nvăscută di la cap păn la cicoari cu strañiă lai, când ti mutrea tu ocl'i, spărea canda ti curfusea cu penuri. Și-canda ti gărșala cama ñică, va s-ti agudea cu cruțea și avea tu frământi. Dicara ira loată mult cu morțiă, și-didea di ună oară impresie că lucru și l'i interesea ma pțăn, ira bana aților și nu avea moartă ninga.

-Di când u ai ața cruți pi frământi?- ntribă Thoma Thăllimi dupu prezentarea și lă feți poetlu.

-Di când iram feată.

-Cu ț-u ar faptă?
-Cu cărbuși chisață, untulem di masini ș-acu.
-U pistusesșt Dumnidzălu?
-Chițe s-nu u pistusescu!
-Că nu lu videm. Dzăni iu easti, ta s-u pistusescu ș-mini!
-Easti tu suflitul a oamiñlor, ama tini nu ai ocl'i ta s-u vedz.

-Ți fați aclo, szdrumună biduchi?!
Cădzu ună tățeari greu, ți u adună la sufruțeali tută furiea ali Arhondi. Dapoea gri, anda mutri cu ocl'i ți curfusea ca cu penură:

-Fudz dit uborlu a melu!
-Ți?
-Dzăș s-fudz di aoa, tora, aestu minut!

Thoma Thăllimi băgă oară că moașa mare a Bubañlor, ahănt căt curfusea cu ocl'i, ahănt curfusea ș-cu boațea. Ică cu sufurli, cu sufurțeali ș-perl'iă ți l'i arsărea ca furtună dit șamea laiă. Nu u lundzi, ama anda fudzea, l'i arsi s-u cărtea ninga ună oară.

-Va s-u aspărdzeț cruschil'ea cu Colebñl'iă? – ntribă cu cinism.- Dzăc că el'i nu l'i vrea ti cruști.

-Cu Colebăñl'iă oaspiț iram, oaspiț him ș-oaspiț va s-armănem ti totăna,- răspunsi Arhonda piră-ti-piră, ca s-nu u avdza maș ziaristul – ațel'i ți vrea s-nă aspărdzem, si aspargă di minti! Fudz!

Ninti ți s-neagă la Colebăñl'iă ș-ca ti scuteari gustul urut cai alăsă vizita la Bubañl'iă, fețiră ună chindureari șcurtă la sāmărgeană. Ira namisa di cali ș-s-ufilisea ș-ca bufei ti oamiñl'iă cai avea chiro, ică ti astel'i ți trețea aclo cu caz.

S-bea răchii di purnă hieartă dau or, asoțiată cu țiva sărăni di caș. Răchia s-bea pi cicioari, ică apunaț pi sămară asparti. Pri sămarili ndrepti, domnul ali sămărgeani, cai s-cl'imea Pano, nu alăsa s-șădea vărnu, ahorea di oamiñ importantă. Ziaristul u alăsă.

-Tini șadz aoa,- l'i dzăsi dicara băgă sumsoară revista "Boața a Popului", cai ira anda u alidzea cu capul nghios- că eșt important.

Panu când grea, arădea fără slăbiță ș-mutrea afighirea ca aghent. Sămărgeana avea mărimea a unei călivă di bănari, ama cu fața dit frămți dișchisă ma dzăl'iu ntragă. Iuțivrei avea gl'iemuri di spang, cheali di tutipută, pal'ia di săcăre, chelch di răchii băgati tu ună ca geapi adărată cu mărdeali, filigeani di cafei cu coda frămtă, poci, țeară ti mujari spangul, ndreau, scândur ti sumar ți așteptea si bagă tu lucr ș-revisti vecl'i, curfusiti pit grendz. Ahorea di Panu s-aflară ș-tu asoțatie cu Lefter Caceta, cai sămărgiălu l'i grea 'president'. Când omul important șădzu pi sumarul ndrept, el l'i dedi al Lefter revista băgată sumsoară. Dzăsi:

-S-u aleagă ș-presidentul!

Ziaristul dișchisi ocl'ii di ufulisearea a unei ahtari ofichi ș-ninga ma mult, când lu prezentară ca liderul a tutălor arămăñl'ia dit lumi.

-Easti proclamat inșis,- limbidză domnul ali sămărgeani-ș-l'ini aoa ta s-veadă nacă l'i ar scoasă vărănă scriiare tu rivistă.

Presidentul u videa revista anda u țănea cu capul nghios, lucru ți adusi intervenție di ună oară di partea a oaspili important.

-Ți adar,- l'i dzăsi a lui – u ai cu capul nghios!

-Nu ari țiva, - gri Panu ali sãmărgeani, anda l'i deadi unã filigeanã mplinã pãn di budzã cu rãchii di purnã hieartã dau or – mini ș-presidentul așã u alidzem dirpriunã. Cai u aledzi cu caplu-nghios, ama cu capul nsus u alegu toț!

Rãchia ira vãrtoasã ș-Thoma Thãllimi l'i si acãțã di gurmazul di prota. Ama avu ș-unã buneatã; l'i vini unã ca undi ahãndoasã di harau. Ahãnt ahãndoasã, cãt l'i asunarã tu urechi dimãndarea conuscutã al Sami Frașãri: "Si l'i vrem arãmãnl'ia", cai a lui ira tu minti dit chirolu cãnd ira student. Si sculã s-neagã la Colebañl'ia, s-dispãrțã ca oaspi ș-cu sãmãrgiãlu cai u alidzea revista cu capul nghios, ș-cu presidentul Lefter, cai videã ori-dupu-ori nacã l'i aveã editatã vãrnu articol.

Colebañl'ia u așteptarã cu brațili dișchisi. Ș-dicara ira nvãscut cu strañiã di terital ș-țãnea tu mãnã unã ceantã laiã, u loarã ca om di guvern. Ama ș-dicara s-limbidzã cã ira ziarist, tu ocl'i a lor nu s-apunã dip adorațea ți aveã ti guvernã. Limbidzãrea u feți poetul. Ancã ațel ți armasi pãn tu soni ni-limbidzãt, ira aușlu cama mari a fisiei. Purta fustanelã albã ș-stãtea ni zbãtut pi unã spatã bãgatã tu cohiul ma depãrtos di vatra tu mesea ali cãlivi. Vrea si țãnea sihii, ș-dimãnda alant ș-asculta, cã un lucr cu minti aveã ti dzãțeari soțul a guvernului, Cãt ți vrei s-u limbidzai, ira unãsoi, cã a guvernului ș-ziariștiã, ti nãs ira unãsoi, di cãnd țãnea ceanti lai tu mãnã ș-ira nvãscuț cu terital. Mulțimea a Colebañlor afighirea di nãs, ira nvãscuț cu strañiã di lãnã. Ira adunatã tutã fisea, cu ñiț ș-mãr. Di la natul ți plãndzea tu sãrmãnițã, pãn la dada ațã mara.Parașchevia, ți legãnea sãrmãnița. Aveã cãrțãnitã, ma cãt avdzarã cã la năș va s-vinea omul ți lu aveã petricutã guvernul

ti părțari precl'ili isusiti di ñiț.

L'i dzăsiră s-șădă aproapea di vatră, pi un scamnu adărat cu spată. Vatra ira isa cu locul și, ta s-nu si împrăstia chinușa, tu partea di ninti, s-apărea di un arăcătos di hieru, ca ațeli di talarli di caș. Thoma Thăllimi șădzu. Ndupură ciciorul la arăcătos ș-adusi capul afighirea ca pul'iu. Iu vrea lucrul s-țănea noti când zbura ș-să fățea ună situată cu pțan osmoză, ama ma l'i undzea țiva ti ciudii. Ti prota oară agărșă că aclo ira ca pitricutul ali revisti cama prințipială a statului. Ș-singur lucr ți va s-fățea ira s-aduțea capul afighirea ca pul'iu, ti videari pal'ili lăiti di fum. Ică ună sărmăniță chiplisită cu căsturi supsări, niscănti bairi di țeapi ș-al'ia spindzurati pit grendz, căpacul aumt cu lacu a unei sfânduchi vecl'ia, capitli tumsi ballaboks a ñițlor arămăni, ună stivă di vasi di alumin ti adărai măcare ș-păstărmă, ună bandă pri mur chindisită iu s-videa ună feată mușată iu s-agiuca cu merlu, ună cărari lungă ca saloni ș-turbulița, ți l'i amintea totăna Molasi, hoara di nășteari. Ama capul lu aduțea afighirea ș-ca ti videari că diu va s-inșea ața ti cai avea vinită până aclo, Catrina! Catrina nu u avea vidzută vărănă oară ș-u așteptea inșarea a l'iei cu un emoțion cai ș-a lui l'i spărea ciudii chițe va s-u avea. Ș-ți nu poati s-u scutea dit zvercă , nică s-u ascundea. Așa l'i undzea totăna, căti or așteptea si cruțiea cu vărănă femină spusă ca mult mușată. Poati perfectă, ică ața creatură a genului feminin, cai el nu u avea vidzută ninga. Ș-aestă poati s-ira ș-Catrina, că l'i avea dzăsă că ira ahânt elegantă, căt dinintea a l'iei u chirea mintea ș-Mușata a Locului.

Thoma Thăllimi ira sensibil, ama ș-ahânt pretențios cătă femini mușati. El ntrumurea dinintea a lor și s-dzățea la soția

di la revistă, că lăndidzea când nu l'iu şuira, el s-rezervea mult ti arucare ceapa deţizivă, că punctual astumsina , băga oară ți aestă, ică ața iuva giuvuea. Ş-aoa ira zborul ti femina cai va si făţea mul'iera a lui, cai va s-ira fără di altă elegantă. Cu tută că li avea trecută treidzăţli, nu aprucea si soară.

Avu multi candidaturi buni, ama el ş-la ma muşata va s-afla totăna țiva ți giuvuea. Or va s-plăndzea că sufurţelili nu li avea năpărtăcuşi, or că urechli nu ira Ńiţ, or că pulpili nu ira mplini, or ti mesea ți nu ira supsări , or ca sinul nu ira ndăsat ş-or chiţe măl'EAU di nare ira aroşă. Ama ş-tu un caz când nu află țiva ți poati s-giuvuea, el nu apruchă candidatura că nu ira virghiră. Astumsina soţia di la revistă l'i scoasiră hirul ş-el s-obligă că mul'iera a lui vinitoară, va s-avea fără di altă dau calităţi, fără di năsi nu poati si cl'imea ideală. Lipsea s-hibă mult muşată, ş-mult virghiră. Calitatea “mult virghiră” ira mintueari a lui ş-ira ligătură cu aţa că, nu maş că s-nu avea durñită cu un alt, ama nică tu minti, s-nu u avea duşă un lucr ahtari. Nu avea ăndoilă că strădzea di un anacronizmu fără vindicare, t-aţa nu în-cot, di aţa dzuă la revistă ahurhiră si l'i dzacă “hurl'iatul di Molas”. Ira crescut Tirana, ama ira născut tu ună hoară din sud, cai vinea Ńiurizma meri, cum ira darihina Molas. Ali Tirani iu lo măna căntroară şi, ti scăpari di iţi complecs di huriat, u arupsi Molasi di năş cu tuti rădzătiñ, ama cu tută aestă armasi țiva di năş. Ca ună rădzătină di mer, cai pute nu poati s-arupă ntragă. Ş-la aestă armăsătură , poati u avea cubairul mintuera a lui anacronică ti nveasta ideală.

-Vrei s-bei dală, ficior? – lu ntribă moaşa mare Paraşchevia, anda lu arupsi ti pţăn chiro dit peanili a nveastil'i ideală, ni-mutată ună mutreari caldă, cai a lui l'i adusi aminti dadăsa

armasă di chiro la murmintasiă di Molas.

Dala iu adusi Catrina. Tu ună cupă di alumin tută grochi di în-afoară, ca agudită cu cheatri. Ea ntrumură ca hiru di pal'iu, când iu deadi tu mână ş-arăsi pţăn când s-năpui, ti şadeari tu braţul ali dadi. Thoma Thăllimi s-trundui tu astel chiro, aşă cum nu ira trunduit vărănă oară di ună femină elegantă. Ş-canda s-l'i ciciurea tu urechi, că moartea va s-l'i vinea di ţiva ocl'i nîrl'i, tiş iu bea dală tu ună cupă di alumin cu grochi. Hărdzit ş-ali răchii di purnă şi biu pţăn ma ninti la sāmărgeană, agiumsi s-l'i amină un strañiu recicu ali trundueari ş-si l'i mutrea ni ntrumurat peanili di ocl'i, aţel'i ocl'i di cai poati s-murea.

-Aestă easti Catrina! – dzăsi dapoea ş-l'i si paradeadi anarga a unei ca moarti dulţi.

Aduchi si zdingl'eaţă mădua ş-tu capul gol asună zborul epic “tihisi aestă moarti ş-nă vădzum”, avdzăt ti prota oară, la aţel reghion di nord iu avea trăcută ti aspărdzeari isuserli dit sărmăniţă. Moartea vini di nord, ca ti marturiseari că ari cazuri când omul aduceaşti până tu soni, ncotul a ańilor şi ari bănată. Un caz ahtari ira ş-aestu di ază, când Thoma Thăllimi nu avu niţi ună ăndoilă că păn tu aţel caz, avea bănată maş ti videari Catrina. Nu vra ţiva altă, maş s-u vădea, ama aduchi că u tupuri că Catrina l'i arucă ună mutreari şi nţipă ca măl'eau di căţut. Astumsina ta s-nu spărea că murea ti videari, feţi ţiva lucrı şi ş-urmili s-li ascundea, ş-mălealili di căţut s-li avea. Sculă ocl'ii stri capul a l'iei ş-dzăsi ti pal'ili lăiti di fum, “cum poati şi nu intră ploaea!”. Alăvdă banda chindisită cu acul ş-spusi ăndoilea că feata şi giuca cu merul, iuva u avea vădzută. Vădzu napoi faţili aroşi a unui ciliman

ș-napoi concluzea di aradă ti vintul chischin ți creăști dipriună cilimañi sănătoș. Tesi măna cătă turbuliță ș-aminti că așă u bătea laptili ș-cusuriñl'ia a lui din Molas. Spusi furca ți țănea ună mul'ieri tu mesi ș-agiumsî tu concluzion că nu avea țiva ma bun di strañili di lăna. Ș-tu aest opu, amintă di cazul ti zburări dreptu cu Catrina.

-Maș tini nu ț-vedu niți un strañiu di lăna, - l'i dzăsi – nu ț-ariseăști? Lăna easti bună, că sudzi sădoara ș-nu alasă s-lăndzidășt.

Gri anarga ta s-l'i intra căt ma lung tu carnă cățutul a mutreriii ali Catrini. Ira prima oară ți ună femină l'i aduțea a lui ună tăl'eari a carniei ahânt dulți. Cu tut că u ștea că poati s-cădea lișor tu cearcul a unei mintueari slabă, s-aducea ni pătut cu ahânt și s-dănăsea, păn tu soni, di feata cama mușată arămănilor. Catrina ira ună mușuteață ahorea cai ziaristul nu u avea vădzută vărna oară ș-ți di ună oară , nu l'i afla dot vărnu biloc iu poati s-giuvuea; perl'i șcurț ți giuca pi păltăr ca tumbi di trindilină, sufurțeali năpărtăcuși, urecl'i niță, nare dreptă ș-fără chicuti aroși, fața netedă ș-sini ți giuca sum ună fanelată di aradă, ca merili din hoara a lui natală. Eli canda ti acl'imea s-ti tindeai ti arupeari. Ș-si li țănea tu palmă ta s-li mutreai. Ama acl'imarea undzea ca cățut cu dau tăl'ituri, că singură Catrina nu avea tendență ti un lucru ahtare. Ea ti strădzea, ș-maș ahânt ti pindzea. Ti ngăldzea, ș-maș ahânt căt ti arățea. Ș-ti răsățea, maș ahânt căt ti bătea. Ti ntrăbarea a lui dreptu-ti dreptu , u bātu ma lung cu mutrerea ca cățut, ama nu vrea s-dzăcă că chițe nu nvăștea strañi di lăna. Tu bilocul a l'iei griră mul'ierli cama neali a fisiei:

-Caterina u avem araftă ți coasă strañiă!- dzăsiră eali cu

ună mandră spusă.

Maș când u biu dala pân tu soni ș-si sculă ti fudzeari, s-aduchi că aclo ira ti aspărdzeari a unei isuseri dit sârmăniță. Ama ș-ti ndrădzeari. Idea a ndrădzeriei, iu guli capul a-dau oară, ahorea că tu bilocul a zborlui epic “vini aestă moarti ș-nă vădzum”, asună speranța mono-caldă că bilocul a directorul vicios, poati s-u acăța elu. Așă, poati si fâțea bărbatul vinitor ali Catrini. L’i si apruchiă ca ti dădeari cupa gulită, ama ntribă anda mutri ma mult cătă alant:

-Ninga nu u aveț părțată aestă feată di Socrat Buba?

Continui un confuzion di-ună-oară, ș-ți a degradat dau minuti ma năpoi, ca tu ună mare aspărari, ică confuzie ghegenerală. Moașa mare Parașchevia, feți cruțea, mul’ierli cu furca în-bârnu zgârmară fațali, featili neali arăsiră anda ascundea fața cu palmili, cilimañl’iă griră în-coru numa al Socrat, Catrina aruchișă canda s-nu ștea iu si ndupurea ș-aușul di pri spată, dzăsi:

-Aestu lucru u ști ma ghini guvernul.

La dzălili di ma năpoi el nu pătu să scăpa di trunduerea ți s-cl’imea Catrina. U avdapsi chirolu a servitutlui la Gorița Mare cu sibepea că va s-fățea un articol important ti Sami Frașări ș-dimăndarea a lui “si l’i vrem arămăñl’iă”, ama u ștea ghini că ața ți u țanea nimga aclo, ira Catrina. Cu tută că u aducea că ira anda avea un năieti tu sinurli ți nu s-agiung, l’i arisea si legănea fără soni tu sârmănița ca dzinări arămăñilor. Ică sfidantul a directorul ca ti ciudii, Socrat Buba. Ș-ți ira ună soi canda si legănea tu brațili ali mul’ierii a lui ideală, Catrina. Nu avea ăndoilă că Catrina ira ahtare, dicara ira ș-mult mușată, ș-multă virghiră. Ti virghirea a l’iei, cu tută isusită

di la nășteari, u băga mâna în-foc; si ștea că arămănilii durinea cu bărbatul, maș dupu mărtare. Ș-aestă hărdzită năndau reguli rigorozi, și li țanea ninga pi cicioari arămănil'ia dit munti. A lui l'i vini ghini ti aestă rigorozițea și-u mintui ca bună vreaire aprucharea cu Catrina. Ta si l'i dzăcă născănti zboară și l'i ardea cheptul și-ți ira sigur că nu li avea avdzăță vărna oară di isusitul dit sărmaniță. Ca “femini ca tine, sânt mul'ier ideale”. Ică , escu urghit di mușuteața a ta”. Ică “nu ti aspari, că nu mor ma ti părțaș di Socrat Buba”. Ama și, “Catrina, ma s-vrei, mărititi cu mini!”.

Ti aprucheari, nu ira nevoie s-afla vărnu motiv; nu l'i avea loată ninga declarație a apsărdzerii ali isuseari cu Socrat Buba. Di la vizita dit soni la Colebañl'ia, dupu așil'ei aspărari mari și-confuzion ghegeneral maș că ntribă ninga nu u aveș părțată, aduchi că ira ma ghini s-aduna ahorea cu isusitul, ică isusita, fără prezența a fisiei. Așa dzuă nu u lundzi ma mult și-ti așa că ira hăristisit că l'i armasu ună cărare cai va s-u dușea napoi la Catrina. Și-ți ma năpoi stătea dișchisă, nu maș ti loari ună declarație amănată, ama și-ti spuneari și-ti zboară și l'i ardea cheptul.

Ama ninti și s-aduna napoi cu Catrina și, ti ma mult tora și el ma u loa dipriună și-ma serioz ocazionul a unei ligătură fără di altă cu nășă, lipsea ună conușteari cama ahăndoasă. Căt ma mult să ștea ti nășă, ahănt cama lișor va s-u avea ti băgare tu nănă mul'iera ideală. Nvăță că ma ninti lucra la cocechi di misur, ama fudzi di aclo că s-ncăcea cu brigadierul, Dimitrachi Cărpi. La cocechi nu s-turnă mă, că s-feșei arafță ti cuseari strañiă, acăță bilocul astil'iei ali Gorița Mare, cai u scoasiră tu pensie ti handicap de sănătate. Nișu un gorișar nu u așteptea

aestă alăcseari ș-pi ună boați dzăsiră: “viniră agrii s-aură aței imir”. Ș-că ira tihi urută și araftă ali hoari, si l’i pistusea a unei arămână și ștea maș s-turțea lăna, ică că la Dimitrachi Cărpi mizi avea nvățată cum si selectea misărul. Tu așel lucru s-vidzu ș-măna ti fățeari hătări a directorul Socrat Buba, ama armasiră cu gura dișchisă ma năpoi, cu profesionalismul fără precl’i a l’iei. Catrina u nvăță machina di cuseari mult căntroară. La dzălili di ma năpoi, di măñli a l’iei inșară prima lucruri. Fundi cu dipli di curent, cai featili din hoară li cusea ma mult tu căsăbă. Pantaloni cauboi, va s-dzăcă lardză tu fund ti ficior. Geachetă dopio-petă, cu dau tăl’iitur di năpoi, ti dzinări. Ș-geamadăñi di cadifei, cu dau gechi tu mardzini, ti băgari bărbațiă săhatea cu chiustechi.

Talentul ali Catrini ș-ajustarea căntroară tu un ambient ni conuscut, ira ună știri hăroasă ti Thoma Thăllimi. Că el u nutri aestă ș-tu vinitorul a unei ligătură agiumsă ti precl’i, namisa unei araftă cu vinitor ș-un ziarist. Tut așă a promovat ti aflare alti talenti namisa di arămăñi, canda s-u avea fără di altă s-arustunea nuntr la năs mintuerea slabă cai avea ma ninti ti năș. Ama t-a s-avea un material căt ma mult ti articol “Sami Frașări ș-arămăñl’iă”. Ș-află ună altă feată cai ira faptă șoferă, un ficior di nau meș și bătea dzumarul, ună mul’ieri și chindisea cu ocl’i nchiș, un sculptor miracol și lucra lemnul ti ciudii, un pictat și fățea pictati omul ca l’iu, un auș și añiurdzea vintul ti paravideari chirolu, ună căntătoară cai cănta ma ghini di bărbațiă, ică singur asoțiatul a lui, poetlu cai u avea darihinea bună poema “Ni’isuri ș-sărmăniță”.

Tora arămăñl’iă nu l’i spărea mă niți ca numadz ni chiplișiș, nică ca creaturi acățaț ti bană ș-ti moarti dupu munți.

El'i ira cădări s-făţea iţi lucr, ş-si potrivă di-ună-oară cu iţi situată, lucr ți u ngăldza mult ziaristul ti ambărața a ligăturiei a lui vinitoară cu Catrina.

Declarația cai va s-u părța di Socrat Buba ş-ți tut aşă va s-dişchidea calea ti adunarea cu năsă, Thoma Thăllimi dusi s-l'iu l'ea ali Catrini la araftăsi. Ira nuntr a unei casă cu un etaj, strahă di eternit stri uşă ş-țiva scăr di scânduri cai u părţea di loc. La ună mardzină ali casi ira un căciub strămbu ş-ți cai a lui l'i spăru ca mer, ancă la alant ună purnă mplină cu lilici albi. Liliceă cădzuti ică azburati ti vintu, avea ş-pri eternit ş-la prag. La mardzina uşiei, pri mur, vidzu un slogan ți u băga dipriună tu frămtea ali revisti, ancă dininti avea scriisă, tut aşă cu buei aroşă, "U țăni minti moi carafilă". EL asună anda țanea ocl'i pri zborul "carafilă" și, când avdză si l'i dzacă di nuntr:

-Pindzi poarta!

Cheptul l'i si umplu di zboară ți ardea.

-Aestă easti arafţea? – ntribă anda intră disul di trup nuntr.

-E, - gri cu aguñiuseari ş-arăsi Catrina –aidi !

Ața dzuă Catrina ira ma mult ți ță băga ntrumurari. Tut așa s-feți ma mult di iţi altă oară, mul'iera a lui ideală. Nchisi poarta dupu păltăr, anda tăcu ş-un pandantiv di hieru ți s-bătea, ama nu tăţea dot zboarili ți l'i ardea cheptul. Aţeali ira multi ş-el nu ştea că cai di năsi va s-l'i arisea ma mult ali Catrini. S-apruchă cu aguñii, sum mutreera a l'iei pi arăs ş-ți s-nțipa tu carnă ca căţut hăros, ama când s-mătisi s-dzacă zboarili ți li mintui cama ți ardea: "Caterina, ma s-vrei, măriti cu mini!", feți maş ună ntribari di aradă a ziariştilor:

-Caterina, u vrei ti bărbat Socrat Buba?

A featii cama mușată dit călivi, l'i si aplică din clo di peanili di ocl'i un ca arăsu nirlu. Di-ună-oară fața l'i alicsi buei, anda s-feți or cama albă di lilicili cădzuti pi prag, or cama aroșă di merili di la Molas a lui. Mutrea afighirea canda s-nu ștea a cui si l'i grea, iu si țănea ș-iu si neacă. Frămtea si anvili cu sădoari arați, ancă tu ochi, tu biloc di arăs, ahurhi si bată fieviroasă un ca măl'eau di cățut cai nu vrea s-vatămă. Ș-iu el, hărdzit ș-ali ecsperiență lungă la revistă, agiumsi s-veadă cruțiarea a dau sentimenti gati opusi; a unei dureari mare ș-a unei purguriseari nîcă. S-mul'ia cãntoară ș-nvirinat, cã sinea u vidzu la purguriserea nîcă, cãnd vrea s-u videa la durerea mare. Durerea mare ș-ți cãtã vãrnã oarã spãrea ș-ca dor icã arãu-vineari ntrumuroasă, ea u avea ti un alt. Ti Socrat Buba. Tut așã aduchi maș ahãnt nvirinat, cã omul ți vrea s-u vatãmã nu ira el. Ira isusitul dit sãrmãniță, ți s-ascundea di nãs, ș-nu vrea s-l'i inșea dininti. Ș-maș astumsina pãțã unã ca apunari cu cicioarli pri loc, ti aducheari tu soni cã ancã ligãtura cu nãs va s-ira unã ligãturã di un caz, ligãtura cu Socrat Buba, ira unã ligãturã ti banã. Purgurisit cu idea cã ira ma ghini ți li țãnu nuntr zboarili ți ardea, aduchi nevoea ți s-armãnã un oaspi bun a unei featã arãmãnã. Ti ma mult, ali ma mușata ș-ți li avea tuti, niți ca vãrnã altã, conditili ta s-ira mul'ieri idealã. Ș-ca ti vuluseari oaspițãl'ea nau, gri ti oarã dit soni:

-S-veadi, dzãsi cu boați nvirinatã - cã caftã s-l'i fudzã Socrat Buba, ama napoi nu sã ț-fudzi.

Așteptã ninga pțãn ta s-l'i avdza boațea ș-ți va s-ira tut așã ș-amintirea dit soni ți va s-avea di nãsã, cu depãrtarea dupu țiva dzãli dit Gorița Mare. Ama ea nu gri. Tãcu. Canda s-aspãrea cã cu aspãrdzerea a tãțeriei, va s-aspãrdzea singurli

timel'ili ali baniei. Ahorea când ira anda astărsărea pragul, Thoma Thăllimi avdză ună boați și l'i vini di năpoi și-ți a lui l'i spăru ca sunet di liliceă:

-Nu u scoati tu revistă, că va s-u vațiñ!

Ama el u scoasi. Și-stătu ninga dau-trei dzăli, ti videari reaghimea al Socrat. Ira articol dit soni și feți ti isuserli dit sărmăniță și-arămăñl'ia din Buf. Ti un chiro lung u asoțiă ună angusti ahăndoasă chițe nu u ascultă Catrina, t-asta țiva meș ma năpoi edită ună carti cu reportaji iu spunea pțan și-ti Socrat Buba. Ca ti un arămăñ dit munti și u vrea în-tățeari și-ahănt mult isusita dit sărmăniță, căt di ndirisea ca s-nu u chira, lă scutea ocl'i a cal'ilor și-vumea l'ierñi.

OAMIÑL'I TRECU NVĂȘTERLI ARMĂN

S-dzățea că va s-vinea oamiñ mintimeñi dit capitală ti dideari cali a unui problem mintit și-ți li avea astărsărută mult căntroară sinurli ali Gorița Mare. Ira ma mult țiva ni paravidzută, și maș când l'ini săhatea și-ță acață ușa, ti aducheșt ti mărimili reali a slăbiției. Tut așa, s-pistusea că ața slăbiță poati si l'i flitursea a cui-vrei la prag, ama nu a hoariei a lor.

Când s-fățea gati ti concurimea regională a festivalul di folclor național ti astel an, s-vădzu că Gorița Mare ira aușată. Nu avea ficior ta s-căntă cantiți di foc a bărbațlor și-feati, cai s-nvăștea costumul cu hării amirăreștă a nvestălor. Ațel cu ciuprachea rară și-ți avea alăsată fără minti doamnili mondane din Paris. Ira gati cantiți, joculi și-strañili, ama nu

s-afla oamiñ. Săndzili tinărescu ali Gorița Mare ira pțanat, că ficiorl'i ș-featili avea loată calea a căsăbălui. S-mărta , ama intra ș-dzinir nuntr ti scăpari a hoariei. A lucrului greu, pluburie, mușcoñili, ș-bălițli. Ira ună aușare pi anarga, ama țî s-feați ndirisită când s-adunară ti sculari grupurli a ficiorlor ș-a feutilor. Ancă căntițli, giocurli ș-nvășterli li avea cu mulțimi, ira pțăni ațel'i țî va s-cănta, giuca ș-si nvăștea. Ma undzea un ca aspărdzeari a nl'isului ică ună văștidzări a unei mandră vecl'iă, cai cama cu dureari di toț u aduchi Stefan Mușca, omul cama vartos a hoariei. El ca ti loari dichi ti ațel'i țî aguñiusiră văștidzărea a mandriei di chiro, feți ața țî nu s-așteptea s-undzea di alt gorițar, l'i pitricu dau dzediti di carti a spețialistul conuscut a nvășterilor la capitală, hil'iu a hoariei a lor cai ira și autor a articolului ti ciuprachea di costumul a nvestălor. Ahorea di alanti, l'i scriira:

“...Voi acățat cohiu dit căsăbă ș-Tirana, ancă a-ñia ñ-armasi broscu la prag. Cai va s-li căntă tora căntițli a noastri populare ahânt mușati? Ș-a cui s-l'iu nvescu mini, costumul fără soțu a nvestălor cu anamă păn tu salonili di Paris? A cui, arămănilor țî la șijac tu mardzina di rău?”

Aclo iu gortisariă ira tu chicuta di hallă, arămăñl'iă ira tu măl'eau a ferisiriei. Lucrul cai a lor lă lipsea ma pțan ira ficiorl'i ș-featili. Ancă Gorița Mare, undzea tu aestu punct ca feată aușată, turăștea a călivilor di pal'iă, ț-aminea di-ună-oară ună grădiniță verdi anvilită cu liliceă. Ahânt darihinea ira aestă, căt Riza Cărpi nu ștea că cai ficior ș-feată s-loa tu grup ș-cai di năș s-alăsa. Arămăñl'iă nu ștea di grupuri, t-ața ș-nu avură țiva condra, țî organizatorii și managerul a lor, s-ira un om din hoară. Cum ira în ghegeneral toț manageriă, ahorea

di Socrat Buba ș-poetul, ma că poati si cl'imea manager un ți aduna chel'i. Cu "hoară", el'i aducea dipriună Gorița Mare ș-nu avea provă vărnă oară ți aestu zbor s-lu alichea ș-a călivilor a lor. Prefera singur si cl'imea cu zborul arămănescu "turăști", transpunerea cama sahtă a l'iei ira "taifă". "Taifă" s-aducea primnarea, ancă "hoară" arucare rădzătiñ, plântu. Ș-el'i anda nu avea ninga rădzătiñ, băna cu ideia a primnariei. Di alantă parte, prezența a primnariei macare ca idei, l'i fâțea ma pțăni zilichear ti posturi înalte ș-ofisi. Așa că s-fetiră niți pțăn zilichear ș-ti ața că cai va si l'i condusea ică s-l'i aduna ti cântare ș-giucare. Ti ma mult că si ștea ș-di cilimañl'ia dit sărmăniță, că Riza Cărpi l-u vrea cu tut suflit buneața arămănilor. Ș-ira nvățător, t-ața s-vida di năș cu adorațion ahorea.

Aest adorațion, cai fâțea ș-un ambient bun ti lucrare, Riza Cărpi u avea aduchită di cărund afighiera di năș. Di astumsina când dădea nvățătură la școla di scânduri din Buf. Ti aprucheari ma năpoi când l-adusi a nișlor un top di lastic, tu biloc astilui di recichi; când l'i băgă a hil'isu numa ti arămăñ, cu convinsea că maș așă poati s-băna; când ahurhi s-adună cântiți di a lor, ti fâțeari cartea cai ninga l'i avea armasă fără titul ș-când l'inșă condra al Stefan Mușca, cai vrea s-l'i aștărdzea dit fața a locului, anda l'i cl'imea "viniță". Ama ș-tora când va s-l'i băga pri schenă ti cântare.

Cu alinarea pri schenă, ti pțăn era pri cali di aspărdzeari cu căderea a ntreg adoraționul ți avea păn astumsina, că el vrea si "zbătea" aclo ș-nveastili ș-featili neali. L'i lipsi si stăvărsească ma mult cu moășili vecl'i, ți aestă "zbăteari" u spusiră di-ună-oară isa ca singură aspărdzerea a lumiei. Nu avdza nică di

vărnă urechi ș-anda lă inșară condra a tuti vârstilor ma hima di năsi, eali a declarată cu mari boați că pri schenă nvestili va s-sculea poalili nsus. Ancă featili nvăscuti alafrânga, va s-armănea ncărcati cu cseñi. Ira aspărdzerea cama mare dupu aspărdzrea a isuserilor dit sârmăniță. Ș-ți va s-dișchidea calea ti alti aspărdzer, cai moașili avea chiro ți li videa anda vinea.

Ma s-zbătea puterea conuscută a soacrălor, di nvestili cai căfta si dispărta di oarbără mari a familiei. Ma s-alăsa zaconili vecl'i ș-ma psusea respectul ti ma mărl'i. S-avdidzea nvestili cai nu ștea si nchină ș-precl'ili ți lă si scărchina ti insare alabrața. Ma s-alăsea giocurli di tradită ș-featili mura ti giucare pândic-di pândic cu cseñi. Ma vinea un chiro cipă-cârpat, când vrerea s-cl'imea maș scuteari ocl'i un-cu-alantă. T-ața ș-schena al Riza Cărpi, nu ira alt lucru, ahorea di un loc arisit ti scuteari ocl'i, a cui va s-l'i da blăstimare ș-mândzili. Ta s-nu ira maș ti nvățătorul, cum l'i dzătea eli a liderul grupului, ama ș-ti poetul, cai ira fapt brațul di na-ndrapta . Ică ti Socrat Buba, cai nu avea loată măsurile cai lipsea, ca director ți ira.

Al Riza Cărpi, l'i dediră mândzili cama multi, ș-el aduchi căntroară că ma s-vrea s-băga pri schenă tinirli arămăni, lipsea ma ninti s-dupuna el la moașili vecl'i. Eali avea tu fumel'ia putere ni zbătută di chiro, puteri ți vinea ș-di nispetea că bărbația ira la lucrul cama diparti di casă ca cărvănar ș-picuarar. U țănea fumel'ea comună tu bușur, cât ți-vrei mare s-ira. Creștea cilimañl'ia ți s-răspâdea pit călivi ca oaă ș-u spindzura di limbă, iți mumă nau cai s-ciucutea si l'i vrea ma mult di năsi. Că anda ira dadî, ira ma mult di iți mumă.

Avea tu mână hirili a baniei ș-a moartiei ș-ahânt mult s-pistusea aestă di oamiñl'ia dit fisi, că nu s-ândoilea niți pțan,

că dadili ira ațeali ți ți-dădea ruciănea, anda ți-u fățea bana albă. Ică ți-u blăstima, anda ți-u lăea ea.

Omul ți va s-sculea grupul , cărtit pțan ș-di abilitatea ti algheari, ică lăieri bana alăntor, asună la iți poartă di arămăni ți avea ună feată crescută ș-si apună ncruțulat cu moașili, aproape di iți vatră di călivă iu poati s-afla ună nveastă ți iu dzățea ti cântare. Lă băga mână pi numiri cu un budză-arăș mușat ș-li ntrăba larg-ș-lung ti sănătati, nveastili, ficiorl'i ică lucrăli di pat. Ancă lă avea armasă vărănă cheatră tu canalul di urină, ancă ira vârtoasi ta s-lă spunea bilocul a nvestălor, ancă eali l'i avea băgată namisa di gofuri ficiorl'ia ș-fățea șacai ancă ira fapți asteli dzăli victime a secsului văștidzăt a aușlor. Dicara l'i si spărea unăsoi, că ira ună soi nvăscuti cu strañiă lai, a tutălor lă grea dadă. Dadili s-ngăldza di respectul ș-sinceritatea a lui curată ș-nică tradare nveastili, ficioriă ică aușl'i dișchidea pțan porțli multi a suflitlui. Cu ună albaneză misitcată cu arămănească eali u duțea la fântână nvățatorul ș-nu l'i dădea chicută di apă. Spunea ahânt căt lipsea, că căt ți vrei bun s-ira omul csen nu s-fățea pute ca omul a tălu. Tut așă lu ntriba ancă vrea s-aruca tu pândică vără lingură di făsul'iu, l'i si bea vărnu sanu di dală, ș-ancă l'i arisea ună precli di ciorape di lână, lucrati cu mirac di năsi singuri. Ș-cu maș ațeli cărlidz a chirolui când ira dip neali.

Tinărața a vrăstiei l-amintea motivul di darihina ali viziti a nvățatorului ș-astumsina zborul armănea ca jiujiunar tu balică. Al Riza Cărpi l'i lipsi s-măcă cu dzați lingur cu făsul'iu, s-bea ună căzani cu dală și s-aproacă un munti di ciorape, să le convingă că nu ira așă cum s-grea. Cu inșarea pi schenă ti cântare ș-ti giucare, nică nveastili nu va s-li sculea poalili nsus,

nică featili nu va s-armănea ncărcati cu cseñi. Ira ma mult ca țiva di lucr di numtă. Ică ca dișchideari di suflit, ti videari alant ți liliceă mușati s-ascundea nuntru. Ș-ti dzățeari că un popul moari, astumsina când moari suflitul. Suflitul adărat cu cãntiți, jocuri, lighendi ș-baladi. Ama ș-cu nvășterli vecl'i, cai singuri eali li vighl'ea ca ocl'i dit frãmti. Ti ma mult, când tinirli di pri schenă va sl'i nvăștea aesti strañiă. Așă, costumili greali a nvestilor dit chiro. Cu fustãñli ți nu alăsa dizvilit nică dzeditul ñic a ciciorlui, cu capela ncărcatã cu napoloni di malãmă, ci singiri, spinzurati fãrã numir ș-chiusteca grau di asimi, cu șamea ca negura di pi plaiul din Buf, cu păpuți cu gãvogi di fieru pi-fund ta s-trumburea locul ș-când s-trețea cu curau di mesi cama largă di ună pãldãmi di mulăr.

Sãmțãrea ică evaluarea a costunilor ți li avea nvãscutã ș-eali, cu tuti armatili ș-ți tu chirolu dit soni ira alãsati pit sfãnduchi, ira ti moașili canda s-bãna ninga ună oarã tinãrața. Și s-alicsea mintuerea ti alinarea pri schenă a nvestãlor ș-featili neali, dicara eali, la soni, nu va s-inșea alafrãnga. Înviorate așă, l'i dișchisãrã a nvãțãtorlui ninga unã poartã ma mult di porțli multi a suflitlui ș-pruvuștirã mãnițli anda arãmearã sfãnduchili ta s-lu agiutea. Cu convinsea că nu poati s-facã zboarã că ira anda inl'ea dit somnu un chiro cai nu vrea s-durñea, s-felisea ti iți lucr ți lã inșea dininti, duri s-mușuțea cu vecl'ime trupul a tinãrației. U bãga mãna ñn-foc, cã nvestili a lor va s-inșea ma mușati di ațeali di la Gorița Mare.

S-simnã așă, cu cutudzãrea a isãlã moași, unã situatã di concurime cai bãgã tu lucr toț arãmãñl'iã. Ș-ți, di la concurența cu Gorița Mare fețirã ma ninti unã ca concurențã tãcutã namisa di nãș. Anda u bãgarã Riza Cãrpi tu unã poziție grau,

că nu ştea cai ică cae s-loa ma ninti tu grup. Mintiraşea ma mare u avu cu grupul a featilor, aţeali cai va s-inşea pri schenă cu portul a nvestălor. Ancă prota eali s-aspărea că va s-mura di aruşăni ma s-inşea ninti a oamiñlor ti cântare, tora mura di zilii ta s-ira iţi di năsă aleapta al Riza Cârpi.

El, ahorea di Pandora a Colebañlor cai s-aprueha di toţ ca amirăroańea a cânticului, ti alanti băgă ca condiţie muşuteaţa. Condiţiea ali muşuteaţi adusi frăcăre namisa di fisi; niţi un di năş nu vrea s-u videa sinea ma hima di alant, anda s-aprueha tu lume că el'i taha nu avea feati muşati. Astumsina liderul a grupului aleapsi căti ună di fisi, anda ahorea Colebañl'ia di la cai lo dau, Pandora cai ira amirăroańea a cânticului ş-Catrina, isusita al Socrat Buba ş-tu pragul a mărtariei, cai toţ u spunea ca amirăroańea a muşuteaţiei.

Provă li făţea pi piaţă înainte di samargeani. Prefera un loc ma confortabil, t-aţa lă spusiră clasili di la şcoală, ică la Stă Măria turnată chirolu dit soni tu vatră di cultură, ama nu s-aprueheară di feateli din grup. La vatra nau di cultură nu vrea s-vinea că s-apsărea di morţi, ancă la şcolă, dicara nu vrea s-li făţea hazi l'iil'ia. Goriţariă poati s-armănea fără minti di muşuteaţă, ama poati s-lă spunea limba ti costumili vecl'i. Di alantă parte, la sāmărgană nu avea multi emoţiuni că ira tu bilocul a lor ş-namisa di oamiñl'i a lor. Anda ira din Goriţa Mare, va s-dzacă nu ira ca năş, Riza Cârpi avea băgată oară ună ca ngăţare nu ş-ptănană la arământl'ia dit munti. Ngăţari şi vinea că ira altă soi ş-aproapea oamiñ cseñi. Ti năş csen ira iţi om şi nu ira arământ. Cu tută că ira apruehaţ mult cu goriţariă di când fudziră din Buf ş-acăţară lucruri pit brigadi, napoi ună parte di suflitul a lor canda avea armasă pit ripili a munţilor.

Ș-ti cât chiro va s-ira aestă armăneari, ahânt chiro va s-șădea ș-ngățarea ți ti cărtea s-ti aducehai că irai aproapea oamiñlor cseñi. Ninga ș-ti năs singur, ața armăneari fățea ca ună cărare iu tucherea va s-asuda mult ti trițeri. Moașili, ma mult, ahânt cât l'i grea nvățător, ahânt lu cl'imea "grecul". Ică "cseñul", va s-dzăcă nu easti di a-nostru, ți ira maș ună soi. Așă arămăñl'ia spunea esența ninga ni tuchită a națiuniei, t-ața ca ti tucheari ma ghini ș-cu sinea, ș-cu hoara, spusi ună dzuă că va s-acl'imea ntragă Gortisa Mare la provăli ghegenerale cai va si fățea, fără āndoilă, la piața a sāmărgeaniei.

Când spărea că arămăñl'ia li avea băgată pi linie lucrili a grupului, ațel'i din Gorița Mare căfta oamiñ. Grupul a tinărlor ira complet ti ună soi di modă, că si spunea ti ună vineari cu mulțimi a ficiorlor intraț tu chirolu dit soni ca dzinir nuntr pit căsăbadz, ancă a featilor avea armasă giūmitate. Ahânt giūmitate, cât ira piricl'iu ți costumul bun-conuscut a nvestilor s-armănea nuntr tu sfānduchi. Astel ți avea ciudusită doamnili din Paris, ira piricl'iu si turnea tora tu un murmint di amintiri. S-fețiră tuti ciucuterli ți pătură ș- aflară păn tu soni, maș trei feati armasi ni mărtati, ș-ți în-hoară lă dzățea "lănușă". Lănușili ira pțāni, t-ața căftară mul'ier, a cui lă avea armasă ninga țiva avră di frescă dit chirolu di anda feată. Cai ti avdidzeari, ahurhiră s-la fața iți dimneață cu apă di la fântână, si aunfzea cu pudra a bebelor di un an, s-bea seara ceai di șerebel ș- s-măcă ninti di somnu , căti ună lingură di glico di caisii. Avu darihinea ună soi di rezultat di tinărață, cai poati s-harăsea nimal ambițiea a mul'ierilor pāticati, ama nu ața a tutlor gorițariă. El'i u ștea ghini că costumul a nvestilor ira căsut ti liliceă verdză, cum ira featili neali, ș-nu ti frāndză

văștidzăti, cum ira mul'ierli mărtati. Pi trupul a lor, strañili stătea ca neănare di chicutari, ică plandzeari tristă. Cama tristu di rezultatul agiums, ică cu ața ți s-cl'imă aușarea ali Gorița Mare, ira fără ăndoilă, primarul a hoariei, Stefan Mușca. A lui l'i si bātu sum ciurma di cap țifla ali bombi armasă aclo dit chirolu alumtiei ș-scoasi inatea a fudzitlor, cu ațeli dau dzediti di carti, ți iu pitricu a spețilistul di nvășterli la capitală. Ș-ți s-țanea ca capul cama mintimen cai avea scoasă hoara a lor vărna oară.

Dzătea că ira punctual ața carti, ața ți lă aminteă nu maș capul cama mintimen, ama ș-multi alti capiti, cai di aňi avea acățată capitala. Ș-ți u fățea situata ma mult di piricl'iul, ira mențuinea arămăñilor. Fudzitșă ți undzea ca cavalier di amintiri scăpătati ș-ți nu ira nevoea su acățu cu mănă cartea ta si facă portătoră alertiei a l'iei, aestă aradă si sālghiră cu vrundu înbrațli a dorlui. Dor cai pimsi mulț di năș, s-loa ca rară oară, calea a hoariei. Ca mintimeñi ți ira, el'i poati s-alidzea pit bairi ș-dupu preocuparea al Stefan Mușca, vidzură ună invazie mult serioasă arămăñilor. Invazie ți poati s-scutea buea ali Gorița Mare și s-aștărdzea tuti mușutețli ți ea avea agiumsă ntragă bana.

Un grup din capitală, în-cap cu cu spețilistul cama mintimien a nvășămentul, agiums la Gorița Mare dzu ți arămăñl'ia avea prova ghegenerală. El'i ncisiră di Tirana sămbăta ti mirindi, durñiră ună noapti la hotelul a căsăbălui ș-alantă dzuă s-ngăldzară di soarli anghilicios a hoariei a lor. Casili a părințalor ira surupati di abandonare, t-ața s-adunară ca pul'i duruț la udălu mare al Stefan Mușca.

-Fețit ghini di vinit, - la dzăsi domnăsu a casiei – anda

s-nu vinieat va s-vă ngiuram ti şapți bărni. Va s-măcăm, va s-bem, va s-cântăm ş-dapoea va s-nă arucăm păn la călivili arămănilor, că ar ază prova ghegenerală.

Ti pțăn chiro oaspițią s-fețiră sclav a ospitalitatei cai u conuștea ahănt ghini ş-ți s-ciucutea s-u țănea l'ii ş-tu astel'i udadz strimță la capitală. Dicara acățară biloc la divanul dit frămți, s-adunară napoi di domñl'i a casiei ş-dau moași vecl'i, cai conustea părințią a lor și cai îi adresa cu "domnu", ică "bană". Aesti şădzură ma năpoi namisa di năş, ti ntribare cu dureari ancă l'i avea curmată calea ş-ti scuturari amintirli, ți lă stătea tu ocl'i ca camomil văştidzăt. S-aduceha prezența a unei văştidzări cai stătea angățat. Ş-inl'ea ori di amintirli surupati a oaspițlor, or di amintire di moași cai spărea ca garduri duruti ti ni-surupari. Ca ti năpueari văştidzărea, inşă di ună uşă tu cohiu a udălu, ună feată sănătoasă, nvăscută cu costumul conuscut a nvestălor. Când vini drept a oaspițlor, canda s-cripă cărța a unui țer niuros ş-luñină soarli. Un soari ți si zvumea di costumul cai ț-loa mintea, ahănt ş-di muşuteața a featii cai u nvăştea. Țănea tu măñi ună tabacae grau cu buei di asimi, iu avea cupi di apă ş-cătă ună lingură cu glico di caisii. Di ațel ți s-măca ahănt mult dzălili dit soni , că s-dzătea că ira ună-ş-ună ti dispăriție a sufrilor ş-iunirea ali cheali dit față. Gorița mare u avea dominată fievrili ali turnare la tinirață ică s-nu auşare ş-horli di afighirea au profitat de aestă oportunitate ti vindeari tut glicolu di caisii ți avea tu talari. Aesti fievri canda cărtiră ş-oaspițią di departe. Că u gustară glicolu cu orecsu mari. Ahănt mari căt tu soni alimsiră lingurli ş-u anviliră cu budză-pi-arăs, cum costumul rară, cum feata sănătoasă.

-Pănă când s-ai aesti, nu bagă mintiraşă, - l'i dzăsi

spețialistul a costumului al Stefan Mușca, cai mutrea tavanea tiș canda va s-alfea iu ira ascumtă văștidzărea – nu moari lișor Gortisa Mare, nu!

-Ca aestă am pțani.

Stefan Mușca l'i mutri oaspițîă cu ocl'i văștidzăț ș-turnă capul cătă aclo iu ira călivili arămăñilor.

- Nă lipsescu alti. Altă soi va s-neagă ti seu di căni tută scântilearea ali fustani a nvestălor. Ș-pidipserea aștilor dau moași cai u ar chindisită.

La călivili arămăñilor dusira cu dzuă. Ti oaspițîă di departe ira ună primnare arisită, dicara undzea ș-ca turnari la origină. Cai fățea s-agărșea ti un caz perl'i alghi din cap, ta si facă ti gioc, ca tu tinirața di chiro. Li disfețiră, li scoasăă dip legăturili, aminară geachetili pi numir, agudiră pul'îă cu cheatri, măcară manazi cu pluburi, ș-călcară cu cicioarli baliț freschi. Vrondul lu țanură cătă la piața dininti ali sāmărgeani, pțan ca amurțat di impresia di prota țî lă adusi hora di pal'îă. Călivili ira ndăsati tu poalili a dau dzeani apusi, ună di năsi avea pi măl'eau un fluger ti misurare vinturli. Ma dzăl'iu di iți călivă inșea fum ș-tu iți ubor ș-călici namisa di năsi, s-videa oamiñ. Un ira alichit tu măl'eau a dzeniei, aclo iu ira flugerul ș-grea cu măñli băgati dininti di gură ca ună funii:

-O lăi oamiñ, adunațvă la sāmărgeană, că va s-căntă Pandoraaa!

-Cai easti Pandora? – ntribă spețialistul a nveștămentului.

-Easti căntătoara cama bună arămăñilor, - dzăsi Stefan Mușca- lă astreți ș-a bărbațălor. Ș-mini iu scot capela.

-Cum băneadză dot tu aesti conditi ș-iu u află orecsul ti căntari! – gri cama noul din grup.

-Cânticlu easti pânea a popului. – dzăsi spețialistul a nveștămentului, anda mutrea tinirul, ca ti dzățeari că ș-el ira popul.

-Ancă populu, easti bilocul a cânticlui. Iți popul, ș-ațel ți băneadză tu călivi.

-Tora li ar sculată peanili, - gri ca ti năs Stefan Mușca – vrea s-facă hoară cu casi di cheatră tu locurli a noastri.

Ti oaspiț s-ndrepsi un scamnu lung di scândur ș-frândză di tendă. Protu l'i adună Riza Cărpi, cu haristisea că ira liderul a grupului, a doilu Socrat Buba cu prestigiu ca director ali tutiputi ș-a treilea Lefter Caceta cu autoritatea a presidentului. Lefter, altă soi di doil'ia di prota, salută maș cu bușur, gest ți l'i băgă tu ună soi di zori oaspițiă tiñisiț.

-Nu l'i băgaț oară, - dzăsi Riza Cărpi – mintuești că easti president ali republica arămănilor.

Scamnu s-băgă dininti a intrariei ali sāmărgeană, anda alăsară namisa ahânt piață, cât agiundzea ș-tupurea ti prova ghegenerală. Ma nclo, ca tu mas, s-adunea oamiñl'ia ți vinea cu biluchi di doil'ia măhăladz a călivilor. Cilimañl'ia, cai s-asotea cu grupul ș-ți nu si părța di presidentul Lefter, auș cu mustăț cheptinati, orli ș-chiloti albi, mul'ier cu furca înbărnă, nveasti cu cilimañi dit sāmăniță ș-feati ni mărtati cai arușea când arădea. Bărbațiă ira ma pțăni, că s-turnea ti vărănă cupă di răchii la Panu ali sāmărgeani, până când s-ahurhiea prova ghegenerală. Arămăñl'ia nu u aascundea dip hăristăserea că va s-cânta Pandora, ama s-felisea ma mult când mintuea că ea va s-u asculte ș-ndoi oamiñ mintimeñi, pitricuț di la stat. Că avea vinită oamiñ a statălui, avea faptă știri omlu alichit pri dzeana a flugherlui. Dupu șterea harisită că va s-cânta

Pandora, el avdapsi ma năpoi ș-dau zboară ma multi:

-Ar vinită ta s-ascultă ș-oamiñ a statăluuui!

Oamiñl' iă a statălui șadzură pi scamnul lung ș-bărbațiă u alăsară răchia țî bea dupu sămărgeană, când s-avdză si dzăcă “viniră, viniră!”. Ira grupul a fetilor nvăscuti cu costumul a nvestilor ș-Pandora, cai spărea cama nau di prezența a lor. Altă soi di featili cai purta în-bărnă curau ca paldămi di mulăr, ea avea ș-ciuprache. Ața cai gorițariă lu cl'imară pafile, când Riza Cărpi avea cutudzată s-lu facă comparație cu ciuprachea a lor. Featili viniră di ahănda a călivilor ș-undzea, anda s-aprucheă, cu inundațiile unui curent. A unui curent cai tu biloc di apă, vărsea liliceă. Eali s-ascundea dupu asunarea a armatilor, ti apunari arușănea ș-u țănea l'ii vărșarea, ti aurare emoționuli. Ama aclo iu s-ascundea ma mult ș-țănea ma mult, ira asunarea țî inșea di fundul ali tabani di păpuță. Tabanea ira mplină di penuri ș-găvogi di fieru, cai asuna ș-di plăscănerea ș-cu cheatra cama ñică. Păpuțali s-fățea cu dimăndare, la păzarea din Curceau, și s-dzățea namisa di arămăñi că nveasta nau, va s-bătea locul când s-primnea. Ancă tora țî trețea un curent di nveasti, locul spăru ca un ciliman aspărat. Aspărarea lă si alichî ș-a oamiñlor a statălui, ama ca ciuduseari ti țiva țî nu u avea vădzută vărñă oară, ș-țî nu avea așteptată s-u videă.

-Aestă nu u aștăpteam, - l' i dzăsi tu urechi al Stefan Mușca, spețialistul a nvășterilor, când Riza Cărpi didea dimăndărli dit soni ninti țî grupul s-cănta – iu ira ascumtă aestă soi di feati! Ună cama mușată di alantă, more!

El, canda s-videă țiva țî nu poati s-u videă alant, spăra hăristisit ș-băgă urechea ta s-avdaă cu harau un cântic cu steali, cai iu dzățea ahănt mușat Pandora. Altă soi di Stefan

Muşca cai s-făţea tut ş-ma nvirinată, canda s-strădzăa di ună văştidzări fără vindicare di arichă. Canda si l'i vinea arău ti nvirinarea a lui, tu chirolu când cânticlu ali Pandori spunea ti un şer cu steali rarăiti, speşialistul a nvăşterilor l'i si aprucehă napoi la urecl'ea al Stefan.

-Ţăăni minti Ţi ũi dzăseş la udă, când vini aţa feata sănătoasă, nvăscută cu costmul a nostru di nveasti?

-U am tu minti, - boaţea a primarlui a hoariei, scutură niliseari – Ţă dzăşu că ca aestă am pşăni ş-ũi lipsescu ş-alti.

-Ia iu li-ai alanti, - speşialistul spusî featili cai făţea iso ş-stătea ca cupii di steali dupu numirli ali Pandori – l'ea di aesti ş-completea grupul.

-Aesti sănt arămăni, ar grupul a lor! – dzăsi Stefan Muşca nilisit ma arău di văştidzărea a arichilor.

-Ună him. L'ea căti Ţ-lipsescu ş-nveştilă costumili a noastri. Nu va s-aibă grup di arămănilor tu festival. Aeşti s-şănă minti Ţi va s-căntă aoa la sãmărgeană, că dapoea va s-tacă. Featili ică fifiorl'i a lor, va s-căntă cântiŢli a noastri ş-va s-nvească costumili a noastri. Şi s-u aibă ti tiũii, că nu easti lucr pşăn s-eşt din Gortisa Mare.

Tuti aesti, speşialistul a nvăşterilor l'i li dzăsi ş-al Riza Cărpî, când mburi prova ghegenerală. Ama dicara el lu dominară fievri di niaprucheari ş-arsăru ca maşul pi jiuŕăti, s-obligă s-l'i ciciură tu urecl'i Ţiva ma mult. Ţiva Ţi nu ntriba ti nvirinarea al Riză ş-u făţea s-şădea ca găl'ină audată. Ancă ti Stefan Muşca , cai alumtea ninga cu nilisearea, avu un zbor mintimen:

-Oamiũl'ia trecu, nvăşterili armăn, Stefan!

CAPITUL OPTU

Cazul dit soni ți Bubañl'ia ș-Colebañl'ia s-armănea cruschil'ia ș-Socrat s-u afla zborul cu Catrina, vini deadun cu Dumănica Albă. Cai la arămăñl'ia dit munti s-conuștea altă soi ș-ca dzua a pitueriei. Apări dzuă bună. Luțefărul di dimniața ma cât ira aplicat ș-chicutli di arau scântil'ea ca sticli pi măl'EAU di l'earbă. Soarli s-mătisea s-creapă pi munti, ancă Valea a Pitueriei din Buf scutura strañili a somnului. Ața dzuă va si pituea ațel'i ți ira acățat tu ațel anu. Așă avea armasă ș-așă s-fățea dipriună patrudzăț di dzăli ninti di Paști. Davli dzăli cu semnu cai s-iurtusea cu mari harau ninti di pțăn chiro, anda ira ninga ună-alantă, l'i aduțea ș-oamiñl'ia cama aproapea. Tut așă, s-conuștea ș-Lunea Curată la toț ortodocsiă dit lumi ș-tu iți calendat relighios, ama nu s-conuștea niți pțăn Dumănica Albă. Ața ira maș arămăñilor. Aților ți ira acățat, ama ș-aților cai vrea si l'i videa pituiț. Dinintea prănzului inșea în-vale ti pitueari, ancă ti prăndzu s-aștărnea sufrăili ti măcare. Arămăñl'ia u ștea ghini că acățarea ira parte di bană, ancă pituerea gustarea cama arisită a l'iei.

Aestă u ștea ș-Socrat Buba, cu tută că nu ira duri ti dizligarea a ăndoilei cama grau ali bani a lui; s-inșea ața dzuă ta si pituea cu Catrina, ică s-nu inșea? Ața dzuă, ică va

si pituea ninga ună-oară cum fețiră dupu șuplacă, ică va si părța ună-oară ș-ti totăna. Ira prima oară ți s-află îndeaproape ș-ți s-acăța cu sinea ahânt agru. S-afla îndeaproape, că nu avea mă chiro ti hărdzeari și s-acăța cu sinea agru, că vrea ș-nu vrea s-u hărdzea. Ma ș-ahânt agru ira acățat ațeali dzăli cu toț oamiñl'ia ali fisi cai lu plăcărsea s-u hărdzea Catrina, că declarațea "...nu u vroii ti bărbat, ficiorul al L'eras Buba", nu ira a l'iei. Ira a ziaristul cai avea faptă cu caplu a lui. El avea intrată ca penură namisa di multi precl'i ș-fisi, cai tora u blăstima că l-avea aspră oaspățal'ea. Ș-ma mult di toț , u avea blăstimată isălă Colebañl'ia, t-ața Catrina nu u merita tută ața agrimi cai el u hărnea ti năsă.

Ama că căt u avea rănită declarata publică, ș-că darihinea poati s-ira a ziaristul, maș el u ștea. Nu maș că l'i si provocă agrimea păn tu astel punctu, căt si l'i scutea ocl'i al Mergiu, ică s-vumea l'ierfi. Ira ma arău di ahânt; s-guli di nl'isuri. Sokrat Buba cai rară cădea tu mintuer ahăndoasi, aduchi tora că omul, ma mult di cu păni, s-țani pi cicioari cu nl'isuri. Ș-că nl'isul cai cama l'i didea bană di aňi-ș-aňi, ira Catrina. Va s-dzacă s-u vrea ea ahânt căt zboarili si l'i ngăța pi budză, si nsurea și s-creștea cu năsă ună tumbi di cilimaňi. Declarata conuscută, ma mult când mintuea că ira ntragă a l'iei, anda u gulea di nl'isuri, canda u guli di sândzi. S-tuchi ahânt cãntroară, căt oamiñl'ia din casă s-apsărară s-nu moară. Ș-alăcsea locul cu Catrina, tu mintuerea că, dicara el l'i ascăpă ună-oară bana anda u isusi, tora va si fățea curbani ti tihea a l'iei nau, anda s-murea. Ali ndirisi a fisiei ș-a oamiñlor di aproapea tu ocazionul a unei alăcseariri a tihiei, el l'iu tãl'ia calea cu ună intervenție bărbătească. Ș-ți niți un nu țanea minti, ancă u

avea faptă vărănă altăoară.

-Ma easti scriată s-aplacă cândila a mea, ta s-sta apreasă cândila a l'iei, - dzăsi – mor felisit. Maș s-nu mi avea rănîță ahânt mult.

Ahânt mult s-rănîți, cât ș-când l'i dzăsiră că aclo s-ascundea mână a ziaristului, nu u scutea dot fără stepsu Catrina. Ti ma mult când ira namisa ș-alăcserea tu vidzută cai ea avea faptă chirolu di soni. L'i undzea a unei mulari și nu apruchea căpestrul. El a urmărit di departi alăcserea a l'iei ș-hărisea că ea s-fățea iți dzuă ș-ma mușată. Așă ș-cum s-nvirinea că s-fățea tut ș-ma dzandzară. Ama până tu ună soi di măsură, feți cu steps ș-sinea, cai tora ca director ică primarul arămănilor, di când lă loară a gorițarilor Cheafa a Urechii, undzea ca nvăscut cu cheali vărtoasă. Cheali, poati adorată di alantă, ama ni tiñisită di Catrina. Nitiñiserea a l'iei, cărtea nvirinul a lui ș-nvirinul a lui țanea l'ii sensibilitate rănîță.

Tu ațeali cazuri di rănîță, l'i dupunea ca discurmare pi trup, vrerea ta s-ira ațel și ira ninti și si fățea omul vărto arămănilor. Așă l'i spărea canda u avea a lui Catrina. Ira ma ghini ama, când ira un tecnicu sâmplu a copulație? Ică când ma cât s-turnă di Tirana l'i arisea s-primnea ta s-u videa Catrina? Nvăscut mușat, cu pantaloni terital, baluca cheptinată, păpuți lustrafine, ș-mănițli ali condi pruvuștiti, ta s-i videa cât ma ghini singirul a sâhatiei di marca “Pobjeda”. Tut așă, ira ma ghini, când ună soi ca alantă, giuca “Manusachea” pit numți ș-cânta, loc-fără-loc, “Ocl'iul nirlu”, cânticul cu cai arucă vrearî di când ira ciliman cu sănătatea slabă. Poati că ma s-ira astel și fu, nu va s-ira tora dininti a ândioliei ti nidzeari ică ti ni-nidzeari la Valea a Pitueriei? Ti pitueari, ică ti ni-pitueari

cu Catrina? Ni știut cum s-fățea, ncălică Mergiul ș-fudzi ca furtună cătă plal'iul din Buf.

Tu ațel chiro, soarli avea scoasă ocl'iul ș-chicutli dit soni di arau, cădea pi loc ca sticli scântioasi. Dupu năs alăsă călivili ș-oamiñl'ia ți aspărea somnul dit peanili di ocl'i. Moășili ți aprucea tuciăñl'ia ti fățeari cafei, mul'ierli ți hărnea cilimañl'ia niț ș-nveastili cai lă bășa măna a aușilor. Namisa di năs, ațel'i ți ira acățăț, mutrea cătă Valea a Pitueriei.

Cătă toț deadun mutrea Dumănica Albă.

Ațel'i cai u aștepta Dumănica Albă cama cu angust di toț, ira Bubañl'ia ș-Colebañl'ia. Ața cai avea declarată Catrina ti aspărdzerea a isuseriei dit sărmăniță, cu tut că ma năpoi tut stepsul l'i si arucă a ziaristului, ira piriel'iu s-disfacă prima crăpătură serioză namisa a davli fisi ligaț cu cruschil'ia vecl'ia ș-ți totăna ira vruț ahănt mult. Că adusi cazul ți iți fisi, să spunea siniea dininti a tutălor. Să spunea că ira bun ică slab. Aspărat ică ni aspărat. Cu ună față ică cu dau față. Curat ca apă di fântână ică cătubură ca apă di muceară. Di prota Bubañl'ia u fețiră limbit că ira el'i cama buñi, cama ni spăraț ș-cama curaț, că nu u asparsiră cruschil'ea, ancă Colebañl'ia ti ună soi di modă, u asparsiră. Bubañl'ia u aurară dit uborul a lor ziaristul, când Colebañl'ia nu maș că nu l'i dzăsiră fāti ma nelo, ama șădzură cu năs cruțulaț. Ș-l'i fețiră tiñiserili ți lă si fac a oamiñlor di stat. L'i sălghiră capul a lolcului ș-l'i dediră s-măcă ți l'i vrea pândica, ni amintiri vărnu s-facă cruțea, ta s-l'i armănea tu gurmadz sanul di dală. Tut așă, Colebañl'ia s-pidipsiră mult ti aducheari cruscirl'ia a lor, că el'i s-adusiră așă că așă li vrea mularea lemnili ș-nu că nu l'i vrea Bubañl'ia ti cruschil'ia. Bubañl'ia poati ira ma gioñi

di năș, ama nu ma dișteptaț. Ma vinea un chiro slab, când a omlu l'i dzăț "sănătati!" ș-el ț-răspuni "crechi!". Când ti vatămă noaptea ș-ti plândzi dzua. Când ti prived cum greșt, cum plândz ș-cum arădz. Când arădz, anda ai ndirisi că nu va s-plândz ș-când plândz anda nu ai umuti că va s-arădz mă pute. Avea trecută chirolu a giunamiei ș-avea vinită ața a deșteptariei. Colebañl'ia u aduchiră aestă ma ninti di toț, t-ața alepsiră calea ț ș-carna si frigă ș-sula s-nu si ardă. Ca provă sigură ti aestă, ira dețiziea a lor ti armăneari cruschil'ia ș-ni-arăvdarea ti tăl'eari cât ma căntroară dzua di numtă. Ș-ta si l'i veadă tu soni nsuraț, Socrat ș-Catrina.

Ca ti dzățeari ș-ninga ună-oară că el'i poati s-l'iu trețea apa sum spată a-cui ț vrei, ama nu a Bubañlor, tu uborul a lor viniră ună dzuă ună precl'i di mesager ñiț. Ira un ficiuric ș-ună fetică tu vrăstea al Socrat ș-ali Catrini când l'i isusiră. Undzea ca doi consul'i ñiț, ama ț țănea pi numiri un mision mare. Ș-ț u avea loată mult serioz obligațea a lor. Ună taifă di vrăstea a ficiorlui giuca dininti uborului giocul "castele", ancă niscănti feati pțan ma nclo, s-loa cu "șcl'iopol". Oaspiția ñiț, ni zbatuț dip di jocuri, trăcură serbeș dinintea a vrăsnicălor ș-maș un crescut cai l'i tribă:

-Iu nidzeț voi?

-Vrem snă adunăm cu Arhonda a Bubañlor. – l'i dzăsiră cu ună serioziteati di consul'i cu ecsperiență.

Griră gati pi ună boăți, ama ira limbit că comanda ira tu măñli a ficiorlui. El ira trei dzediti ma lung di nășă și- s-videa di-ună-oară că nu va s-l'iu hărdzea a vărnu , hăristiserea ț l'i aduțea ața diferență. Ti un caz feata s-feți zilicheară ti "șcl'iopol", ama el u năpui cu căștigă, ana l'i gri ca un auș

mintimen:

-N-așteaptă Arhonda!

Arhonda l'i așteaptă cu brațili dișchisi ș-dzăsi “viniră cruștiă!”, ca ti sinea a l'iei. Lă glendisi capul, l'i dusi nuntu, l'i apună nănga vatră pi ună sazmă cai u scutură dau or, lă umlpu măñli cu nuț, ca ațeali ți ficioriă s-agiuca “castele” ș-l'i ntribă chițe avea vinită.

-Colebañl'ia vă așteaptă s-tăl'eaț dzua di numtă. – dzăsi ficiorul.

-Nă pătricu dada ața marea. – dzăsi feata.

Arhonda, tăcută, mutri ună-oară cătă iu cădea casili a Colebañlor. Pi cepul di ocl'iu si spindzura ca ploai moali nvirinul ș-arău vinerea. Nvirinul ira ti crescuția ș-arău vinierea ti niția. Vrea si—l'i loa niția în-brață, ama el'i l'i spărură crescuț, că țănea pi numiri hăl'iurli a mărilor. Tăcu ma lung chiro, dicara nu ștea ți s-dzățea ș-lă deadi a crucscrilor niț alti nuț. Dapoea l'i lo di mână ș-l'i scoasi tu ubor. Feata u dusi la ațeali ți fățea “șcl'iopul”, anca a ficiorul l'i dzăsi s-agiuca “castele”. Tut așă mutri ninga ună-oară cătă Colebañl'ia ș-dzăsi, canda s-videa ahănda nuntr a siniei:

-Em ți spepsu ar niția că s-cacă strămb mărl'ia!

Tățerea ali Arhondi, mărl'ia a Colebañlor u aduchiră ca semnu sigur cai promisiunea aprucheariei. Ș-ca cali ți s-dișchidea ti aprucheari a Bubañlor nvirinaț ti moarti. Declarata ni-așteptată ali Catrini, ahănt căt ira bombă ti Socrat, ahănt ira fărmac ti toț ațel'i cai țănea prinuma a lui. Ama fărmacul cama mult, u scăpătă tatăl, L'eras Buba. A lui l'i si văștidză ca liliceă di curcubetă budză-arăsul di totăna pi cepul di budză ș-nu ngăldză mă așă cum ngăldza. Nu u băgă

mă capela strămbă stri ocl'i, cum u băga, nu dzăsi niți un zbor slab ti cruștiă ș-căntiți l'i mgățară tu pândic, ca păni di misur ți nu u arupi niți plumbu. Tut așa biu răchii cu meari la ună numtă, zacon ți u avea ufilisită maș ună-oară tu tinărață ș-ți lă tihisea arămănilor di chiro. Ș-plămsi. Cum plândzi un ciliman când l'i cadi tu muzgă bucata di păni. Ațel'i cama gioñl'i ali fisi, cai ma mult ti L'eras Buba nu vrea s-u videa s-plângă, l'i dzăsiră s-didea orderi ti ardeari Colebañl'ia ca șoariț, ama el l'i liniști cãntroară anda lă gri moali:

-Nu plâng că nu vrea nveasta ficiorul a melu, plâng că ñi-si uscă harau. Ș-ciciorlu nu va ñi calcă mă la Colebañl'ia.

Ama ș-singur Colebañl'ia fãrmac ira fapt di zboarili ali Catrini dzăsi a ziaristului. Fãrmac ahãnt ș-căt Bubañl'ia. Ninga ș-ma mult. Ma mult că așa el'i inșea cama chiruț. Ancă Bubañl'ia chirea nveasta, Colebañl'ia chirea feata. Toț u ștea cum s-ligă ața isuseari, t-ața tu cazulri a trundueriei, moartea călca ocl'iul ca ună putană vecl'ia. Tu ațeali dzăli di trundueari, s-grea pit vatrili a Colebañlor ca angusti laiă, ș-un n'l'is cu sfãnduchi di mort cai u vidzu dada mare, Parașchevia. Sfãnduceha di mort u țănea pi numiri Catrina, cai căt ira turnată di la udălu di cuseri ș-când dadăsa u ntribă:

-Ți u ai ața?

Ea rãspunsi făt-făt:

-Di aoa ș-nclo va s-dorm aoa, ca tu pat ñi-si scarchină trupul di velendză!

Ira ună lãhtare cai nu va s-u vrea niți vãrnu, t-ața Colebañl'ia cu cuci-ș-maci l'i si sãlghiră ali Catrini ca ațeli cicloni cai sufla dit amare ș-ți l'i paravidea sahtă, maș un auș di a Mișañlor. Ș-iți oară, cama turbat di ora di prota.

Oara di prota, când ma cât s-nvăță că Catrina avea dzăsă “nu u vroi ti bărbat, ficiorul al L’eras Buba”, turbeața cai chică tu ahurhită ca confuzie ghegenerală, s-turnă tu dau secondi ma năpoi tu rău cătubur cu căciughi. Toț s-fețiră deadun dininti ali Catrini cai undzea ca călami singură tu muceară.

Parașchevia u aștără pit ubor cu căția și mintea jiuurătii.

Aușul dit spată cai Catrina l’i agiutea dipriună ta s-fățea chișatul, si sculă ti prota oară pi cicioari ș-dzăsi maș:

-Ți fățeș așă moi feata al pap?

Mumăsa l’i dzăsi:

-Ma ghini s-avea moartă când irai di ținți aňi! Chițe nu isusiră un căciub Bubaňl’iă, când ti isusiră tini!

Tatăl dupună di la stani ta s-l’i arupea caplu cu cățutul și tăl’ea ñel’iă, ama fudzi maș ața noapti, că nu avea inimă s-u tăl’ea. Surărli mărtati departi, viniră cu ună suflătură ta s-l’i arupea perl’i, ancă cusurinili l’i deadiră mândzili.

-Naaa, chicuta să ț-cadă! – l’i dzăsiră eali cu fațili aspartii – Chițe nu ti năcaș tu ună chicută di apă, când dzăseș “nu u vroi ti bărbat Socrat Buba!”.

Ti tuti cărterili , căț țivrei aspri s-ira, Catrina tăcu cu ună tățeari ahăndoasă. Ș-cu un cap-gros ca di mulari ti ni dișchideari gura, ș-canda s-l’iu tăl’ea carna cu cățut aroș, di astel’i cai avea inșată cu mulțimi pit magazini. Ama a dau oară , dicara turbața a fisiei s-asoții ș-di arău-vineari ahăndoasă că nacă s-nu moară ș-di cara ea s-aspără pțăn di nl’isul cu sfănduchi di mort, u dișchisi gura.

-Ațeali zboară nu li dzăș mini, li băgă ziaristul cu capul a lui.

Ș-nu u dișchisi mă. Ama ahănt fu duri și Colebaňl’iă si-

nilisea. Si pocăiea lișor ti ața că turbeața poati s-u avea ținută pțan cu anfar și s-aguñiusea ta s-lă dzacă a Bubañlor că feata a lor nu ira di ațeali șiți cai lă avea cripată dip țipa tu chirolu dit soni. Ș-că u vrea păn la moarti Socrat Buba. Tut lucrul ira țu Bubañl'iă s-loa șteari cât ma ninti ti gărșala ti ni-hărdzeari a ziaristului. Zboarili ali Catrini, cai tora li ștea ș-cilimañl'iă dit sărmañiță, nu ira ali Catrini. Ira a ziaristului, cai nu li videa dot cu ocl'iă oaspițal'ili vecl'i.

Misionul ti băgare pi șteari, ngrăcă di-ună-oară pi pältărlu a toț Colabañlor, ama ațel'i cai li uflisiră ma ghini căl'iurli adunariei cu Bubañl'iă, ira bărbațl'iă, mul'ierli ama ș-featili neali.

Bărbațiă uflisiră locurli di la stani, adunarea a cupiilor ș-ma mult ațeali când s-durusea titlu "Picurar aleptu", staționul a copulație, vărna geapi țu nu s-vida la Plal'iul din Buf, vărna călici cheandra a Valiei di Pitueri, sāmărgeana iu s-bea răchii di purnă hieartă dau or ș-la numță, iu tihisea s-ira acl'imaț.

Ama ancă bărbațiă ira cama nilisiș ș-așteptea țu cazul s-vinea singur, mul'ierli avea ma multi zboară ș-cama lișperi, că u acățea cazul pi vintu, canda s-ira pul'iu. Eali nu u alăsa cazul s-lă scăpă, nică când nidzea ti fățeari lemni tu ună păduri di cupaci ș-gorță aproape a Valiei di Pitueri, nică când lea strañili la un degă a răului din Buf, nică la adunarea a mul'ierilor, cai l'i condusea dipriună Zoița a Cacetañlor, nică când fățea vacanța ti prăndzu, ș-nică când s-cruțiea cu caz în-cali. Ahorea di mulierli cai avea ma multi zboară, featili neali ira cama preocupati. La precl'ea Socrat ș-Catrina, cai ira unul ma mușat di alantă, eali videa cazul ideal. Cazul cai ti năsi durñea ș-deșeptă maș ti Socrat ș-Catrina. Aestă

deșteptari li fățea cama preocupati ș-u băna iți cripari canda s-ira criparea a lor. Ti criparea dit soni , ira featili a Colebañlor eali cai afla cazuri ta si aduna ș-ciuciurea fără soni cu featili a Bubañlor. Ș-locurli cama vruti ti ciuciurari, ira cocechli di misur, fântăñli cu cubei, cirapul di păni, Biserca ali Stă Mării turnată ti vatră di cultură, iu fățea searili di giucare deadun cu tinirl’iă din Gorița Mare ș-livădzli dupu davli dzeani, iu inșea ti chindiseari.

Cum bărbația nilișt, cum mulierli cai avea multi zboară ș-cum featili preocupati, avea ună singură năieti; s-ngăldza ligăturili cai pute nu ira arățiti ca tora, namisa di Bubañl’iă aș-Colebañl’iă. Ș-ma că prota iu lăiră bana ali Catrini, ma năpoi, când s-dovădă că declata ira ună minciună cu coadă a ziaristlui Thoma Thăllimi, vrea si l’i scoată ocl’iă al Socrat. Tută aestă ngăldzari ali climă vinită di tățerea stăpsită ali Arhondi a Bubañlor, ira mult ti tucherea a ngețlui namisa di davli fisi.

Ama napoi nu ira tuti lucrili, până când nu s-tăl’ea ninga dzua a numtiei. Si ștea că anfărli ti aest lucru li țănea streasi singură ea cai avea ligată isuserea ș-avea grită astumsina la Valea a Pitueriei “a mea, a mea, a mea!”. Arhonda a Bubañlor. Ea ira mult rigoroază ti easti cazuri, t-ața șădea deșteptată ndirisea că ațeali anfără nu vrea s-li sălghea vărna oară. Ș-poati că va s-undzea darihinea așă, canda s-nu l’i avea grită hil’isa moartă, Athina, aleaptă ti privideari sahtă ș-cai vini trunduită, la ună dzuă cu ploai.

Athina vini la ună săhati ni-așteptată, când ahorea di ploai, scăpăra nicurmati rufeili. Eali cădea di iți parte ca năpărțiți aroși ș-luñinea, ca cu unăsută di cāndili di-ună-oară, căliva

audată. Arhonda ira anda umplea piața cu vase niț ș-măr, ta s-cădea chicutli cai intra pit pal' iurli ali ceatii, când ăndoilă că pit cărarea di mardzină ali uși prințipială, intră nuntru cu aguñii aumbra a unui di “năș”. Ăndoilea u vartușă dau secondi ma năpoi niliserea conuscută a nvestiei ața mara Nasta, cai băga sanili deadun cu nășă. Ea s-tesi cum s-tind mul'ierli ninti di nășteari. Ti Arhonda a Bubañlor, cum avea băgată oară di chiro, căderea cu morțiă nu ira altă țiva ahorea ca ună soi di nășteari. Nasta s-teasi ta s-nășteadză di trupul a l'iei un mort. Ș-dicara si sālghi, cu ună boați nilisită, l'i căftă a soacărsa velendza di lână, că vrea s-durñea. Când e durñea, va s-năștea mortul. Arhonda u vidzu mortul anda cărțanea pit vase s-aguñiusi ș-singură ta si nchidă la udălu ali Nasti. Nasta ira teasă ș-u avea ligat mult vartos capul cu șamei laiă, că când vinea “el'i”, capul s-dispărța pi giunitati. Tut așă l'i sopărea canda l'i creștea pandicul. Dispărțarea a caplui ș-creșterea a pândicului, l'i aduțea ună angusti ahtari tu trup, că l'i spărea tiș canda năștea ș-canda murea. T-ața fața l'i loa ca funuserea a mortul, ancă boațea s-alăcseaea păn aclo , căt si fățea ca boațea “ațilui”, ică “al'iei” cai l'i avea intrată tu trup ni ntribată. Când nchisi poarta a udălu adărată cu lemnu bun, di când Socrat apări director, Arhonda vidzu cum intră mortul tu trupul ali Nasti. Ș-avdză cum gri ea ti oara dit soni cu boațea a l'iei:

-Ș-ază ți cad rufeili aflare ta s-l'ină...

Di-ună-ora ma năpoi, cu gura a l'iei gri mortul cai ma căt avea vinită, cai u confuză nu ș-pțăn Arhonda, că s-amănă ti conușteari. L'i spăru ca boațea al Vasil Plasari, cai vinea dipriună la sorsa ta si plândzea ti lăeața lungă ș-ti limbidzări

darihinea ti moartea a lui la bataia din Lazarat, ama când conuscu Athina, ngiură sinea că ira confuză.

-S-ñi cadă chicuta, ți ț-agărșai boața! – l'i dzăsi a hil'isa.

-Nu ari țiva, mumă, avem chiro ți nu nă videm, - dzăsi Athina.

-Chițe viniș tu aestă tufani?

-Nu viñiu ti tini!

-Ma ti cai viniș?

-Ti Catrina, nveasta al Socrat.

-Chițe, ți ari ea?

-Nu u ved bună!

-Grea moi, ntrumură Arhonda, cai nu ăndoilea niți pțan la abilitățile prividzută a hil'isa – nacă va s-moară ș-ea, cum ai moartă tini?

-Nu, moi ată, nu va s-moară,- s-ciucuti s-u niliștă Athina – ama ari năndau lucruri cai sănt ma lai di moartea, t-ața tăl'eațu căt ma căntroară dzua a numtiei.

Ma năpoi moarta nu mata gri. Arhonda în-cot s-ciucuti si l'i scoată vărnu zbor ma mult anda s-aguñiusea ti fugă pit ploai ș-scăpării. Ama s-aduchi di-ună-oară că va s-sălghea anfărli, t-ața lă pitricu știri a Colebañlor ți Dumănica Albă s-u scutea Catrina la Valea a Pitueriei. Ma năpoi va si tăl'ea ș-dzua a numtiei. Ș-anda știrea azboirea cătă Colebañl'ia, tu inima a l'iei s-cătuvuli un angust. Ira sigură că Catrina va s-vinea, ama nu ira sigură ti nipotul, Socrat.

Socrat Buba u alăsă cărțanerea nănga bilocul iu bātu ș-vrea si l'i scutea ocl'i al Mergiu, stri pădurea cu cupaci ș-gorță ndăsati, alichit di Valea a Pitueriei. Di departi valea l'i undzi ca sufră aștărnut sum cicioarli a lui. Dupună di ncalar,

calu aburea ș-si vighea s-nu l'i scoată ocl'i ș-băgă oară că la vale avea vinită arămănl'ia di prota. Ma nclo vinea alță. S-apruchea pi anarga ca buei murdză cai s-fățea ma măr dipriună. Namisa di năș ocl'ia l'i vădzuără ună buei aprasă, ca jjurăti cu chinușa scuturată. Ea vinea anda aroșea ș-ca piră aprasă tut ș-ma mult ș-ni așteptat, tu inima a lui, chică pi anarga ună chicută di harau. Așa cum aruchiună tu urechi ună boați cai l'i dzăsi că buea aprasă poati s-ira Catrina. Tut așa, soarli arădea cu plal'iul din Buf ș-iarba undzea oarfână fără chicutli di arau. Ahănt oarfăn, cât ira ș-el ninti ți s-idea buea aprasă. S-deadi ntreg dupu mărimea a l'iei, ama aduchi s-ntramură când ni-așteptat aminti că s-afla la bilocul iu țiva meș ma ninti, ira cruțiat canda s-ira cruțiat cu un fantasm, operativul cu mare puteari a reghionlui Josif Șola, cai s-primnea pit cărăr dit apărită. U ntribă chițe avea înșeată ahănt nviu cătă ațeali mardzini ș-loa răspunsul cai lu ciudusi:

-Pute nu si ști iu doarmi azmul.

Cu vinerea al Josif Șola tu ațel reghion, ahurhi s-easă ndasi pit stanili arămănilor ș-gazul ndirisit ali deghe, "Gip"-ul cu buei ca chinușă, cai picurarl'ia u cl'imea "bardza, vini bardza!". Cu vinerea ali "bardzi", ahurhi ș-sezonul murgiș a "loarilor", cum dzățea oamiñl'ia dit munti căderea a vărnu di năș tu nclisoarili a statului. Loară ațel! Așa, ș-gazul ndirisit, ș-Josif Șola, băgără tu dicsionerul di iți dzuă arămănilor un zbor greu ș-ți păn astumsina, șădea maș tu mardzini a mintueril'i a lor; azmul. Ațel cai operativul cu puteari mari lu căfta iu-ți-vrei dit nviu dimneța, că nu si ștea iu durñea.

Ira arămăni di a locului, din Selenița. Arămănl'ia a Bufului l'iu nvățară căntroară numa, cu tută că ițuvrei lu cl'imea

“operativul cu mari puteari”. Ş-hărisiră cu enumirea lui tu aţel reghion, cum hărisescu cusuriñl’iă ti cusurinul cai u ari ghini cu guvernul. Ama nu undzi ahtari soi cu Josif Şola, cai limbiză di prota că nu ştea arămăneşti. Ş-că ira arămăn, ahănt cât poati s-ira grec un labăr cu şoli din Curveleş. Ahorea di arbiniseaşti, ştea ş-ună grăţeşti şcl’ioapă, cai u avea nvăţată că lucra operativ pit hoarili din Dropul. Anca arămăneasca nu vrea nică s-aproacă că, cum avea dzăsă ună-oară la ună stani, u avea blăstimată şi Sămtul Cozmă, cu afirmaţia că Dumnădzălu a ofensat, ma s-lu plăcărseai pi limba arămănească. Josif Şola avea ocl’i canda ti arămea ca a Sămtlui Cozma. Ş-fiiţ, dicara peanili li avea ca căsuti la mardzini. Arămea canda va s-aflea fără di altă ţiva cai u ţănea ascumtă.

Di-ună-oară cu ciudiea că l’iu u dziţea mintea omul, aduchi ş-ca un gl’iem lai cai canda l’i alăcsi inima, ahănti minuti cât mintea iu domină aumbra al Josif Şola. Ca un mirar laiu...

Tu aţel chiro Valea a Pitueriei lo piră. Buea cai pţan ma ninti undzea ca jiuŕăti cu chinuşa scuturată, tora ira turnată tu foc cai ngăldzea valea. La sufrălu mari sum cicioarli a lui, avea vinită Catrina.

Hărăsi, ni aduchit sigur ancă darihinea va s-hărăsea ş-nu u lo ştiri că cum Catrina, maş cu ună vineari, l’i aştearsi iţi lucr scutidos, cătubur ş-urut. Tora, canda nu avea nuntr a lui niţi ândoilă greu, niţi ncăceari agră. Chicuta di harau cai ma ninti maş cât chică, s-feţi di-ună-oară cât Rău a Bufului. Ş-suflitul gol l’i si umplu cu nl’isuri. Cu vinerea în-vale, l’i dzăţea că ira aţa şi avea făcută dipriună, Catrina a lui. Cum easti vintul cai umplă pălmunili. Ică ţiva di trup, şi nu poati s-bănedz ancă ţ-u

scot. Ma mult di iți altă oară, ațel caz ți mutrea cătă măl'eau a păduriei, el aduchi că ți ira ti năs Catrina. Ira ună țiva cai, când u scutea dit inimă, armănea fără inimă. Ș-când u aura di la ocl'i, armănea fără ocl'i. Ahtari ira di când ira di doispărdzați di aņi ș-căntă ti prota oară tu ună trapeză cu bărbațiă, "ocl'iul ņirlu". Cu tut că astumsina u vrea ma mult cum s-vrea ună păpușă. Ună păpușă fără di cai nu ti acață somnul dicara easti mușată ș-dorņi cu ocl'i dișchiș, di ndirisea că s-nu ți arăchească alantă. Ș-ndirisea arăcheriei di alantă, ira vreari, fără s-ira vreari. Vreari s-feați di ața dzuă când vrea s-u bașă ș-Catrina u agudi cu șuplaca. Tu ațel chiro l'i avea crescută pțan mintea stri peri, că vinea di Tirana, iu mburi cursul ti copulație ș-iu cu agiutarea a soțlui a udălu, Cuzmălu din Roscoveț, amintă ș-ună experiență modestă cu Frida. Ama ața cai di toț s-cl'imă "șuplaca ali Catrini", u adusi di-ună-oară pi sini. Ti aducheari că ș-poati s-u cheară ața cai mintuea că avea născută ta s-ira a lui ti eta a etilor. Așă, vrerea ti Catrina, cu tut că ma mult ni spusă ș-plăntată namisa di plecieli a pândiclui, ahurhi s-crească deadun cu piricl'iu a chireariei. Ică că ună oponentă, ndasi ori agră, ti un ocazion ahtari.

Ni știut ghini cum s-vrea, Socrat Buba ștea ghini cum s-nu chirea.

Ti tut ți undzi ma năpoi; cu declarata cu aducheari-slabă a aspărdzeriei ali isuseri, băterea ș-ciucuterea ti scuteari ocl'i al Mergiu, vumerea a lierņilor di aburli ali matarangonă ș-ncăcearea a fisilor cai vrea maș buneața a un-alant, el avu ca căpătiņu di iți noapti piricl'iu a chireariei. Durņerea cu năs, chreștea di alantă parte, vrerea ti Catrina. Ș-ți ira cama ti ciudii, piricl'iu a chireriei s-fățea ma cruciatu, ș-astumsina

când nu avea cauză ti cruciare. Ca ața Dumănică Albă cai ea avea vinită.

Ș-aștepta aclo nghios, ca foc cai ngăldza valea.

Ni chirut chiro, si sălghi hima păduriei, cu vintul cai l'i si sārimea pi fața ca suflătură ți inșea dit budzili ali Catrini. Cătă vārnă oară u mintuea ș-ca suflătură cai va si didea fără āndoilea cama nīcă. Tora ți ea ira vinită vrea maș s-u hārdzea și s-u ticnea. Lișor, cum ticnea puhiza pjalmul a lilicilor din Buf.

Anda s-apruchea mutrea di-unā-oară ș-ea, ș-taifa. Catrina purta pi trup fustani di aclaz aroș, ancă taifa ira ma mult murgă. Ira adunaț multă, canda s-ira numtă. Ațel an ira mplin di ncăcearii, ș-di cauza a ziaristlui cai nu li videa dot cu ocl'i isuserli dit sārmaniță. Ncăcearli vinea ma mult di aspārdzerea a isuserilor, așă cum vinea ș-vrerea ti pitueri a oamiñlor di aproapea a precl'ilor asparti. Poati s-nu vinea astel'i ți nu vrea si mārta un-cu- alant, ama vinea astel'i cai vrea s-țānea pi cicioari oaspāțāl'ea di cu chiro. Aești s-ciucutea s-ascāpea ața cai poati s-ascāpea ș-undzea așă, ca unā chedică delicată ti mārimea ma nelo a ncăceariei.

Ama avea ș-alti ncăcării ș-ți nu avea s-facă dip cu aspārdzerea a isuserilor. Tu taifi aproape ș-tu taifi cama departe. Ș-cu loare parte a tinirlor cama ni-nilișit a fisilor. Anda s-primnea ni mutari ocl'i di la Catrina, băgā oară ș-duri bărbaț ș-mul'ier di a Plasarilor, Gunañlor ș-Cacetañlor. Ira fisili cai avea avută ma multi ncăceri tu ațel an. A Plasarilor lă lipsi s-iasă ti apāreari a unui om di a lor, Panu di la sāmārganā, cai va s-u scutea dit organizata a frontului, dicara avea zaconul s-u alidzea rivista cu capul nghios. Avu di ațel'i cai u avea spusă

la Josif Şola ş-Plasari'l'ia, cai avea tu fisi martirul conuscut, fetiră ncăceari cu cai țivrei ți avea ăndoilă că l'i avea spusă.

-Nu va s-vă alăsăm, - s-giurea el'i, - s-loaț pit cicioari sândzili al Vasil Plasari, canda ți si facă!

Gunañl'ia ira ncăceaț ti merul dit hlambură. Un di năș , la ună numtă, spusi idea că chițe la cărligul ali hlamburi si plăntea un mer ş-nu si plăntea un dardu. Gunañl'ia s-țănea toț ca frățal'ia cai ncăcearea cama dit inimă avea aspărdzerea a numțălor. Nu avea numtă iu ira acl'imaț el'i ş-nu șădea deșteptată ndirisea a aspărdzeriei. Ama cazul dit soni, lo mărimi ti lăhtare, că s-părțară di-ună-oară dau grupuri măr cai s-ncăcea un-cu-alant, or anda plăntea merul, or anda plăntea dardul. Mărimi cama niț, cu ahurhierea a Cacetañlor, avu ncăcearea la ună adunare a mul'erilor iu s-avdzară zboară că chițe Zoia nu u scutea vărnoară din scaun a presidentiei.

Ninti ți s-aruca ceapea dit soni cai u s-u fățea ş-el parte a Valiei a Pitueriei, Socrat Buba alepsi ca biloc ti pțan chiro straha a unei burbufeată. Burbufeata s-afirighea di arudză cu băbuchi ma cât flitursiti ş-iarbă nau di matragonă, cai a lui l'i aminti dzălili a nvirinarieii agră, provocată di declarata aduchită-slabă ali Catrini. Ş-vumerea di angusti, a l'ierñilor, dicara nu scutea dot în-afoară di budză numa Catrină. Di tuț oarbărl'ia dit plal'ea din Buf, burbufeata ira cama delicată, că s-frăndzea maș cu ună ticnari. Când acăță biloc ş-arucă ocl'i pi brață, numiri, păltări, zvercă, , mesea ş-cicioarli, ahănt că l'i alăsa dizvilită aclazul aroș, el s-aspără ancă di arăzili ațil'iei mutreari Catrina si frăndzea ca burbufeată. Isusita a lui ira creatyra cama mușată, cama elegantă ş-cama delicată ațil'iei Dumănică Albă. La Valea a Pitueriei. Ş-tut așă ş-ma tristă.

Alaņ arădea afighirea di nășă, ancă ea tiș canda plândzea cu lăcri cai chica pri nuntru. Ș-ți s-videa pi peanili di ocl'i, ca cipă di negură tristeari. Stătea ca pțan ahorea, gati ca carnă cseană ică ca sorcadă cai lini afighirea ta s-află calea chirută. Cusuriñl'ia l'i si aprucea, u ticnea ș-u alăsa di-ună-oară singură, canda s-nu vrea s-videa lăcrili ți l'i curesa pri nuntru. Nică s-avdza, când vărănă mănă ică cicior a l'iei si frândzea ca burbufeată. Ică s-nu cădea tu ocl'i, că ira ciudusiț di năndau hări femini a cui maș ea ștea s-lă da scăntil'eari ș-astumsina când hărli nu lipsea s-scăntilea.

Nică țiva nu avea armasă di livendeața a l'iei a chirolu di soni ș-ti prota oară el avu dor ti ața alantă, Catrina dzandzară. Tut așă, maș ti prota oară, vidzu cama ahănda di totăna nuntru a lui, ca ti ndrădzeari țiva cai așteptea di aņi si ndrăgă. Și s-feați curbani a unei vineari arău ahănt ahăndoasă, căt u ngiură sinea ti șapti bărni că s-acăța di zboarili scriisi fără minti a unui ziarist. Cai avea minti ti conduceari vărănă brigadă di tutipută, ică ti agudeari pi păltarli al Mergiu, ama nu avea cap ta s-u facă a lui, ața cai ira a lui, mușuteața arămănească cai cama ț-loa mintea. Tu ațel chiro, l'i si aminti, deficiența vecl'ia, va s-dzăcă ața cai nu ștea cum s-da ună liliceă, cum s-dzăți un zbor dulți, ică cum si scoati în-afoară di budză numa "Catrină" și s-domină di fievri di arustunari a ndrădzeriei ațil'iei cai nu ira ndreaptă ninga. Fievri a cui el lu alășă cărarea liberă, ș-astumsina când u vidzu sinea s-aruchiusea tu brațili a adunariei a țiva hării femini cai așteptea si facă a lui, maș prota noapte di nsurare. Nu ca altă oară, feați cu șterea ntragă, ața cai totăna u avea cl'imată ni tiñisită ti un arămănit munti

ș-di ună casă bună, ca casa a Bubañilor, intră cu ocl'i ali minti sum aclazul aroș cai purta pi trup Catrina. Ti glendiseari nândau locuri cama imiri di burbufeată ș-ți, maș anda li videa di departe, u ngăldza ca foc.

Ș-l'i băga tu trup ună amințileă dulți...

Socrat s-aguñiusi s-alasă burbufeata, când Catrina alăasă mesea ațil'iei piace iu u isusiră ș-l'i lundziră bana aňi ma ninti. Ea si spusi cama lișpere ș-u mutri pădurea, ni știută că nidzea cu cicioarli a l'iei aclo iu ira Socrat. Ancă el s-nică di ună undi di doru, când u vidzu s-l'ină cu ahănt vrondu ș-di-ună-oară, plăcārsi Dumnidzā ți iu aduțea. Ți lundzi bana a l'iei, ti mușuțāri bana a lui. Ș-ți u feți ahănt mușatā, ahănt dulți ș-ahănt ți ț-loa mintea, cāt nu s-ciudusi dip, când u aduchi sinea anda ciuciurea pit dințā, cānticlu di ună oară di anda ciliman, "Ocl'iul ñirlu".

Si sălghi cama cu vrondu di vārnā oară, ti inșare dininti fără ndirisi di vārnū, ahănt ma mult când s-aducea afirighit di un adorațion ghegeneral. Adorațion di zboară ni dzāsi, arāsu ascumt ș-giumitati di mutrer cai u cārtea s-u ambrāța cāt ma cāntroară Catrina. U ambrāțā. U stresi arāu. U anvārti tu cheptu, canda s-aspārea s-nu u chearā.

-Viniș?! – ira singur zbor cai pătu s-dzācā Socrat.

-Viñu! – dzāsi singur zbor Catrina.

Anda ascumsi niscānti lācri cai s-arucutea pri nuntru. Ș-anda s-hipsi tu cheptul a lui, ca ună vineari amințileă dulți...

AROMĂNI, ICĂ SĂNDZILI LATIN A BALCANLUI

Cartea ti arămăni ahurhit ca veac di căntiți ș-cu cai Riza Cărpi s-lo lung chiro, ira tora un manuscriis a studiului ma dzăl'iu mburit, ama ți l'i lipsea titulu. Fără titlu l'i undzea a unei creație fără cap. Ș-căti or s-ciucutea s-u află, avea intensiea că ira anda cărținea dupu un trup săcat cai s-arucutea ca negură pit munții din Balcan (Hemus). Tut aestu lucru l'i lo aňi, că nu ira sãmplu unã carti ti folclor arãmănilor, scriirat di un nvățãtor din hoarã cai nu pretendea dip căruna a unui studios di darihinea. Ira ma mult unã sprovã ti videari dinclo di negură cai afrighea el'i. Di la înceseri a avut impresia că arãmăni au avut împuși ca unã mäsali di mort, icã murmint neguros. Ti cai ștea toț, ama toț tățea. Ș-pit ciucuterli ta s-u scoată dit negură, icã ta s-u ngroapã, s-preferea ngruparea neguroasă, ca dizligarea ma bunã ti toț. Ama ma slaba ti singur arãmănil'ia.

Cu aestã soi di ngrupari ș-ma mult di când cu un bușur di căntiți, lo dețiziea s-facã carti, Riza Cărpi ira cruțiat dipriunã, ama cazuri ahorea avea sculatã cubairul a lor ti totãna la amintiri. Ca nãndau sufuri cama ahãndoasi, namisa di sufurli cama superficiale. Namisa di ahãndoasili, el ahorea dipriunã tendența al Stefan Mușca ș-cu alțã, cai ti chireari numa di darihinea, anda s-ciucutea si l'i pãtidzea cu numa "vinițã". Ică angustul a unui librar, cai dzãțea că nu ștea s-aibã vãrnã carti ti arãmăni, dit chirolu când s-nãscu cu perl'i aroș. Dizvilerea ti rădzãtiňli armãnești ali Moscopuli la cartea "Ni Dzãsa Mare". Ică cazul cama dit soni când, ti țãneari sculat

grupul aușat folcloric ali Gortisa Mare, s- impună tucherea a grupului arămănilor. Anda fețiră curbani tinirața așilor cai pțan importanță avea ancă ira, ta spribăna fără di altă trupul văștidzăt așilui cai lipsea fără di altă s-ira. Ș-ți undzea tut așă ca ună alicseari a sândzili. Ică curarea a lui tu trup csenu.

Di cazul dit soni, sufura a amintirii avea ma mult forma a unei ciciurari tu urechi. Giunitati di urnimi, giunitati di amenințare ș-ți armănea la năș gati-gati ca șuirare di năpărtică. Ira aestă șuirare cai ș-astumsina la prova ghegenerală di grupul arămănilor, ș-ma năpoi, fățea ta s-tățea ș-si l'i șădea deșteptată tu trup sentimentul canda ira găl'ină audată. La iți alt caz , vidzu ața ciuciuare a spețialistului a nvăștămentului tu urechi, Riza Cărpi va s-protesta cu boați mari chițe nu l'i alăsa arămănil'ia ta s-cânta. Ică chițe lă alăsa maș piața a sămărgeaniei ș-nu l'i alăsa la schena ti festival? Ică chițe va si fățea curbani ti alantă, anda armănea ti năș tu negură?

Di când tăcu, videa maș nl'isuri cu negură. Negura or s-turnea ca eșarfă di lână cai zgurmea gurmazul arămănilor, or ca murmință nîiț iu strădzea bueili, nvășterli, zaconili, traditili, giocurli ș-căntișli a lor. Cu cai el s-ligă cazual, ca ti lari ună datorie di bană. Ș-cai ma năpoi ligătura s-feți ca obligație, ca ti turnari ună datorie a vișinlui. Ama cu tută și tăcu di zburari, nu tăcu di mintueari. Ș-locul cama bun ti ahtari ni-tățeari , ira cartea ti lumea ni-conuscută ti oamiñl'ia dit munti. Ică manuscrisul cai ș-tora tu pragul a mbureriei , nu u avea ninga un titlu. Ca ti aflari păn tu soni vidzu ninga ună oară dit ahurhită și avea scriisă.

Așel cai ira tu ahurheari cama s-poati si facă titlu a cartiei; "Autopsia arămănilor pit bairi", mburi ca sum titlu ti primul

capitul. L'i si țanu a zborlu "autopsia", dicara pragul a moartiei arămănilor ca națiune, canda u afla prezent tu iți cântic. Ira ca un protuzbor, ică trundueari a conștiinței națiunii ti ața cai s-aștepta s-vinea. Ș-aoa un biloc ahorea ș-cai spunea mult, acătea ața nvirinare, ică tristeari tupurită, cai li nvăștea bairli cu ca ună țipă di lacrimă. Ahânt di darihinea ira aestă, cât ș-di cara nțararea a unui munti di cântiț, cu dzeditli s-numărea ațeali cai poati si cl'imea hăroasi. Ni agărșăt că ș-la ațeali cama hăroasili, va s-chica dipriună cătă ună chicută di lacrimă. Spărea canda arămănl'ia plândzea ti tihea a lor cai s-primnea rădzătiñ-arupti pit munții din Balcan. Ică ti ațeali cai vrea s-li avea, ama cai nu li avură vărănă-oară; ună strahă cai s-cl'iamă patrie, ș-un semnu, ta si aleagă di alantă ș-ți s-cl'eamă hlambură.

Dupu titlu, hlambura ira ața cai armasi cama lungă ni limbizată, ca negură cai s-primnea gati tu iți pagină scriisă. Anda easti tu ună soi di formă limba a unei națiune ș-dicara el'i ira ună națiune fără hlambură, al Riza Cârpi, ndasi l'i arisea s-mintuea că arămănl'ia ira memeți născuț. Ică un popul a cui l'i ira impusă memețaria di la nășteari. Singur caz când a lor nu l-arsiea memețaria, va s-dzacă u sclula ună hlambură pi vintu, ira numțli. Nvățătorul ali Gorița Mare avea vădzută cu dzați numți di arămăni ș-nu țanea minti ți la vărănă di năsi s-nu avea hlambură. Ș-nu ună, ama trei. Aroș, albastru ș-alb, căti un mer plântat pi māl'eau di cărligu. Primul spunea vrerea, a doilu țerlu, a treilul buneața. Ama a doilu s-alăcseaea ș-cu galbinul cai spunea gelozia, ș-cu verdzul cai spunea renovare a baniei. Dapoea, transpusi tu un singur slogan, eali poati spunea niedzul a işiș egzistenței arămănilor dit munti; bană renovată

tu țerul dișchis, cu vrearî, gelozii ș-bunăeață. Ancă renovarea dipriună a numirlui trei, avea origină religioză, spunerea a tutălor bueili, deadun cu merul ali Evi, spunea vrerari di bană. Di alantă parte, prezența a tutălor bueili di ună oară, ahânt cât ira ună urare ti numtă, ahânt ira marturii că lipsea ună singură hlambură. Ică astilui semnu, cai va s-spunea diferența di alantă. Ș-ți spărea tut așa ș-ca fără mintirașă elegantă, t-ața năndau lucrî cai ti alantă oamiñ u ar mult lișor si sândzineadză, si tal'ia ș-si vatămă. Ș-maș cu ahânt, arămăñl'ia canda adăra portretul di darihinea a lor, ca un popul cai nu ar tendență ti alumtă, ama ti numtă.

A hlamburlor, deadun cu mistirl'ili a numțlilor, studiozul fără ecsperiență Riza Cărpi, lă durusi a doilu capitul a cartiei. Ș-ahânt cât u trapsi semnificația lor, ahânt l'i si deșteptă interesul ș-ti ună egzistență altă, el'i ca oamiñ. Cu bunețli ș-rutețli a lor. Cu ațeali sortimenti de calitate, cai fac si alegă di alantă si s-aproachă un-cu-alant. Aesti el li adună tu un capitul ahorea, titulat "Identitetea arămăñilor, anda conuscum di aproapea arămăñl'ia din Buf".

Cu pretendimea a domenii pri Moscopule, arămăñl'ia ș-di cara ira rădzătiñ arupti măr a Balcanlui, șădea ca cheatră grau namisa di alantă. Anda s-mutrea strămbu ti rădzătina aruptă, ahânt ș-cu simpatii ti rădzătina cai plăntea. Ș-aoa nu ira maș Moscopulea, ama ș-multi alti centri bănati, armasi ninga l'ii, ică turnati tu armăsatur. Arămăñl'ia undzea așa, cu țiva numadz ni-hristăsiț, cum cu ună primnare di tută bana, cum cu ună plăntare cai nu u hăristusea vinitorul a lor. Lucr cai ti fățea s-pistuseai , că ira mult ma pțăn numadz, tu aducherea di darihinea a zborlui ș-mult ma mult ni hăristisiția a Balcanlui.

Ică cercetăriă a unui realitet, cai u afla tu locul diu avea vinită, ama nu u sculea dot , tu locul iu avea vinită. Aestă de, cercetaria dipriună, fățea s-spărea ca numadz di eta tută. Așa cum fățea ți cărvanea a lor neguroasă si tuchea pțan cătă pțan pit aňi ș-etă. Anda s-tuchea cu a locului. Ică anda apruceha chirerea a sândzili a lor, nuntr a mărdezililor a sândzili a lor. Până tora chirerea ma mari tu arada arămănilor, ira ațel'i cai s-cl'imea "a locului". Ancă astel'i "dit munti", iu fățea parte ș-ațel'i din Gorița Mare, ică a Bufului. Ira marturi l'ii a egzistenției tu Balcan, ș-di un alt sândzi. Ninga ni tuchiț tu sândzili aților di a locului, ama tu prag ațil'ei tucheari, cai spērea că nu va s-amina ta s-l'ină. Ș-anda fățea ta s-ira ninga cama alt sândzi. Iu namisa di ațel romăň, grec, ică albanez, undzea s-ira cama latinul din Balcan.

Di alantă parte, Riza Cărpi nu ștea s-dzățea că ți soi avea loată singură tucherea cu alantă, aților cai s-cl'imea "arămăňi di a locului". Căt avea armasă ni tuchit sândzili latin tu vinili alti ș-căt ira faptu latin sândzili aților di a locului. Căntițli arămănilor dit munti pțan spunea ti aestă ș-el poati nu ștea ți avea undzită tu alti patrie., ama țiva poati s-dzăcă ti patria a lui. Ta s-ira cama aprucehat, capitulu dit soni a cartiei, a cui nu iu avea aflată ninga titulu, u asoția cu ună hartă gheografică a Albaniei. Iu scriiră cu ună "V" mare, tuti asteli locuri iu ira plăntaț arămăňl'ia, ș-l'i cădzu di-unăoară tu ocl'i capul a fântăniei, ma s-u cl'imăm așă, locul di cama aproapea diu viniră, deadun cu locul dit soni. Ică sinurul ma depărtoș a tinderiei. Capul a fântăniei a spărturăiei arămănilor, ira Balcanul ancă locul dit soni aștil'iei plăntare ira aclo tiș tu mesea a Albaniei. Ică dzăsă altă soi, aclo iu mburea toscăria

ș-ahurhea ghegăria. Faptul că niți un cicior di arămăn , nu avea sălghită rădzătină tu spațiul ali gegării și lărdzimea a tinderii a lor tu locurli din sud, u fățea Riza Cărpi s-pistusea că chițe ira facti cu chiro, dau Albanii.

Ună cama moali ș-alantă cama aspră. Ună ca cama limbită ș-alantă cama cătubură...

Șăderea a dau formi diversi nuntru a unui singur trup, fără pțănă ăndiolă, u ligă cu prezența largă arămănilor la ună di năsi. Ică di prezența a unui alt sândzi tu vinili aților a locului. Ligătura cai feți, l'i spăru interesantă ș-duri cu biloc ș-poati di aestă, l'i chică păn tu soni, titulu dipriună ni aflat, a cartiei cai u ligă ahănt mult cu oamiñl'ia dit munti; "Arămăñl'ia, ică alant sândzi latin a Balcanlui". Ama el'i ninti ți s-ira țetăteñi greț, romăni, ică albanezi, ira latin, scriiră dip tu soni pri căpacul a manuscrisul:

"Aromăni, ică sândzili latin a Balcanlui".

CAPITUL NAU

Dupu ințidentul cai nu tiñisea nică pțan, nică hoara neau arămănilor, nică numa a martirlui Vasil Plasari, avea umuti ți gustul urut cai armasi, s-u scutea dit zvercă ună numtă. La prag ira numta al Socrat Buba ș-ali Catrini, t-ața s-așteptea di toț cu niarăvdari ahorea. Cama ni arăvdat, ira singur dzinără ș-nu maș că tu soni va si nsura cu feata dit nl'isuri di ahtănț aņi, ama ș-poati si fñicurea cai-cum, gustul urut a ințidentului. Ti cai, ma mult di iți alt ira el tu datorie, ca primarul a oamiņilor di ațeali părț ș-nipotul cu ofisi ali Arhondi, cauzală țilui lucru ahănt ti vineari zori.

Tu cazul a ințidentului, când tu prezența al Demo Dăngu, primarlu a reghionului, s-inaugura hoara cu numa a martirul, Socrat s-acăță străns ș-s-ocupă mult amănat. Poati că singur u ștea parapunul di chiro al Vasil Plasari, ti ața că cum ira moartea a lui darihinea, la ața cai s-cl'imea bataia gloriosă din Lazarat. U avea avdzătă cu urechli a lui, când mumăsa cădea cu morțią. Un di parapunli ni tuchit a lalăsu, ira limbidzărea a circumstanțele di moarti. Nu l'i vinea nică pțan ghini că l'il'ia nu u ștea darihinea ș-nchisit di aestă, l'i avea sculată un cântic iu s-dzățea că ira vătămat anda alumtea ca leu tu bataiă.

Nu ira nică pțan darihinea. Bataiă glorioză din Lazarat ș-vătămăre eroică a lui, așă cum s-grea ahânt mult tu ațeali dzăli a inaugurimiei, nu avea avută hici. Nimal elu nu avea moartă tu alumtă, ama la un stup di alghiñiă iu ira dus ta s-măcă ñeari, maș pțani minuti ninti ți s-ahurhea bataea. U chipură un l'iespi, ică taifă di l'iești. Ahânt ira tută. Iu avea dzăsă ali Arhondi, anda u placărsi s-lu spună a oamiñlor, nu u tuchea locul, ahânt chiro căt va s-arădea cu vătămărea a lui. Ama ea, di cauzi ți nu si ștea, nu avea spusă ninga. Totăna l'i dădea zborul că va s-u scutea darihinea tu padi, ama niți vărñă oară nu u avea țanută. Ș-ti ca s-aruşuneadză nipotul, cai dreptu s-acăță străns, zborul u țănu ața dzuă cai Vasil Plasari iu alăcsi ti totăna numa ațil'iei vale cu dzeani, cai s-cl'imea ma ninti Cheafa a Urechi.

Alepsi ața dzuă di inagurime ta s-lă dzăcă a l'iilor parapunul a unui mort, poati că toț s-măra cu Vasil Plasari, ancă singur el nu s-măra dot cu sinea. Ama poati s-cărti ș-di cara u adusă ră chiplisit tu cheatră laiă ș-cu narea mari, căt un cărlig di picurar, când el nu avea dip simpatii ti buea laiă ș-nu ira dip mandru ti narea a lui. Bustul, lucrat di sculptorul cama bun a reghionlui, u băgară tu centrul a hoariei neau. Tu ună piață cai avea forma a un ou nchisat, mplin ti grochi cu apă lăvoasă, scândur arucati cătoa-cătaclă, stoguri di cheatri, cărmidă, nisip, laspă înghețată ș-gălcheari. Inagurimea a hoariei "Vasil Plasari" s-feți pțan aguñiusită, că s-privea ună a daulea vizită a liderlui la arămăñi și, cum s-grea, el nu vrea si l'i videa napoi el'i pit casili di pal'ia. Păn tu soni, bănătoriă di ună-oară din Buf, agiumsiră s-acăță rădzătina la "Chefa a Urechii", locul cama vrut a gorițarilor lă fudzi dit măñi maș

di câştiga di părinti a liderlui. Pțani dzăli dupu prima vizită a lui, la Cheafa a Urechii viniră ună taifă di topografi di la urbanistica a reghionului. El'i ahurhiră si primnă di-ună-oară cu stanocuri pi numiri ș-anda băga ocl'i pit binocli, ahurhiră s-parță locul cu metru di pândză, ică funi di mulăr. S-plăntară par ti spuneari casi, căl'iur, fântăni, club, barberană, deadun cu un udă ti ndridzeari păpuțili, udălu ti măcături, școla elementară, cirapul di păni, biroul de întâlnire a consiliului popular ș-piața centrală.

Privădzut s-țănea tu centru bustul cu nari mari al Vasil Plasari ș-si sămnea mardzină-di-mardzină cu trândafilii aroși. Prota s-mintui si scula țiva apartamenti cu trei etaji cu cărămidii di a locului, ama si strapsi mână căntroară di aest project, că nu u vrea arămănl'ia tu lichii. El'i dzăsiră că nu putea s-băna ca pul'i pi măl'eau di oarghir. Avea bănătă totăna cu cicioarli pi loc, t-ața nu poati s-u aducea că cum poati s-băneadză cu cicioarli pi vintu. Cheafa a Urechii s-părță tu parțeli niță duri ti ună casă cu un etajiu ș-ubor lugursit ti wc (tualet), cutarul a găl'iîlor, straha a cănilii ică straha a chirchelui. Ș-iu va s-agiuca liber cilimaîl'ia ș-va s-asunea ti șapti pâl'iur di cheafi numțali. Casili va si scula di singur oamiîl'ia, ama poati si agiuta ș-di partea guvernului, cu credit ti lung chiro, ș-cu toc apus.

Ira dizligarea cama bună, t-ața oamiîl'ia dit munti pruvuştiră mănițli ti aflari nisip, gălcheri ș-cheatri. Nisipul u loară dit patul a răului din Buf, gălcheri fețiră di chettrili albi di aclo, ancă chetri scoasiră dit poalili a muntii. Dișchisiră grochi ti scuteari chetri cheandra a palatului a celnicul di ațel chiro, cai avea cădzută în-clisoari, dicara nu vrea s-dădea

fluriili amintati, cum s-dzătea, di berea a sândili a popului. Ti ciment cai s-ufilisi cu mari economii, nu u vătămără mintea, dicara adusiră la udău di măcături ali Gorița Mare. Ti un șcort chiro si sculară casi cu un etajiu cu doi-trei udadz ti durñeari, bucătărie ș-saloni. Pțāni pātrati, ca casili di pal'ia ș-multili ca di Elbasan, în-formă L. Idea ti casi în-formă L, s-dzătea că u avea spusă prota Zoița a Cacetañlor, dicara ira feată din Elbasan. Tu multi cazuri, ahorea di casa mari, sculară țiva metri dinăpoi a l'iei ș-un udă ñic, ca plevițili di ma ninti. Ti băgari războilu, cai chirolu dit soni intra tu lucr tut ș-ma pțān, ti băgari plecichi multi ș-ti cuțeri cu chirchelu, când dădea ploai.

Lucrătorl'i, cai avea alăsată urmili a maestril'i a lor ș-la casili mār ali Gorița Mare, viniră din Gherghevița , ama când vădzură că el'i nu fătea țiva altă, di cât băga cheatră pisti cheatră, mult arăməñi l'i aurarā ta s-li scula isălă. Anda dzāsiră că lucrul ma lișor dit lumi, easti s-faț mur di cheatră. Dicara nvățarā cum s-aduna nisiplu, cum s-fați gālcherea ș-cum si scoati cheatra, el'i nu u avurā niți pțān să sculea muri. Inșearā așă, prima arăməñi lucrător ti construeri, cai vinea ma dzāl'iu di iți fisi ș-cai u aguñiusiră mult lucrul a construeriei tu un chiro record, ali hoari cu numa a martirul Vasil Plasari. Pit mārđziñli a casilor s-plāntarā țiva suli di hieru, iu s-dzătea că va si liga țiva teluri cai va s-năștea luñinā. Luñinā cai va s-alicseascā cāndila ș-fenerli cu untulem de cheatră. Ancā tu frāmti, gati alichit cu pervazul di nsus ali uși prințipealā, s-plāntarā coarā șuțāti di bārbeți, mușuțāti cu bairi di al'ia ș-cusiți di lānā cu multi buei. Ș-ti cai nu avea țiva āndoilā că aduțea tihi.

Dupu multi ciucuter ș-sădoari vărsată rău, dzua a inagurimiei, hoara “Vasil Plasari” avea loată ună videari ma dzâl’iu ntragă. Undzea ca ună băbuchi di trândafil, dișchisă di-ună-oară tiș tu inima ali Cheafa a Urechii. Ș-spărea canda nu puteai s-l’i avdădzea mă. Ma s-nu lugurseai vărănă ceatii anvălită pi ghiumitati, suva alăsati pi disa, ică căl’iur ș-pădz, iu ț-loa suflătura pelguri cu apă lăvoasă ș-stoguri cu armăsatur. Ma multi pelguri ș-arămăsatur, avea piața centrală, ața iu va si băga bustul a martirului ș-va si semnea ma năpoi cu trândafilii, ama aestă niți a vărnuu nu l’i cădzu tu ocl’i ti arău. Ti ma mult la ună dzuă muașată di l’izmăciun când țrerlu avea dăpunată ună palmă ma nghios ș-soarli mutrea ca prost pri capitli a oamiñlor. Ti urut nu l’i cădzu tu ocl’i nică a delegatorului Demo Dăngu, cai arădea di pri podium, cum arădea marli lider când s-tucea cu populu. S-vedea di-ună-oară că vrea s-l’i undzea a lui, că s-tindea dipriună ti adunari oamiñ, salutea cu bușur ș-budza l’i șădea dipriună pi arăs.

Ta s-aplacă ș-nu s-inl’ea mă ti ața dzuă, când ună mul’ieari dit ună hoară di afighirea, si alină pi schenă ta s-u aduna ș-ni așteptat, u ntribă chițe iu avea loată bărbasul cu gazul ali deghi. Demo Dăngu cai ninti u adună mul’iera dapoea ntribă cai ira, când nvăță numa a bărbasu, s-fărmăcă tu față ș-gri trunduit:

-Căntroară, apă s-lau măñli, că adunai mul’iera a azmului!

Di-ună-oară ma năpoi, ca ti dzățeari că a lui nu l’i si aspărdzea lucrul di azmul, feți ună ciucuteari în-cot ti inl’eari arăsul ș-țănu un zbor ș-curt ti hoara neau arămănilor. Ti alumta heroică al Vasil Plasari la Lazarat, casili di pal’iă cai ira dispărțati di bana a oamiñlor dit munti ș-ti directorul aleptu Socrat Buba, cai nu u alăsă acățara di brațu ș-di cara alăsară

podiumul. La podiumul adărat cu năndau scândur groasi alichiti un-cu-alantă pi stoguri di armăsătur tesi, iu primul a reghionului ş-primul arămănilor dupunară ş-acăţară biloc tu frămtea a taifil'iei, s-alichi ună tafifă di bărbaţ cai va s-cânta cânticlu dedicat al Vasil Plasari.

A primarul a reghionului ma l'i si inl'ea arăsul di lider, când cântătorul dzăţea:

*Ş-ună dzuă stri Lazarat,
S-apreasi alumta dzuă ş-noapti...*

Ama nu avu chiro s-u mbura ş-su gustea aţel arăsu, că l'i asparsi sândzili ună mul'eari. Nu a azmului cai lo ninti pţani dzăli gazul ali deghe, ama ună moaşă arămănilor, diplusită ca căsor laiu. Ea vini ca furtună di fundul ali taifi, stătu tu braţlu a lui ş-al Socrat Buba ş-tut parapunul , u avea si l'i astupea gura a primul cântător. Cai u şuşea boaţea ca birbil'iu ş-dzăţea ti Vasil Plasari că ira leu cai feţi cărdiea la Lazarat. Anda tesi şapti ş-vătămă optu. Moaşă prota l'i dedi semnu s-u ncădea gura, ama când el continui pi a lui, ea gri cu ună boaţi cai cădzu ca bombă ş-l'i nvirină toţ.

-Căpsea să ţ-seacă gura, că spuñi minciuni! – dzăsi anda s-ciucuti s-u ţănea trupul căt ma dreptu – Vasil Plasari nu muri tu alumtă!

-Tini di u şti că dzăţi minciuni, - gri di-ună-oară dit biloc Demo Dăngu ş-u mutri cu atenţea cai u merită maş un om cu ăndoilea ca azmu – irai ţiva cu Vasil la Lazarat?

-Ń-ari spusă singur! – dzăsi moaşă, anda nu l'i feţi ocl'iul tăr di primarul a reghionlui.

-Ţi ţ-ari dzăsă!

-Că nu muri tu alumtă.

-Ma iu muri?

-La un stup di alghiñiă, Ninti ți s-ahurhea alumta, s-turnă aclo ti măcare ńeari.

-Cum ți-u ari dzăsă când easti mort?

-L'ini dipriună ș-ńiu dzăți. Nu u tucheaști loclu, ma nu u nvățară toț că nu muri di plumbi, ama di un bușur di alghiñi.

Aestu ira ș-cazul cama cătubur aștilui incident, cai nu tiñisea niți arămăñl'iă, nică martirul. Ș-cai băgă tu ună situată grau singur Sokrat Buba, cai dicara nu u așteptea, s-aduchi ca mult amănat ta s-nilișteea moașa. Ahorea di bărbațiă cai cănta, cai s-loară mult căntroară cu Demo Dăngu. Lipsi mult chiro ți el si limbidzea, că cai ira dada a directorul, Arhonda a Bubañlor. Că chițe ea nu va si loa ca zurlă, cu tut că ira stepsită ti incidentul ș-că ira di darihinea că zbură cu morțiă. U limbidza tu chirolu când Socrat Buba u strădzea dadăsa fără căștigă namisa-pi-namisa ali taifi. Ați'l'iei taifi cai arădea ș-aplauzea Arhonda, canda s-ira ea primara a reghionlui ș-nu Demo Dăngu.

Ma mult aplauzea cilimañl'iă adunaț afighirea di presidentul Lefter, ancă featili neali arădea mult. Eali ira tu fundul a taifiei ș-Socrat u dusi cătă aclo ața ți a cauzat incidentul, că vădzu Catrina. Catrina arădea ca alanti, cu tut că dau stămăñi avea armasă di dzua ali numti. Ună feată arămăñă s-chidea nuntr tu pragul ali numti ș-nu arădea pute tu ocl'i a oamiñlor, ama a lui l'i arăsi că u vădzu hăroasă. Nu u avea vădzută di aproapea , di când tăl'eară dzua a numtiei. Ș-l'i avea armasă tu amintiri di dzua a pituerii, peanili di ocl'i audati di lăcri di nuntru. L'i si aprucheă ca ti alăsari dadăsa

sum câștiga a l'iei, ama ma mult vrea s-u vădea că cât mușată s-adărea când arădea. Ș-ți hari l'i avea cădzută tora, la pragul a numtiei ș-ancă avea ninga pi peanili di ocl'i, arau di lăcri cai s-arucutea di nuntru.

-Nă lăi fața ază! – dzăsi ti Arhonda ș-felisit că nu vădzu urmi di lăcri di nuntru la Catrina, s-năcă cu harau tu luñina a ñirlă a ocl'ii a l'iei. Ș-ți ira ună soi ca si năca tu ună ploai caldă cai ț-loa mintea di mărđzealili cu multi buei. Hăristusi în-tățeari dadăsa ti incidentul ș-depărtă di Catrina, maș când l'i dzăsiră că u căfta Demo Dăngu.

-Băgațil'i dzeditlu a caplui! – l'i dzăsi el când s-dispărțară –Și s-u ști ghini, că ti hătăra a ta nu țu promis moașa azmă!

Undzi așă, t-ața ș-pri hoara cama neau a patriei ngărcă dit ahurhieari ună ca aumbră urută. Ică aumbră cai s-fățea cama murgă di ndasea a inșăriei pit ațeali mărđziñ a gazul conuscut ali degħi. Ș-ți ma mult di toț, singur Socrat Buba ira cama angajeat ta s-u scoată. Aspărat pțăn ș-di pri-știrea murgă a primarlui a reghionul, aduchi că iți ruteastă, poati s-i scutea dit zvercă cu buneăță. Ti ma mult di ună bunaeață di numtă cai s-asteptea si facă aproapea ș-cai ti caz undzi s-hibă numta a lui ș-ali Catrini. Ș-că buneața s-li dișchidea brațili ca ti ambrățari, dețiză s-acl'iamă mulț oamiñ. Di aproapea ș-di departe, arămăñi ș-gorițar, cu ofisi ș-fără ofisi. Di astel'i cai nu l'i vrea arămăñl'ia, ca zborul l'ini Stefan Mușca ș-di ațel'i cai l'i vrea, ca Riza Cărpi ș-mulț alță. Ira sigur că ruteața armasă di la inaugurime, poati s-l'iu scutea a hoariei neau “Vasil Plasari”, maș ună numtă ahtari. Mare.

Bubañl'ia u ahurhiră numta ună stămăñă ma ninti, sămbăta seară, cu băterea a gărñul. El'i li avea casili tu centru

a hoariei “Vasil Plasari”, cai ira ș-bilocul cama tesu a valiei cu numa di ma ninti Cheafa a Urechii. Ira ținți casi, căt ira ș-ficiorl’i ali Arhondi. Dip aproapea ună-di-alantă, cu căl’iurici strimti, uboruri măr ș-garduri cai s-părța cu călăni di lilicea a soarili. Arhonda vrea s-fățea ună casă mare, iu s-șădea toț deadun, ama nu vrea nvestili. Dusi chirolu a călivilor cu pal’iă ș-chirolu a aușilor, l’i dzăsiră eali. Vini chirolu a nvestălor. Cu tută aestă agiumsî s-li țănă aproapea. Ahânt aproapea, ți cătă-vărnă-oară nu s-alidzea iu ahurhea un ubor ș-iu mburea uborul alant.

Uborul cama mare, ira uborul al L’eras Buba, ațilui cai sura ficiorul, Socrat. U pruscutiră cu apă ș-u arniră cu metură di dzănă, di săhatea di dimneța ațil’iei sămbătă ți vinea ăiurizma numtă. Di numta mult-așteptată al Socrat ș-Catrina. Anda arnea, scutea ș-cheatrili măr, ta s-nu si chedică păpuțili ali nveasti când va s-strădzea jocul. Ș-dupu ndrădzerea a chediclor, vărsară cu dzați buțeli di apă, ta s-nu si sculea plubura. Dupu ubor, când dzua ahurhi si frăngă, ira tu aradă ună sărau de alti pregătire. La davli părță a ușiei prințipeală, spindzură pi mur fener măr, ancă coarnili di birbec stri prevazul dit frămți, li nfășară cu cair nou di lână. Sum fener, tu piață, sculară un stog di băliț uscati, ta s-li aprindea când s-tunica și s-avinea mușcoñili. La mardzina a stogul di băliț, tu fundul di murul dit frămți, băgară patru căciughi di orbări unăsoi analț, li anvăliră cu velendzi, ta s-șădea ghini omiñl’iă ali orchestri. Din clo di căciughi, ahănda si sculă cu purteț di pil’iur, cutarul iu va s-bea bărbațiă. Aștărat cu fercă ș-anvălit cu frăndzili di tendă di ma ninti. Tut așă, ahănda s-ndrepsi bilocul ti dau căzăni măr iu va si hirbea gărul cai va si bătea

ața noapți și-si plântă ună furcă di cornu, iu va si spindzura și-va si bilea țapul areți, ni șuțat. Țapul va s-u bilea dzinărul alantă sămbătă, ta s-provea tu ocl'i a tutălor, cât gioni ira ta... s-arupea nveasta prota noapți di nsurari. La alantă mardzină a căciughlor, ndupurat di mur, s-băgară pi aradă di cu dzuă , patru mal'iuri di lemnu cu capul tesu și-unflat la mardzini, di astel'i cu cai mul'ierli bătea strañili la rău. Ancă dininti a lor, s-băgară dau plăț greali di cheatră anățai pțan di loc și-doi saț di ținți chili cu gărnu cai va si bătea.

Când cădzu murgișul și-un vintu lișor pimsi cu budzili călăni di Buf, sația cu gărnu l'i băgară pi plăț. Și-di ună-oară ma năpoi, s-avdzară băterili a măl'iurilor di prota. Bum, bum, bum... ira semnul că numta tora avea ahurhită. Gărnu l-u bătea patru feati neali cu cusită, dau ti iți sac și-cai s-alicsea ună-cu-alantă când lă si curma brațili. Tut așa, ună taifă di mul'ier tu bair în-formă di căsor dinintea a lor, crăpară cânticlu.

*Bame și-bumă mal'ili,
Bată gărnu featili...*

Ma dzăl'iu tu ațel chiro, numta ahurhi și-la Colebañl'ia. Dau mul'ier di fisi u nchisiră Catrina la udălu țiva metri dupu casă. La ațel cai s-ufilisea ca pleviță di chiro lu trecut. L'i ndrepsiră un pat di fier ti durñeari. L'i alăsară pāni, apă și-un vas mplin cu dzamă supsări. Și-cai ea va s-prefera ma ghini s-lu arucă tu față a mul'ierilor cai iu adusără, di cât s-u măca, că lă dzăsi:

-Ți u aveț asta ghelă, ca chișat di l'eapă!

Ama eali u răspunsără cu vrerari:

-S-ți faci ghini! – ș-anda trapsiră poarta, l'iu amintiră nînga ună oară nu fără hazi, că di aclo va s-inșea maș dupu ună stămănă. – Când s-l'ină cruștiă ta s-ti l'ea...

Ma cât armasi singură, ali Catrina Coleba l'i si grăcă murgișul. Cai s-fățea cama greu cum di asunarea bam-bum a mal'ilui cai bătea gărnul, cum di cânticlu cai s-cânta tu uborul a Bubañlor. Colebañl'ia li avea casili tu mardzina a "Vasil Plasari", cu tută ața ecoul a numtiei vinea canda s-ira alichîț. Aruchiusea sum poartă, ică pit firida strimtă cai mutrea cătă Bubañl'ia ș-si lundzea cătă năsă, canda su agudea cu palma. Apreasi fenerul spindzurat pi mur, ca ti tucheari murgișul ș-acăță cu un strañiu moali, spațiu di sum poartă, ca ti alăsari în-afoară băterili "bam-bum". Ș-canda s-ira convinsă că așă numta nu poati s-u agudea cu palma. Dapoea băgă oară că straha cai va s-ira ti ună stămănă ntragă a l'iei, ira faptă ună rămură fără soni. Mintiu s-bagă ună soi di aradă prota ș-dapoea s-măca ața ghelă cai niți ea nu u ștea chițe u feți comparație cu chișatul di l'eapă. Războiul nu u cărti, că u avea ndăsată tu un cohiu, ama zbătu di biloc țiva căldăruși lăiti cai șădea capiță, ună sarmăniță arucutiță, turbulița, talarul di caș ș-di cai vinea voaha acrișu, oala cu cheafă largă iu hirbea fășul'iul, ună căpăsteri di lemnu iu s-țănea aloatul ti pănea di numtă, sufrălu cai rară lu ufilisea că avea inșată țiva table di fibră di talașu ș... căpăsterea vecl'ia mplină di tărță.

...Ața iu ascundea țiva meș ma ninti, cartea a brigadierul a cocechilor. Labărul Dimitrachi Cărpi. Cai s-nhidea cu literi măr "TI VROI CATRINA!" ș-ți ea astumsina, ahtânt căt vrea s-u aleagă napoi, ahânt vrea su aduna sufuri ta s-l'iu aruca pi față. Ciudusită cum l'i ascăpă a focului dit soni ș-cum nu

chiru anda s-purtară la casili neali la “Vasil Plasari”, u acățã pi anarga, canda s-apărea s-nu u veadă. Ș-canda s-aspărea nacă s-arsărea dit tãrțã perl’i, frãmtea, ocl’i, urechli, mãl’eu di nari și, ma mult budzili uscati l’eascã al Dimitrachi Cãrpi. Ti ciuciureari cu foc ș-boați di confuz, “ti vroi Catrina!”, ca ața dzuã când focul a iconălor arsi cãlivili di pal’iã ș-el l’i inl’ea rãnãițiã di foc cu unã bãșare. Ea nu avea mortã dip, anda avdzã s-dzãcã “duțetu cãntroarã s-u inl’eadzã Dimitrachi!”, ama feți taha avea moartã pimsã di curioziteati. Ti videari cã ti gust va s-avea budzãli a lui. Ira unã ceapã oarbã ș-cu multã cutudzari ti unã featã ca nãsã, di unã fisi bunã ș-di aňi isusitã. Ama tu ațel caz avea ahãnt foc tu trup cãt nu bea apă niți unã mintueari. Ș-ira poati ațel foc cai u dusi la greșealã pãn aclo cãt s-li bãșa ea prota budzãli a lui. Canda s-nu ira moartã ș-va s-inl’ea ea, ama canda s-avea moartã ș-va inl’eari el. Ancã ti ața cã ti gust avea budzãli al Dimitrachi, nu avu chiro s-aducheascã țiva, cã chiru tu cãldura a bãșariei ș-ciuciurãrli “ti vroi Catrina!”. Ma nãpoi ea va si pocăea ti tuti. A labãrlui bãgãcios va s-u evita pi iți formã, ancã sinea a l’iei va s-u ngrupa întroc di l’ii. Va s-u cl’imea șițã ș-putanã cai nu avea soațã. Va s-li lea budzãli iți dimnieațã cu sapuni și lea straňili, va s-li frãca arãu, cu un petic aspru, tãl’eatã di unã tãmbari vecl’iã a tatãsu, ta s-scutea di pri nãsi iți urmã și avea alãsatã aclo budzãli a lui. Singur lucr cai vrea darihinea cu tut suflit, ira disparițiã urmilor, deadun cu disicarea a caplu cu cheatra, ma s-li inșea napoi dininti.

Și s-agãrșea.

Ama aestã nu u vrea niți pțãn omul ciudusit cu numã di arãmãn ș-cai pãnã asearã, l’i spãrea cama confuzul di toț

labăr'l'ia a hoariei. S-ciucutea s-l'i amintea a l'iei iți săhati di dzuă, că ira bășaț. Ș-că u vrea ahânt mult, cât ș-tu somnu, grea cu boați mare "ti vroi Catrinaaa!". Ș-când ea maș l'i si depărtea, el afla ș-cazul cama nîc ta si l'i didea s-aducească că nu avdza di ața urechi. S-arucă tu acțiuni ma concrete. Ș-poati cama utile ti el. Ună-oară dusi la udălu di cuseari a l'iei, taha va s-cusea ună condă. Cu ună pândză di aradă , buei di tărță ș-cai ea iu arucă pi față fără ăndoilă cama nîcă, așă cum l'i arucă țiva chiro ma ninti la cocechi di misur, cartea țu ascundea tu căpăsteri. Ș-l'i dzăsi ni ntrumurati peanili di ocl'i:

-În-afoară! Ma nu inșeaș tora dit udă, țu l'i scoș ocl'i cu acu!

El inșă ața dzuă, ama pute nu strapsi mână di vinerea afighirea. Nu alășă cheatră ni zbătută, ș-astumsina când nvăță că Colebañl'ia avea tăl'eată dzua ali numti ali Catrini. Nchisat di fievirli a vreariei ș-lăhtărsit di indeferența tilisită ali Catrini, el continui ciucuterli cu un cap-șcret di labăr di darihinea. Ș-di aoa ș-nclo, cama tu inimă avu băgarea a cărților sum poarta a udălu di cuseri. Cai li diplusea totăna pi dau ș-li scriira cu ună scrieri cu căștigă ș-mușat, ta s-avea di-ună-oară atențea a l'iei. Preferă cărțli, nu maș ca calea ma dzăl'iu singură, cai l'i avea armasă ti comunicare cu Catrina, ama ș-di ună umuti pțāncaldă cai u țănea ninga pi picioari. Dicara avea apruceată ața di prota, ața di la cocechi ș-dicara ma năpoi iu arucă pi față, va s-aprucheșă ș-ațeali țu l'i li băga sum poarta a udălu di cuseari. Cai undzea ca ața di prota, că li scriirea ca astumsina, cu mână pri inimă, ama s-alidzea tu nchideari. Ancă prima s-nchidea cu "TI VROI CATRINA!", ti alanti el preferă ună frază cama aștărnută; "Ti vroi, moi cățălușă!". Cai ira un bair di un cāntic

mult arăsit di labărl'ia a hoariei ș-cai ma năpoi s-feți cama preferată di toț gorițariă.

“Ti vroi, moi cățalușă!” li fătea cărțli darihinea cama aștărnuti, ama hil’iul al Riza Cărpi nu ira duri cu ahânt. Nică maș cu țănerea a mănii pri inimă. Cu umutea că inima di fieru ali Catrini, păn tu soni va si facă cama moali, el trăcu la ndau ecstremi cai ti năs asuna cama di pistusiti. Ș-lișor agiumsî.

Scriirea dipriună ni scoasă mână di scriiturea bună, că mușata rămăna, nu va si ciudusea niți pțăn, când s-avdza vărână dzuă că ti hătărea a l’iei, u avea aflată mort tu fundul a puslui. Ca un frati di a lui aņi ma ninti. Ică s-u videa spindzurat tu vărână degă di ecualipt, cu zverca armasă tu cureau a pantalonilor. Cand vidzu că poati cărțli ea nu li dișchidea dip, provă s-u ginucl’ea cu alti lucrî. U aștărnea di departe cu ună mutreari ahânt cu dor, căt ș-cheatrili din cali aducea tăl’itur tu inimă. L’i acăța cărarea când s-turnea di la lucr și, când așteptea si l’i grească ea, el s-depărta tăcut, ca călugur acățat di tuberculoz. Ligă oaspățăl’ia cu poetul arămănilor ș-u nvăță pi minti poema a lui lungă “Mi alăsaș fără minti, moi Catrină”. Ahurhi napoi si-alfă pit numță, ca astumsina când bătea stirul la orchestra al Feric ș-cănta pi cheafi, un cântic care ia provocat di-ună-oară, cama arăsit păn astumsina.

Ș-ti cai dzățea ca bairli ira di a lui.

Cânticlu spunea:

Ta si scură lacrima,

Ta s-cură vrerea,

Alăsațmi s-dormu

Tu cheptul a l’iei...

...Dicara u ticnă, vrea s-u alasă iuva căpăsterea cu cartea,

cum fãtea ș-cu alanti plecichi, ama ea l'i armasi tu mână, ca țiva cai nu ț-vinea s-u alăsai. Ș-canda s-nu ira tãrțã ațeali cu cai ira umplutã, ama fãrinã di gãrnu, di ața cai va si adãrea gioi pãnea di numtã. Astumsina șãdzu deadun cu nãsã pi cepul di pat. Bãgã mãna ahãnda tu tãrțã, ca ti aflare cai ira dipriunã aclo, unã bucati di carti mult sufuritã ș-cãnd u aflã, nchisi ocl'i ti ascundeari țiva lãcri cai nu vrea s-li videa.

Ș-u dãru inima, canda s-l'iu agudea featili a Bubañlor cu mal'iul ți bãtea gãrnul.

Gãrnul continui si batã pãnã la pragul a numtiei. Ma nãpoi mul'ierli u arucarã tu cãzani. Apresirã focul ș-u alãsarã s-hiearbã, misticat cu lapti ș-umtu. Ta s-ira gati dimniața ti prãndzu, cãnd si turnea dit munti, featili ngãrcati cu lemni ș-hlamburã.

Dimneța nchisirã cu dau sãhãț soari, cãtã plal'iul din Buf ș-fețirã lemni la pãdurea stri Valea a Pitueriei. Ira unspãrdzați, tuti tu lichii ti mãrtari. Dau di nãsi, cama nealili, cãștighea hlamburli, purtețli iu va si cusea eali, culacul, șasi cãciughi plat ș-groși cãt un dzedit ș-buțela, cai u umplurã cu apã arați, ninti ți s-dupunea în-vale. Cãnd dupunarã aclo, fețirã un rotund cu stivili di lemni și s-apunarã namisa di nãsu, ti cuseari hlãmburli. Hlãmburli ira trei; di pãndzã aroșã, galbinã ș-albã. Featili s-pãrțarã tu trei grupi, ahãnt cãt hlamburi ș-purteț di pil'iur ira. Pãndza u cusea pi mál'elili a purtețlor, cu aradã ș-tuti cãtã pțãn. Anda cusea, arãdea ș-l'i plãndzea hala ali Catrini ti ghãma cai va s-u afla, cãnd s-u bãga dihima Socrat Buba lunã-seara. Dicara li cãsurã ș-vinirã trei or afighiera anda cãnta, pãrțarã culacul ș-u mãcarã cu caș. Tu soni biurã apã arați, anda u trețea buțela mãnã-di-mãnã, ngãrcarã lemnili

ș-nchisiră drept “Vasil Plasari”, ună dupu alantă. Dininti ira ațeali cai țănea hlămburli, ancă davli cama neali, s-dispărțară ta s-neagă cama căntroară a casă. Ta s-didea știrea ti vinerea alăntor. Cama nealili ira ncărcati maș cu căciughiă plat, cai l’i ufilisea ti andrupare purtețli a hlamburlior cai va si plântea pi ceatii.

Când viniră tuti, ațeali cama tu lichii lă agiutară ti discăcare lemnili dupu plevița ș-l’i gustară cu zahareț ș-apă arați. La mbureari, cu plântarea a hlamburilior pri ceatii, pțân stri coarili a bārbecul cai aduțea tihi, viniră trei or afighiera di ubor, anda căntară ș-si aștărară ma năpoi, ti măcare gārnlul cai avea bătută ună noapti ma ninti. Ancă bārbațiă ahurhiră s-bea și s-cântă tu cutarul di purteț.

Ș-nu u alăsară cănticlu, nică când cădzu murgișul, nică când s-avdapsi vintul cai pindzea cu budzăli călăni di Buf, nică când luna scoasi sufurțeau stri munti ș-nică când domină țerlu cu brațā nvirinati...

Catrina s-tesi ti durñeari, când un căntic nilisit cai vinea di la Bubañl’iă, băgă capul pit crăpărutli a poartiei ș-a firidiei. Nilisită ș-conuscută. Conuscută ș-mușată. Strapsi velendza până di zvercă, nchisi somnul nuntr a penili di ocl’i, ama nu u nchidea dot nuntr a mintiei. Armasi ună cărare cai u țănea deșteptată ș-l’iu intra liber cănticlu cai vintul u pindzea cu dzediti mol’i. Ș-ți u nvăștea luna cu brațāli nvirinati. Astumsina s-aduchi că nu u avea acățată cu strañiu spațiul sum poartă, cum feți ună noapti ma ninti. Nică fenerul nu u avea aplicată. Nu avea băgată nică cinghel’iul di tel gros, ama nu si sculă, cu tut că u ștea că poati si dișchidea ș-di un cicor di căni. Ti tihi bună, Colebañl’iă nu țănea căni ș-ațel’i cai

poati s-vinea, ira oamiñl' iă ali casi. Căni avea țanută dipriună, ama chirolu dit soni l' i vătăma, ică l' i avinea, că aura lung. S-dzătea că aurarea lundzită a cănili, anonțea moarti, t-ața l' i avinea ta s-u țanea cât ma departe moartea. L' i lăhtarsea totăna hirul delicat ali bani a featil' i a lor, Catrina. Cai cu tut că s-vărtușa cât nu si spuni di isuserea cu Socrat Buba, napoi șădea deșteptată ndirisea a unei arupeari pătută. Anda l' i vătămea, ică avinea căñl' iă el' i ira convins că depărtea așă ruțeața ș-singură ndirisea ti bana a fetei.

Cănticlu, cai vintul u pindzea pit crăpăturli cu dzediti mol' i, ira "Ocl' iul ñrlu". Catrina u conuscu di-ună-oară ș-u ștea di cu chiro, că ira cama preferat ațilui cai va si fățea bărbatul a l' iei, Socrat. El u avea căntată ațel căntic, di când ira un jeapic ñicu ș-bea dulii di apă în-brațul a tatălui, al L' ears Buba cu anamă. Ti prota oară u avdză când Socrat ira di doispărdzati di aňi ș-vini la Colebañl' iă cu tatăsu ti videari ea. Di astumsina când avdza "Ocl' iul ñrlu", u dominea un dor ni aplicat ș-un nvirin fără soni. Cartrina Coleba, tu fievrili a numtiei cai u așteptea di ahăñț aňi , nu ștea că avea țiva ma mușat ș-tut așă cama nvirinat di căt "Ocliul ñirlu".

*More ocliul ñirlu,
Aclo arădz ș-aclo plăndz...*

Vini un caz când s-trundui pira a fenerlui, cai u agărșă s-u apleacă ninti ți si tindea di durñeari și, deadun cu nvirinul a cănticlui conuscut, aruchișară pit crăpătur urmili cai alasă ună ceapă aguñiusită. Ira vărnu cai vinea la plevița a l' iei ș-poati s-ira ică vărnu di oamiñl' iă a casiei, ică vărnu di căñl' iă scăpat

ni vătămat. Asună ună degă, canda s-ira di burbufeată, s-aplică ună şuireari di frândză călcate cu cicioari ş-si avdză limbit, ună ca ncăceari di pirustii. Vărnul cai vinea pimsi poarta. U nchisi di nuntru cu cinghel'iul di tel gros, va s-dzacă că nu ira căni, si apruchă la capul di pat ca ti alăsari aclo ună di aţea ghelă cai a l'iei l'i vinea s-u aruca ş-si apună pri năsă, canda s-aducea ancă durñea. Când suflătura aguniusită li arsi faţa, ea dişchisi ocl'ia. Ş-când vădzu cai ira, vrea s-aurea lăhtarsittă, cum aurea mul'ierli când intra vărnoară năpärtica tu căliva di pal'ia, ama ira mult amănat. Vinitul di noapte si spusi cama lişperu. El u astupă aurarea cama ninti, anda l'i astupă gura cu palma. Ş-di cara u mutri canda va s-u măcă, l'i dzăsi:

-Cartrină, s-mor mini ti tini ş-nu si-ñi dzacă Dimitrachi Cărpi, ma nu ş-feciu dermani!

Ni chirut chiro băgă budzăli aclo iu avea băgată palma ş-u băşă isusita al Socrat Buba, ca astumsina când vrea s-u inl'ea; cu vrundu, cu dor ş-cu foc. Catrina conuscu tut aşă un altă lăhtari. Nu u lăhtărsi mă omul cai u avea băgată pârghios, ama ma s-lăhtărisea ma mult di sinea. Tu mintuerea că chiţe nu avea puteari s-aura. Ică s-u pindzea, s-u scucea, s-l'iu disica capul cu cheatra, ică s-l'i arupea ocl'i cu acul. Ş-cai ira cama arău, ancă ma ninti li lea budzăli cu săpuni di strañiă, ică li frăca cu recică aspră di tāmbara a tatăsu ti scuteari di aclo urmili di budzăli a lui, tora li căfta singură eali. Ca un foc iu ş-ariseaşti s-ti ardă. Ică un ndirisi cai ahănt căt spari lăhtăroasă, ahănt s-faţi ş-dulţi.

L'i lipasea ună minciună ti minciunare sinea, ti tută aţa ghămă cai li undzea şi, canda si ţănea ninga pţan dupu ngheţul dit soni a motivul araţi, feţi cu stepsu alăcserea di-unăoară ş-ni

așteptată, a omului cai u avea băgată ahânt arău pirghios.

El nu ira confuzul cai conuștea. Ira alt, agru, ni arăvdat ș-di cai ț-vinea ndirisi. L'i si aminti maș ti un caz, cânticlu vecl'iu arămănescu al Dervișu cai tăl'ia Sofia. Ș-si aspără. Aspărată, strapsi mână di pidipserea ti aducheari și l'i undzea ș-preferă ma ghini si agărșea tu brațili a lui. S-adună aclo ca pal'ia cai agiutea focul si ardă cama cãntroară. Ș-ca nchisată di ună tortură cai când așteptea s-hibă amară, s-fățea iți caz ș-cama dulți. Nu l'i si evita a torturiei dulți, nică astumsina când ma s-limbidzea că omul cai u bășa, ira dus ața noapti la ea cu un năietu lăhtăroasă. Dupu budză ș-cu vrondu di prota, el u vârsă focul a bășarilor iu s-putea; pi mearili di față, ocl'i, urecl'i, grunțu ș-gușă. Pân agiumsi la sini, cai inșeară ninti di nare ca dzeni anvălitu di piră. Aoa dănăsi pțan, canda s-u liberea sinea di vârnă nvășteari ma multă ș-dupună cu vrondu la pulpăli apăratu ghini di un strañiu ni vrut, greu. U sculă cãntroară și, ca ti dzățeari că tu ațel caz băna maș ti agiundzeari năietea lăhtăroasă, s-alichi ma nsus. Părță pi giuimitati anvilieru dit soni di pirghios... ș-chiru la hristăserea a unei colisă cai l-u fățea si l'ină amințilea, ti nl'isul a unei bană ntragă...

Ea aduchi că și l'i avea undzită, maș când Dimitrachi Cărpi, ninti și s-dișchidea poarta și s-chirea tu noaptea nvirinată di cânticlu dipisit, "Ocl'iul nirlu", l'i dzăsi:

-Catrina, tora și ti fățș mul'iera a mea, ti vroi ma mult!

* * *

...Gioi Bubañl'ia acățară simița. Simița ira fermentul ti pânea a numtiei. Featili cântară ș-bătură napoi gârnu cu mal'iu cai bătea strañili. Ama tora ahorea di gârnu bătură ș-cecera.

Simița s-fățea cu ună mănătă di gărnă bătut, ceceră, fărină di misur ș-sari. Aesti s-aminea tu căldărușă, cai s-umplea păn di gușă cu apă apurită, s-astupa cu ună pândză cai s-liga afighiera cu funi ș-si alăsa tută noapte, anvilită cu velendza a dzinărului. S-dizvilea dimniața, maș di ața mul'ieri cai u avea anvălită ș-ma s-avea vinită, spunea ambărață.

Tu dzălili di numtă, oamiñl'ia măca păni di gărnă, ică păni di simiță, ancă alanti dzăli avea ața păni di iți dzuă, cai vinea căntroară. Ața s-adărea ninga, că di multi or, la cirapul din Gorița Mare armănea fără păni. S-adărea cu fărină di misur ș-tărță di gărnă.

Căti vărănă oară, când undzea ți s-adărea bună, oamiñl'ia ninti ațil'ei di simiță, preferea aestă.

* * *

...Ața cai Dimitrachi Cărpi l'i spăru ca strañiu ni vrut ș-greu, ira malina. Ună soi di cămiașă intimă, lucrată cu hiru di lână moali ș-supsări ș-cai Catrina u nvăștea ma cât intra l'izmicuñlu. U simțea mult arățimea ș-când negura alindzea cu limbi di nghețu călăñli din Buf, a l'iei ahurhea si l'i ntrumurea chelea di pândică. Ntrumureari cai l'i căpsea când nvăștea malina di lână. Ama dupu fudzerea al Dimitrachi, când aduchi ți l'i avea undzită, deadun cu chelea l'i ntrumură tut pândiclu, tut trupul. Ș-nu avea malină s-u liniștea. S-adună gl'iem, canda s-fățea deadun sărăñi nilisiti ș-răspânditi di jiuști, ama pândica nu pătu si niliștă. Ntrumurea fără duri, ca frândză di plup cu ahurhierea a vintului di toamna. Ntrumurea dicara avea chirută vrigjirea ș-malina ira faptă cu eritemi di sândzi. Ața ți u alindzea cu limbă di nghețu, nu ira negura di

călăni din Buf. Ira altă; faptul că nu ira virghiră nveastă.

Tut ațel foc cai l'i ndulți pțăn ma ninti iți poru di trup, tora ira turnat tu sārāmi di nghețu. Gelatină. Cai l'i ntrumerea pândica. Ntreg trupul.

U adună sinea cāntroară ș-feți ața ți va s-fățea iți feată arămână cu mintueari sănătoasă. U scoasi malina, u feți patrusuti di bucăț ș-deadun cu zmeanili disicati pi disa, li ngrupă dupu pleviță, la rădzătiñli a unui purnu putrudzăt. Dapoea, când apări luna, lă dzāsi s-l'i aducă ti nvășteari fustanea di nveastă. Mul'iera cai u avdză prota aestă, zgrămă fața di arușāni; nu ira avdzătă vārnă oară, ți nveasta si nvăștea ună stāmână ma ninti. Ama si strapsu di-ună-oară că, cum l'i dzāsiră ș-alanti, aestă nu spunea altă soi, di cāt orecsul mari ali Catrini ti mărtari ună sāhati ș-ma ninti cu Socrat Buba. Viniră trei mul'ier neali ti nvășteari, ama ea lă plascāni poarta pri față.

-Mi nvescu singură, - lă dzāsi, anda lă arāchi di măñi armatili di nveastă –nu li am uscati, ta s-mi nvășteț voi!

Dupu ună sāhati mburi di nvășteari. Alāsă maș lundzerea a perl'ilor cu cusitā di lână, dicara nu putea s-u fățea singură. Ira cheptinată, avea scuturată pri nāsă, până u guli, ună butilă di livand și s-vādzu lung tu ună l'ili cārpată namisa. Ș-ți u spunea ea ca părțată pi giunitati. Cu tută ața li adună davli giuntăț cu mintea, anda a formată ună singură nveastă. Mușată ca arăzā di soari. Ună ca aprindeari di soari avea ma mult merili di față ș-fustanea lungă pān di cicioari. Ira di felpă, cu linñii supsār ș-puf imir. Cāsutā pi dau părțā cai s-aduna tu mesi. Partea stri mesi vinea uidiusitā dupu trup ș-ira dișchisā dininti, dau dzediti stri buric.

Dişchisili s-aduna cu ună aradă di scărfiti di telu vartos
ți undzea ca mirimândzi niț. Tu mardzina a lor, di davli părț,
ira pi aradă lungă bairi di mărdeali aroși, galbini ș-albi. Ancă
partea di sum mesi, s-dişchidea ca umbrelă cu dipli unflati. Tu
fundul a diplilor, trețea afighirea, șasi tigheli strimti di taftă,
cu tuti bueili a curcubeu. La spațiul părțător pit tigheli, ira
chândisiti pul'i ș-liliceă niț cu băbuchi aroși. Ahtari liliceă,
avea ș-pudeau ligată vartos afighirea di mesi. Ahorea di
ligăturli a l'iei, mesea l'iu strândzea ș-ună curau di mișină
patru dzediti largă, cât ună păldămi di mulăr. Ș-cai avea tu
partea di dininti, doi portofoli niț, cai s-nchidea cu căpac. Pisti
năs, alichit, trețea ună altă curau, ama aestă cu mărdeali
ș-cama strimtă. Ancă pi cheptu, ahorea di un numir di pandanti
scântioasi ș-cepurli cu floc ali șamei albă, cădea di-ună-oară
tu ocl'i gherdanul greu di asimi. Ună parte a cui, mburea cu
ună scărfită mare, cai s-acăța pi numurul di nastănga, ancă
partea alantă cu ună căsturi nîcă, cai s-băga tu portofolul di
nandreapta di la curau largă. Dicara mburi tuti aesti, Catrina
băgă păpuțli. Eali ira greali, cu lustrafină laiă ș-cu găvogi di
fieru sum tabani. Ta s-asunea locul crap-crup, când s-imnea.
Ș-oamiñl'ia s-dzățea, anda s-l'i sălghea calea ș-di cara si fățea
di-ună-parte:- Ma l'ini nveasta!

...Alantă sămbătă dupu prândzu, când soarli pruscutea cu
sândzi aspartu, ceatiili apusi la "Vasil Plasari", Bubañl'ia ira
gati s-aprindea piră, săhățli a măl'eau ali numti. Cai undzea tut
așă ș-ca ună ahurhieri naeau a l'iei. Ti agiundzerea aștilui caz,
primul semnu u deadi ca totăna , orchestra al Feric, cai ahurhi
s-bătea instrumente muzicale, ninga ni inșăt ghini din Gorița
Mare. Ti arămăñl'ia, numta ira harau cama mare tu bana a

omului, t-ața câștiga ti ună ncuruneari cât ma cu anamă. Aestă u ștea iți orchestrant, ahânt ma mult Fericul cai avea loată parte cu dzați numți di arămăni. Lipsea ți instrumente muzicale s-bătea ninti di agiundzeari la casa cai avea numtă ș-Fericul, un miracu născut ti aesti lucr, feți țiva ma mult ti ața cai ira numta a directorului; u deadi semnul ma cât inșă din Gortisa Mare. Când s-vădzură dinclo ceatiili ună soi a “Vasil Plasari”, iți orchestrant cărti cătă pțan instrumentul a lui. Fericul l’i arupsi ali clarineti ună ca ncăneari angustă ș-ca plâng. Ațel ali violiniei, apună capul ș-li nvăscu arăzăli a soarli cu arau di harau ș-dor. Fizarmoniscul, feți ună dișchideari di-ună-oară, anda arumugă pit dință ș-melodia conuscută a cânticului “Vanghelița”. Ancă ațel cu țirlu, agudi cu grăndină di dzediti, chelea timsă. Ahânt ira ca ti ahurhieari, că când agiumsiră la piața cu bustul a martirlui, diu s-videa ca tu palma di mână hlămburli a numtiei ș-casili a Bubañlor, instrumentili bunbunădzară di-ună-oară. Ș-deadun cu năsi, cântată di tută orchestra, u părță vintul pi giuimitati, “Vanghelița”.

*Vanghelo, moi Vanghelița,
Dăni doi pradză, s-ță dau carfița...*

Tu ațel chiro, curioji di prota ș-ma dzăl’iu toț Bubañl’iă, ira adunaț afighirea di țapul areti cai va s-u bilea dzinără. Măratul curban, loat ta s-băga tu provă puterea di mascur al Socrat Buba, u avea ligătă la un paru gros, plântat la partea di nuntr a uborlui. Ira șut ș-poati di aestă, capul undzea cama mari di țu u avea di darihinea. Ș-avirighea ocl’i tut angust, canda va s-aducea chițe a oamiñlor lă avea scăpărată si l’ea

cu năs. Singur astel cai va si loa cama serioz cu năs, Socrat Buba, ira duri, tora di oară, anda u aspărea cu măl'eau a unei căsturi. Or lu aprucea la ocl'i, canda va s-l'i scutea ş-or l'i cărtea barba lungă, canda s-l'i arisea s-l'iu tal'ia.

Ama ş-alanţ di afighirea făţea ţiva. Cama auşl'i scoasiră săhatili cu chiustechi, ta s-u avea gati, când s-misura că ti căt chiro va s-u bilea ţapul Socrat. Moaşili mutrea di departe, cu mânăli tu mesi. Mul'ierli ciuciurea urechi-tu-urechi ş-mutrea cu dl'eaulmati, coal'ili văştidzāti a ţaplui. Cilimañl'ia încap cu presidentul Lefter, u hulea di nghios ş-sculea braţul la cot, ca ti dzăţeari că u avea sculat. Featili neali, alăcsea calea ş-ascundea un arăs cai lă făţea merili di faţă sândzi aroş.

Ş-toţ s-feţiră sclavi a unei tăţeasri sămtă, când dzinără, dicara u täl'ia ţapul, u băgă la furca di coru ti bileari. Ira ţap aret. Ti numţă s-alidzea ta si tal'ia ţapul areti dicara si ştea ş-di cilimañl'ia dit sarmăniţă, că un ţap ahtari ira mult greu s-l'i părţa chelea di carnă. Chelea s-alichea di carnă, ca coală ş-lipsea s-aveai puteari ş-dzediti di fieru ta s-u dezlicheai. Socrat Buba avea vădzută mult şi ştea multi cazuri cu dzinir cai nu l'i avea aruptă dot nveastili a lor luna seară, maş că avea chirută puterea anda bilea ţapul.

Singur el, dit ahurhită păn tu soni, nu deadi semnu di pidipseari. Ş-anda arucă chelea bilită di carnă ti un pţan chiro, lă dzăsi a tutălor di aclo, cu ună boaţi mandră:

-Aduţeţ ninga un alt areti, s-u aroamug cu tuti oasi!

Alantă dimniaţă, ţerul stri "Vasil Plasari" undzea bilit ca coajeă di ecualiptu. Ş-ñirlu, ca ocl'i ali Catrini. Di plal'iul din Buf, suflea un vintu vartos, cai aduţea cătă aoa or un nior lai, or un nior albu. El umplea rudziă din cali cu pluburi, făţea

s-asuna ca uragan treili hlamburli di numtă ş-turnea aclo-ti-aclo, tu stropi di țiclou. S-vedea limbit că anda vinea un țiclou mari. Poati cama mară, dit chirolu când arămăñl'ia alăsară călivili di pal'ia ş-auşul a Muşăñlor armasi fără lucr, că nu ira nevoea s-didea ştiri ti aplicarea a focului. Foclu tora u avea chiruță bataea cu cheatra. Ş-cu fără puterea a lui, arămăñl'ia arădea. Ca ața dumănică di numtă la casili a Bubañlor. Casili ş-uborili a lor, ira mplini di numtadz, ama ma mulț ira adunaț la udălu iu si sursea ş-si nvăştea dzinără. Di aclo vinea ş-arăsul ma mult. Avea adusă asoțiaț di orchestră nunul ş-fărtatul, avea muşuțati ş-implini di velendzi di multi buei, cal'ia a cruştilor cai va s-loa nveasta ş-avea aleaptă ti Catrina, mulara cama fronimă. Lispea maş si sursea ş-si nvăştea dzinără, cai ața dzuă di ncuruneari ira tut aşă felisit ş-ni arăvdos. Ni arăvdare cai mul'ierli ți cănta când u nvăştea, u lighea maş cu apruchearea a noaptea di prota ş-angustea a de-virghiririei a nvestiei.

Socrat spăru cama niliștu când ncălică Mergiu, cai l'i oblighea ună ngățari ni-arăvdoasă, ma mult di armatili cai lă avea scăpătată chirolu. Cu mare alumtă, apruchă s-nvăştea geamadană di şil'eacu, paştamalul di lână albă cai l'i anvărtea mesea ş-un şalu supsări di aclas, băgat tu zvercă. Cai u arucă ma năpoi, namisa di cali, că iu scutea dit zvercă vintul vărtoş din Buf. Calea ira şcurtă păn la Colebañl'ia ş-avu di ațel'i cai dzăsiră s-u facă pi cicioari, ama amintă mulțimea., cai vrea ună numtă ca tu chirolu vecl'iu. S-lo dețiziea ți ună taifă di ma măr, în-cap cu primul a cruştilor, L'eras Buba, s-vinea pi cicioari, ancă ma tinirl'ia în-calaru.

Ira ținspărdzați ficior ş-bărbaț cai vinea un-dupu-alant cu rivane lişoară. Tu frămți vinea fărtatul, cai țănea tu mănă

ună di hlamburli di numtă, aroșul, ancă tu soni, vinea mularea fronimă ali Catrini. Socrat buba ira a ndoilea, alichit di fârtatul. A lui l'i scăpărea fața di harau și, cu tută strândzerea cai l'i aduțea costumul, vrea s-cânta "Ocl'iul nîrlu", cânticlu a lui dit inimă, di aînl'iă a lui di anda ciliman. Ică s-libera arăsul cai u zgrumea di nuntru a budzălor, ș-că alantș poati s-u spunea cu dzeditlu;

-Videțlu, el ma moari ta s-doarmă cu Catrina!

Davli părț a caliei prințipială la "Vasil Plasari", ninga cu stoguri di armăsătur, bucăț di scândur, cărămidă arucati ș-laspă armasă, ira mplini di oamiñ cai fățea săhiri. El'i bătea capul, ura:

-S-vi nchirdăsiț, s-vi ncirdăsiț!

Ș-scăpăta pluburea cai u scula vintul din Buf ș-trocul a petălor, ira ună scaută bună ți Socrat, fără arușani di vărnu, s-u librerea harau țănută nuntru a budzălor. Ică s-u scutea în-afoară, cum si scoati un arăsu, numa Catrină. Cu tută că si nsurea ața dzuă, ali Catrini nu l'i avea grită ninga pi numă. Nică vărñă oară. U avea faptă provă, ama numa dipriună armănea nuntru. Ca ună rădzătină cai poati si arupea dit budză, maș astumsina când s-arupea suflitul. Ama poati s-u scutea tora ți avea multă harau, mult vîntu, mult troc di petăli, mult țer cai undzea ca ocl'i nîrl'i ș-multă pluburi. . .

Feți provă. Budzăli s-dișchisără. Pi anarga, ca sufurțeau di nior cai u parță vintul, ama când s-mătisi s-u pingă tu cărarea namisa di năsi, lu tăl'eară calea ună taifă di cilimañi. Cai tiñisea ca primar, presidentul Lefter, zurlul a Cacetañlor. Tut așă, avdzară s-vinea di la casili a Colebañlor, zghiler di mul'ier, ca zghiler ti moarti.

-Ți ari undzită? – ntribă Socrat Buba, anda mutrea plubura ți stătea pi capul a cilimañlor, ca nior di peani arupti di purumb.

El așteptea s-răspunea toț pi ună boați, ama gri maș presidentul Lefter.

-Turnațvă năpoi, - dzăsi el, cu minti limbită cai nu u avea avută nică astumsina când nu ira zurlusit ninga – nu ari nveastă! Nveasta fudzi, u arăchiră labărl'ia!

CAPITUL DZAȚI

Dzăc că când Bubañl'ia si sălghiră pi casili a labărlor, si sculă un nior di pluburi cai maş dupu un mesu mizi fudzi di ceatiili, pezuli, praguri ş-căl'iurli cu căldrămă ali Goriţa Mare. Labărl'ia ira pţan ahorea din hoară, tu casi apusi, cu păltări cătă munti ş-faţa cătă pade. Ş-cai mutrea ca cu coada di oc'l'i, cocechli di misur, Casa cama analtă, ira aţa al Riza Cărpi. Păn aclo, Bubañl'ia nu dipunară di ncalar. Ira cum nchisiră aţa dimneaţă ti loari nveasta. Lipsea hlambura aroşă, cai fărtatul u arucă pi un stog di armăsătur, ma căt avdză “nveasta u arăchiră labărl'ia ş-mulara niliştă iu va s-alinea Catrina. Dupunară di pri cal'i când s-strimţă calea năndau cechi dininti uborlui al Riza Cărpi. Calea strimţă ira cu muzgă murgă, ndăsată ş-s-şuţea dininti a ţiva rudzi iu avea armasă ună ţiva albă. Ş-cai Socrat Buba ti pţan timsi măna s-u l'ea, că l'i spăru ca şamea cu răsă ali Catrini. Dupu rudză vinea uborul. Fără gardu di călăni di lilicea a soarili, cum ira la hoara arămănilor, ama cu masiñ cu cărună dişchisă, ţiva poami di portocale cu fruti ni coapti, chiupii di iarbă, stoguri di dedz di cupaciu ş-ecualipti

crăscuti.

Cruștia agăriț intrară namisa di năsi. Anda evitară vărnu arug, cai s-alichea di strañiă, canda ti nilișteai ș-anda ngiurea labăriă. Ma mult ngiurea fărtatul armas fără hlambură, cai ira gati s-alăsa caplu, ti dzinărul arușanat. El si spigiurea că va s-băga tu biloc tiñia a Bubañlor, ș-canda s-lipsea s-ardea labăr'ia l'ii și s-lu ardea hiecatul pi jiuurăti. Uborul ira irñii di oamiñ, ama nu di gäl'iñ cai arămea afighiera unui pus nchis, di un porc cai u avea agărșeată narea tu căpăsterea di tărță, di ună urdii di pul'i cai giuca ca zurli pit dedzli di ecualiptu, di ună căzani cai hirbea pi foc di călăñi di misur ș-di vintul din Buf, cai suflea vrondul pi frändzili cădzuti di toamna.

El'i chinduriră afighiera di focul cu călăñi di misur. Cu mutrerea plăntată pui poatra prințipeală ș-davli firidi dit frămți a casiei, ciudusit nu pțăn di faptul că oamiñl'ia nu si sāmțea. Frămteia a casiei ira dată cu șerbet gros di gälcheari, anca davli firidi ș-poarta pțăn dișchisă, avea ună buei di hiecat friptu. Stri poartă s-lundzea ună strahă anvilită cu cirinidz aroși, ca ațeali a cocechilor di misur, ancă dininti ira ună verandă ñică, cu ciment laiu ș-cai s-liga cu locul cu țiva scăr di plăț măr ș-limusiti di cheatră. Ca ațeali iu featili a Bubañlor bătea gărnu ti numtă, ună stămână ma ninti ș-cai u avea loată, sigură, la răul din Buf. Sum strahă, stri ună scândură cai inșea dit mur, șădea doi părunghi cai mutrea cătă numtariă agăriț, canda s-aducea că avea vinită darihinea chirolu ti fudzeari. Glasurli vecl'i a lor, avea alghită padea, scändurli putrudzăti a unui raft alichit cu murlu, ș-chelea disicată a unui țiru. Țirlu chindurea ună palmă stri raft, spindzurat pi ună penură arudzinată ș-frământă namisa.

-Va s-vă ardu hicalul, - aură fărtatul – s-intrăm nuntru și s-l’i ardem ca șoariț!

-Niți un s-nu si bată! Deadi order Socrat Buba ș-ocl’i l’i dusiră căță țirul cu glasi di părunghi.

U mutri cu atenție, canda s-fla aclo ahurhierea a unei ruteață cai l’i avea trecută dipriună dininti, ama cai el dirpiună nu u avea vidzută. Cu ună pri-aducheari neguroasă , cai l’i inșă tu inimă ca iarnă cu ngețu, u vidzu tora. Ruțeața nu spărea neau. Lipsea s-ira cu rădzătiñ añi ma ninti, di când hil’iul singur al Riza Cărpi, Dimitrachi, bătea ațel țiru pit numți ș-iurtii arămănilor. Ică ma năpoi, la searili di giucare, iu ficior ș-feati, giuca alichit un-di-alantă, jocul “a melu ș-a tălu”, cum u cl’imea focsul dadăsa a lui, Arhonda. Ună oară u avea vidzută Catrina s-giuca cu domăsu ațilui țiru ș-l’i cădzu tu ocl’i, că ea s-vighea s-nu si aprucea ma mult di țu lipsea, ancă a lui gati ma l’i cădea milii, dicara ira ahănt alichită cu năs. Avea ună față di mort ș-spărea trunduit, canda s-ira prota oară țu videa ună femină. Cu tută ața, Al Socrat Buba nu l’i dusi mintea ti slabiță. Că ira hil’iul a oaspili a Bubañlor, al Riza Cărpi.

Ș-ira misitcat cu cilimañl’iă a călivilor, di astumsina când s-feți curioz ș-vrea s-nvăța chițe altă soi di alant labăr, țănea numă di arămăñ.

Aduchi astumsina, s-u mușca lișor dințiă a unui angust cătubur, ama cai u năpui cu justificarea că tuti vinea, dicara u vrea mult Catrina. Ama mușcarea di darihinea a angustlui, u provă ună altă oară, când s-arsiră călivili di foc a icoñilor ș-nvăță că Catrina avea vinită napoi tu bană di bășarea al Dimitrachi Cărpi. El darihinea l’i deadi a isusitei a lui,

agiutarea di prota, ică băşarea a baniei, ți cara arămănl'ia nu avea şteari di aţel lucru, ama aestă nu ira duri ta s-u scăpa Socrat di lăhtarea di angust, zilii ş-supozitie neguroasi. Cama neguros, ira fără ăndoilă, ficsarea că poati a l'iei l'i avea arăsită budzăli a labărlui. Ş-l'i vinea fievri lăhtăroasi, când mintuea că cu budzăli ali Catrini, labărlu poati s-avea faptă ma mult di ți lipsea ti ună loari-dideari suflătură gură-cu-gură. Ună lăhtari ninga cama mari ş-cai lu pimsi păn aclo, cât s-arupea ocl'i al Mergiu şi s-vumea l'ierñi, provă ş-astumsina când s-aspărdzea isusreili dit sărmăniţă, ama cai nu lundzi mult, că dipisiră tuti cu pituerea di Dumănica Albă. Di aţel chiro, namisa di el ş-Catrina, canda dăpună un ţer felisit. Ş-curară apili a unei bună-aducheari albă. Ahănt albă, cât arupsi dit inimă iţi angust, ică supozitie misterioasă ş-iţi ăndoilă că Catrina poati s-avea aruchiuşată la braţăli, macar ş-cu mintea, la braţili a unui alt. Ti ma mult, a unui labăr bastard, cai nu ştea s-făţea alt lucru, maş s-li plăcărsea la ună numă cai nu l'i tihisea şi s-bătea aţel ţiru cufurit cu glasuri di părunghi.

L'i mută ocl'i di la ţiru, convins tamam că Catrina arăchită şi, dicara mutri neguros poarta cu buei di hicat friptu, s-mătisi s-da ordinea aţel'i a lui s-intra nuntru. Ama si strapsi tu opul dit soni că di la uşă inşă cu vrond domnul a casiei, Riza Cărpi. El şădzu maş dau cechi departe di prag, cu davli palmi tesi pi vintu, anda bătea nsus-nghios braţăli, ca ti dzăţeari a cruştilor agăriţ, că lucrul cama oportun, ira si niliştea. Ira un semnu cai mulţimea di năş u ştea di chirolu ți u avea nvăţător la Buf, ică ma năpoi la Goriţa Mare. Ama ş-ti alantţ nu ira ni conuscută, că el s-aflea dipriună namisa di arămăni şi s-dzăţea că tu aţel chiro, ira anda făţea ună carti ti năş. Riza Cărpi li tindea mănli

așă, când vrea s-lu ascultea. Ică când fătea rolea ca arbitru, la metciuri cu top di lastic a nițlor. El ira protul cai adusi un top di lastic ti cilimañl'ia a călivilor din Buf ș-lă scoasi di cicioari topul di ma ninti di recichi. Mărl'ia prota si apruceha cu ăndoilă, că u videa, ma dzăl'iu dipriună, namisa di nițl'i. Ș-mintuea că ațel cai șădi cu nițl'i, u ari ș-singur mintea niică. Ama ma năpoi, când vidzură că l'i apruceha ș-l'i arisea si mestica cu arămañl'ia, s-aprucheară. Aestă aprucleari, poati agiută ș-tora, ti asculcare nu maș că țănea palmili teasi.

-Nu vă aguñiusiț! – dzăsi nvățătorul, anda lă arucă a tutălor ună mutreari cu inimă-albă ș-ți evită cu tact, maș Socrat Buba.

- Aguñiuserea ari născută dirpiună cățăl'i orghi. Nveasta aoa u avem, ma s-vrea la s-l'ină cu voi ș-ma s-vrea la ta sta la noi, la s-sta. Cum ți-vrei s-neagă lucrul, Bubañl'ia oaspiț l'i am avută ș-oaspiț va s-l'i am.

Avea ună mintueari di ciliman zboarili a lui ș-numtariă ni arăvdaț, tu biloc si liniștea, s-năiriă ma mult. Ma mult s-năiri fătatul, cai ira gati si fătea curbani di Bubañl'ia ș-ți ațeali ți dzăsi omul cu palmili tesi, nu l'i spărură altă țiva, ahorea ca nl'isuri ti niț ș-zboară goali di labăr. Și...

-Labăr fără pisti, gri piră-di-piră – arușăni s-aveț! Bubañl'ia vă aprucheară în-casă, părțară pănea cu voi, ancă voi... Lă arăchit nveasta! Arușăni!

-Nveasta nu u arăchi vărnu, - dzăsi niliștu Riza Cărpi – feata vrea s-fudzea singură. Ma easti ună cai u arăchi, ața easti vrerea..

Tu biloc di palmili teasi, el dișchisi brațili di davli părț, ca ti dzățeari că cătă-vărnă-oară, nu ști ți s-lă faț a lucrilor cai va s-undzească. Ș-lucrul ma pțăn cai poati s-faț easti s-nu ti

aguñiuseșt. S-ascult mintea arați și s-nu ascult inima apurită.

-Minciună! – aurară gati pi ună boați numtariă coleric ș-mutriră câtă Socrat Buba, anda așteptea orderea ta s-lă băga focul a labărlor.

Dzinără provă, ama nu pătu s-grească. Un găfăi l'i vini dit plecicli a pândiclui l'i armasi tu gurmadz, ca astumsina când nu scutea dot în-afoară di budză numa Catrină, ș-di nvirin, vumea l'ieñi. Ira dominat namisa di sentimenti cât mol'i, ma ș-ahânt agri. Ca namisa di bană ș-di moarti. Ș-l'iu ș-tu bană, ș-tu moarti, ira namisa omul cai el u vrea ma mult tu lume. Catrina.

-Nu dzăc minciună, - gri tu biloclu a lui Riza Cârpi – ma vreș s-u ntribaț feata, intraț nuntru. Casa a mea easti ș-avostră!

Cruștiă mutriră tut așă cărarea giunitati dișchisă a ușiei, canda s-așteptea s-inșea di aclo Catrina, ama vădzură că inșă un alt. Dimitrachi Cârpi. Ațel ți tu un chiro ma ninti bătea țirlu pit numțli a lor. Singur labăr di astel reghion cu numă di arămăn. Brigadierul a cocechilor di misur. Ațel cai arsi iconli, ama ș-omul cai l'i inl'ea rănăițiă maș cu ună bășeari. Ș-tora ațel cai arăchi Catrina, omul ni vrut.

l'i s-ndăsară un-cu-alant, canda s-așteptea ordera ti atac, ama omul cai lipsea s-didea ordera, Socrat Buba avea murmurisită, anda mutrea cu ocl'i măriță arăchitorlu. El șădzu nănga tatăsu ș-arăsi. Arăsă, fața a lui undzea ca chelea disicătă a țirlui cufurit di glasurli a părumbilor. Bulciili l'ira adunati di davli părț, anda dizvilea un gard di dință, cai u fețiră Socrat Buba s-ntramură. Că vădzu aclo ca armăneari urută, carnea albă ali Catrini.

Ș-mușcă ăndoilea, că Dimitrachi ira dirpiună aclo iu

avea lipsită el singur. Ira ună soi ca tatăl di trup, buea ca di pluburi a perilor, frămtea cu sufuri groasi ș-ocl'i hiptă, ama nu di lușina cai s-ardea nuntru a lor. Când tatăl spărea ca cu seati ti oaspițal'ia ș-fătea ni-pătuta ti ascundeari amintarea, hil'iul spărea fănătit cu oaspițal'ia ș-ni fănătit di amintare. Ni fănăterea di amintare, u pindzea s-scutea tu videari ațel gard di dință, iu Socrat Buba nu poati s-nu vădea, armasă urut, carnea măl'isită ali Catrini. Carnea cai tu nl'isurli a lui, șădea ninga virghiră. S-feți gati s-da orderea cai niți singur nu u ștea ancă va s-ira ta si stragă, ică ti băgari focul, ama s-amănă ninga pțan, că băgă oară arichăsorlu cu arăsu cai vrea s-grea.

-Socrat Buba, duti a casă! - asultă cu ocl'i curfusiț pi ocl'ia a lui hiptă. – Nu easti nevoea s-ntreghi Catrina. Catrina mi vrea mini, nu ti vrea tini. Ama ș-a țăea, nu ari ți s-vrei ună mul'eari cai ari chirută virghirea cu un alt...

-Pira!... ordără șcort ca tu delir ș-ni chirut niți secondă Socrat Buba.

Ș-di astel caz, oamiñl'ia ațilui reghion nu u avdzară mă boătea a lui. Că el nu gri, nică când focul apres cu călăni di misur arsi chiupiili di iarbă, nică când fărtatul arucă țirul disicat pri porcul cai măca tărță, nică când pul'ia abandonară lăhtărsiț căruna a ecualiptălor, nică când fumul anvăli ceatiili ali Gorița Mare, nică când Josif Șola l'i băgă fiarili ș-nică când u loară cu “bardza”, gazul a ndirisie ali degħi.

Nvăscut dzinări...

EPILOG

...Socrat Buba cădzu tu ună clisoari depărtoasă, cu ndirisi ș-ni știut. Canda s-ira ni-iuva. Niți vărnu nu u șta că l'iu, ama avu boță di oamiñ aproapea di polițul di mare puteari a reghionului, cai dzăsiră că aclo iu u dusiră, nu s-dișchidea nică peanili di pul'iu, nu u videa nică ocl'iul ali luñini ș-nu u ticnea nică budzăli a vintului. Ma năpoi tihea a lui s-anvarti cu ună aumbră ș-mister, cai cutudzea s-u cărtea cătă pțăn, maș Riza Cărpi.

S-dzățea că el ira mult hrăstisit di nveasta a hil'isu, Catrina ș-l'i avea dată zborlu că va s-fățea ni-pătuta cu niscănt labăr conuscuț cai ira la guvern, ti nvățare, nimal iu u avea dusă ș-poati ta s-u scutea Socrat din clisoari. Nu vrea s-l'i alăsa tu muzgă oaspițîă vecl'i a lui, cai ira tut așă ș-oamiñl'ia a nvestiei. Di alantă parte, singură Catrina plândzea ascumtulea cu lăcri lai ș-plăcărsea dzuă-noapti ti Socrat. Ama ș-lăcristi ali Catrini, ș-ciucuterli ni curmati al Riza Cărpi, cădzură cum s-vădzu tu urechi surdă. Prizonierul nu s-turnă pute di ațel loc depărtos ș-ni știut. Cu tuti aesti, cu cărterili nicurmati a nvățătorul, s-agiumsî si crapă pțăn țipa a misterului.

S-nvăță cu ună ciuduseari di csifițeari, că Socrat Buba u avea nclisă la nclisoara cama cu anamă-urută a locului, aclo iu duțea normal azñîă cama giuraț a statălui. Ș-ți ira tut așă ahânt ti ciuduseari, a lui l'i avea fudzită gura. U avea nchisă

ună oară ș-ti totăna, dicara nu putea s-grea. Spărea că dupu zboarili “Pira!”. Dzăsă ața dzuă când băgară focul a Cârpañlor, din gura a lui nu va s-inșea niți un alt zbor. Tățerea cai l’i obligă a siniei, fărmațat di fudzerea ali Catrini, s-pistusea că ira turnată tora tu lăngoari. Lăngoari ti tută eta. L’i grea ș-el nu grea. U bătea ș-el arăvda. U tortura ș-el chindurea. Cu ună sustăneari cai u ar maș arămăñl’iă dit munti, când lă si cărteaști tiñia ș-lă doari suflitlu. Ama di ațel’i cai s-loa cu năs, sustănerea s-alidzea altă soi; condra sustăneari oarbă di arămăñ cap-vărtos, cai nu l’i si aspară ocl’iul s-li spindzură țeapili ș-cu singur statul.

Tut tu ațel chiro, ira limbidzătă că năsu nu u țănea nuntru maș că avea arșă țiva chiupii di iarbă dzua a numtil’i, ama ti cauzi mult ma mări di ahănt. Chiupiili si spusiră prota, că ma năpoi u avură arada țiva acuzi ti lăhtari ș-ți al Socrat Buba nu l’i avea dusă pute tu minti, că vărñă dzuă poati s-l’iu fățea vărñu.

L-u acuzară, ni lundzit mult, “aghent a greclu”, ancă plal’iul din Buf, grădăniță di diversanță”. Ș-ca provă ti aestă, l’iu alichiră ca adunari cu diversant, ncruțiarea cu Josif Șola, când el di ni apărită, căfta azmul cai niți vărñă oară nu si ștea că iu durñea ș-Socrat așteptea vinerea ali Catrini la Valea a Pitueriei, dimneața di Dumăñica Albă. Ș-ața iurtii di pitueri s-vădzu cu ăndoilă, dicara s-ligă cu ața că arămăñl’iă u cl’imea Dumăñica Albă, ti spuneari indirect, alanti dzăli ira lai. S-dzăsi altă că avea dadă ună moașă că taha zburea cu morțiă, cu singură năietii s-aruca muzgă pi martirl’iă. Cum feți la inaugurarea a hoarieie neau “Vasil Plasari”. Poati s-vea acumtă ună icoană cai scăpă ni arșă. Si nsura cu isusita

dit sărmăniță, când ira dzăsă că avea straptă mână di ațeali armăsătur regresivi; va s-dzăcă, spunea minciună a statălu. Lucra pi sum spată ti ună răscoalare arămână, cai va s-l'i didea a Greției tut reghionul din Buf. S-nl'isea ti ună republică di arămăni, cu capitală Moscopolea, u țănea sinea ca primarul arămănilor și l'i fărca capul a unui zurlu, cai ira autoproclamat president ali republichi.

Acuzili s-avdidzea dzuă-di-dzuă ș-Socrat Buba li sustănea maș anda tățea. Ș-niți vărnu nu u ștea că ma mult di trupul, l-u durea suflitlu. Așă cum pistusea, că nu tățea dicara nu putea s-grească, ama dicara nu vrea s-dișchidă gura. Tu aesti conditi, inșă zborul că l'i avea fudzită gura. Lucr cai nu s-pistusi niți pțăn di astel'i din clisoari. El'i ira mult sigur că avea s-facă cu un azmu mult periculoz. Ș-cu un cap-vărtos di arămăn cai rară ira vădzut tu ațeli nclisoari. Ș-tățerea l-u plăscănea tu față ca ti sfideari. Aștil'iei sfidă el'i s-condra-băgară cu ună agrimi cai nu avea semnu. Cai u creștea tut ș-ma mult, că tut ș-ma mult l'i fățea nervoji prezența a suflitlui la victimă. Ș-pustiu a suflitlui la năș.

T-ața afla alti torturi. Tăl'eati ti uscare suflitlu ali victime ș-cama arăsiți ti umpleari goala a suflitlui a lor. Ni știuț că omul din Buf, dzama a suflitlui u loa di ună dureari lăhtărsită cai ira ș-ură, ș-dor. Ură ș-dor ti doi ocl'i mușăț cai nu aprucea si l'i chirea. T-ața dit nclisoara a lui s-avdza cătă vărănă-oară tu nopti, un ca plăngu greu, năcat ș-nvirinat. Cai amănat s-limbidză că ira cantic. Un cantic ti ună vreari ni pătută.

Când u loară di știri aestă, li avdapsiră torturili. Convins că Socrat Buba nu va s-grea, ti ahânt chiro căt s-avea suflit. Ș-suflitul va s-u adăpa cu cânticul nvirinat. Ică cu dorlu ni

astes ti doi ocl'i nrl'i. Di agrimi strapsiră mână ti pțan chiro, când alepsiră la murul ali nclisoare, scriisă cu sândzi: "Nu grescu dot că mi doari suflitlu!".

Ufilisiră ma năpoi ună di murafetili a nclisoariei: u băgară Socrat Buba tu ună altă nclisoară. Mult ma bună di ața di prota. Tora va s-durñea tu un spațiu cai ira duri, cu trei alță, cu paturi di fieru, un stri alant, ca ațel'i di la cursea ali copulație. Ș-canda s-ira pțan tută aestă, ună seară l'i dediră lăpis ș- caietă ni ahurhită.

-Dicara dzăț că nu poati s-greșt cu gura, - l'i dzăsiră, - astumsina grea cu scriari!

Ș-punctual tu aștel chiro, Socrat Buba mutri cătă firida a nclisoariei ș-murgișul l'i spăru ca dzinări curmat. Dișchisi caeta, lo lăpislă ș-primul lucru cai l'i vini tu minti, ira plal'iul din Buf. Ațel dupu prăndzu di Paști ți dusi cu tatăsu ti videari Catrina. Răul cai cura di suti di aņi sum salțili vecl'i, stogurli di călivi la davli mărđziņ, fumul cai lundzea ni curmat brațili, cilimaņl'iă cai s-afirighea pi măl'eau a unui lojiur, aura aspăraț ti moarti. Ună di ațeali aurăr ira ș-aurarea a lui...

Să scufundă tu ună amare di amintiri luņinati ș-nl'isuri fără spepsu, cai nu vrea s-dipisea vărñă-oară; ama eali nu lundziră mult. S-aplicară, cum s-aplacă ună scăpărare pit colisa a murgișul a unei noapti fără soni.

Tuti ți alidziră tu caeti, ațel'i a nclisoariei li cl'imară zboară-goali di a armănilor din Buf. Ș-ună dl'eulemati supsări ta s-scăpa di acuzi. Ică ta s-lă arucă chinușă la ocl'i. Ș-nu că nu lă vini nılă, ama s-vădzu canda l-u feți suflitul a lor cama pustii. Cu suflitul pustii, si sălghiră napoi pi Socrat Buba. Tora cu ună năieti dit soni, ti arupeari dit budză, ică

zborul cai l'i lipsea, ică suflitlu.

...Până când l'i comunicară tu ocl'i, decizia finală a judicatiei.

Condamnat cu moarti!

Tu murgișul a unei seară di l'izmicium, un an dupu chirolu ți lu loară, Socrat Buba lu băgară dininti di echipa di vătămari.

Ș-nu s-nvăță pute, nică locul iu u vătămară, nică groapa iu u arucără. Țiva aňi ma năpoi, maș căt s-ciuciuură că l'i avea vinită gura tu cazurli dit soni, când lu anlvălire plumbili. Ti dzățeari maș un zbor, canda s-ira spigiurat că va s-u scutea în-afoară di budză, di-ună-oară cu suflitlu.

Când scăpărară batareili, el sculă mânăli drept țerlui canda si acăța dupu murgișul dit soni ică iuva alt ta s-nu cădea ș-aură, cu ună boați lăhtăroasă, numa a unei mul'eari cai s-cl'imea Catrina...

Athină – Dhocsat, 2012

SFĂRSI

